

Dr. Ilkei Csaba

Történelmünk és az állambiztonság

Szerzői Kiadás
2013

Dr. Ilkei Csaba

**Történelmünk
és az
állambiztonság**

Szerzői kiadás

2013

Dr. Ilkei Csaba: *Történelmünk és az állambiztonság*
Szerzői kiadás, 2013

A kötet tartalma eredetileg megjelent:

Dr. Ilkei Csaba: *Ávós történelem*

Forrás: <http://tdyweb.wbteam.com/AvosTortenelem.htm>
(2009)

Dr. Ilkei Csaba: *1956. november 4.*

Forrás: <http://www.utolag.com/1956nov4.htm>
(2012)

Dr. Ilkei Csaba: *A D-144-es szigorúan titkos tiszt esete Ábrányi Auréllal és 120 millió dollárral, avagy emberrablás és üzlet állambiztonsági módra*

Forrás: http://tdyweb.wbteam.com/D_144_es_SZT_tiszt.htm
(2010)

Dr. Ilkei Csaba: *Ábrányi Aurél lezáratlan dossziéja: legfelső pártszinten döntöttek sorsáról – kerestük celláját a Gyorskocsi utcában*

Forrás:
<http://tdyweb.wbteam.com/AbranyiLezaratlanDosszieja.htm>
(2010)

Dr. Ilkei Csaba: *Újabb titkok derültek ki Ábrányi Aurél rejtélyes hazarablásáról - Biszku Béla belügyminiszter adott engedélyt az akcióra*

Forrás: <http://utolag.com/AbranyiAurel.htm>
(2013)

Dr. Ilkei Csaba: *A varsói szerződés legnagyobb love storyja*

Forrás:

http://tdyweb.wbteam.com/A_Varsoi_Szerzodes_legnagyobb_love_storyja.htm

Budapest (2008)

Tipográfia: Cser Ferenc

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	6
Ávós történelem.....	9
Emberéletek, melyekkel a mai napig nem tudnak elszámolni..	9
PRO, ÁVO, ÁVH, BM.....	10
A csekista módszerek és következményeik.....	12
Ismeretlenül, álnéven, anyakönyvezetlenül, jeltelenül.....	18
Az államvédelem átmentett hatalma.....	29
1956. november 4.....	34
<i>"... a szabad világ igenis beavatkozhatott volna..."</i> A szabad magyar rádiók utolsó 24 órájának hiteles szövegei.....	34
A rádióadások hiteles szövege.....	40
A D-144-es szigorúan titkos tiszt esete Ábrányi Auréllal és 120 millió dollárral, avagy emberrablás és üzlet állambiztonsági módra.....	116
<i>"Ábrányit 1961-ben hazahoztuk"</i>	118
Kémrezidentúra Budapesten Struzzieróval.....	126
Darvas Iván az ÁVH ügynöke.....	132
Gerő, a "10" sz. r. százados és a D-144-es szt.-tiszt színre lép.....	140
<i>"Lopok, csalog, hazudok..."</i>	146
Méregzési kísérlet és kitervelt emberrablás.....	152
Harangozó 1987-ben: <i>"Gerő elvtársat tájékoztatni kell!"</i>	158
Ábrányi 13 éve a Gyorskocsi utcában.....	163
Variációk egy játszámára és a 120 millió dolláros átverés.....	167
Ábrányi Aurél lezáratlan dossziéja: legfelső pártszinten döntöttek sorsáról – kerestük celláját a Gyorskocsi utcában.....	174
Újabb titkok derültek ki Ábrányi Aurél rejtélyes	

hazarablásáról - Biszku Béla belügyminiszter adott engedélyt az akcióra.....	186
Egy elárult határátlépési szándék következményei.....	189
Ábrányi átáll és célszemély lesz Bécsben.....	195
Gerő a szovjet elhárítás hadnagya és a BM szt-tisztje.....	200
Mérgezési kísérlet, majd hazarablás	206
13 év a luxus börtönben, rejtélyes távozás.....	214
120 millió dolláros üzlet az állam kárára	221
Új dokumentumok, új válaszok.....	226
A kizárás felülbírálata némi önkritikával.....	233
„Erőszakos úton haza kell hozni!”	238
1956: az ÁVH győri irattárában.....	245
Biszku Béla megadja az elvi engedélyt.....	251
„Acél”, „Rónai”, „Szirom”	256
„Chloroform, altató injekció, kis méretű pisztoly”	265
Az „Eltárs”: „Szőke” vagy „Gerendás”?.....	270
A hírszerzés operatív kombinációs terve.....	276
„Nem kell elsijetni, nagyon gondosan előkészíteni”	279
A végkifejlet osztrák bírósági változata	287
 A Varsói Szerződés legnagyobb love storyja.....	293
Miért váltották le és száműzték Budapestről 1973-ban a Magyar Néphadsereg katonai főcenzorát: Tóvári Béla alezredest?.....	293
Natalia Nyikolajevna Csernogubova.....	297
Tóvári Béla.....	304
Az első találkozás, válás és házasság.....	307
A hatalom nem enged, Tóvári téved.....	312
"....Közben Tóvári alezredest az ágyában hentereg...".....	315
"....Érzelmeket rendeljék alá egy felsőbbrendű kérdésnek!".....	320
Az angol katonai cenzúra.....	326
Büntetés és végzet.....	332
"....Felülvizsgálni én nem tudok..."	338

Bevezetés

Volt egy kor, melyben ítélet nélkül tűntek el emberek, megszűnt a jogbiztonság, s az állami terror az osztályuralom intézményesített eszköze lett. Ártatlan embereket tartóztattak le, vertek és kínoztak bosszúvágytól lihegő gátlástalan és könyörtelen gyilkosok, akik 1945-ben jelentek meg a diktatúra egyenruhájába bújva. Az osztályharc ideológiai célkitűzéseinek megvalósításáért a magyar nép ellenében átvették a hatalom megragadásának és megtartásának erőszakos módszereit szentesítő szovjet gyakorlatot. A megfélemlítés, a kollektív büntudat kialakítása, a manipulatív propaganda sötétsége kitörölhetetlenül telepedett rá a meggyötört, megalázott és kiszolgáltatott magyar társadalomra.

A terrort leveleznylő magyar államvédelem (PRO, ÁVO, ÁVH) mögött mindenkor ott volt a Magyar Kommunista Párt, a moszkvai Kreml, az országot megszálló Vöröshadsereg, s a politikai rendőrséget közvetlen ellenőrzése alatt tartó szovjet állambiztonság, az 1917-ben életre hívott CSEKA jogfolytonos utódja. A "csekisták" elvetemült módszerei nem változtak a szervezeti átalakulás során, akárhogy is hívták a közvetlen pártirányítás alatt tevékenykedő államhatalmi terror vonulatokat (GPU, OGPU, NKVD, NKGB, MGB, KGB.) Az 1945 utáni magyar államhatalmi intézmények hierarchiájában egyetlen olyan szerv akadt, amely töretlenül felfelé ívelő karriert futott be, ez pedig a párt ökleként korlátlan hatalomhoz jutott politikai rendőrség volt.

Révai József szerint a népi demokrácia válfaja a proletárdiktatúrának, felfegyverzi a kommunistákat azzal a tudattal, hogy az osztályellenség ellen még határozottabban és egységesebben kell kiépíteni az államhatalomnak azokat a szerveit, melyek ennek az erőszaknak az alkalmazására valók. Biszku Béla azonban úgy vélte, a legnagyobb hiba az volt, hogy a marxizmus-leninizmus elveitől eltérően a proletárdiktatúrát nem alkalmazták kellő mértékben a szocializmus ellenségeivel szemben, akik aknamunkát

folytattak a népi demokratikus rendszer ellen. Pedig " A szocializmus építésének egész időszakában az erőszakfunkciónak kell érvényesülnie, mert belső ellenségeink, a nemzetközi reakcióra támaszkodva, újra és újra megkísérlik kezükbe kaparintani a hatalmat."

A pártirányítás alatt működött magyar állambiztonság 1945-től következetesen fordult a nemzet megtartó gerince: a nemzeti középosztály még megmaradt erői ellen. Ők voltak a középparasztok (kulákok), a pártonkívüli értelmiségiek, diplomások, köztisztviselők, egyházi személyek, a dinasztikus családok tagjai. Arra a sztálini sugallatra, hogy a III. világháború a küszöbön áll, az MDP és az államvédelem rács mögé kényszerítette a szemükben reakciós, osztályidegen, megbízhatatlan, népellenes elemeket, akik a háború esetén a proletárhatalom ellen fordulhatnak. A törvénytelenység évei okkal szültek gyűlöletet a tisztességes magyar emberekben, s vezettek 1956 októberéhez. A forradalom leverése után a diktatúra még sokáig átörököltette módszereit az újjászervezett állambiztonsági munkában, amely behálózta a társadalmi, gazdasági, kulturális és tudományos élet minden területét. Soha, senki sem érezhette magát biztonságban, a titkosszolgálatok nem jogállami eszközökkel megfigyeltek, ellenőriztek mindenkit, adatokat, információkat gyűjtöttek, lehallgattak, cenzúráztak, ügynököket szerveztek be, erőszakos akciókat hajtottak végre. Az őszinte emberi kapcsolatokra vágyókat pedig – mint majd egyik példánkból látják – felszólították, hogy "Érzelmeket rendeljék alá egy felsőbbrendű kérdésnek!"

A demokrácia hiányos hatalmi kurzusok mindig megtalálják a társadalom rettegésben tartásának eszközeit: a bűnbak keresést, az ellenség képet, „a mindenki gyanús” állapotát, az „éberségi tisztogatásokat”, a „csengőfrászt” és „a párt ökle” szerepét vállaló alantas, zsoldos végrehajtókat. A meghurcoltak pedig mindenkori hajlamosak birkanyájként viselkedni: tűrni, hallgatni, árulóvá válni, besúgónak jelentkezni, pártapparátusok és titkosszolgálatok

megnyomorított kiszolgálójának lenni, elviselni a brutalitásokat odavetett koncert, a túlélési esélyért.

Azok a megnyomorítottak és megalázottak, akik nem tanulnak a saját múltjukból, megérdemlik, hogy újból átéljék azt.

A Szerző

Ávós történelem

Emberéletek, melyekkel a mai napig nem tudnak elszámolni

(Részletek egy tanulmányból)

Sztálin halála (1953. március 5) és Nagy Imre első kormányra kerülése (1953. július 4) után, amikor közkegyelmet hirdettek, feloszlatták az internálótáborokat, az ÁVH-t az egységes BM felügyelete alá helyezték, majd megkezdődött a koncepciók perек felülvizsgálata döbbenetes pánik lett úrrá az

Kádár János és Péter Gábor

egykori Államvédelmi Osztály és az Államvédelmi Hatóság

felelős vezetői körében, mert a sürgetések ellenére sem tudtak elszámolni az általuk agyonvert, eltüntetett emberekkel, az ismeretlen helyen, anyakönyvezetlenül, jeltelenül elföldelt rabokkal, internáltakkal, munkatáborokba hurcoltakkal, letartóztatottakkal. Iszonyú hazudozás, félrevezetés, ködösítés kezdődött, a nyomok írásos eltüntetése. Ám mégis megmaradt néhány zárolt dokumentum, melyet mély hallgatás övez a mai napig, mert leleplezi a proletárdiktatúra szovjet mintára alkalmazott kegyetlen és gátlástalan módszereit. Előbb azonban rövid történelmi visszapillantás.

PRO, ÁVO, ÁVH, BM

1944 december végén az Ideiglenes Nemzeti Kormány Debrecenben elhatározza, hogy a BM-en belül (a miniszter: Erdei Ferenc) meg kell szervezni az államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályát. Budapesten 1945 január 17-én (hivatalosan február 2-án) megalakul a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságának **Politikai Rendészeti Osztálya** (PRO) **Péter Gábor** vezetésével, akinek helyettese a szovjet Állambiztonsági Népbiztosság ezredese: Kovács János. A

Rajk László

vidéki rendészetet a BM Politikai Nyomozó Osztálya irányítja, élén **Tömpe Andrással**. Január második felében a Városliget fasor 34-36 szám alatti épületbe beköltözött az NKGB, az első

összekötő egy Orlov nevű civil ruhás tiszt volt tanácsosi rangban, majd márciusban megérkezett **Fjodor Belkin** államvédelmi tábornok, a kelet-európai szovjet elhárító főparancsnokság vezetője bádeni székhellyel.

1946 októberében jött létre a Magyar Államrendőrség **Államvédelmi Osztálya** (ÁVO), a belügyminiszter **Rajk László** felügyeletével.

1948 szeptember 10-én megalakul a BM **Államvédelmi Hatósága**, mely alá rendelik a külföldiek ellenőrzését, az útlevel osztályt, a határ-, a folyam- és légi-rendészetet. A belügyminiszter: **Kádár János**.

1949 december 28-án közvetlenül a **Minisztertanács** alá rendelik az **Államvédelmi Hatóságot**, ide kerül a HM Katonapolitikai Főcsoportfőnöksége (katonai hírszerzés és elhárítás) és a Honvéd Határőrség is.

A fegyveres testületek és a párt káderosztályának felügyeletét **Farkas Mihály**, a párt főtitkár-helyettese látta el, aki közvetlenül Rákosinak referált az államvédelem ügyeiben.

1953-ban, a párt júniusi központi vezetőségi ülésének határozata alapján összevonják a BM-et és az ÁVH-t **egységes Belügyminisztériumként**, amelyben egységes főosztályok látták el a rendőri, államvédelmi,

büntetés-végrehajtási, tűzoltósági és légoltalmi feladatokat. Belügyminiszter: **Gerő Ernő**. Péter Gábor helyébe egyik

Farkas Mihály

helyettese, a határőrség parancsnoka: Piros László lép. Az ÁVH megszüntetéséről nem rendelkezett nyilvános jogszabály.

Itt álljunk meg, s lépjünk vissza 1950-be.

A csekista módszerek és következményeik

1950-ben az önállóvá vált ÁVH megerősödik és a párt ökleként korlátlan hatalomhoz jut. A **"Börtönbe a félországot!"** folyamat ekkor éri el csúcspontját. Az MKP, a PRO és az ÁVO már 1945-től a megmaradt nemzeti középosztály ellen fordult. Azok ellen, akik még szellemi és anyagi függetlenséggel, morális tartással rendelkeztek. Ők voltak a középparasztok (kulákok), a pártonkívüli értelmiségiek, diplomások, köztisztviselők, a dinasztikus családok tagjai. Arra a sztálini sugallatra, hogy a III. világháború a küszöbön áll, az MDP és az államvédelem rács mögé kényszeríti mindazokat a reakciós, osztályidegen, megbízhatatlan, népellenes elemeket, akik háború esetén a rendszer ellen fordulhatnak.

Korlátlanná válik a proletárdiktatúra jogi hatalma, a titkos utasítások alapján működő osztálybíraskodás, az eljárásjog likvidálása, helyén a végrehajtó szervek önkénye, az irtalom nélküli megtorlás, bosszú és félelemkeltés. **Dr. Tímár István** államvédelmi ezredes (Péter Gábor egyik helyettese), igazságügyi főtisztviselő 1950 november 20-án előterjesztést készít a párt politikai bizottságának, amely elfogadja a következő megállapítást: *"...a proletárdiktatúrában előtérbe nyomulnak a büntetés – végrehajtásnak olyan funkciói, amelyek teljesítésére az Igazságügyi Minisztérium már nem alkalmas."* És az ÁVH maga alá gyűri a börtönök, a gyűjtő-, szűrő-, internáló-, kitelepítő- és munkatáborok felügyeletét; hazahozzák a Szovjetunióból **Garasin Rudolfot**, a kipróbált internacionalista szakembert, a polgárháború idején Cseka-parancsnokot, 1945-től NKGB-őrnagyot, hogy vezesse az Államvédelmi Hatóság VI. Jogi, Börtönügyi és Vizsgálati Főosztályát. Ő azt vallja, hogy a rabokat nem etetni, hanem dolgoztatni kell, bevezeti a kényszermunkát, azaz az elítéltek tervszerű népgazdasági foglalkoztatását a KÖMI (Közérdekű

Munkák Igazgatósága) irányításával. Kiteljesedik az állambiztonsági börtönök, büntetés-végrehajtási intézetek és táborok zárt hálózata: budapesti gyűjtőfogház, Mosonyi utcai tolonc-osztály, Kistarcsa, Recsk, Hortobágy, Tiszalök, Kazincbarcika, Bernátkút, Márianosztra, Dunabogdány, Megyer, Oroszlán, Inota, stb.

A kistarcsai internáló tábor 1997-ben

Az Államvédelmi Hatóság Kollégiumának határozatai minden eszközt szentesítenek az **osztályellenség** felkutatására, testi és lelki megtörésére; a Hatóság vezetői példás fegyelmi büntetésekkel ösztönzik az állományt az éberség fokozására, a besúgó hálózat kiterjesztésére, a politikai munkaverseny (!) vállalások túlteljesítésére. Például:

- Az 1951. július 25-i kollégiumi ülés elmarasztalja az I. Hálózati Főosztály 4. Szabotázzselhárító Osztályát, mert nem sajtátították el és nem alkalmazzák a **csekista módszereket**. (CSEKA, eredetileg VCSK: Всероссийская Чрезвычайная Комиссия по борьбе с контрреволюцией и саботажем: Összoroszországi Rendkívüli Bizottság az Ellenforradalom és a Szabotázs Elleni Harcra, a szocialista forradalom győzelme után 1917 december 20-án Félix Edmundovics Dzserzsinszkij vezetésével

létre hozott államvédelmi bizottság, mely az osztályellenséggel szemben minden módszert megengedhetőnek tartott; későbbi elnevezései, utódszervezetei: **GPU, OGPU, KGB, NKVD, NKGB, MGB**. Tanácsadói a magyar államvédelem vezetői mellett dolgoztak.) A szabotázselhárító osztályon nem hajtották végre a Hatóság vezetőjének utasításait, ellenséges elemek vannak az osztályon, látszateredményekre törekedtek, félrevezették a Pártot.

A Kádérosztály néhányan belül távolítsa el az osztályidegen, politikailag nem megbízható elemeket és gondoskodjon az osztály káder feltöltéséről. Ez fontos feltétel a Kollegium határozata végrehajtásának.

Az I/4. Osztály vezetősége felelős a felszínre jött hibákért és azért, hogy ellenséges elemek vannak az osztályon. A Hatóság Vezetője utasításait nem hajtották végre, nem sajátították el a csenkista munkamódszert. Látszat eredményekre törekedtek, a Pártot félrevezették.

Mindenkinek a saját területén kell levonni abból a következtetéseket.

Budapest, 1951. július 27-én.

Sin Sándor
év.szds. 1

Nem sajátították el a csekista munkamódszert...

"A Párt az egyik legfontosabb feladattal, a szocialista állam alapjainak biztosításával bízta meg az I/4.osztályt, amely feladatát – a népgazdaság biztosítását – nem teljesítette." "Az őrizetbe vettek száma félév alatt 25 volt, ezek is jelentéktelen ügyekből kifolyólag lettek őrizetbe véve. Az osztály egész munkája során nem tudott komoly kártevő csoportot őrizetbe venni. Módszerükben szigorúan be kell tartani a **csenkista munkamódszert**. Meg kell változtatni az operatív beosztottak munkájának értékelését. Meg kell nézni, hány személy és csoport dossziét fektettek fel és ennek alapján kell értékelni őket."

"Hiányzott a személyi állomány ellenőrzése. Az osztály beosztottainak szociális összetétele nem biztosítja, hogy a munkásosztály államának érdekeit maradéktalanul megvédjék. Sok olyan beosztott van az osztályon, akik nem valók az Államvédelmi Hatósághoz."

- 1951. december 6-án a Kollégium értékeli az ÁVH Csongrád megyei Osztályának tevékenységét. Megállapítja, hogy a hibák vannak túlsúlyban. Nem kielégítő a káder helyzet, az osztályt meg kell tisztítani a kispolgári és ellenséges elemektől. Komoly fegyelmi hiba, hogy **családiás léghört** alakítottak ki (sic!):

*"Az osztályon a fegyelem laza. Önelégültség, elbizakodottság van. Az osztály vezetősége nem tartotta szem előtt a Hatóság vezetőjének 04-es parancsát, mely a katonai fegyelem megszilárdítását rendelte el. **Családiás léghört** alakítottak ki, ami helytelen és a munka rovására ment. Ezt meg kell szüntetni..."*

- 1952. január 4-én az Állambiztonsági Büntetőintézetben (Budapest, VI/2. osztály, III. alosztály) értékelték a 4 hónapos munkaterv végrehajtását:

"Az elítéltek biztonságosabb őrzése érdekében 11 őrtornyot állítottunk fel. Bal csillag bejárati ajtóit jelző csengővel és zárral láttuk el... a kispolgári ablakaira a rácsokat felszereltük..." 1952. március 21: "Egészségügyi vonalon elért eredmények: ...Az elítéltek gyógyszerhasználatát 1 %-kal csökkentettük."

Államvédelmi őrhök

- 1953. május 27-én a kollégiumi ülés határozatában elmarasztalja a Somogy megyei osztályt az operatív-hálózati munka állapotáért.

*"... az osztály munkáját a lassúság, tespedtség és a hibák elkenése jellemzi. Nem folyik eredményes harc az el-
lenséges csoportok és személyek felderítése és felszámolása érdekében. Komoly mulasztások vannak az ügynöki
bizalmas nyomozás terén. "*

1953. június elsején Garasin Rudolf, az ÁVH illetékes főosztályvezetője jelenti **Házi Árpádnak**, a Minisztertanács elnökhelyettesének, hogy a különböző büntetés-végrehajtási intézetekben **40.734** elítélt, internált, letartóztatott töltibüntetését, közülük a dolgozó rabmunkások száma: **28.032**. Házi Árpád a jelentést június 12-én megküldi Rákosi Mátyásnak, aki aznap utazik Moszkvába. Gondoljunk csak bele: 1914-ben, amikor Magyarország összlakossága 21 585 829 volt, mindössze 12 911 elítélt volt a börtönökben. S ekkor még nem szóltunk arról, hogy 1953-ban az állambiztonsági szervek csaknem **1.2 millió (!)** embert figyeltek meg. 1950 márciusától 1953 júniusáig az ÁVH több mint

egymillió büntetőeljárást kezdeményezett az ügyészségeknél, azok a bíróságokhoz **650 ezer** vádiratot nyújtottak be, melynek nyomán **390 ezer** elmarasztaló ítélet született. 1951-től 1953 júniusáig kihágási ügyekben a rendőrség **850 ezer** büntető határozatot hozott. Öt év alatt (1948-1953) csaknem **400 ezer** parasztot ítélték el kizárólag "közellátási bűntett" címén (kulákok). Kitelepítettek **13 ezer** "osztályidegen" embert. Sokan bírósági ítélet nélkül tűntek el, egyesek a Szovjetunióba hurcolva megsemmisítő táborokba kerültek. Akik ellen nem tudnak vádat emelni, azokat őrizetbe veszik és internálják. Ne feledjük: az 1953. augusztus 20-i amnesztiával nem ért véget az állambiztonsági táborok története. 1956 november 4-ével újra kezdődött az internálás intézménye, csak más lett a neve: közbiztonsági őrizet. Ideje 6 hónap volt, amit kétszer 6 hónappal meg lehetett hosszabbítani. Így nyílt meg újra előbb a budapesti, majd a kistarcsai és a tököli internálótábor.

A Recski munkatábor kapuja

Mintegy 5-6 ezer embert tartottak őrizetben "ellenforradalmi magatartás" miatt. Csak 1960-ban szüntette meg ezt az önkényes jogintézményt az Elnöki Tanács törvényerejű rendelete.

Ismeretlenül, álnéven, anyakönyvezetlenül, jeltelenül

Az Államvédelmi Hatóság vezetői Péter Gábor 1953 januári letartóztatása, majd Sztálin halála után megérzik a közeli politikai változások előszelét, s Nagy Imre miniszterelnökké választása előtt két héttel, 1953. június 17-éna kollégiumi ülés határozatában már feladatul adják valamennyi főosztálynak, hogy

"Az államvédelmi munkában meg kell szilárdítani a törvényesség betartását, az ÁVH beosztottait Népköztársaságunk törvényeinek betartására kell nevelni."

Július 26-án a Minisztertanács határozatot hoz az internálás megszüntetéséről, a kitelepítések, kitiltások feloldásáról, a táborok feloszlásáról október 31-i határidővel.

Július 31-én a szabadító bizottságok megjelennek a táborokban, büntetés – végrehajtási intézményekben. Máris szembesülnek azzal, hogy hiányos a fogva tartottak és elhunytak névjegyzéke, egészségi állapotuk dokumentálása, letétjeik (érték-és tárgyletét), csomagjaik, ruházatuk, használati eszközeik nyilvántartása.

Az augusztusi amnesztia kihirdetése után novemberben **Gerő Ernő** belügyminiszter és **Czakó Kálmán** legfőbb ügyész közös jelentést tesz a Minisztertanácsnak

"A közkegyelem gyakorlásáról szóló törvényerejű rendelet és a rendőrhatalósági őrizet alá helyezés intézményének megszüntetéséről, valamint a kitiltások feloldásáról szóló minisztertanácsi határozat végrehajtásáról."

Ebben megállapítják, hogy:

„A közkegyelmi rendelkezések közel 748.000. személyt érintettek. Ebben a számban a szabadságvesztés büntetésre ítéltéken és az internáltakon kívül benne vannak a pénzbüntetésre ítélték, az eljárási kegyelemben részesült személyek, valamint a kitiltottak és a rendőrhatalósági felügyeletesek, továbbá a kihágási bíróságok adatai." "A

közkegyelmi rendelkezések végrehajtását a börtönökben, a munkahelyeken, az internálótáborokban és a hortobágyi zárt táborokban bizottságok végezték az előre megadott ütemterv számszerű adatait is figyelembe véve. A szabadításokat október 31. napjáig befejezték. Jelentéktelen számban még előfordul olyan személyek szabadítása a börtönökből, akikre vonatkozóan a kegyelem hatálya még nem nyert megállapítást. Az államvédelmi szervek internálótáboraikban lévő egyes internáltak ügyében a bírósági eljárás még folyamatban van. 180 ügyet még másodfokon is tárgyalnak, 116 személy ügyében pedig a nyomozás kiegészítése és a tárgyalások elnapolása miatt ítélethozatalra csak később kerül sor. A hátralévő ügyeket november hónap folyamán befejezik. A tiszalöki táborban őrizetben lévő külföldi állampolgárok közül 940 személy átadása szintén folyamatban van."

Rákosi és Gerő

Az igazi gondok azonban akkor kezdődnek, amikor kimutatá-

sokat kell készíteni az elhunytakról, azok anyakönyvezéséről, temetési helyéről és módjáról.

November 7-én az Országos Börtön jelentéséből kiderül, hogy többeket is **ismeretlenül** temettek el. Pl. a jelentés szerint:

"Más területről lett hozva, semmi egyéb intézkedést nem kaptunk, név nélkül lett eltemetve." "A kórházban halt meg, mint őrizetes, neve ismeretlen, volt detektív." "Ismeretlen, Várkonyi áv. örgy. elvtárs telefon utasítására számmal lett eltemetve." "Ismeretlen, Paulik szds. elvtárs, VI/6. oszt. utasítására monogrammal temetve."

1954. február 19-én a váci börtön parancsnoka: Kormány Mihály bv. őrnagy jelenti:

" 1950-ben 3 holttestet, 1951 évben 13 holttestet, 1952 évben 3 holttestet hoztak különböző objektumokból felboncolás és eltemetés végett, de semmiféle személyi adataik nincsenek nyilvántartva."

1950 évben 3 holttestet
1951 évben 13 holttestet és
1952 évben 3 holttestet hoztak különböző objektumokból felboncolás és
eltemetés végett de semmi féle személyadataik nincsenek nyilvántartva.
Kormány Mihály
bv. törn. b. ny. i. v.

...holttestet hoztak, személyi adatai nincsenek

Névsort közöl arról a több tucat elhunytáról, akinek halála nem lett bejelentve a tanácsnál, ezért nincs halotti anyakönyvi kivonatuk, köztük van Hóman Bálint, Nagylaki Rácz Jenő, Keresztes Arthúr, Karácsony Ferenc, Mezőfi Károly, Hartai Rezső és mások.

17/. 288.	Gregus István	1927. Párkas Erzsébet <u>nincs bejelentve</u> Meghalt. 1952. III. 7.
18/. 894.	Hajta Béla	1891. Lipnitszky Anna <u>nincs bejelentve</u> Meghalt. 1951. V. 22.
19/. 1017.	Dr. Homan Bálint	1885. Darányi Borbála <u>nincs bejelentve</u> Meghalt. 1951. VI. 2.
20/. 2.	Hortobágyi Sándor	1925. Bem Mária bejelentve. Meghalt 1951. II. 28.
21/. 5397.	Horváth Vendél	1902. Teth Ilona bejelentve. Meghalt 1948. X. 2.
22/. 768.	Jámborffy Béla	1897. Jámborffy Zsidmia bejelentve. Meghalt. 1950. VI. 27.
23/.	Kiss Miklos	bejelentve. Meghalt. 1950. XI. 17.
24/. 891.	Keresztes Artur	1879. Zakariás Hermína <u>nincs bejelentve</u> Meghalt. 1952. IV. 25.
25/. 1835.	Kiss Ferenc	1889. Bálint Julianna <u>nincs bejelentve</u> . Meghalt. 1952. III. 20.

... haláluk nincs bejelentve...

Február 20-án a BM Büntetés-végrehajtási Parancsnoksága megküldi a Legfőbb Ügyészség Különleges Osztályának

769. Kóhonyi Artúr	51. VII. 17.	} <i>álnéven</i>
770. Smarke Alajos	51. VII. 31.	
771. Szibidavski Ferenc	51. VII. 31.	
772. Herta László	51. VII. 31.	
280. Pincovari Ede	51. VII. 4.	

...eltemetve álnéven

"...azon elítéltek kimutatását, akik a budapesti és a váci országos börtönben meghaltak, azonban anyakönyvezve csak részben vagy álnév alatt lettek."

Ám a parancsnokság illetékes osztályvezetője: S. Németh Lajos bv. alezredes panaszkodik is a változások miatt: "Az illetékes tanács az utólagos anyakönyv vezetéssel kapcsolatosan azt a felvilágosítást adta, hogy utólagosan csak az ügyészség utasítására lehet anyakönyveztetni azért, mert nem tudja, hogy az illető személy nem-e (sic!) bűntény áldozata volt."

" Szigorúan Titkos "

Belsőminisztérium
Büntetés-végrehajtási
Parancsnokság
Büntetés-végrehajtási
Osztály.

Tárgy: Meghalt elítéltek kimutatása.

Mell: 3 db.

24-3-68
Előadó: Misák alldgy.

Legfőbb Ügyészség Különleges Osztálya
Vezetőjének,

B u d a p e s t,
V. Árpád Cséri János ut. 10.

Csatoltan megküldöm azon elítéltek kimutatását akik a budapesti és a
váci országos börtönben meghaltak, azonban anyakönyvezve csak részben
vagy álnév alatt lettek.

Az illetékes tanács az utolagos anyakönyvezetessel kapcsolatban azt
a felvilágosítást adta, hogy utolagosan csak az ügyészség utasítására
lehet anyakönyvezetni azért, mert nem tudja, hogy az illető személy
nem-e bűntény áldozata volt.

Budapest, 1954. február 20.

1
/ : S. Németh Lajos :/
bv. alezredes,
osztályvezető.

...anyakönyvezve csak részben vagy álnév alatt

Az első rendszerezett, összefoglaló jelentés már jobban
megvilágítja a történeteket: a budapesti Országos Börtön Nyilván-
tartó Irodája vezetőjének, Prekler György főhadnagynak a fel-
jegyzéséből:

- "1951. július 31-től 1953. január 30-ig a bejelentések a
kerületi tanácsnál **álneven** történtek.

- 1953. január 30-tól a **bejelentések mellőzve** lettek és a
temetések az erre a célra felfektetett nyilvántartó könyv-
be lettek bejegyezve, melyet a börtönparancsnok helyett-
es elvtárs vezetett.

- 1953. október 6-tól a halálesetek a kerületi tanácsnál
újából be vannak jelentve, azonban a **kivégzések ténye**
helyett a haláleset okául **más betegség** (sic!) van

megjelölve. Erre az utasítást a börtönparancsnoktól kaptuk szóbelileg és erről a Legfelsőbb Államügyészség Különleges Osztálya is tud."

1951. július 31-től 1953. január 30-ig a bejelentések a kerületi tanácsnál aláírva történtek.

1953. január 30-tól a bejelentések mellőzve lettek és a temetések erre a célra felfektetett nyilvántartóknyve lettek bejegyezve, melyet a börtönparancsnok helyettes elvtárs vezetett.

1953. október 6-tól a halálesetek a kerületi tanácsnál újból be vannak jelölve, azonban a kivégzés ténye helyett a halálozást okul más betegség van megjelölve. Erre az utasítást a börtönparancsnoktól kaptuk szóbelileg és erről a Legfelsőbb Államügyészség Különleges Osztálya is tud. A temetőbe való kíséltetés szabályszerű papírral történik.

A fentiekre az utasításokat a börtönparancsnokoktól szóbelileg kaptuk.

Prekler György
Prekler György, t. sz. ügy.
nyilvántartóvezető.

...a kivégzés ténye helyett más betegség van megjelölve

1954 február harmadik hetében kapja meg a LÜ Különleges Osztálya a Budapesti Országos Börtön parancsnokának: Tóth Ferenc bv. alezredesnek a kellőképp árnyalt és differenciált kimutatásait, melyek a ÁVH zárt irattárában fenn maradtak, s a mai napig a legjobban tükrözik a titokban tartott belső ügymenetet. Más börtön hasonló alaposságú jelentését nem ismerjük, az országos összesítés nem áll rendelkezésre, de az arányok sejtetik a nagyságrendeket. Budapesti helyzetkép:

I. "Kimutatás azokról a letartóztatottakról, akik **kivégzés** folytán haltak meg és a budapesti X. ker. új köztemetőben lettek eltemetve, anyakönyvezve pedig a X. ker. Tanácsnál. "Felsorolva 62 név.

K i m u t a t á s

azokról a letartóztatottakról akik kivégzés folytán haltak meg és a budapesti X. ker. uj köntetében lettek eltemetve, anyakönyvezése pedig a X. ker. Tanácsnál.

Péter Barna	1914.	Bossnyó. Halasi Margit.	1951.V.25.	Hakas.	474/51.
Vitai András	1902.	Tisszaigal. Bartha Angyél.	1951.VI.15.	"	519/51.
Szedlauer Géza	1911.	Abádszalók. Jóna Rósa.	1951.7.12.	"	577/51.
Orbán Ferenc	1901.	Kávrádfa. Varga Mária.	1951.7.12.	"	578/51.
Illés József	1899.	Lébicskoma. Pongai Rósa.	1951.7.17.	"	597/51.
Temesvári Ede	1921.	Budapest. Vojnics Margit.	1951.8.4.	"	643/51.
Hegedűs László	?	"	1951.8.18.	"	681/51.
Varga Tibor	1926.	Kisfalud. Balogh Anna	1951.8.18.	"	682/51.
Orbán Ferenc	1921.	Kecskemét. Farkas Rozália	1951.8.28.	"	699/51.
Hódi József	1904.	Szank. Abonyi Anna	1951.8.28.	"	698/51.
Károlyi Károly	1916.	Miskolc. Szűcs Gisella	1951.9.6.	"	728/51.
Lavay Rudolf	1926.	Gomba.	1951.9.7.	"	729/51.
Székely Gábor	1896.	Ábrahámfalud. Frantsik Erzsébet.	1951.10.5.	"	828/51.
Ócsa László	1928.	Budapest. Lardner Magda.	1951.10.13.	"	855/51.
Gyimesi Emilárd	1929.	Csorna. Csizsár Olga.	1951.10.13.	"	856/51.
János Ferenc	1917.	Ráplócsap. Szintai Mária.	1951.10.23.	"	882/51.
Székely István	1925.	Ráplócsap. Benedek Erzsébet.	1951.10.23.	"	883/51.
Papp Ervin	1922.	Budapest. Hár Margit.	1951.12.11.	"	1013/51.
Hágyas János	1927.	Alberti. Kestélyik Mária	1951.12.20.	"	1058/51.
Hágyas István	1908.	Perem. Székács Júlia	1952.1.22.	"	51/52.
Hágyas János	1920.	Havasmén. Hrabár Helén	1952.1.22.	"	71/52.
Bartók Béla	1912.	Bükk. Püldvári Erzsébet.	1952.2.5.	"	123/52.
Hágyas Mihály	1905.	Keszthely. Szabó Karolin	1952.2.5.	"	124/52.
Kovács János	1922.	Keszthely. Csák Mária	1952.2.6.	"	125/52.
Tóth Vince	1923.	Újhegy. Pungér Etel	1952.2.9.	"	132/52.
Hollinger Károl	1922.	Budafor. Somogyi Etel	1952.2.13.	"	140/52.
Várnai Rókus	1902.	Gedeon V. Assódi Júlia	1952.3.18.	"	260/52.
Árn József	1904.	Iszák. Bede Teréz	1952.3.18.	"	271/52.
Hágyas Ottó	1911.	Szabadska. Papp Mária	1952.3.18.	"	270/52.
Székely István	1909.	Kassa. Hár Margit	1952.3.27.	"	303/52.
Károlyi Károly	1900.	Keszthely. Csáky Júlia	1952.3.28.	"	304/52.
Illyés Lajos	1915.	"	1953.3.28.	"	305/52.
Hágyas Ferenc	1912.	Kassa. Állh Székács	1952.4.1.	"	318/52.
Hágyas József	1906.	Budapest. Windich Margit	1952.4.7.	"	372/52.
Hágyas István	1915.	Károlyháza. Krissán Zsuzsa	1952.4.17.	"	371/52.
Varga József	1922.	Törökentek. Irhási Júlia	1952.4.17.	"	370/52.
Hágyas István	1931.	Csepel. Berecki Olga	1952.5.6.	"	429/52.
Hágyas István	1926.	Budapest. Halák Mária	1952.5.6.	"	430/52.
Illés Mihály	1929.	Geszteréd. Tóth Mária	1952.5.7.	"	434/52.
Hágyas József	1927.	Pécel. Csik Ilona	1952.5.7.	"	433/52.
Farkas Sándor	1904.	Kiskunfél. Róth Erzsébet	1952.5.28.	"	486/52.
Tóth Illés	1917.	"	1952.5.28.	"	489/52.
Tóth János	1922.	"	1952.5.28.	"	488/52.
Tóth István	1917.	"	1952.5.28.	"	490/52.
Farkas Gyula	1905.	Balaton-szemes. Nagy Teréz	1952.5.28.	"	491/52.
Hágyas István	1896.	Kiskunfél-Kiss Julianna	1952.5.28.	"	487/52.
Székely István	1901.	Püldvári-Vizi Julianna	1952.6.4.	"	506/52.
Vizi László	1914.	"	1952.6.4.	"	507/52.
László József	1921.	Tásk. Rókus Etel	1952.6.5.	"	509/52.
Hágyas István	1916.	Pereszény. Klagivics Mária	1952.6.17.	"	565/52.

Körmöczy László	1921.	Körmöczy	Lux Stel	1952.6.10.	626/52.
Dr. Weidt József	1918.	Kapnikbánya	Bisatrioski Gisella	1952.8.28.	766/52.
Balla Zoltán	1898.	Győrszemere	Borcsits Mária	1952.12.9.	1108/52.
Ferenesi M1	1911.	Zenta	Pisér Anna	1953.5.6.	432/53.
Szabó Miklós	1951.	Kiskunlao-Rónai	Krasóbet	1953.5.6.	431/53.
Koppány József	1893.	Pécs	Probst Mária	1953.10.6.	911/53.
Gömling László	1909.	Zombor	Jankovics Janka	1953.10.6.	912/53.
Magyar Mihály	1929.	Szajol	Török Mária	54.1.14.	?
Bárányi Alajos	1950.	Sopron	Tschida Mária	54.1.14.	76/54.
Harcos László	1929.	Baja	Harcos Ella	1954.1.14.	77/54.
Szabó Mihály	1929.	Jászberény	Sebestyén	1954.1.14.	?
Tóth Ferenc	1922.	Balassa-	Margit		
Kalina Irén	1922.	gyarmat	Bénes Lidia	1954.2.16.	?

Budapest. 1954. február 19.

Nevelő Tanács elnöke,
Tóth Ferenc bv. alelnök.
Börtönparancsnok.

Kimutatás 1-2 oldal

II. "Kimutatás azokról a letartóztatottakról, akik **kivégzés** folytán haltak meg és a budapesti X. kerületi új köztemetőben lettek eltemetve, azonban **anyakönyvezve nem lettek.**" Felsorolva 18 név.

III. "Kimutatás azokról a letartóztatottakról, akik **kivégzés** folytán haltak meg és **más néven** lettek anyakönyvezve." Felsorolva 7 név.

IV. "Kimutatás azokról a letartóztatottakról, akik **betegség** folytán haltak meg, de **más néven** lettek anyakönyvezve." Felsorolva 4 név.

K i m u t a t á s

azokról a letartóztatottakról akik kivégzés folytán haltak meg és a budapesti X. kerületi új köztemetőben lettek eltemetve azonban anyakönyvezve nem lettek.

ifj. Antal János	1921. Budapest	Lisak Rozália	1951.12.11.
Kosztályi Henrik	1931. Békáscsaba	Vanyesi József	1952.10.4.
Pap István	?	?	1952.11.27.
Dr. Balint György	?	?	1952.11.27.
Károlyi Sándor	?	?	1952.11.27.
Pap János	?	?	1952.11.27.
Balogh László	?	?	1952.11.27.
Kosztályi Miklós	?	?	1952.11.27.
Molnár Imre	1910. Békéscsaba	Tóth Ernő	1952.12.27.
Farkas András	1920. Tó.	Valek Katalin	1953.1.27.
Károlyi József	1930. Békáscsaba	Mátyás Margit	1953.1.27.
Baross Gyula	1910. Nyíregyháza	Dienes Ernő	1953.1.27.
Varga György	1897. Dunaközi	Székely Mária	1953.1.27.
Baross Ferenc	1909. Budapest.	Csiki Anna	1953.3.3.
Kovács László	1915. Pécs.	Papp Gizella	1953.3.3.
Tóth György	1898. Obánya.	Rittermann Katalin	1953.3.3.
Balogh Ottó	1926. Mohács.	Vörösmarty Mária	1953.5.29.
Kosztályi József	1924. Budapest.	Kibara Amalia	1953.10.24.

K i m u t a t á s

azokról a letartóztatottakról akik kivégzés folytán haltak meg és más néven lettek anyakönyvezve.

Károlyi Arthur anyakönyvezve: Kéri Alajos néven	1953.7.30.	
Farkas Alajos " Pálmai Antal "	1953.7.31.	
Farkas Ferenc " Pesti Fülöp "	1953.7.31.	
Kovács László " Halas Lajos "	1953.7.31.	
Károlyi Dezső " Szalványi "	1953.7.31.	
Bodó László " Rupp "	1952.7.26.	
Balogh Zoltán " Bédési Lajos "	1952.8.26.	
	Baranyai Zoltán "	1952.10.4.

K i m u t a t á s

azokról a letartóztatottakról akik betegség folytán haltak meg és más néven lettek anyakönyvezve.

Dr. Borsik Pál anyakönyvezve: Borsik Pál néven	1952.6.3.
Székely Ferenc " Fedelényi Ferenc "	1952.6.10.
Tóth György " Tóth György "	1952.9.2.
Székely Imre " Sulek Imre "	1952.9.15.

Budapest, 1954. február 19.

Nemeth László vez. hely.
Tóth Ferenc bv. alezr.
börtönparancsnok.

Kimutatás 3. oldal

V. "Kimutatás azokról a letartóztatottakról, akik **betegség** folytán haltak meg, anyakönyvezve a X. kerületi tanácsnál, eltemetve pedig a budapesti X. ker. új köztemetőben lettek." Felsorolva 4 név.

Budapesti Országos Börtön.

Kimutatás

azokról a letartóztatottakról akik betegség folytán haltak
meg. orvoskorvise a I. kerületi kórházban, illetve vagy
is a budapesti I. ker. uj kórházban lettek.

Nemesi Mihály	1894. Liptószentmiklós.	Ferncsák Hermán	1952.1.28.	96/52.
Payer István	1902. Szecserosszi.	Bihari Mária	1953.11.7.	91/53.
Id. Mendi Géza	1900. Ujvidék.	Ridomüller Kata.	1954.1.4.	16/54.
Dobó Jánosné	1912. Zürich.	Futterkanech		
		Antonia	1954.1.9.	75/54.

Kimutatás

azokról a letartóztatottakról akik betegség folytán haltak
meg. orvoskorvise nem voltak, illetve vagy is a budapesti
I. ker. uj kórházban lettek.

Baró Ferenc	1927.	Kétegyháza.	Evellei Julianna.	1952.7.18.
De. Mohay Gyula	1894.	Nagysszentmiklós	Tomann Franciska.	1952.9.15.
Kristófer Ferenc	1899.	Kőszegbánya	Dolcsai Lujza	1952.9.16.
Darócskai András	1915.	Budapest.	Szirmai Jolán	1952.10.27.
Fodor Jánosné	1894.	Kisbudaörs Szolnok.	Dikó Mária	1952.11.7.
Horváth Ferenc Ákos	1894.	Tiszakürt.	Gubán Mária	1952.11.21.
Kurucz Ferenc	1929.	Kisbudaörs	Dobos Erzsébet	1952.12.18.
Fraszky László	1883.	Szeged	Dudás Margit	1952.9.22.
De. Kiss Károly	1896.	Csömör	Valenszki Anna	1953.1.9.
Kovács Gyula	1890.	Kisasszony	Bárdi Jolán	1953.1.12.
Köblöcskai Géza	1909.	Budapest	Imbros Anna	1953.1.19.
Opelauer Oskár	1865.	Budaörs	Sztupa Lujza	1953.1.22.
Dr. Mihály Lajos	1862.	Kisbudaörs	Vallai Sallia	1953.2.4.
Kovács Varga Jakab	?	?	?	1953.2.25.
Kovács Endre	1909.	Budapest	Bellák Stefánia	1953.3.9.
Kovácskai Balázs	1913.	Iván	Böbli Anna	1953.4.18.
Dr. Oettiler János	1897.	Jászberény	Böde Anna	1954.4.23.
Szabó János	1892.	Budapest	Kisbudaörs	1953.5.11.
Lugos János	1894.	Székelykeresztúr	Kisbudaörs	1953.5.17.
Gergely Sándor	1884.	Dunavarsány	Kisbudaörs	1953.5.17.
Szabó Ferenc	1885.	Gémes	Kisbudaörs	1953.5.17.
Katolnai Mihály	1905.	Budapest	Kisbudaörs	1953.5.17.
Kisbudaörsi Miksa	1898.	Nagybudaörs	Kisbudaörs	1953.5.17.
György D. Gábor	1890.	?	Kisbudaörs	1953.5.17.
Abel Béla	1884.	Budapest	Kisbudaörs	1953.5.17.
Kovács János	1885.	Alcsút.	Kisbudaörs	1953.5.17.
Haller József	1896.	Országos	Kisbudaörs	1953.5.17.
Lindmayer Béla	1887.	Gémes	Kisbudaörs	1953.5.17.
Kisbudaörsi Vidor	1887.	Budapest.	Kisbudaörs	1953.5.17.

Budapest, 1954. Február 19.

Nemesi Mihály által
Fodor János által
Börtönparancsnok.

Kimutatás 4. oldal

五、五、五、五、五、五

Amokról a letartóztatottakról akik mint hullák temetés céljából lettek boursállítva! Eltemetve a Dn.I.körületi ujkötemetűben lettek. Anyakönyvekre pedig a X.körületi Tanácsnál.

Mrs. Székely Ernő	1916. ?	?	524.2.24.	188/52
Mrs. Kálmán	1890. Győr	Horváth Karolin.	523.12.	240/52
Béres Ferenc	1916. Budapest.	Herstmann Margit.	524.19.	305/52
Karadics Georgios	1922. Szeged.	?	523.5.23.	488/52
Polikarpos Georgios.	1909. Szekesfeh.	Kriszta Margit.	52.5.25.	489/52
Gömbö János.	1897. Simonyfalva.	Vertan Anna.	523.6.6.	529/52
Nagyöcs Sándor.	1897. Nagyismény.	Hegedy Anna.	523.6.14.	534/52
Székessy Vilmos	1853. Mosonmaglócs.	Székely Ilona.	523.6.27.	536/52
Székely Vilmos	1867. Veszprém.	Székely Anna.	523.7.30.	539/52
Gömbö Mihály.	1907. Veszprém.	Béres Margit.	523.7.38.	622/52
Székely Vilmos	1883. Rátótközség.	Börmöcs József.	523.7.9.	621/52

Kisumu

Anakról a letartóztatottakról csak mint hullák tanúja. Jelző-
ból lehetek becsillítva. Eltűntek Budapesti Közhatalmi ujköste-
metől. Anyakönyvileg a Tanácsnál bejelentve nem lehetek.

Barna Sándor	1897 Budapest	Vejssenberg Péter	1924.7.28
Bármány György.	1907 Tatabánya	Szabadgyics Pálné	1924.8.5.
Ede Vajkai	1897 Bécs	?	1924.8.16.
Pálfi János	1897 ?	?	1924.10.19.
Károly Márton	1897 Budapest	Szűll Csilla.	1924.10.28.
Danóczy Mariann	?	?	1924.11.13.
Narváth Ádám	1914 ?	?	1924.11.17.
Vid János	1899 ?	?	1924.11.18.
Gerevics Leona	1897 Vasvár	Fuch Julia	1924.11.24.
László Gyula	1899 Dunaújváros	Peth Julia.	1924.11.24.
Mári Ferenc	1899 ?	?	1924.12.22.
Vil. János	1899 ?	?	1924.12.22.
Károly Gyula	1899 ?	?	1924.12.22.
Rudolf Miklós	1899 ?	?	1924.12.23.
Bodmann Imre	?	?	1924.1.10.
Horsányi Koltóné	?	?	1924.1.13.
Béla Herman Vilmos	1899 ?	?	1924.1.13.
Kisbörjös Gusztáv	? ?	?	1924.1.16.
Ede Zelinka	1899 ?	?	1924.1.16.
Vasadi István	1918 ?	?	1924.1.19.
Világosi István	1899 ?	?	1924.1.21.
Balogházi Emma	1899 ?	?	1924.1.21.
Szemeghy Gyula	1899 ?	?	1924.2.12.
Toma János	1899 ?	?	1924.2.21.
Béni Gyula	1899 Bécs	Vértes Mária.	1924.5.29.
Alfred Sándor	1899 ?	Tornai Maria.	1924.7.1.
Pálóczi Jenő	1924 Bécs	Rékondi Veronika.	1925.7.2.

Továbbá 1953. október 5-én Tiszaszékén beállították 4 letartóztatottat mint hallgatóságos cáliából, akikről még nem áll rendelkezésükre.

Budapest, 1955. február 19-án.

Nevel Shaw in ally.
/:Tóth Ferenc by.alexredes/
Börtőmparancsnok.

VI. "Kimutatás azokról a letartóztatottakról, akik **betegség** folytán haltak meg, **anyakönyvezve nem voltak**, eltemetve pedig a budapesti X. ker. új köztemetőben lettek." Felsorolva 30 név.

VII. "Kimutatás azokról a letartóztatottakról, akik mint hul-

lák temetés céljából lettek beszállítva. Eltemetve a Bp. X. kerületi új köztemetőben lettek. Anyakönyvezve pedig a X. kerületi Tanácsnál." Felsorolva 11 név.

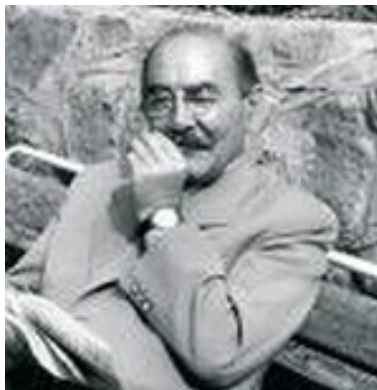
VIII."Kimutatás azokról a letartóztatottakról, akik mint **hullák** temetés céljából lettek beszállítva, eltemetve a budapesti X. kerületi új köztemetőben, **anyakönyvileg** a Tanácsnál **bejelentve nem lettek.**" Felsorolva 26 név

A börtönparancsnok hozzáteszi:

*"Továbbá 1953. október 5-én Tiszalökről beszállítottak 4 letartóztatottat, mint **hullát** temetés céljából, akikről **név nem áll rendelkezésünkre.**"*

Az államvédelem átmentett hatalma

A Belügyminisztériumba betagolt ÁVH Gerő Ernő belügyminisztersége alatt eredményes utóvéd harcokat folytatott pozíciói megőrzéséért. A törvénytelenségek lassú felülvizsgálata, legfelső szinten néhány leváltás, a bűnösök, mint káderek megbocsátó áthelyezése a civil élet zsíros állásaiba (a verő csoport tagjainak – Princz Gyula, Réh Alajos, Faludi Ervin, Moravecz László, Kajli József, Kovács István – sorsa is

Nagy Imre

megelégedésre alakult) még jellemzőbb lett akkor, amikor Gerő távozott az MDP KV Gazdaságpolitikai Bizottságának elnöki székébe, s 1954 június 6-tól addigi első helyettese: Piros László lett a belügyminiszter. Tartotta magát a belső iránymutatáshoz: a törvénysértéseket úgy kell rendezni, hogy *"a pártvezetés és Rákosi elvtárs tekintélye ne csorbuljon."*A minisztérium hét vezető

pozíciójából ötöt kipróbált államvédelmisek töltöttek be: Piros László, Bartos Antal, Dékán István, Fekete Károly, Hárs István. A 14 főosztályból 9-et vezettek ávéhások. 1956 elején a 20 megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányból csak 4 volt rendőrtiszt, a többi ávéhás. Jelentős érdemeket szereztek abban, hogy a Gerő-Rákosi csoport ismét magához ragadta a hatalmat, Nagy Imrét 1955 tavaszán leváltották, s Gerő 1956 júliusától az MDP KV első titkára lett.

Szerov

Münnich Ferenc

Itt most ugorjunk egyet, s lássuk 1956 után "a megszűntetve megőrzött államvédelmi hatóság" sorsa alakulásának kritikus pontjait. Nagy Imre 1956. október 28-i rádióbeszédében hiába jelentette be az ÁVH megszűnését, ez csak szándék volt és nem jogi aktus. A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány november 7-én még nem támogatja az államvédelmi szervek visszaállítását, sőt, amikor vidéken mégis újra akarják szervezni a Hatóságot (erős szovjet ösztönzésre), **Münnich Ferenc** miniszterelnök-helyettes, a fegyveres erők főparancsnoka ezt 5003/1956.XI.7.B.M.sz. rendeletével megtiltja.

Amikor november 8-án **Szerov** hadseregtribornok, a KGB

főnöke beront Münnichhez és tiltakozik az intézkedés ellen, mondván: a megbízható volt ávéhások segítségére nagy szükségük van a tisztogató szovjet különítményeknek, Münnich nem enged, hanem a november 4-i kormány-nyilatkozatra hivatkozik, melyet Moszkvában jóváhagytak, s melyben benne van az ÁVH megszüntetése. Bekapcsolódik a beszélgetésbe **Kádár János** is, akinél Szerov valamivel nagyobb megértésre talál.

Ám **Pőcze Tibor** miniszter-helyettes, országos rendőrfőkapitány és **Mátyás László** ezredes, a Politikai Nyomozó Főosztály vezetője továbbra is jól érzi: a kompromittálódott és gyűlölt szervezet tagjait nem szabad visszaengedni a rendőrség soraiba. Nagy nyomás nehezedik rájuk. Ávéhás szabadcsapatok gyülekeznek mindenütt, a BM József Attila utcai épületében 5-600 fő, akik Pőcze Tibortól élelmet és elszállásolást követeltek, de ő megtagadta azt. Budapest erőszakos megtisztítását az ávéhások Litvinov ezredessel egyeztetik, majd megkezdik az állomány felkutatását, az operatív anyagok biztonságba helyezését.

Az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottságának november 11-i ülésén Münnich még támogatást kap, **Kádár** pedig még aznap rádióbeszédben jelenti be **az ÁVH megszűnését**, másnap pedig a Magyar Honvéd és a Népszabadság közölte a belügyminiszteri rendelet végrehajtási utasítását. Mégis ellentmondásos a helyzet. A megyék nem látnak tisztán, a volt ávéhások erőszakosak, élvezik a megszállók bizalmát, Zala megyében például a szovjet egységek szervezték meg a politikai nyomozó osztályt volt ávéhásokból igazolvánnyal is ellátva őket. A BM épület államvédelmi őrségét csak november 20 körül sikerült leváltani Mátyás ezredes utasítására.

1956. november 19-én Pőcze Tibor országos rendőrfőkapitány kiadja 14/1956 sz. utasítását az 5003-as sz. rendelet végrehajtására, ebben a rendőrség **bűnügyi** szerveit, osztályait kötelezi az **államvédelmi** feladatok ellátására. A Fegyveres erők miniszterének 20-952/1956.sz. utasítása alapján Mátyás László r. ezredes aláírásával megjelenik a végrehajtandó parancs: 1956. december 1-ig valamennyi államvédelmi beosztottat el kell

bocsátani. **Az elbocsátás oka: a szerv megszűnése!**

Fordul a kocka az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottságának november 21-i ülésén. Felkészítetten jönnek a szerecsenmosdatók – köztük – **Czinege Lajos, Földes László; Piros László** volt belügyminiszter a tanácsadója Szerov hadseregtábornak, aki megvádolja Münnichet az államvédelmi munka szétzüllesztésével. Pőczét menesztik (utódja: Garamvölgyi Vilmos), Mátyás ezredesre csak 57 februárjában kerül sor. Decemberben a volt ávéhások levelet írnak Kádár Jánosnak és szemére hányják, hogy legfőbb támaszát akarták lejártni, majd miután megállapították, hogy *"a politikai nyomozó testület döntő többségében volt ÁVH-s beosztottakból áll"* letették a hűségesküt az MSZMP és Kádár mellett.

Czinege Lajos

December 28-án a belügyminiszter első helyettese: **Tömpe István** már így értékel:

"... tény – és ezért még jobban meg kell becsülni az ÁVH harcosait -, hogy egyetlen egység állott bátran a harcokban végig, s ez az ÁVH volt, valamint a határőrség egyes szervei."

1957 januárjában megtörténik az ávéhás állomány felülvizsgálata Dögei Imre vezetésével. Az eredmény döbbenetes: **4986 ávéhás közül csak 15-öt találtak alkalmatlannak** a további munkára! Mindenki más elfoglalhatta helyét az új rendőri és a hamarosan újra építkező állambiztonsági struktúrában. Kádár azonban kissé elégedetlen. 1957. február 26-án, az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottságának ülésén szóvá teszi:

*"... állandóan **nekünk kell szólnunk** a politikai rendőr-*

ségnek, hogy valakit itt vagy ott le kell tartóztatni. Ijesztő lehet – elvtársak – a megállapítás, de az a rendőrség a normális, amely mindenkit le akar tartóztatni. Ez egy hivatásérzet és tudat."

Kádár János a kegyvesztett Mátyás László ezredes bűnei közé sorolja, hogy beszélgető viszonyban van az írókkal, s telefonon biztosította őket, hogy csak törvényes eszközökkel fognak velük bánni; ha lesz valami ellenük, akkor bíróság elé fognak állni, ha nem, kiengedik őket. (Mátyást februárban kénytelen felmenteni Münnich, pedig jó barátok voltak, együtt harcoltak a spanyol polgárháborúban. Mátyás 15 évet kapott a Rajk perben, 5 évet ült összeesküvésért, majd a Legfelsőbb Bíróság bűncselekmény hiányában 1954-ben felmentette, ezredesi rendfokozatát 56 nyarán kapta vissza.)

A megszüntetve megőrzött és átmentett Államvédelmi Hatóság állománya 1957-től ismét rátelepedett a belügyi munka minden területére, módszereik, szellemi örökségük 1990-ig kísérte az egypárti diktatúrát.

(2009)

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Tömpe István

1956. november 4.

"... a szabad világ igenis beavatkozhatott volna..."
A szabad magyar rádiók utolsó 24 órájának
hiteles szövegei

Az 1956-os magyar forradalom sorsa lényegében akkor dőlt el, amikor az Egyesült Államok előbb október 28-án, majd rövid időn belül még kétszer biztosította Moszkvát: **nem kíván Magyarország segítségére sietni!** Ettől a Szovjetúnió vérszemet kapott, Mao Ce Tung és Tito pedig visszaretent Nagy Imre kormányának támogatásától és fokozatosan ellene fordult.

Henry Cabot Lodge

Sorrendben: október 28-án az Egyesült Államok ENSZ-nagykövete: **Henry Cabot Lodge** felhívta a Biztonsági Tanács figyelmét **John Foster Dulles** külügyminiszter Texasban elhangzott kijelentésére, miszerint:

"Nem tekintjük ezeket a nemzeteket – Magyarországot és Lengyelországot – potenciális katonai szövetségeseeknek."

Másnap, október 29-én az Egyesült Államok moszkvai nagykövete: **Charles Bohlen** tudatta a Kremllel, hogy Eisenhower elnök megerősítette Dulles álláspontját.

Mit jelentett **Eisenhower** megerősítése? Ezt pontosan az elnök november 14-i sajtótájékoztatóján tudhatta meg a világ. A következőket mondta:

"Az Egyesült Államok sem most, sem korábban nem támogatta egyetlen védtelen nép nyílt lázadását olyan erő ellen, amely felett várhatóan nem győzedelmeskedhet...". "...soha nem sürgettük vagy javasoltuk az elmúlt években, amióta ilyen problémákkal küszködünk, olyan fegyveres

John Foster Dulles

felkelés kirobbantását, amely csak katasztrófát hozhat barátainkra."

Charles Bohlen

bátor amerikai politikus is.

Thomas J. Dodd szenátor bírálta az óvatos és habozó amerikai magatartást:

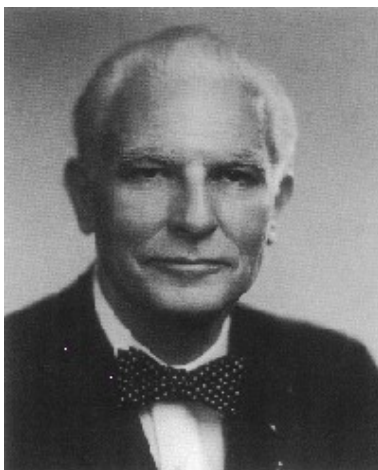
Mondta ezt az USA elnöke ahelyett, hogy az Egyesült Államok elismerte volna Nagy Imre forradalmi kormányát, az ENSZ pedig megfigyelőket küldött volna. Ebben az esetben a szovjet vezetés feltehetően nem kockáztatta volna a világháborút.

Így látta ezt két jeles és

"A magyar forradalom páratlan lehetőséget kínált a szabad világnak, hogy visszaállítsa a szabadság határait a háború előtti alapokon. Elmulasztottuk e kínálkozó alkalom kihasználását és ezzel elkövettük a háború utáni legsúlyosabb politikai hibánkat."

Robert D. Murphy
külgyminiszter-helyettes
(Dulles mellett):

Thomas J. Dodd

D. Eisenhower elnök

"A történelem talán bizonyítja, hogy a szabad világ igenis beavatkozhatott volna, s megszerezhetette volna a magyaroknak a hőn áhított szabadságot. De itt nálunk a Külügyminisztériumban senkinek sem volt tehetsége vagy fantáziája ahhoz, hogy utat mutasson."

Robert D. Murphy

A Szovjetúnió tehát megkapta a zöld jelzést a forradalom nyílt leverésére. (Október 31-én Moszkvában az SZKP elnökségében már teljes a konszenzus az invázióról, igaz, a Budapestről még haza nem tért Mikojan és Szuszlov nélkül. De **Mikojan** hamarosan ott terem és roppant csalódott a döntés hallatán, mert meggyőződése, hogy nem szabad fegyveres erőszakot alkalmazni, az erő nem fog megoldani semmit sem. Azzal fenyegetőzik, hogy öngyilkos lesz, ha Hruscsov nem hívja össze másnapra ismét az elnökséget. Hruscsov összehívja, de a november 1-i ülésen Mikojan egyedül marad: egyéni lázadása eredménytelen.)

Anasztaz Mikojan

Túl nagy volt a tét a Szovjetunió számára: 1917 óta először jelent meg az a veszély számára, hogy egy szocialista országból ismét lehet kapitalista rendszerű polgári demokrácia. A példa pedig ragadós lehetett volna a csatlós országokban. A történelem tanúsága szerint a kommunisták soha, sehol nem tudtak hatalomra kerülni külső erők támogatása nélkül: **Lenin** és **Trockij** angol és német bankárok pénzével győzött; **Mao Ce Tung** azzal, hogy az amerikaiak megvonták támogatásukat a kumintangtól és Csang Kaj Sek visszavonult Tajvanra; **Tito** pedig angolszász fegyverekkel és dollármilliókkal lehetett sikeres partizánvezér.

Elfoglalt szovjet harckocsi

Ezt a veszélyt tűzzel-vérrel el kellett hárítani. A szovjet katonai intervenció vérbeli agresszió volt, háborús bűncselekményekkel; a csaknem 9 ezer milliárd forint értékű anyagi kárért a mai napig nem fizettek kártérítést, jóvátételt, s a nyilvános bocsánatkérés is megkésett és ellentmondásos.

Szétlőtt házak Budapesten

Az alábbiakban¹ 1956. november 4 történelmi eseményeit idézzük fel úgy, ahogy az azokról szóló híradások a szabad magyar rádiók (Budapest, Győr, Pécs, Szombathely, Nyíregyháza, Miskolc, Szolnok, Dunapentele, Vác-környéke) adásainak utolsó 24 órájában hitelesen elhangzottak. Köszönöm dr. Révész Béla egyetemi docens segítségét.

(2012)

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

---

1 http://www.utolag.com/Ilkei/Tenyek/56nov4/Szabad_Kossuth_Radio_1956_nov_4_II.pdf

A rádióadások hiteles szövege

- 1 -

SZABAD KOSSUTH RÁDIO BUDAPEST.

Hung. Monitoring, 4.11./1956. -

SZABAD KOSSUTH RÁDIO GYŐR.

Jóreggelt kívánunk kedves Hallgatónk!

Ma 1956. november 4-~~én~~, Károly-napja van.

Hireket mondunk:

NAGY IMRE, a minisztertanács elnöke és meghatalmazott külügyminisztere tegnap saját kérésére fogadta Svájc magyarországi követét és meghatalmazott miniszterét.

A magyar értelmiség forradalmi bizottságának felhívása:

Az elnyomás elleni harc létrehozta a nemzeti egységet. A forradalmi magyar értelmiség azonban úgy látja, hogy a vívmányok biztosítása érdekében körvonalazni kell azokat a célkitűzéseket, amelyek az alkotó munka során is képesek fenntartani a nemzeti egységet. Ebben a munkában fontos szerep vár az értelmiségre, amely igen nagy szerepet játszott forradalmunk előkészítésében és fegyverrel harcolt a győzelemért. A magyar értelmiség forradalmi felhívásában összegezte a nemzet követeléseit és sikra szállt azok megvalósításáért. Az azóta bekövetkezett események azt bizonyítják, hogy munkája ezzel még nem ért véget.

Az utóbbi napokban már sokszázra nőtt azoknak a szervezeteknek a száma, amelyek bizottságunkhoz fordultak égető kérdéseink megbeszélése céljából. E tárgyalásokból arra a következtetésre kellett jutnunk, hogy bizottságunk munkáját szélesebb alapokra kell helyezni. Csak így lehet képes arra, hogy nem egyes pártok, hanem az egész nemzet érdekeit tartva szem előtt, megteremtse az összhangot az értelmiségi szervezetek, szövetségek, tudományos és oktatási intézmények forradalmi bizottságainak munkájában, megfelelő tájékoztatást nyújtson ezeknek, valamint a hozzá forduló szervezeteknek. Megoldani a legsürgősebb problémákat, de igyekezni kell választ találni a napi kérdésekre is. Ebből a munkából az értelmiségnek ki kell vennie a részét, hogy a jövőben az ország irányításában érvényesüljön a kellő szakszerűség. Felhívjuk tehát a forradalmi értelmiség összes szervezeteit, hogy a fenti átfogó munka megbeszélésére november 5-én, hétfőn délután 4. órára, bizottságunk székhelyére, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem jogi karára/Szerb-utca 11./küldjék el megbízóleveleikkel ellátott képviselőiket. Fogjunk össze

SZABAD KOSSUTH RÁDIÓ BUDAPEST SZABAD
KOSSUTH RÁDIÓ GYŐR

Jó reggelt kívánunk kedves Hallgatóink!

Ma 1956. november 4-e, Károly napja van.

Híreket mondunk:

NAGY IMRE, a minisztertanács elnöke és meghatalmazott külügyminisztere tegnap saját kérésére fogadta Svájc magyarországi követét és meghatalmazott miniszterét.

A magyar értelmiség forradalmi bizottságának felhívása:

Az elnyomás elleni harc létrehozta a nemzeti egységet. A forradalmi magyar értelmiség azonban úgy látja, hogy a vívmányok biztosítása érdekében körvonalazni kell azokat a célkitűzéseket, amelyek az alkotó munka során is képesek fenntartani a nemzeti egységet. Ebben a munkában fontos szerep vár az értelmiségre, amely igen nagy szerepet játszott forradalmunk előkészítésében és fegyverrel harcolt a győzelemért. A magyar értelmiség forradalmi felhívásában összegezte a nemzet követeléseit és síkra szállt azok megvalósításáért. Az azóta bekövetkezett események azt bizonyítják, hogy munkája ezzel még nem ért véget.

Az utóbbi napokban már sok százra nőtt azoknak a szervezeteknek a száma, amelyek bizottságunkhoz fordultak égető kérdéseink megbeszélése céljából. E tárgyalásokból arra a következtetésre kellett jutnunk, hogy bizottságunk munkáját szélesebb alapokra kell helyezni. Csak így lehet képes arra, hogy nem egyes pártok, hanem az egész nemzet érdekeit tartva szem előtt, megteremtse az összhangot az értelmiségi szervezetek, szövetségek, tudományos és oktatási intézmények forradalmi bizottságainak munkájában, megfelelő tájékoztatást nyújtson ezeknek, valamint a hozzá forduló szervezeteknek. Megoldani a legsürgősebb problémákat, de igyekezni kell választ találni a napi

kérdésekre is. És ebből a munkából az értelmiségnek ki kell vennie a részét, hogy a jövőben az ország irányításában érvényesüljön a kellő szakszerűség. Felhívjuk tehát a forradalmi értelmiség összes szervezeteit, hogy a .. fenti átfogó munka megbeszélésére november 5-én, hétfőn délután 4 órára, bizottságunk székhelyére, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem jogi karára: /Szerb-utca 11/ küldjék el megbízóleveleikkel ellátott képviselőiket. Fogjunk össze a független, szabad és semleges magyar haza védelmére, a szebb, jobb jövő megteremtéséért!

Közös frontba tömörültek a Sopronban megalakult demokratikus pártok:.. Sopronban megalakult a független Kiszgazda, a Szociáldemokrata, a Keresztény-Demokrata és a Petőfi Párt helyi szervezete. A kereszténydemokrata párt javaslatára pártközi ülést tartottak és ezen valamennyi párt küldöttei egyöntetűen azt határozták, hogy amíg a helyzet nem konszolidálódik az országban, tartózkodnak az aktív szervezeti tevékenységtől és nem forgácsolják szét erejüket a pártharcokra. Ezt az elhatározásukat azzal is megerősítették, hogy a nemzeti erők eredményesebb összefogására ideiglenes frontba tömörültek.

MAGYAR JÖVŐ címmel tegnap megjelent az. egyetemi ifjúság lapja. Az új lap egyelőre kétnaponként kerül az olvasók kezébe.

A Szegedi Tudomány Egyetem tudósai, tanárai, kutatói a világ egyeteméhez, tudósaihoz felhívással fordultak, amelyben ezeket írják: Az újjászületett demokratikus Magyarország nemzeti függetlenségének visszanyerése után békében és barátságban kíván élni szomszédaival és a világ valamennyi népével. Mi, a Szegedi Egyetem felhívást intézünk a világ valamennyi egyeteméhez, hogy erkölcsi tekintélyükkel álljanak mellénk abban a törekvésünkben, hogy hazánk függetlensége és ezzel a béke helyreállítása, ami a tudományos munka alapfeltétele, mielőbb biztosítsák. Külön kérjük azokat a tudósokat, akikkel az elmúlt évek során személyes kapcsolatba léphettünk, akár külföldön, akár hazánkban, legyenek segítségünkre. Szerény erőnkkal eddig is

arra törekedtünk, hogy kutatásainkkal az egész emberiség haladását és jobb jövőjét szolgáljuk. A jövőben is mindent meg akarunk tenni, hogy az általunk mindig becsült szomszéd népekkel és valamennyi kutatójával együttműködhessünk. Boldogok volnánk, ha ez a célunk megvalósulhatna.

A felhívást BARÓTI DEZSŐ rektoron, KORPÁSSI BÉLA dékánon kívül 16 egyetemi tanár írta alá.

A volt politikai üldözöttek országos szövetsége 1956. november hó 2-án megalakult. A szövetség székhelye Budapest. VI. Beniczúr-utca 27. szám. A szövetség politikával nem foglalkozik. Kizárólagos célja volt politikai üldözöttek erkölcsi-és anyagi támogatása és érdekeinek képviselése. Felkérjük mindazokat, akik az elmúlt időkben *politikai* üldözést szenvedtek, jelentkezzenek minél többen, mert ettől függ, hogy szövetségünk működését kifejtve kitűzött céljait minél tökéletesebben megvalósíthassa.

Most külföldi híreinket olvassuk fel:

A Biztonsági Tanács szombaton magyar idő szerint 21.37 órákor összeül, hogy megvitassa a magyarországi helyzetet. A tanács előtt az amerikai küldöttség határozati javaslata fekszik, amely követeli a szovjet csapatok visszavonását Magyarországról.

Az amerikai. határozati javaslat kifejezi azt az őszinte reményét, hogy a SZU késedelem nélkül vissza fog vonni minden szovjet fegyveres erőt Magyarországról, a magyar kormánnyal létrejövő megállapodások keretében. Az amerikai .határozati javaslat kéri a Biztonsági Tanácsot, erősítse meg a magyar népnek azt a jogát, hogy nemzeti törekvéseinek megfelelő kormánya legyen. Felkéri az ENSZ főtitkárát, tájékoztódjék a magyar *nép* szükségleteiről t élelmiszerek és gyógyszerek terén és felszólítja az ENSZ valamennyi tagját, hogy működjék. *közre* a humánus feladat megoldásában. A jugoszláv küldött megkérdezte SZABÓ JÁNOST, Magyarország képviselőjét, kezdődtek-e tárgyalások Budapesten a magyar kormány és a SZU képviselői között, mert

ha igen, a Biztonsági Tanácsnak el kellene halasztania vitáját, ami lehetővé tegye a tárgyalásoknak a legjobb légkörben való lezajlását. Dánia. nevében bejelentette, hogy Magyarországon NAGY IMRE vezetésével nem kommunista. miniszterek részvételével új kormány: alakult. Ezen kívül beszámolt a szovjet fegyveres erők magyarországi csapatmozdulatairól. SZABÓ JÁNOS magyar képviselő bejelentette, hogy a magyar kormány és a fegyveres erők vezetői most folytatnak tárgyalásokat a Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok kivonásáról. Közölte azt is, hogy a magyar kormány és a szovjet fegyveres erők képviselői ma este ismét összeülnek és újabb szovjet katonai alakulatok nem lépnek Magyarország területére. Francia küldött kifejtette, hogy szükségesnek tartja, cselekedjék a Biztonsági Tanács és fogadjon el olyan határozatot, amely megfelel annak a kérésnek, amelyet NAGY IMRE a Biztonsági Tanácshoz intézett.

A Magyar Távirati. Iroda párizsi tudósítója jelenti: a francia értelmiség számos képviselője, ugyanazok, akik 1949 októberében táviratot intéztek a magyar; kormányhoz) hogy tekintsen el RAJK LÁSZLÓ kivégzésétől, szombaton üzenettel fordultak a magyar értelmiséghez. Üzenetükben az egész francia értelmiség nevében együttérzésükről biztosítják a magyar értelmiséget és elismeréssel adóznak csodálatra méltó elhatározottságának" Az üdvözllet aláírói között van. /Érthetetlen francia nevek./

J. F. Dulles , amerikai külügyminisztert szombaton reggel vakbélgyulladás miatt kórházba szállították.

PÁRIZS: A francia és az angol kormány tegnap a következő közös nyilatkozatot adta ki: A francia-és az angol kormány fontolóra vette az ENSZ közgyűlése november 2. ülésén elfogadott határozatot. A két kormány úgy véli, hogy a közel-keleti rendőri akciót sürgősen tovább kell folytatni, a Szezei-csatornát fenyegető ellenségeskedések beszüntetésére. A francia és az angol kormány kész véget vetni a hadműveleteknek, mihelyst teljesülnek az alábbi feltételek:

1./ Az izraeli és az egyiptomi kormány a béke megőrzése érdekében ENSZ fegyveres erőt bocsát be területére.

2./ Az ENSZ megteszi a szükséges rendelkezéseket~ hogy ENSZ fegyveres erőt állítson fel és tartson fenn a helyszínen, mindaddig, amíg Izrael és az arab államok megállapodnak a béke feltételeiben, amíg a Szuezi-csatorna kérdésében kielégítő rendezést találnak.

A két megállapodásért az ENSZ-nek kell szavatolnia.

3./ A két szemben álló fél az ENSZ erejének felállításáig hajlandó beleegyezni abba, hogy az ENSZ nevében cselekvő angol-francia csapatok, kis létszámú különítményei állomásozzanak a harcoló felek között.

Híreink közlését befejeztük.

A Meteorológiai Intézet jelenti:

Budapest :felett az égbolt borult. Szélcsend van. A hőmérséklet plusz 1 fok.

Öt perc múlva háromnegyed öt.

Kedves Hallgatóink! Most magyar nótákat, verbunkosokat hallanak.

SZABAD KOSSUTH RÁDIÓ, BUDAPEST és SZABAD PETŐFI RÁDIÓ, GYŐR

A pontos idő 05 óra

Hireket mondunk

Közljük Kedves Hallgatóinkkal, hogy MINDSZENTY JÓZSEF bíboros, esztergomi, , érsek, Magyarország hercegprímása szövegét a világhoz – és a magyar nemzethez vasárnap – tehát ma – 17. 00 órakor megismétljük.

Szombaton értekezletet tartottak Győrött a Vagon-és Gépgyárban a Szerszámgépgyár, a Textil- és a többi üzem munkástanácsainak küldöttei, hogy megbeszéljék a munka felvételét. Az értekezleten jelen voltak a győri Vasút-és Erőmű megbízottai, akik közölték, hogy a jelen körülmények, szállítási nehézségek között milyen mértékben tudnak energiát szolgáltatni az üzemeknek.

Az értekezlet elfogadta a vagongyári dolgozók javaslatát a munka megkezdésére. Szó esett az értekezleten a munkabérek emeléséről is. Azonban azt is belátták, hogy ez a szükséges alap megteremtése nélkül inflációhoz vezetne, tehát sürgősen meg kell kezdeni a termelést.

Többen csatlakoztak a Győri Gyapjúfonó megbízottjának azon indítványához, hogy forduljanak a környező bányászokhoz: küldjenek több szemet az energiaellátás biztosításához. Végül az üzemek munkástanácsainak képviselői egységesen állást foglaltak amellett, hogy november 5-én reggel a szokott időben megindítják a munkát. A textilgyárak munkás tanácsai úgy döntöttek, hogy a vidéki dolgozókat az első műszakban, a helybelieket pedig a második, délutáni műszakban foglalkoztatják. A textilgyárak küldöttei közölték a munkástanácsoknak azt a határozatát, hogy a szombat éjszakai műszakot, – tekintettel arra, hogy a dolgozók többsége nő, eltörlik.

Ugyancsak megtárgyalták ezeket a kérdéseket a soproni üzemek munkástanácsai is és itt is elbatározták, hogy november 5-én, hétfőn minden üzemben felveszik a munkát, a vidéki dolgozók közlekedési – és egyéb nehézségei miatt egyelőre két műszakban.

A salgótarjáni iparvidéken hétfőn reggel minden bányában és üzemben megkezdődött a munka. A megye szénszükségletének ellátására a mátraszovátai, a mizserfai és zagyvai. bányászok szombaton is dolgoztak. A többi bányában. és gyárban a hétfői induláshoz szükséges előkészítő munkát végezték. A salgótarjáni. vasutasok ezen a napon már útnak indították a reggeles helyi

vonatokat Hatvanig, ahol két Budapesti vonathoz van csatlakozás.

Szombaton kezdte meg a műsorsugárzást az első Nógrád megyei rádióállomás a Szabad SALGÓTARJÁN Rádiója, a 40 méteres rövidhullámú sávban. A nyugalom helyreállt. Két napja semmiféle rendbontásról nem érkezett jelentés a forradalmi nemzeti bizottsághoz.

Fejér megye ipari üzemeiben hétfőn mindenütt megkezdődik a termelő munka. Már szombaton is számos üzemből jött jelentés arról, hogy megkezdték a munkát. Néhol igaz, csak részlegesen. Az iszkaszentgyörgyi bauxitbányában szombaton megkezdődött a munka. A MÁVAUT helyi járatai Székesfehérvárról már szombaton közlekedtek. • Székesfehérvárról egyes szovjet családok megkezdték a lakások kiürítését és eddig már számos lakás szabdult fel. Az igény jogosultak rendkívül nagy számára tekintettel, lakás kiutaló bizottság alakult, amely gondoskodik a lakások igazságos elosztásáról.

A MÁV Vezérigazgatósága közölte, hogy tegnap majdnem minden vasútvonalon megindult a munka. Egyelőre a vonatok a menetrendtől eltérően korlátozott számban közlekednek, nemcsak a helyi járatok megindítására fordítanak gondot, hanem már naponta minden irányban legalább egy páros vonat is közlekedik. A következő napokban a vonatok számát szaporítani fogják és erről a Rádió és a sajtó útján rendszeres tájékoztatást adnak.

A MÁV vezérigazgatósága felhívja a közönséget, hogy utazás előtt érdeklődjék a Nyugati-pályaudvarnál a 125-507; Keletinél a 429-156; a Déli-pályaudvarnál 160-262; Kelenföldnél 468-383 telefonon,

A MÁV értesíti a szállító feleket, hogy hétfőn reggeltől kezdve minden árut minden irányba felvesz. Ezeken a vonalakon természetesen visszafelé is lehet utazni Budapestre.

Állami gazdaságok munkástanácsai és dolgozói!

Az Állami gazdaságok minisztériumának nemzeti forradalmi bizottmánya üdvözli az állami gazdaságokban megalakult munkástanácsokat és az állami gazdaságok dolgozóit!

Köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik az utóbbi napok. megpróbáltatásai között derekasan helytálltak és biztosították az őszi vetések folytatását az állatállomány megóvását és ellátását, valamint az állami gazdaságok vagyonának a nép javára történő megőrzését.

Az állami gazdaságok minisztériumának forradalmi bizottmánya ezután hívja fel az állami gazdaságok és a minisztérium felügyelete alá tartozó egyéb szervek munkástanácsait és dolgozóit, hogy 1956. november 5-én, hétfőn, a munkát teljes terjedelmével vegyék fel és teremtsenek kapcsolatot a közvetlen felügyeletet gyakorló igazgatóság, nemzeti forradalmi bizottmányával.

Állami gazdasági dolgozók! Gondoljatok arra, hogy jelenlegi munkátokkal az ország jövő évi kenyéréért dolgoztok.

Aláírás: Állami gazdaságok minisztériuma, nemzeti forradalmi bizottmánya.

Állami gazdaságok minisztériumának dolgozói!

Az állami gazdaságok minisztériumának nemzeti forradalmi bizottmánya közli, hogy a minisztériumban 1956. november 5-én, hétfőn reggel 9-kor a munka megkezdődik. Ezért kéri a minisztérium valamennyi dolgozóját, hogy a jelzett időpontban a munkahelyén jelenjék meg.

Aláírás: Állami gazdaságok minisztériuma, nemzeti forradalmi bizottmánya.

Az állami-és kísérleti szakgazdaságok vezetőihez és agronómusaihoz szólók!

-A diadalmas szabadságharc győzött. A sok kiontott drága vér váljék most életté. Minden barázda teremjen a magyar földön.

Végezzük el sürgősen a még elmaradt vetéseket. Vetetlen föld ne maradjon sehol. A földnek, az ország jövő kenyerének ti vagytok most már a felelős őrzői.

A nemzet vagyonát képező létesítményeket, üzemi felszerelést, nagy költséggel beállított telepítéseket őrizzétek meg. A gazdaságok zavartalan üzemeltetését a forradalmi munkástanácsok segítségével biztosítsátok. A mezőgazdasági élet nem ismer megszakítást. Segítetek a kisgazdákon, tsz-eken, hogy minden barázda teremjen a magyar földön.

Külföldi híreink:

Bécs: Lapjelentések szerint a szocialista internacionálé irodája a legutóbbi bécsi ülésén elhatározta, az internacionálé a közeljövőben küldöttséget meneszt Magyarországra. A küldöttséget az angol munkáspárt, továbbá a francia, svéd, holland, norvég és osztrák szocialista párt képviselőiből állítják össze.

Varsó: Újabb három lengyel repülőgép elindult gyógyszerrel Budapestre

November 3-án újabb három repülőgép indult Varsóból Budapestre. Az egyik gyógyszereket, a másik kettő négy tonna kondenzált tejet, tejport, és más élelmet hoz. A lengyel VK-nél szerzett értesülés szerint eddig csupán Varsóban 1.600 ember adott vért a magyar sebesültek számára. November 3-án több mint 3,5 millió zlotyt fizettek be magyarországi bankszámlára segélyképpen.

.A lengyel népköztársaság egészségügyi minisztériumának és a lengyel VK-nek a képviselője, aki a magyarországi harcok áldozatainak gyógyszerrel való ellátása céljából tárgyalásokat folytatott Budapesten, a TASZSZ munkatársának a következő nyilatkozatot tette: valamennyi tárgyaláson, amelyet Magyarországon a magyar VK új elnökével és más illetékes személyiségekkel folytattam, azzal az üzenettel végződött: tolmácsolja köszönetünket lengyel testvéreinknek azért a segítségért, amelyet nyújtottak. Lengyelország volt az első, amely segítségünkre

sietett a felkelés első napjaiban. Csupán látogatásom utolsó napján öt lengyel küldemény érkezése után érkeztek az első svájci- és svéd repülőgépek a budapesti repülőtérre.

Varsó: A lengyel ifjúsági bizottságoknál sok lengyel család jelentette be, hogy szívesen fogad magához vendégségbe magyar gyermekeket. A munkásüdülők készségesen biztosítanak átmeneti elhelyezkedést magyar gyermekeknek.

A világ valamennyi részétől érkeztek szombaton jelentések arról, hogy nagy adományokat juttattak .... A Máltai Lovagrend .... A svéd Rádió egymillió svéd koronát gyűjtött .... Az argentin, ... A délnémet .....

Kedves Hallgatóink! Híreink közlését befejeztük.

A meteorológiai Intézet jelenti:

Budapest felett az égbolt borús. Szélcsend van. A hőmérséklet 1 fok.

Öt óra 12 perc!

ORVOSI TANÁCSOK"

.... Sajnos, az izgalom, a félelem, a nyugtalanság¹ mindig érheti a szoptató anyákat, ami a tej elapadását, vagy legalábbis a tejki-választás nagyfokú csökkenését okozhatja. Ilyenkor is helyesebb csak a szoptatás mellett maradni, azonban mindkét mellre lehet tenni a csecsemőt és ha a tej az egyszeri szoptatásnál mégis kevés, úgy naponta hétszer, szükség esetén nyolcszor is lehet szoptatni.

Igyekezni kell tehát különösen a három hónaposnál fiatalabb csecsemőt csak úgy ... Ha annyira elapad a tej, hogy a napi szükségletnek még így sem tud az anya eleget tenni, hogyha csak lehet, tejporból készítsen u.n. feles tejnek megfelelő hígítású egyszerű tejkészítménnyel pótolva a hiányzó mennyiséget. Ha tejpor nem áll rendelkezésre, akkor a kereskedésben kapható csecsemő tejből kell az egészen fiatal csecsemő számára feles

tejet, a három hónaposnál idősebb csecsemő számára kétharmados tejet készíteni. Hígító folyadékul lisztfőzetet használjunk. A liszt-főzet úgy készül, hogy egy deci vízre veszünk egy jól tetézt kávé kanál finom rózsaszírt, azt először kevés hideg vízben elkeverjük, majd hozzáöntjük a vizet és tíz percig folytonos keverés közben főzzük

A közben elfőtt vizet forralt vízzel pótoljuk. A feles tej tehát úgy készül, hogy veszünk egy deci tejet, egy decit az éppen most elmondott lisztfőzetből és a keverékhez hozzáteszünk két kockacukrot , vagy ha nincs. két kávékanál kristálycukrot.

Ha a csecsemő hasmenésre hajlamos, úgy ezen felestej készítéséhez használt hígító folyadék rizsnyák legyen. Ezt a rizsnyák, hígító folyadékot legkönnyebben a gyógyszerárakban kapható oriza nevű rizspehelyből lehet készíteni. Ekkor is adjunk azonban decinként. egy kockacukrot, vagy egy kávékanál kristálycukrot a kész feles tejhez.

A kétharmados tej készítéséhez is hasonló hígító folyadékot készítünk, csak akkor egy deci tejhez fél deci hígított folyadékot öntünk. Fontos végül megemlíteni azt, hogy a beteg csecsemőknél a táplálék mennyiségét bármilyen betegsége is legyen. Csökkenteni kell. Ilyenkor azonban bőven kell a csecsemővel halványra főzött és decinként egy kockacukorral édesített teát itatni. Törekedni kell arra, hogy 24 órára adott tejtáplálék és tea együttes mennyisége – különösen láz esetén – érje el az egy litert, illetve, ha a csecsemő súlya 6kg-nál kevesebb, akkor testsúlyának 15 %-át. Például, ha a csecsemő súlya 4kg, akkor a napi táplálék és tea – tehát az összes folyadékmennyiség – 6 deci legyen.

Orvosi tanácsadónkat hallották Hallgatóink

/Monitoring megjegyzés: Körülbelül egy perces teljes szünet. Utána. Bejelentés nélkül háromszor a SZÓZAT következik./

05.20 h:

Kedves Hallgatóink! NAGY IMRE, a minisztertanács elnöke szól a magyar néphez:

NAGY IMRE

- Itt NAGY IMRE beszél, a magyar népköztársaság minisztertanácsának elnöke. Ma hajnalban a szovjet csapatok támadást indított Fővárosunk ellen, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar, demokratikus kormányt. Csapataink harcban állnak. A kormány a helyén van. Ezt közlöm az ország népével és a világ közvéleményével!

Szózat. –

Himnusz. –

Szózat. –

Himnusz. –

Szózat.

Himnusz . –

Himnusz., –

05.35 h:

Attention, Attention!

This is Free Kossuth Radio Budapest. Prime-minister Imre NAGY has just been on the air and said the following:

'This is Imre NAGY, Chairman of the Council of Ministers of the Hungarian People's Republic speaking. In the early hours of the morning Soviet troops have started an attack against the Hungarian capital with the apparent purpose of overthrowing the lawful democratic government of the country. Our troops are engaged in battle with the Soviet forces. The government is in its place. This is my message to the Hungarian people and to the whole world.

Himnusz.

05.38 h:

Внимание, внимание

Говорит Будапешт. Председатель Совета Министров Венгерской Народной Республика Имре НАДъ выступил по радио со следёующим обращением:

„Говорит Имре НАДъ – Председатель Совета Министров Венгерской Народной Республики. Севодня на рассвеге советские войска начала наступление против венгеской столицы, с явным намерением свергнуть законное венгерское демократическое правительство. Наши войска ведут борьбу. Правительство находится на своем месте. Об этом я опомеваю венгерский народ и мировое общественное мнение.

Himnusz

05.41h:

Attention! Attention!-

/Megismétlik NAGY Imre felhívását angolul./

Himnusz.-

05:44 h:

Attention, attention!

Ici Radio Kossuth Budapest. Monsieur Imre NAGY président du conseil de la République Populaire Hongroise a fait cématin l'appel suivant à la radio:

Aujourd'hui à l'aube les troupes soviétiques ont commencé une attaque contre la capitale hongroise dans l'intention évidente

d'abattre le gouvernement hongrois légal et démocratique. Nos troupes sont en combat. Le gouvernement est à sa place. J'annonce cela au peuple hongrois et au monde entier. –

Himnusz -

Szózat.

05.49:

Kedves hallgatónk! NAGY Imre a minisztertanács elnöke szól a magyar néphez.

Közvetítik NAGY Imre felhívását.!

Himnusz.-

05.52:

Achtung, Achtung!

Hier spricht das Freie Radio Kassuth Budapest. Imre NAGY, Ministerpräsident der Ungarischen Volksrepublik hat heute morgen Folgendes mitgeteilt:

Hier spricht Imre Nagy, Ministerpräsident der Ungarischen Volksrepublik. Heute früh Morgen haben die sowjetischen Truppen die ungarische Hauptstadt angegriffen, mit dem offensichtlichen Zwecke, die gesetzliche Regierung Ungarns zu stößen. Unsere Truppen stehen im Kampfe. Die Regierung steht an seinem Post. Das gebe ich dem Volke des Landes und der Öffentlichkeit der Welt bekannt

Szózat.

05.55:

NAGY IMRE a nemzeti kormány miniszterelnöke felhívja

MALÉTER PÁL honvédelmi minisztert, KOVÁCS ISTVÁN vezérkari főnököt, továbbá a katonai küldöttség többi tárgyalásra indult tagjait, akik tegnap este tíz órára mentek ki a szovjet hadsereg parancsnokság színhelyére, s eddig még vissza nem tértek, hogy haladéktalanul jöjjenek és vegyék át hivatalaik vezetését!

Megismétlem:

NAGY IMRE a nemzeti kormány miniszterelnöke felhívja MALÉTER PÁL honvédelmi minisztert, KOVÁCS ISTVÁN vezérkari főnököt, továbbá a katonai küldöttség többi tárgyalásra indult tagjait, akik tegnap este tíz órára mentek ki a szovjet hadsereg parancsnokság színhelyére, s eddig még vissza nem tértek, hogy haladéktalanul jöjjenek és vegyék át hivatalaik vezetését!

Himnusz .

05.58 h:

Achtung, Achtung!

/Megismétlik NAGY Imre felhívását németül/

Himnusz

06.01 h:

Achtung, Achtung!

/Megismétlik NAGY Imre felhívását németül. /

Szózat –

Himnusz. –

Szózat -

ITT SZABAD KOSSUTH RÁDIÓ BUDAPEST és SZABAD
PETŐFI RÁDIÓ GYŐR

6 óra 10 perc

Értesítjük az ENSZ-főtitkárát, hogy NAGY IMRE a következő
felhívást intézte a magyar néphez:

Kedves hallgatónk, NAGY IMRE a. minisztertanács elnöke szól
a magyar néphez:

/Közvetítik NAGY IMRE felhívását./

Himnusz. –

06.13 h:

Внимание, внимание

/Megismétlik NAGY Imre felhívását oroszul./

Himnusz -

06.16 h:

Attention, Attention.

/Megismétlik NAGY Imre felhívását angolul. /

Himnusz. –

06.19 h:

Attention, Attention!

/Megismétlik NAGY Imre felhívását franciául.!

Himnusz. –

Szózat. –

06.24 h:

Achtung, Achtung!

/Megismétlik NAGY Imre felhívását németül /

Himnusz –

Himnusz –

Szózat –

06.31 h:

Kedves hallgatóink, NAGY IMRE, a minisztertanács elnöke szól a magyar néphez:

/Közvetítik NAGY Imre felhívását./

Himnusz

06.34 h:

Внимание, внимание

/Megismétlik NAGY Imre felhívását oroszul./

Himnusz.-

06.37 h:

Attention, Attention!

/Megismétlik NAGY Imre felhívását angolul./

Himnusz.

06.40 h:

Attention! Attention!

/Megismétlik NAGY Imre felhívását franciául./

Himnusz.

Szózat.

06.44 h:

Achtung, Achtung!

/Megismétlik NAGY Imre felhívását németül/

Himnusz. –

06.47 h:

SZABAD KOSSUTH RÁDIÓ BUDAPEST és SZABAD
PETŐFI RÁDIÓ GYŐR"

6 óra 24 perckor az Associated Press soronkívüli hírben közölte, az ENSZ központjának keltezésében, hogy. az Egyesült Államok vasárnap korán reggel kérte, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa tartson rendkívüli vasárnapi ülést és foglalkozzék a Magyarországon végrehajtott új, szovjet támadásokkal.

Értesítjük az ENSZ főtitkárát, hogy NAGY IMRE a következő felhívást intézte a magyar néphez:

/Közvetítik NAGY Imre felhívását ./

Himnusz.

06.50 h:

Внимание, внимание

/Megismétlik NAGY Imre felhívását oroszul./

Himnusz.-

06.53 h:

Atantion, Atantion!

/Megismétlik NAGY Imre felhívását angolul./

Himnusz,

06.56 h:

SZABAD KOSSUTH RÁDIÓ BUDAPEST és SZABAD
PETŐFI RÁDIÓ GYŐR-:

Kedves hallgatóink, mai zenei műsorunk első száma Schubert Ave Maria Maria Anderson énekel.

/Schubert Ave Maria /

07.00 h:

Schubert Ave Mariáját Maria Anderson énekelte, Következik Mozart ADAGIO, A berlini filharmonikusokat Kuhlenkampff vezényli.

/Mozart: ADAGIO" /

07.05 h:

Most fontos közleményt ismételünk meg.

6 óra 24 perckor az AP, ./Ismétlés. Lásd a 19. oldalon./

Kedves hallgatóink, most folytatjuk zenei műsorunkat. Műsorunk következő száma Schubert : MOMENT MUSICAL.

/Schuhert: Moment Musical./

07.10 h:

A műsor következő száma Liszt: A VILLA D'ESTE SZÖKŐKÚTJAI .. Zongorán előadja Hernádi Lajos ..

/Liszt: Villa d'Este szökőkútjai./

SZABAD KOSSUTH RÁDIÓ BUDAPEST és SZABAD PETŐFI RÁDIÓ GYŐR

7 óra 14 perc. Figyelem, Figyelem!

Fontos felhívást olvasunk fel:

A kormány felkéri a szovjet hadsereg tisztjeit és katonáit, hogy ne lőjenek! Kerüljék el a vérontást. Az oroszok barátaink és azok is maradnak!

Внимание, внимание

Говорит Будапешт. Станция Свободный Кошут.

Внимание, внимание

Говорит Будапешт. Станция Свободный Кошут.

Венгерское правительство просит советских солдат и офицеров, командиров не стрелять в мирное население. Русский народ – наши друзья и такими останутся.

/Énekszám/ bemondás nélkül./

07.17 h:

Figyelem, Figyelem!

Fontos felhívást olvasunk :fel:

/Megismétlik a szovjet hadsereg tisztjeihez és katonáihoz szóló felhívást./

/Zongorajáték bemondás nélkül./

07.22 h:

Következik Fauré /a cím érthetetlen/

Közreműködik Kessler Tibor oboán, Dénes Erzsébet zongorán.

07.26 h:

/A cím érthetetlen/ Carissimi szerzeményét Elisabeth Schwarzkopf és Irmgard Seefried énekli.

07.29 h:

Következik Lotti /a cím érthetetlen./

A Magyar Rádió énekkarát Vásárhelyi Zoltán vezényli.

07.32 h:

Figyelem, Figyelem!

Felhívással fordulunk: a szovjet katonákhoz:

Внимание, внимание

Говорит Будапешт. Станция Свободный Кошут и Станция Свободно Радио Дьер.

Венгерское правительство просит советских солдат и офицеров, командиров не стрелять в мирное население. Русский народ – наши друзья и такими останутся.

Következik Bach: G-mol INVENCIO

Előadja Carlo Zecchi. /Bach: G-moll INVENTIO/

07.35 h:

Következik Haydn ES-moll VARIÁCIÓK, Zongorán előadja Se-

bők György. /Haydn: ES-moll VARIÁCIÓK. /

07.43 h:

Elhangzott Haydn ES-moll VARIÁCIÓ. Zongorán előadta Sebők György. Most egy hangszerszólót hallanak hallgatóink. Ramor Ervin játszik hegedűn. APASSIONATA.

/APASSIONATA./

07.48 h:

Elhangzott Haydn APASSIONATA hegedűn előadta Ramor Ervin. Most Szebenyi János játszik fuvolán. Debussy: CSOLNAKON.

/Debussy: CSOLNAKON. /

07.52 h:

Debussy: CSOLNAKON. Fuvolán Szebenyi János játszott. Kedves hallgatóink, most fontos közleményt olvasunk fel:

New Yorkból jelentik: 6 óra 24 perckor az Associated Press soron kívüli hírben közölte az ENSZ Központjának kelezésében, hogy az Egyesült Államok vasárnap korán reggel kérte, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa tartson rendkívüli vasárnapi ülést, és foglal-kozzék a Magyarországon végrehajtott új szovjet támadásokkal. A kérelmet Lodge amerikai nagykövet terjesztette elő, nem egészen egy órával azután, hogy hírügynökségi jelentések érkeztek a szov-jet fegyveres erők széles támadásairól, egész Magyarországon. A Biztonsági Tanács szombaton este vitatta meg a magyar kérdést, több mint három órán át, majd a vitát hétfő délelőtre halasztotta. Lodge azonban közölte a tanács elnökével, hogy kérni fogja az ülés korábbi megtartását ha a helyzetben rosszabbodás következik be. Az ENSZ éppen ülésező rendkívüli közgyűlésén Renald Walker, ausztráliai küldött szóba, hozta a magyarországi helyzetet, amikor a szónoki emelvénnyről felolvasott egy távirati jelentést. Walker kérte a Biztonsági Tanács 11 tagjának nem hiva-

talos ülésre való összehívását, hogy megvitassák milyen lépéseket tegyenek. A zártkörű ülést vasárnap reggel, magyar idő szerint 7 óra 45 percre hívták össze.

/Szonáta – zongoraszóló./

07.57 h:

Kedves hallgatóink, a Magyar Írók Szövetségének felhívását hallják:

Itt a Magyar Írók Szövetsége!

A világ minden írójához, tudósához, minden írószövetséghez, akadémiájához~ tudományos egyesüléshez! A szellemi élet vezetőihez fordulunk segítségért. Kevés az időnk. A tényeket ismeritek, nem kell ismertetni. Segítsetek Magyarországon, segítsetek a magyar népen, segítsetek a magyar írókon, tudósokon, munkásokon, parasztokon, értelmiségi dolgozókon!

Segítsetek! Segítsetek! Segítsetek!

This is the Association of Hungarian writers speaking!

To all writers, scientists, all writer's associations; academists, scientific unions of the world! We turn to the leaders of intellectual life in all countries! Our time is limited. You all know the facts, no need to expand on them. Help Hungary! Help the Hungarian writers, scientists, workers, peasants, and intelligentsia.

Help! Help! Help!

Hier spricht der Verband Ungarscher Schriftsteller!

An alle Schriftsteller, Gelehrte, an alle schriftstellerische und wissenschaftliche Verbände, alle Akademien! Wir wenden uns an die Spitzen des geistigen Lebens. Unsere Zeit ist bemessen. Die Tatsachen sind bekannt, wir müssen sie nicht erst bekanntgeben. Helft unserem Land, helft; Ungarn! Helft den ungarischen

Schriftstellern,   Wissenschaftlern,   Arbeitern,   Bauern,
Intellektuellen!

Helft! Helft!· Helft!

Внимание, внимание

Говорит Будапешт. Станция Свободный Кошут и Станция
Свободно Радио Дьер.

ОБРАЩЕНИЕ СОЮЗА ВЕНГЕРСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ.

Обращаясь к писателям работчикам науки, научным акаде-
миям, научным обществам всего мира, обращаясь ко всем
руководителям, интеллектуальным работникам жизни, – фак-
ты известны – времени у нас мало их перечислять, их не
нужно повторять: Окажите помощь Венгрии! Окажите помощь
венгерскому народу, окажите помощь всем писателям, науч-
ным работникам, интеллигенция, окажите помощь труд-
ящимся Венгрии.

Помогите нам! Окажите помощь!

Kedves hallgatóink, most folytatjuk zenei műsorunkat.;

Következik: Vivaldi H-moll SZIMFÓNIA

/Vivaldi: H-moll SZIMFÓNIA./

08.08 h:

/A zenei műsor közvetítése hirtelen megszakad a stúdióból. Az
adóállomás még üzemben marad./

08.11 h:

Az adóállomás – Lakihegy – kikapcsol. A Szabad Kossuth Rádió

– 539 kc/s – 558.58 méter elhallgat.

/A MAGYAR RÁDIÓ KÜLFÖLDRE SZÓLÓ ADÁSÁNAK
HULLÁMHOSSZÁN/

/A forradalmi munkás-paraszt kormány rádiója/ – 1187 kc/s –
252.75 m.

08.15 h:

Figyelem, figyelem!

Dr. MÜNNICH FERENC a mikrofonnál. –

Nyílt levél a magyar dolgozó néphez!

Honfitársaink, munkás és paraszt testvéreink!

Alulírottak, APRÓ Antal, KÁDÁR János, KOSSA István, és MÜNNICH Ferenc miniszterek, NAGY IMRE kormányának volt tagjai bejelentjük, hogy 1956. november 1-én megszakítva ezzel a kormánnyal minden kapcsolatunkat, kiléptünk a kormányból és kezdeményeztük a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány megalakítását.

Erre a felelős lépésünkre annak felismerése késztetett, hogy a reakció nyomása alá került és tehetetlenné vált NAGY IMRE kormányán belül nem volt többé semmi módunk cselekvésre, a népköztársaságunkat, a munkás-paraszt hatalmat, szocialista vívmányainkat megsemmisítéssel fenyegető mind nagyobb erővel jelentkező ellenforradalmi veszéllyel szemben.

Meggyilkolták a munkásosztály több évtizedes múltra tekintő, megbecsült harcosát, Mező Imrét, a nagybudapesti pártbizottság titkárát, Kalamár elvtársat, a munkásmozgalom régi, csepeli harcosát, Sziklai Sándort, a hadtörténeti múzeum igazgatóját. Ezeken kívül tömegesen irtották ki a munkásosztály és a parasztság más, közbecsülésben álló fiait. Nem nézhettük tovább tehetetlenül a

cselekvésre képtelenné vált kormány tagjakén, hogy a demokrácia leple alatt ellenforradalmi terroristák és banditák állati módon gyilkolják legjobb munkás és paraszt testvéreinket, rettegésben tartásuk békés állampolgárainkat, anarchiába döntsék hazánkat és hosszú időre az ellenforradalom igájába hajtásuk népünket.

Magyar dolgozók, honfitársak, munkás testvéreink, elvtársak!

Elhatároztuk, hogy minden erőnkkel küzdünk a reakció, a fasismus fenyegető veszélye és azok népgyilkos bandái ellen. Felhívjuk népköztársaságunk minden hú fiát, a szocializmus minden hívét, elsősorban a kommunistákat, a munkásokat, bányászokat, a parasztságot és az értelmiség legjobb fiait, támogassák a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány minden intézkedését, egész népfelszabadító harcát.

Budapest, 1956. november 4.én

APRÓ Antal, KÁDÁR János, KOSSA István, dr. MÜNNICH Ferenc.

Figyelem! Figyelem!

KÁDÁR JÁNOS elvtárs beszél:

Felhívása a magyar néphez!

Megalakult a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány. A hazánkban október 23-án megindult tömegmozgalom, amelynek nemes célja a Rákosi és társai által elkövetett párt- és népellenes bűnök kijavítása, a nemzeti függetlenség, és szuverenitás védelme volt, a NAGY IMRE kormány gyengesége és a mozgalomba befurakodott ellenforradalmi elemek növekvő befolyása révén veszélybe hozta szocialista vívmányainkat, a népi államunkat, munkás-paraszt hatalmunkat, hazánk létét!

Ez indított bennünket, magyar hazafiakat arra, hogy megalakítsuk a magyar forradalmi munkás-paraszt kormányt. A kormány összetételét közlöm:

KÁDÁR János miniszterelnök.

dr. MÜNNICH Ferenc, miniszterelnök helyettes, a fegyveres erők és közbiztonsági ügyek minisztere.

MAROSÁN György, államminiszter

HORVÁTH Imre, külügyminiszter,

KOSSA István, pénzügyminiszter,

APRÓ Antal, iparügyi miniszter,

DÖGEI Imre, földművelésügyi miniszter,

RÓNAI Sándor, kereskedelemügyi miniszter,

A többi tárcák egyelőre betöltetlenül maradtak, s ezeket az ország törvényes rendjének helyreállítása után a népi demokráciánkhoz hű, más pártbeli és párton kívüli képviselőkkel kell betölteni, akik készek megvédeni a szocializmus vívmányait.

Az újonnan megalakult kormány az alábbi felhívással fordul a magyar néphez:

A forradalmi Munkás~paraszt kormány felhívása a magyar néphez:

Magyar testvérek! Munkások, parasztok, katonák, elvtársak!

Nemzetünk nehéz napokat él át. Veszélyben van a munkások és parasztok hatalma, a szocializmus szent ügye. Veszélyben vannak az elmúlt 12 esztendő mindazon vívmányai, amelyeket a magyar dolgozók és mindenek előtt ti, magyar munkások, a magatok kezével, hősie és önfeláldozó munkával teremtettek meg.

Az ellenforradalmárok egyre arcátlanabbak! Kegyetlenül üldözik a demokrácia híveit. A nyilasok és más vadállatok gyilkolják a becsületes hazafiakat, legjobb elvtársainkat. Tudjuk azt, hogy hazánkban még sok a megoldást kívánó kérdés, sok nehézséggel kell küzdeni. A dolgozók élete távolról sem olyan, amilyennek kell lennie egy szocializmust építő országban. Az elmúlt 12 esztendőben elért haladással egyidőben Rákosi és Gerő klikkje sok

súlyos hibát követett el és súlyosan megsértette a törvényességet. Mindez jogosan tette elégedetlenné a dolgozókat. A reakciósök saját önző céljaikat követték. Kezet emeltek a mi népi demokratikus rendszerünkre. Ez azt jelenti, hogy a gyárakat és az üzemek vissza akarják adni a kapitalistáknak. A földet a nagybirtokosoknak. Már el is indították Horthy zsandárai, börtönőrei az átkozott és gyűlöletes elnyomó és kizsákmányoló rendszer képviselőit, hogy a *nép* nyakára üljenek.

Nem szabadságot, jólétet és demokráciát hoztak volna, ha győznek, hanem rabságot, munkanélküliséget és kíméletlen úri elnyomást. A reakciós elemek felhasználva a népi demokratikus építésünk folyamán elkövetett hibákat, igen sok becsületes dolgozót, különösen az ifjúság nagy részét tévesztették meg, akik a mozgalomhoz becsületes, hazafias szándékkal kapcsolódtak. Ezek a becsületes hazafiak azt akarták, hogy társadalmunk, gazdasági és politikai életünk tovább demokratizálódjék és ezzel biztosítsák hazánkban a szocializmus alapjainak megszilárdítását.

Azért emelték fel szavukat, hogy Magyarország erősödjék és virágozzon, hogy szabad szuverén állam legyen, amely barátságot tart fenn a többi szocialista országgal. Éppen ezért helytelen és bűnös eljárás, ha valaki vádolja ezeket azért, hogy a mozgalomban részt vettek. Emellett nem szabad szem elől téveszteni, hogy felhasználva NAGY IMRE kormányának gyengeségét, ellenforradalmi erők garázdálkodnak, gyilkolnak és rabolnak az országban és attól lehet félni, hogy felülkerekednek. Mély szomorúsággal és nehéz szívvel látjuk, milyen szörnyű helyzetbe hozták édes hazánkat azok az ellenforradalmi elemek, sőt, sokszor jóhiszemű és haladó szellemű emberek is, akik tudva, vagy tudatlanul visszaéltek a demokrácia és a szabadság jelszavával, és ezzel utat nyitottak a reakciónak.

Magyarok, testvérek, hazafiak, katonák, polgárok!

Véget kell vetnünk az ellenforradalmi elemek garázdálkodásának. Ütött a cselekvés órája. Megvédjük a munkások és parasztok hatalmát, a népi demokrácia vívmányait. Rendet, biztonságot és

nyugalmat teremtünk hazánkban. A nép és haza érdeke, hogy erős kormánya legyen. Olyan kormánya, amely alkalmas arra, hogy kivezesse az országot súlyos helyzetéből. Mi ezért alapítottuk meg a magyar forradalmi munkás-paraszt kormányt.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány programja:

- 1./ Nemzeti függetlenségünk és országunk szuverenitásának biztosítása.
- 2./ Népi demokratikus és szocialista rendszerünk megvédése minden támadás ellen. Szocialista vívmányaink védelme, és előrehaladásunk biztosítása szocialista építés útján.
- 3./ A testvérharc megszüntetése, a rend- és belső béke helyreállítása. A kormány nem tűri meg, hogy a dolgozókat bármi ürügy alapján üldözzék azért, mert a legutóbbi idők eseményeiben részt vettek.
- 4./ Szoros baráti viszony megteremtése minden szocialista országgal, a teljes egyenjogúság, a kölcsönös be nem avatkozás elve alapján. Ugyanez az elv szabályozza a kölcsönös előnyt biztosító gazdasági- és kölcsönös segélyi kapcsolatainkat.
- 5./ Békés együttműködés minden országgal, függetlenül azok társadalmi rendjétől és államformájától.
- 6./ A dolgozók, különösen a munkásosztály életszínvonalának gyors és jelentékeny emelése. Több lakást adunk a dolgozóknak. Lehetővé kell tenni, hogy a gyárak- és intézmények maguk építsenek lakást munkásaik és alkalmazottaik számára.
- 7./ Az ötéves terv módosítása a gazdasági vezetés módszereinek megváltoztatása, figyelembe véve az ország gazdasági adottságait, hogy a lakosság életszínvonala minél gyorsabban emelkedjék.
- 8./ A bürokrácia megszüntetése és a demokrácia széles kifejtése a dolgozók érdekében.
- 9./ A legszélesebb demokrácia alapján kell megvalósítani a mun-

kásigazgatást a gyárakban, üzemekben és vállalatoknál.

10./ A mezőgazdasági termelés fejlesztése, a kötelező beszo-
gáltatások megszüntetése, az egyéni dolgozó parasztok megsegi-
tése. A kormány határozottan felszámol minden törvénysértést,
amelyet a szövetkezeti mozgalom és a tagosítás területén
elkövetett.

11./ Az eddigi igazgatási szervek és a forradalmi tanácsok
demokratikus választásának biztosítása.

12./ Támogatja a kisipart és kiskereskedelmet.

13./ A magyar nemzeti kultúra következetes fejlesztése, haladó
hagyományaink szellemében.

14./ A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány népünk, mun-
kásosztályuk és hazánk érdekében azzal a kéréssel fordult a szov-
jet hadsereg parancsnokságához, segítsen népünknek a reakció
sötét erőinek szétverésében és abban, hogy helyreállíthassuk a
rendet és nyugalmat hazánkban.

15./ A magyar kormány a rend- és nyugalom helyreállítása után
tárgyalásokat kezd szovjet kormányval és a varsói szerződés más
résztevőivel a szovjet csapatok Magyarország területéről való
kivonásáról. Munkások, dolgozó parasztok, értelmiségiek, fiata-
lok, katonák és tisztek! Csatlakozzatok a magyar forradalmi
munkás-paraszt kormányhoz. Támogassátok népünk igazságos
harcát! Védjétek meg népi demokratikus rendszerünket! Fegyve-
rezzétek le az ellenforradalmi bandákat ! Szervezett munkások!
Álljatok a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány mögé.
Haladéktalanul vegyétek fel a munkát. Dolgozó parasztok! Véd-
jétek meg a földet, vállalva harcoljatok munkástestvéreitekkel,
közös ügyünkért a népi demokratikus rendszerünkért.

Dolgozó és tanuló ifjúság! Ne hagyjátok megfélemlíteni magato-
kat. Jövőtöket csak a népi demokrácia biztosíthatja. Védjétek
meg! Magyar dolgozók! Jogos gazdasági, politikai és szocialista
törekvéseink megvalósításának előfeltétele a népi demokratikus

hatalom védelme ,a rend helyreállítása, a munka újrafelvétele, a termelés megindítása. Ezért harcol a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány és erre a harcra hívja fel a magyar haza minden önzetlen fiát és leányát.

Dolgozók, magyar testvérek! Mienk az igazság! Győzni fogunk!

Budapest, 1956. november 4.én.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány.

Figyelem, figyelem!.

Dr. MÜNNICH Ferenc a mikrofonnál

/Közlík MÜNNICH nyílt levelét /

ITT A DUNAPENTELEI NEMZETI BIZOTTSÁG SZABAD
RÁDIÓJA. A 36 MÉTERES RÖVIDHULLÁMON! /Későbbi
RÁKÓCZI adó./ 8.300 kc/s

08.30 h:

Felhívás:

Dunapentele dolgozó népe! Véreink! Magyarok!

Ezekben a kritikus órákban történelmi bejelentést teszünk. Az orosz hordák a varsói szerződést lábbal tiporva, hitszegő módon megtámadták Budapestet és több más vidéki városunkat. Áll a harc Pécsen, Székesfehérváron, Dunaföldváron, Veszprémben. A magyar honvédség egy emberként áll ellent a betolakodott orosz hadseregnek és utolsó csepp véréig kitartanak a magyar forradalom szent ügye mellett.

Nemzetünk helyzete tragikus, de nem reménytelen. Légvédelmi tüzéségünket minden vonalon bevetették. A harc a betolakodók ellen mindenütt áll. Magyarok! Ne hagyjátok, hogy az orosz csapatok hazánkban mészároljanak! Vonuljatok fegyverbe és álljatok egy emberként a haza védelmének szent ügye mellé! Még áll a harc, de győzni kell, mert ezt követeli minden becsületes

magyar hazafi. Dunapentele helyőrsége laz utolsó emberig kitart.
Halál a szovjet megszállókra!

Talpra magyar –

/szavalat/

Figyelem, figyelem!

A dunapentelei forradalmi katonai tanács felhívja Dunapentele dolgozóit, hogy akik megfigyelő szolgálatot kívánnak teljesíteni, akár nők, akár férfiak, azonnal jelentkezzenek a dunapentelei Nemzeti Bizottság épülete előtt.

Megismétlem:

A dunapentelei forradalmi katonai tanács felhívja Dunapentele dolgozóit, hogy akik megfigyelő szolgálatot kívánnak teljesíteni azonnal jelentkezzenek a dunapentelei Nemzeti Bizottság épülete előtt .

Figyelem, figyelem!

Azok a katonai személyek, akik ágyú és lövegkezeléshez értenek azonnal jöjjenek a Bartókba!

Figyelem! Figyelem!

Azok a katonai személyek, akik ágyú és lövegkezeléshez értenek, azonnal jöjjenek a Bartók Béla kultúrházba!

Figyelem! Figyelem!

A dunapentelei Nemzeti Bizottság utasítja a városban tartózkodó összes orvost, egészségügyi, ápoló és egyéb kórházi személyzetet, hogy szolgálatátételre haladéktalanul jelentkezzenek a kórház előtt!

A forradalmi katonai bizottság megparancsolja, hogy a város lakosságának felesleges csoportosulásait azonnal oszlassák fel. A 18 éven aluli és a 61 éven felüliek azonnal menjenek haza!

Figyelem! Figyelem! Felhívás a motorszerelőkhez!

A Vegyesipari Vállalat Óváros Magyar u. 51 számú műhelyébe azonnal jöjjenek azok a motorszerelők, akik a 120-250 köbcentis motorokhoz értenek, hogy a Nemzeti Bizottság és a Forradalmi Katonai Tanács részére javításokat végezzenek. Alkatrésze elegendő mennyiségben áll rendelkezésre.

A Forradalmi Katonai Tanács megparancsolja a város minden gépkocsivezetőjének, hogy gépkocsijukat azonnal hozzák ki és jelentkezzenek velük szolgálati helyükön.

Itt a dunapentelei, Nemzeti Bizottság szabad rádiója!

Kérjük Dunapentele lakosságát, hogy egyliteres palackokat készítsenek a kapu alá. Hamarosan érte mennek és összeszedik.

Ismétlem: a dunapentelei, Nemzeti Bizottság kéri a város lakosságát, hogy egyliteres palackokat készítsenek a kapuk alá, hamarosan érte mennek és összeszedik. Kisebb palackok is megfelelnek és valamivel nagyobbak is.

RÁDIÓ SZOMBATHELY.

1340 kc/s•

10.00 h:

Az ellenforradalom megbukott az egész országban. Hiába akarták nacionalista: sovíniszta uszítással félrevezetni a magyar munkásokat, dolgozókat, nem sikerült. A munkások becsületesen helytálltak. Nem dolgoztak az ellenforradalomnak. Sztrájkoltak, ezzel is hitet tettek a munkásosztály hatalma mellett. Hitet tettek, hogy nem engedik vissza a földbirtokosokat, gyárosokat, volt csendőroket, Horthysta tiszteket. Hiába volt minden fondorlat, nem sikerült félrevezetni a hős munkásosztályt, becsapni a magyar proletárokat. A dolgozó parasztsággal szövetséges munkásosztály még szilárdabban tartja a hatalmat a kezében. Üzemekben, gyárakban, megtisztítják a munkástanácsokat az oda nem való fasiszta és a régi rendszert visszaállítani akaró elemektől. Ezzel is bizonyítva, hogy a gyár, az ország a miénk, munkásoké, és termelni csak a szocialista Magyarországon, a

dolgozóknak és nem az ellenforradalmároknak, kizsákmányolóknak akarnak.

Munkások! Magyar dolgozók!

Az ellenforradalmi kormány lemondott. Nem sikerült a nyugati kapitalistáknak kiszolgáltatni országunkat!

Nem sikerülhetett, mert a magyar munkások, dolgozó parasztok nem kérnek a fasiszta diktatúrából. Nem akarjuk és nem akartuk a régi rendszert, a csendőrszuronyokat. Munkáshatalmat, szocializmust építő országot akartunk, és ez így van és így lesz!

Rend, fegyelem, nyugalom, a termelő munka megindítása az ellenforradalmárok leleplezése – ez a feladatunk.

Munkások, parasztok, miénk a hatalom!

Építjük a nép országát, a szocialista Magyarországot!

Rádió Szombathely, Rádió Szombathely. Figyelem, figyelem!

Rádió Szombathely!

Közljük a katonai parancsnok parancsát.

Az utolsó időben a városban és Vas megyében a helyi hatóságok képtelenek voltak kellő módon a rendet és a közbiztonságot biztosítani. Bűnözőkből álló provokátorok zaklatják a békés magyar lakosságot, pusztítják és fosztogatják a középületeket, az üzleteket, és az állampolgárok hajlékait. Bestiális módon bántalmazzák és gyilkolják a szovjet katonákat. Mindez akadályozza, hogy a magyar és a szovjet kormány között haladéktalanul megkezdődjene a tárgyalások a szovjet csapatoknak Magyarországról történő kivonulásáról.

A városokban és a községekben a lázongásoknak és rendbontásoknak, a békés lakosság hajlékai és a középületek elpusztításának elkerülése végett én, a város és megye katonai parancsnoka elrendelem, hogy a szovjet csapatok járőrei őrizzék meg és

biztosítsák a középületeket és a vállalatokat:

Megparancsolom:

1./ A fegyverrel rendelkező polgári személyek haladéktalanul adják le fegyvereiket a szovjet katonai parancsnokságon., Szombathely, Beloiannisz utca. Aki e parancsnak nem tesz eleget, azokat szigorúan megbüntetjük!

2./ A gyalogos és közúti közlekedést a városokban és községekben ideiglenesen csak reggel 7 órától este 18.00 óráig engedélyezem: Más időben mindenféle forgalom szigorúan tilos.

3./ Az üzleteknek, kenyérgyáraknak, villanyerőműveknek, iskoláknak, postának, telefonnak, távírónak elrendelem, hogy dolgozzanak és biztosítsák a lakosság zavartalan ellátását.

Ezt a parancsot minden polgárnak, közbiztonságnak, kötelező teljesíteni mindaddig, amíg a közrend és a közbiztonság teljesen helyre nem áll!

1956. november 4.

Szombathely város és Vas megye katonai parancsnoka.

/Rákóczi-induló/

Figyelem, figyelem!

A Magyar Dolgozók Pártja Vas megyei végrehajtó bizottságának felhívását olvassuk fel:

Kommunisták, elvtársak!

Győzött a nép, a fasizmus nem lehetett úrrá hazánkban. A munkásosztály hősi harca, a dolgozó nép ereje megbuktatta az ellenforradalom gyalázatos kísérletét. E dicső szabadságharc élén a mi pártunk állt, miként a békés építőmunkában is a kommunisták jártak az élén. A népi demokrácia 12 esztendeje kitörölhetetlen nyomot hagyott népünkben, és azt semmilyen galád áruslás nem változtathatja meg.

Eltársak! A kommunisták pártja ismét a nép kipróbált vezetőjének bizonyult, s egyedül a mi pártunk nem vált az ellenforradalom eszközévé. A mi pártunk nélkül nincs néphatalom. Akik a kommunisták pártját akarták megsemmisíteni, a néphatalmat akarták megsemmisíteni.

Győzött a párt, győzött a magyar nép;

Eltársak! Álljatok mindenütt a nép élére, a harcban és a munkában:

Szilárdítsátok meg a szervezeteiteket, keményen lépjetek fel minden, a reakció legkisebb próbálkozása ellen. Magyarazzátok meg a dolgozóknak, hogy nem lehet megdönteni a nép hatalmát, a szocializmust építő népi demokratikus rendszert. Gondoskodjatok, hogy a tanácsok és a tömegszervezetek ismét elfoglalják helyüket, szervezzék és irányítsák a dolgozó nép harcát; vezessék végső győzelemre sokat szenvedett népünket.

Eltársak! Bizonyítsátok be újra és újra, hogy pártunk hősi hagyományaihoz méltók vagytok, érdemesek a kommunista névre. Ez a harc lesz a végső! Győzelmet, békét, jólétet drága hazánk népének!

Szombathely, 1956. november 4.

Az MDP Vas megyei végrehajtó bizottsága.

Felhívást közlünk!

A megyei pártbizottság és a megyei tanács végrehajtó bizottsága felhívja Szombathely és a megye lakosságát, hogy mindenben tartsa magát a kiadott rendelkezésekhez. A történelem fel fogja jegyezni, hogy hazánk e kritikus napjaiban Vas megye népe hősieken helytállt és nem omlott a drága magyar vér.

A közrend- és a nyugalom most már végérvényesen helyreáll. Ezért kérjük a lakosságot, hogy őrizze meg nyugalmát. Értesítjük dolgozóinkat, hogy a közellátás biztosítva van, ezért mindenféle

felvásárlás indokolatlan és káros, a békés építő munkát veszélyeztetné! Kérjük a lakosságot, hogy fegyelmezetten eszközölje szükséges bevásárlásait.

/Hanglemezek/

SZOMBATHELYI RÁDIÓ.

1340 kc/s

11:00 h:

Közzöljük a katonai parancsnok parancsát:

/Ismétlés/

Kedves Hallgatóink! A Szombathelyi Rádió közli a következőket:

Amint a Kossuth-rádió közölte, az ellenforradalmi-fasiszta puccs a magyar nép elsőpró erejű felkelésére összeomlott. Végleg és visszavonhatatlanul győzött a néphatalom. Azok a gonoszok és ostobák, akik azt hitték, hogy a magyar nép nyakára vissza lehet ültetni a tőkéseket és földesurakat, keservesen csalódtak. A munkások, a dolgozó parasztok, az értelmiségiek .... semmilyen hatalom .....

Az ellenforradalom összeomlott, győzött a magyar nép. Az elmúlt napokban nyilvánvalóvá vált a galád hazugság és csalás. Látszólag demokratikus nemzeti jelszavakkal, de valójában a legstótebb ellenforradalmi célkitűzésekkel akart hatalomra kerülni a gyűlölt reakció. A nép nem támogatta őket. A munkásosztály nem volt hajlandó felvenni a munkát, és minden igazi magyar aggódó hazafi elszörnyülködve, egyúttal harcos dühtől eltelve szemlélte az eseményeket. Már-már úgy látszott, hogy győz az ellenforradalom, az Eszterházyak és Kovács Bélák rendszere. De csak a látszat volt ez. Aki ismeri a magyar népet, aki becsüli a 12 szabad év vívmányait, aki ismeri a kommunisták rettenthetetlen hú pártját, az tudta, hogy a párt él, a párt győz, tehát erős a magyar nép. A nép legjobb fiai a véres események első napjai után felocsúdva

a csalóka jelszavak kábultságából látták, hogy újból rászedték őket. A hazafias erők látták, hogy veszélyben vannak a népi demokrácia vívmányai, és a szocialista jövő. A magyar nép ezt soha nem engedheti meg! Népünknek van elég ereje ahhoz, hogy a történelem kerekét ne engedje visszafordítani, megőrizze a munkásosztály kezébe jutott gyárakat, a dolgozó parasztság birtokába juttatott földet. Az ellenforradalom ezekre a vívmányokra akart csapást mérni. És most nem kerülheti el, hogy reá ne mérjenek százszorta nagyobb csapást! Senki ne kételkedjék, hogy az ellenforradalmi merényletre válaszolva a magyar nép még éberebben, még hősiesebben megghiúsít minden gaz kísérletet és hazánkban felépíti a szocializmust.

Szilárd egységben, törhetetlen hűséggel a párthoz, a népi demokráciához, a szocializmushoz, és a proletár nemzetköziséghez, örök barátságban a SZU-val.

Éljen a sokat szenvedett magyar dolgozó nép, a hatalom birtokosa!

Az MDP Vas megyei végrehajtó bizottságának felhívása.

/Megismétlik a felhívást./

ITT A DUNAPENTELEI NEMZETI BIZOTTSÁG SZABAD RÁDIÓJA A 36 MÉTERES RÖVIDHULÁMON! /Későbbi RÁKÓCZI adó./ 8.300 kc/s

09. 00 h:

Felhívás:

Dunapentele dolgozó népe! Véreink! Magyarok!

Ezekben a kritikus órákban történelmi bejelentést teszünk.
/Megismétlik a 08.30-as felhívást./

/Szózat. -./

/Szavalat/

- *0*0* -

/VÁCKÖRNYÉKI ADÓÁLLOMÁS, KÉSŐBBI CSOKONAI
-adó /

10007 kc/s

12.23 h:

... Egyesült Nemzetek Szervezetének. A Szabad Magyar Rádió felhívja az ENSZ tagállamait, hogy haladéktalanul üljön össze az ENSZ rendkívüli teljes közgyűlése és .....utasítsák a szovjet agressziós csapatokat, Magyarországon azonnal fejezzék be agressziós tevékenységüket. A tűzszünetet egyedül az Egyesült Nemzetek Szervezete érheti még el. Minden perc órának számít, sürgős segítséget kérünk!

Figyelem, ismétlem:

Azon külföldi rádiók, különös tekintettel a Szabad Európa Rádióra, amelyek hallják a Szabad Magyar Rádió adását, továbbítsák az ENSZ-nek. .... Szabad Magyar Rádió, magyar nemzet, szabadságharcos magyarok .... hogy még ma, azonnal hívják össze az ENSZ közgyűlést és utasítsák a szovjet agresszív csapatokat az azonnali tűzszünetre. Minden perc órát jelent, azonnali beavatkozást kérünk!

.....

... az ENSZ-et. A Szabad Magyar Rádió az ENSZ-hez fordul, a magyar szabadságharcosok, minden hazáját szerető magyar ember, a magyar nemzet nevében Azonnal üljön össze az ENSZ közgyűlése és utasítsa az agressziós szovjet csapatokat az azonnali haladéktalan tűzszünetre!

ITT A SZOMBATHELYI RÁDIÓ"

1340 kc/s

12.30 h:

HÍREK:

Ülést tartott a megyei tanács végrehajtó bizottsága.

Ma, a délelőtti órákban, nyomban az ellenforradalmi merénylet összeomlása után ülést tartott Vas megye tanácsának végrehajtó bizottsága. Az ülés nagy örömmel állapította meg, hogy a magyar nép, a megye népe is lerázta az ellenforradalom kísérleteit. A megyei tanács végrehajtó bizottsága a legfontosabb feladatként azt szögezte le, hogy minden vonatkozásban indítsák meg a normális életműködést.

Ennek elengedhetetlen feltétele, hogy a megye tanácsapparátusa hétfőn reggel teljes létszámban folytassa a munkát. A megyei tanács végrehajtó bizottsága egyúttal intézkedik, hogy a járási-, városi- és községi tanácsok hasonlóan haladéktalanul foglalják el helyeiket, ahová őket a dolgozó nép és a néphatalom választott szervei küldték: A megyei tanács végrehajtó bizottsága szükségesnek tartotta leszögezni, hogy valamennyi, október 23. óta törvénytelenül kiadott rendelkezés, utasítás hatályát veszíti, így tehát a tanácsok a magyar népköztársaság törvényes rendje szerint intézkedjenek.

A normális élet helyreállatási végett a megyei tanács végrehajtó bizottsága haladéktalanul intézkedett, hogy a közellátás, a kereskedelmi áruellátás zavartalanul menjen, azonnal munkához lássanak a húsüzemek, a pékségek, a malmok, valamint a közüzemek.

Megállapította a megyei tanács végrehajtó bizottsága, hogy az ellenforradalommal szemben helyes a munkás osztály sztrájkharca.

Most azonban, hogy véglegesen győzött a néphatalom, szükségessé vált, hogy valamennyi üzem teljes kapacitással dolgozzék. Ezért a megyei tanács végrehajtó bizottsága felhívással fordul a megye munkásaihoz, dolgozó parasztjaihoz.

Közleményeket olvasunk fel:

A Pamutipar dolgozóinak!

A megyei párt végrehajtó bizottsága hozzatok szót. Győzött a nép igazsága. Megdőlt a népet félrevezető kapitalizmus visszaállítása törekvő fasiszta bandák uralma. A ti feladatotok az, hogy mutassátok meg kommunista helytállásokat. Vegyétek fel a munkát, kezdődjön meg az élet, a termelő munka területén. Vigyázzatok gyáratokra, hogy a belső ellenség ne tudjon megakadályozni benneteket munkátokban. Egységesen sorakozzatok fel a Magyar Dolgozók Pártja mögé!

Kedves Hallgatóink!

Az utóbbi napokban a nyugati sajtóügynökségek és lapok terjedelmes cikkeket közöltek arról, hogy Lengyelország visszatért a szabadsághoz, ... Lengyelország elhagyja a szocialista tábort. .... Egyáltalán nem olyanok, mint amilyeneket az imperialista körök vártak. Ezt megmutatták azon határozatoknak és üzeneteknek számai, amelyeket a gyárakban, hivatalokban, a hadseregben, ... intéztek a párt központi bizottságához és amelyekben ..... fejezték ki a központi vezetőség iránt és azt az elszánt akaratukat nyilvánították ki, hogy a SZU-val való szövetség útján akarnak haladni .....

..... nagy csalódást okozott ....Gomulka elvtárs 300.000 varsói .... előtt kijelentette, ... Lengyelország megszilárdítja baráti- és testvéri kapcsolatait a szocializmus minden országával, főleg a szomszédi SZU-val. A varsói polgárok százezrei tapsoltak a nagygyűlésen Gomulka elvtársnak .....

17.00 h:

/Felhívások számos üzem dolgozóihoz, hogy holnap, november 5-én jelenjenek meg a szombathelyi üzemekben, illetve a Vas megyei üzemekben munkahelyükön a munka felvételére./

/Felolvassák KÁDÁR JÁNOS és MÜNNICH FERENC felhívásait./

/VÁCKÖHNYÉKI ADÓÁLLOMÁS, a KÉSŐBBI CSOKONAI
adó/ 10007 kc/s

12.50 h:

Figyelem! Figyelem!

Szabad Magyar Rádió a 30 méteres rövidhullámon, 10 megacikluson!

..... a világ szabad nemzeteihez! Fejtsetek ki minden erőt szabadságharcunk megsegítésére! Az utolsó csepp vérünkig harcolunk! A magyarok Istene velünk van!

.....

Magyar testvéreink! A magyar történelem talán legválságosabb óráiban minden magyar embernek kötelessége, hogy őrködjön ..... megvédje szabadságunkat, amelyet a ..... vére már oly sokszor ..... újabb magyar. A fegyvert csak életünk árán vehetik ki kezünk közül! Magyarország szabadon, függetlenül, semleges, boldog életet akar élni .... az orvtámadás veszélyeztetni tovább az emberek létét. .... Újra és újra a világ lelkiismeretéhez fordultunk! A kultúrvilág nem nézheti tehetetlenül, nem nézheti bekötött szemmel azt a borzalmas vérontást, amellyel egy maroknyi nemzet a békés egymás mellett élés ..... hatalmas világhatalom, a Szovjetunió páncélosaival .... katonáinak tömegével .... újabb rabigába.

Testvéreink! Az álarc lehullott! 12 év után ez volt az utolsó keserű lecke. Minden erőnkkel azon legyünk, hogy megvédjük függetlenségünket, újra és újra a világ népeinek lelkiismeretéhez emeljük fel tiltakozó szavunkat ...

...újra és újra a világ lelkiismeretéhez fordulunk ..... ne hagyjanak bennünket tehetetlenül ..... azt a borzalmas vérfürdőt, amikor egy maroknyi nemzet a békés egymás mellett élés hirdetői, az egyik világhatalom, a Szovjetunió páncélosokkal,

bombázókkal, katonáinak tömegével öldösi a szabadság nevében...

13.04 h:

... szovjet fegyverek .... a világ szabad nemzeteihez. Fejtsetek ki minden erőt szabadságharcunk megmentésére! Az utolsó csepp vérünkig harcolunk. Magyarok Istene velünk van igaz harcunkban ....

Figyelem! Figyelem!

Szabad Európa Rádió figyelem!

Ha veszitek adásunkat, értesítsetek róla!

Figyelem! Figyelem!

Szabad Európa Rádió figyelem!

Ha veszitek adásunkat, azonnal értesítsetek!

13.15 h.

10007 kc/s

Figyelem! Figyelem!

A váckörnyéki adóállomás átáll a hét és fél megaciklusra, negyven méterre.

Figyelem! Figyelem!

A váckörnyéki adóállomás átáll a hét és fél megaciklusra, negyven méter. Adásainkat vegyétek ezentúl is és nyugtázzátok.

Adásainkat vegyétek ezentúl is és nyugtázzátok. Adásainkat ezentúl is nyugtázzátok.

Figyelem! Figyelem!

Szabad Európa figyelem!

A váckörnyéki adóállomás átáll a hét és fél megaciklusra, 40

méteren.

Adásainkat ezentúl is fogjátok és nyugtázzátok!

13.33 h:

10007 kc/s

/A váckörnyéki adóállomás közli, hogy átáll a hét és fél megaciklusra. Ismétlés./

/ DUNAPENTELE – KÉSŐBBI RÁKÓCZI adó / 8.300 kc/s

13.35 h:

Magyar lányok, magyar anyák! Magyar asszonyok! Figyelem!

Akik elsősegély-nyújtási kiképzésben részesültek, jelentkezzenek a kórházakban!

Figyelem! Figyelem!

Magyar lányok, magyar anyák, magyar asszonyok!

Akik elsősegély-nyújtási kiképzésben részesültek, jelentkezzenek a kórházakban!

Qui la Radio Ungherese rimsta!

Questa mattina alle ore 2 e 30 minuti soldati sovietici hanno fatto un attacco generale contra la nazione ungherese. Preghiamo l'Unione delle Nazioni di dare subito aiuto armato e alla popolazione Ungherese! Mandate delle truppe aeree subito. È possibile che noi e la nostra emissione sarà impossibile. Non sappiamo quando saremo uditi anche noi con le altre trasmissioni ungheresi.

Cematin a 2 heures 30 minute les soldats russes ont attaqué le peuple hongrois. Nous demandons l'UNO que tout de suite il donne au peuple hongrois l'aide armée aérienne transdanubienne.

This is Hungary calling. This is Hungary calling!

The last remaining station.

For the United Nations!

Early this morning the Soviet troops launched a general attack on Hungary. We are requesting you to send us immediate aid in the form of parachute troops over the Transdanubian provinces. It is possible, that our broadcasts will soon come to the same fate as the other Hungarian broadcasting stations. In this case we request you to continue our call for aid in broadcasting. For the sake of God and freedom, help Hungary!

Achtung! Achtung!

Aufruf an die Vereingte Nationen!

Heute morgen in der Frühe haben die russischen Truppen einen allgemeinen Angriff gegen das ungarische Volk begonnen. Wir bitten sofortige militärische Hilfe von den Vereinigten Nationen. Dies ist die letzte übrige gebliebene ungarische Senderstation. Dies ist die letzte ungarische noch lebende Senderstation;

Figyelem, figyelem! Figyelem! Figyelem!

Felhívás az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez.

Ma reggel fél három órakor az orosz csapatok általános támadást intéztek magyar nép ellen. Kérjük az Egyesült Nemzetek Szervezetét, hogy azonnali fegyveres segítséget nyújtson Magyarországnak. Az egyetlen megmaradt magyar adó. A mi óráink is megvannak számlálva, akár a többi magyar adóé. Nem tudjuk meddig fogjuk adásunkat sugározni. Sürgős segítséget kérünk! Ejtőernyős csapatokat a Dunántúlra. Ejtőernyős csapatokat a Dunántúlra. A világ becsületes millióihoz fordulunk. Segítsetek! Segítsetek!

/VÁC-KÖRNYÉKI ADÓÁLLOMÁS – KÉSŐBBI CSOKONAI
ADÓ/ 10007 kc/s •

..... Hallgassatok ránk, azonnal bemondjuk a hullámhosszat! .....

Figyelem, figyelem!

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ figyelem!

A Szabad Magyar Rádió néven jelentkező állomás átáll a hét és fél megaciklusra.

Figyelem, figyelem!

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ figyelem!

A Vác környékéről jelentkező adóállomás átáll a hét és fél megaciklusra ••

13.54 h:

Figyelem, figyelem!

Figyelem, figyelem!

A hozzánk érkezett és meg nem erősített hírek szerint Komárom-nál csehszlovák harckocsik avatkoztak be a magyar harcokba!

Figyelem, figyelem!

A hozzánk érkezett és eddig meg nem erősített hírek szerint csehszlovák harckocsik avatkoztak be a magyar harcokba.

Figyelem, figyelem!

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ!

Ezentúl csak hosszabb időközökben fogjuk sugározni adásunkat és kizárólag csak fontos hírek közlésére szorítkozunk.

Kérjük a többi magyar adóállomás hullámhosszát és frekvenciáját helységnév nélkül !

..... szabadságot .... ránk törtek a szovjet hadosztályok, el akarják nyomni népünk elszánt szabadságharcát. Minden módon járul-jatok hozzá, hogy a magyar szabadságharc győzedelmeskedjék. Segítsenek, nehogy a mai halogatás holnap már .....

/VÁC-KÖRNYÉKI ADÓÁLLOMÁS – CSOKONAI ADÓ /
10007 ke/s.

14.32 h:

Figyelem, figyelem! SZABAD EURÓPA figyelem!

Azonnal kérünk értesítést, hogy Nyugatról segítség érkezik-e?

Figyelem, figyelem!

SZABAD EURÓPA figyelem!

Azonnal kérünk értesítést, hogy Nyugatról segítség érkezik-e?

Figyelem, figyelem!

Itt a Szabad Magyar Adó beszél.

Figyelem, figyelem!

Itt a Szabad magyar CSOKONAI adó beszél.

Azonnal kérünk a SZABAD EURÓPÁ-tól értesítést, hogy Nyugatról a segítség elindult-e?

/DUNAPENTELE–KÉSÖBBI RÁKÓCZI ADÓ! 8.300 kc/s

Itt a Szabad Magyarország Rádiója.

SZABAD EURÓPA! SZABAD EURÓPA!

Figyelem!

Adását vettük, tudomásul vettük. A továbbiakban is kérünk segítséget! Közzöljék velünk, hogy Nyugatról érkezett-e számunkra segítség, vagy milyen mód és lehetőség van arra, hogy a magyar szabadságharcosoknak segítséget tudnak nyújtani!

Kérjük közzöljék, milyen segítséget tudnak részünkre nyújtani!

CSOKO:NAI ADÓ

7.492 kc/s

14. 54 h:

Figyelem, figyelem!

Kérjük a SZABAD EURÓPA RÁDIÓT, hogy a többi adóállomás hullámhosszát illetve frekvenciáját mondja be helységnev nélkül.

Figyelem figyelem!

Kérjük a SZABAD EURÓPA RÁDIÓJÁT, hogy a többi magyar állomást mondja be hullámhosszal, és frekvenciával helységnév nélkül.

.....Kérünk azonnali segítséget

Harcban állnak csapataink a szovjet csapatokkal! .....

..... Kérjük, hogy a Nyugat segítse Magyarországot ..... hogy a semlegességet, amit NAGY Imre kormánya ..... az egész dolgozó nép támogat meg tudjuk védeni és a szabad Magyarországot építeni ....

Adásainkat hosszabb szünetekkel fogjuk folytatni, kizárólag fontosabb híreket adunk majd!

Figyelem, figyelem!

Összeköttetést kérünk a többi magyar adóállomással! Frekvenciát

illetve hullámhosszat kérünk helységnev nélkül!

A magyar nép .... sürgős segítséget kér, hogy szabadságunkat és függetlenségünket megvédhessük!

Figyelem., figyelem!

A hozzánk érkezett és meg nem erősített hírek szerint Komáromnál csehszlovák harckocsik *is* beavatkoztak a harcokba!

Figyelem, figyelem!

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ!

Kizárólag fontos hírek közlésre szorítkozunk!

Kérjük a magyar adók hullámhosszát és frekvenciáját helységnev nélkül!

CSOKONAI ADÓ

Itt a Szabad Magyarország CSOKONAI Rádiója!

Itt a Szabad Magyarország CSOKONAI Rádiója!

SZABAD EURÓPA adását vettük és tudomásul vettük!

Kérjük a SZABAD EURÓPA rádióját, hogy közölje velünk, Nyugatról milyen segítséget várhatunk!

Figyelem, figyelem!

SZABAD BURÓPA figyelem!

Közölje velünk, hogy Nyugatról milyen segítséget várhatnak a magyar szabadságharcosok!

Adásotokat figyeljük és tudomásul vesszük!

/DUNAPENTELE .... KÉSŐBBI RÁKÓCZI ADÓ /

15.21 h:

/Megismétlik a 13 óra 35 perckor közvetített olasz, francia, angol és német nyelvű felhívást! /

Figyelem, figyelem!

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ!

Azonnali fegyveres segítséget kérünk! Ha tudunk újra jelentkezünk! Adásunkat most megszakítjuk. Ha tudunk újra jelentkezünk!

RÁKÓCZI-ADÓ.

15.35 h:

München hívunk! München hívunk!

SZABAD EURÓPA!

Előző nyugtázó adásokat vettük. Köszönjük. Előző nyugtázó adásokat vettük. Köszönjük.

Az ismeretlen szabad magyar adó megnevezi magát, RÁKÓCZI ADÓ a neve. RÁKÓCZI ADÓ a neve.

Ha vettétek adásunkat nyugtázzátok RÁKÓCZI ADÓ-ra ..

Adásunkat megszakítjuk, mert közvetlen veszélyben vagyunk! Sürgős, azonnali segítséget kérünk!

SZABAD EURÓPA! SZABAD EURÓPA!

Nyugtázzátok a RÁKÓCZI ADÓ adását!

ITT A BORSOD MEGYEI MUNKÁSTANÁCS RÁDÓJA – MISKOLC. 1340 kc/s

15. 30 h:

FÖLDVÁRI RUDOLF beszél:

Polgártársak, honfitársaink!

Tájékoztatásunk szerint hazánk fővárosában és másutt, a nagy-szerű forradalmunk győzelme után az ellenforradalmárok gyilkol-ják a békés polgárokat, fosztogatnak, burzsoá restaurációt akar-nak. Ezt a régi kormány nem tudta megakadályozni, ezért új for-radalmi munkás-paraszt kormány alakult és a szovjet csapatokat kérte a törvényes rend és nyugalom biztosítása, forradalmunk vívmányainak megvédése érdekében .

Ezért vonultak be MISKOLC- ra is ma reggel a szovjet csapatok, parancsnokaik kijelentése szerint a néphatalom védelmére.

Polgártársak! A szovjet csapatok parancsnoka biztosítja a lakos-ságot, hogy senkinek semmi bántódása nem történik. Fegyvert csak azok ellen' használnak, akik megtámadják, lövik őket. A szovjet csapatok parancsnoka kijelentette, hogy keményen fellép-nek azokkal a szovjet katonákkal szemben is , akik indokolatlanul lőnek a békés lakosságra.

Polgártársak, honfitársaink!

Megyéinkben és városunkban a hatalmat a nép nevében továbbra is a megyei munkástanács gyakorolja. A megyei munkástanács a törvényes rend és nyugalom, a vérontás elkerülése érdekében a következőket rendeli el:

1./ Ma este 5 óráig minden katona, rendőr, nemzetőr és polgártárs, akinél fegyver van, fegyverét szolgáltatassa be, adja le a Bocskai laktanyában a vérontás elkerülése végett. A rend fenntartását a szovjet csapatok parancsnoka vállalta. A megyei munkás tanács ellene van mindenféle vérontásnak.

2./ Hétfőn reggel folyjon tovább és induljon meg a munka minden üzemünkben, bányánkban , hivatalokban és intézményekben. Nyissanak az üzletek, legyen normális a közlekedés, norma-lizáljuk mindenütt az életet!

3./ Felvonulásokat és gyűléseket sehol ne tartsanak. Tartózkodjunk az utcai csoportosulásoktól.

4./ Miskolcon reggel 5 órától este 23 6ráig szabadon lehet közlekedni, és este 23 órától, reggel 5 óráig mindenki tartózkodjék otthon!

.....

Kövessétek a jövőben is a megyei munkás tanácsokat, a törvényes rend és nyugalom, hazánk szabadsága és függetlensége, semlegessége és az élet és a munka normalizálása érdekében.

A megyei munkás tanács változatlanul fenntartja eddigi követeléseit és teljes erővel küzd azok teljesítéséért. Segítsétek és támogatásotok ebben a jövőben is, hogy egyetlen miskolci és borsodi életébe se kerüljön követeléseink kivívása, követeléseink kiharcolása, népi hatalmunk megvédése!

Polgártársak! A megyei munkástanács elnöksége azonnal tárgyalásokat kezd a szovjet csapatok ..... parancsnokságával, a miskolci helyzet tisztázása és megnyugtató rendezése érdekében.

Figyelem, figyelem!

Itt a Borsod megyei munkástanács rádiója beszél Miskolcról.

Figyelem, figyelem!

A Borsod megyei munkástanács felhívja Miskolc és Borsod megye lakosságát, hogy feltétlenül őrizze meg nyugalma és minden forrófejű túlkapástól tartózkodjék.

Ne legyen csoportosulás sehol sem, mert a csoportosulások esetleg súlyos következményekkel járó összetűzésekre vezethetnek. A megyei munkás tanács ugyan nem tiltotta meg az utcán tartózkodást, mégis azt kéri a miskolci, Borsod megyei lakosságától, hogy ok nélkül ne járkáljanak az utcákon .....

Ismételten felhívja a munkástanács Miskolc és Borsod megye

lakosságát, a fegyelem és a nyugalom megőrzésére.

Miskolc, Borsod megye munkásnépe továbbra is fenntartja követeléseit, amelyeket, ... de ezen követelések megvalósítását úgy akarjuk elérni, hogy ne kísérjék halottak és sebesültek .....

Polgártársak, honfitársaink!

Segítsetek munkánkban, ne engedjete. sehol csoportosulást. Biztosítsátok a rendet és a nyugalmat, ez most a legfontosabb feladat!

CSOKONAI RÁDIÓ

10063 kc/s.

16.20 h:

Itt a Szabad Magyar Rádió beszél. CSOKONAI Rádió! CSOKONAI Rádió! Itt a Szabad Magyar Rádió, a CSOKONAI Rádió!

Megkérjük a SZABAD EURÓPA RÁDIÓJÁT, hogy következő üzenetünket azonnal juttassa el az ENSz-hez, az ENSz főtítkárához illetve kiküldötteihez! Figyelem, figyelem!

Felkérjük a SZABAD EURÓPA RÁDIÓJÁT, hogy a következő üzenetünket azonnal juttassák el az ENSz-hez, az ENSz főtítkárához illetve annak kiküldötteihez;

Következik a bejelentés!

Figyelem! Következnek az elküldendő hírek. Figyelem, figyelem!

Közljük azokat a bejelentéseket, melyeket kérjük, hogy azonnal küldjenek el az ENSz-hez;

Először: A szovjet katonai hatóságok bejelentették, hogy rövidesen bombázni fogják Budapestet.

A szovjet katonai hatóságok bejelentették, hogy rövidesen bombázni fogják Budapestet.

Másodszor: Felhívásunk az ENSz főtítkárához..

Figyelem, figyelem!

Felhívásunk az ENSz főtitkárához. Figyelem, figyelem!

Felhívásunk az ENSz főtitkárához

Kérjük a SZABAD EURÓPA RÁDIÓT, azonnal közvetítse, illetve küldje el az ENSz főtitkárához alábbi üzenetünket:

Figyelem, figyelem!

Felhívás az ENSz főtitkárához:

- Az egész magyar nép nevében szólunk Önhez! Két héten belül másodszor törnek hazánkra a szovjet csapatok. Embert és nemzeti értéket nem kímélve hadszíntérre változtatták hazánkat. Első alkalommal a néptől idegen kormány hívására avatkoztak belügyeinkbe, melyet a magyar nép fegyverrel a kezében határozottan és félreérthetetlenül visszautasított. Fegyveres harccal elértük, hogy NAGY Imre lett a miniszterelnök, aki a magyar nép legfőbb óhaját, a semlegességet és függetlenséget bejelentette. Ezzel az egész magyar nép NAGY Imre mögé állt és áll jelenleg is. Bár a semlegességet csak két napig hirdethettük, mégis elvárjuk az egész világtól, hogy ezt tiszteletben tartsa. Kormányunk a varsói szerződést felmondta, a szovjet vezetők a csapatok kivonásáról tárgyaltak.

Vádoljuk a Szovjetuniót! Először: külső fegyveres támadással! Másodszor: a kivonulásról tárgyaló MALÉTER hadügyminiszter és kíséretének elfogásával. Harmadszor: az egyedüli és törvényes magyar kormány, a NAGY Imre kormány elfogásával és fogva tartásával.

Mint az egyetlen szerv, mely a magyar kormány hivatalos álláspontját képviseli, kérjük hazánk nevében, hogy az ENSz minden lehetséges eszközzel hozzon végleges és megdönthetetlen határozatot az egyszer már kivívott szabadságunk visszaállítására és biztosítására.

Figyelem, figyelem:

SZABAD EURÓPA figyelem!

Az előbb elhangzott felhívást kérjük, hogy azonnal juttassák el az ENSZ főtítkárához. Esetleges vételi hibák miatt rövidebben megismételjük.

Figyelem, figyelem!

A SZABAD EURÓPA RÁDIÓT kérjük, hogy rövidebben azonnal küldjék el a felhívásunkat az Egyesült Nemzetek Szervezete főtítkárához. Az esetleges vételi hibák miatt az adást újra rövidebben megismételjük.

Most közöljük az ENSZ tagállamainak képviselőihez szóló, üzenetünket.

Figyelem, figyelem!

Kérjük, hogy ezt is az egyes tagállamok képviselőihez sürgősen juttassa el a SZABAD EURÓPA RÁDIÓJA!

Figyelem, figyelem!

Olvasom a közleményt:

- Valamennyi ENSz megbízottnak és küldöttnek!

Valamennyi ENSz megbízottnak és küldöttnek!

ENSz küldöttek! Népek küldöttei!

Az elkövetkező órákban döntötök nemzet életéről vagy haláláról!

Miközben hazátok fiai boldogan és békésen élnek, a magyar nép fiai a szovjet harckocsik és bombázók tüztől esnek el. Hazánkat

külső fegyveres támadás érte. Utolsó mentsvárként hozzátok fordulunk. Éljetek nemzetetek adtak lehetőséggel, mentsétek meg hazánkat a pusztulástól és rabszolgaságtól. Azonnali és hathatós intézkedéseket kértünk, mely megment a további vérontástól és visszaadja semlegességünket. Mutassátok meg, hogy az ENSz meg tudja valósítani akaratát, határozataival eléri, hogy hazánk ismét szabad lesz. Lelkiismeretetekre hivatkozva felszólítunk az azonnali cselekvésre.

Figyelem! SZABAD EURÓPA RÁDIÓ figyelem!

Kérjük, hogy a fent elhangzott három üzenetet azonnal küldjék el az ENSz főtitkárához illetve tagállamaihoz, a tagállamok képviselőihez

Figyelem, Figyelem!

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ figyelem!

Az első hírt újra ismételten beolvasom:

- A szovjet katonai hatóságok bejelentették, hogy rövidesen bombázni fogják Budapestet.

Kérjük a három üzenet azonnali elküldését az Egyesült Nemzetek főtitkárához illetve a tagállamok képviselőihez. Az esetleges adási hibák miatt az előforduló hiányosságok pótlása végett az adást rövidesen megismételjük.

Itt a CSOKONAI Rádió.

16.51 h:

/A CSOKONAI Rádió megismétli előző adását, felhívását az ENSz-hez./

CSOKONAI ADÓ

10063 kc/s.

17.16 h:

Figyelem, figyelem!

SZABAD EURÓPA HÁDIÓ figyelem!

Itt a CSOKONAI RÁDIÓ beszél!

Adásunkat bizonytalan időre megszakítjuk!

Az ENSz főtitkárához küldött üzenetek nyugtázását hallottuk.
Figyelem, figyelem!

Bizonytalan időre adásunkat megszakítjuk. CSOKONAI Rádió!
CSOKONAI Rádió!

Egyelőre nyugalom és rend van.

CSOKONAI Rádió ....

Adásunkat bizonytalan időre megszakítjuk. Viszonthallásra!

Éljen a szabadság! Éljen a szabad magyar nép!

SZABOLCS-SZATMÁR-MEGYEI FORRADALMI
MUNKÁSTANÁCS RÁDIÓJA: NYIREGYHÁZA. 1340 kc/s

18.00 h:

..... azok a rendőrök, akik máshol teljesítenek szolgálatot, de jelenleg Szabolcs-Szatmár megyében tartózkodnak szabadságon, vagy más egyéb célból ott tartózkodnak, a legközelebbi rendőrkapitányságon szolgálattételre azonnal jelentkezzenek. A rendőrkapitányságok a jelentkezőket vegyék igénybe. A megyei rendőrkapitányság felhívja a megye valamennyi kapitányságát és egyben kéri a dolgozó lakosságot, hogy a rend és nyugalom. helyreállítása érdekében támogassák a közrend és közbiztonság védelmére. ....

A rendőrkapitányságok tegyenek intézkedéseket, hogy a megyei forradalmi bizottság felhívására elrendelt fegyver beszolgáltatást szervezzék meg. A rendőrkapitányság a helyi szervekkel közösen tegye közhírré a felhívást. A járási rendőrkapitányságokat kérjük,

hogy a közbiztonság érdekében szervezzenek az önként jelentkező dolgozókból polgárőrséget! /? / A rendőrkapitányságok e tekintetben vegyék fel a kapcsolatot a helyi szervekkel. Felkérjük a dolgozókat, hogy e célból is számosan jelentkezzenek a rendőrkapitányságokon.

A megyei rendőrkapitányság kéri a megye dolgozó lakosságát, őrizze meg nyugalmát, akadályozza meg a bűncselekményeket, és támogassa a rendőri szerveket.

Nyíregyháza, 1956. november 4 .Megyei Rendőrkapitányság.

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI FORRADALMI MUNKÁSTANÁCS RÁDIÓJA. NYÍREGYHÁZA 1340 kc/s

18:15 h

..... a szovjet csapatok kivonásáról, a varsói szerződés felülvizsgálásáról.

Munkások, parasztok, értelmiségiek, fiatalok! Álljatok a magyar munkás-paraszt forradalmi kormány mellé. Védjétek meg a népi demokráciát, harcoljatok a népi demokráciáért! Ne hagyjátok ..... támogassátok népünk igazságos harcát, védjétek meg népi demokratikus rendszerünket. Fegyverezzétek le az ellenforradalmi bandát! Álljatok a magyar munkás ..... vegyétek fel a munkát.

Dolgozó parasztok! Védjétek meg a földet, harcoljatok a munkás-paraszt hatalom és a népi demokratikus rendszerünk megvédéséért. Legfőbb feladat a népi demokratikus államrendszerünk védelme, a rend helyreállítása, a munka felvétele, a termelés megkezdése, ezért harcol a munkásparaszt kormány, erre hívja fel a figyelmet minden becsületes, hazáját szerető dolgozó.

Dolgozók, magyar testvérek! Mienk az igazság, győzni fogunk.

Szabolcs-Szatmár megyei forradalmi tanács nemzeti bizottsága.

Nyíregyháza város munkás tanácsa.

Felhívás:

Munkások, parasztok, értelmiségiek, polgárok, magyarok, testvérek!

A Szabolcs-Szatmár megyei forradalmi tanács nemzeti bizottsága az alábbiakban hívja fel a város lakosságának figyelmét:

1./ A rend és nyugalom helyreállítása érdekében a további intézkedésig kijárási tilalmat rendelünk el délután fél 7 órától reggel 7-ig.

A szesztilalom továbbra is érvényes.

2. / Felhívjuk a lakosság figyelmét, hogy akiknél fegyver van, azt azonnal szolgáltatassák be a megyei rendőrkapitányságon. Erre azért van szükség, hogy a város nyugalma és rendje haladéktalanul helyreálljon.

..... ha a polgártársak életbiztonságát veszélyeztetni akarják, a forradalmi bizottság a városi munkástanács a legszigorúbban fel fog lépni. Aki fegyverét a fenti határidőre ..... beszolgáltatja, annak semmi bántódása nem lesz.

3./ A forradalmi bizottság, a városi munkástanács felhívja az üzemek, vállalatok, hivatalok, intézmények, kereskedelmi szervek dolgozóit, hogy a sztrájk további fenntartása akadályozza a forradalmi bizottmány vívmányai és célkitűzései végrehajtását, mivel a zavartalan közellátás, a termelés, a hivatali és más közéleti munka biztosítása a további fejlődésnek.

Munkások! Dolgozók! Értelmiségiek! November 5-én, hétfőn reggel haladéktalanul kezdjétek meg a munkát, mert a sztrájk nem a forradalmat, hanem az ellenforradalmat erősíti.

Szabolcs-Szatmár megyei forradalmi tanács nemzeti bizottsága.,
Nyíregyháza város munkástanácsa.

Figyelem, figyelem!

A Szabolcs-Szatmár megyei Rendőrkapitányság közli, hogy a Vöröskeresztrel ellátott autókra, mentőkre, orvosokra, nem vonatkozik a kimenési tilalom. Tehát a fent említettek egész éjjel közlekedhetnek a megye területén.

Figyelem, figyelem!

Felhívjuk Nyíregyháza állomás, fűtőház, pályafenntartás, rakodási főnökségeket, szemafor és ..... szakaszok valamennyi dolgozóját, hogy holnap, folyó hó 5-én reggel 8 órára jelentkezzenek szolgálattételre!

A forradalmi munkás-paraszt kormány nevében a szolgálati vezető.

Figyelem, figyelem!

A Nyíregyházi Állami Áruház értesíti a vásárlókat, hogy 5-én, azaz hétfőn reggel 8 órakor nyit.

Egyben felkéri az Áruház valamennyi dolgozóját, hogy hétfőn a szokott időben jelenjenek meg munkahelyükön.

RÁKÓCZI adó,

8300 kc/s

19.15 h:

.... cause of liberty. We, the Hungarian *people* ..... the important Gettysburg speech Abraham Lincoln said the following: "Four score and seven years ago our fathers brought forth upon this continent a new nation, conceived in liberty and dedicated to the proposition that all men are created equal. We are now engaged in a great civil war testing whether that nation or any nation so conceived and so dedicated can long endure." People of the United states, these words more than ever are true today. We are now fighting for these important principles, but not in a civil war. We are fighting for freedom against foreign aggression. We are fighting for you, too. This is not the time for diplomats to argue over

trifles. This is the time for action. Freedom or slavery that is the question. You .....

20.10 h:

/Megismétlik a 13.35-kor elhangzott olasz, francia, angol és magyar nyelvű felhívásokat./

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI FORRADALMI MUNKÁSTANÁCS RÁDIÓJA. NYÍREGYHÁZA 1340 kc/s

19.15 h:

SZILÁGYI LÁSZLÓ, a Szabolcs-Szatmár megyei forradalmi nemzeti bizottság elnöke beszél:

SZABOLCS-SZATMÁR DOLGOZÓ NÉPE!

A megye nemzeti bizottság nevében szólok. Felkérem a megye dolgozó népét, hogy a forradalmi vívmányok megerősítése és megőrzése érdekében őrizze meg nyugalmát és minden erejét állítsa a rend és a béke szolgálatába.

A forradalom győzött. Azokat a követeléseket, amelyekért október 23.-án megmozdult az egész ország népe, továbbra is fenntartjuk. Azok teljes megvalósulásáért továbbra is harcolunk.

A nép által megválasztott forradalmi munkástanácsok továbbra is vezetői a megye dolgozóinak. Kérem, hogy ezek a munkástanácsok átérezve felelősségteljes hivatásukat, becsülettel állják meg helyüket. Kérem, a megye népe egységesen álljon a forradalmi munkás-paraszt kormány mellett, és örködjön azon, hogy véráldozatokkal kivívott szabadságunkat és függetlenségünket senki meg ne sérthesse. Csak így valósulnak meg a jövőben is forradalmi vívmányaink és követeléseink.

.....

Kedves Hallgatóink! Mai adásunkat befejeztük. Nyugodalmass jóéjszakát kívánunk.

ITT A PÉCSI RÁDIÓ, A PÉCS-BARANYAI DOLGOZÓK
RÁDIÓJA /1340

kc/si

20.00 h:

Kedves hallgatóink, közleményeket olvasunk fel.

Felhívjuk az egyetemek és főiskolák hallgatóit és tanári karát, hogy holnap reggel a szokásos időben a tanítást, az előadásokat kezdjék meg.

Figyelem, figyelem!

A kijárási tilalom további intézkedésig 18.00 órától reggel 07. 00 óráig tart. A megyei tanács és a karhatalmi szervek kérik a lakosságot és az üzemeket, hogy a kimenési tilalom időpontjához igazodjanak a munkakezdéssel, valamint egyéb dolgaik intézésével.

Kérjük tehát kedves hallgatóinkat, hogy fegyelmezetten tartsák be a kijárási időt.

Figyelem, figyelem!

A kijárási tilalom azonban nem vonatkozik a sütőipari és ételmezési munkásokra. Közöljük az összes sütőipari és ételmezési dolgozóval, hogy a kijárási tilalom ideje alatt számukra szabad közlekedést biztosított a városparancsnokság.

Kérjük tehát a sütőipari dolgozókat, valamint az ételmezési dolgozókat, hogy a lakosság zavartalan ellátását öntudatos, fegyelmezett munkájukkal segítsék elő.

Figyelem, figyelem!

A Baranya megyei pártbizottság, a Baranya megyei tanács felhívja az egyetemek és főiskolák hallgatóit és tanári karát, hogy holnap reggel a szokásos időben a tanítást, az előadásokat kezdjék meg.

A Baranya megyei pártbizottság és a megyei tanács felhívással fordul a város dolgozóihoz, az ipari és bányavidék munkásságához, a megye dolgozó parasztságához és az értelmiség dolgozókhöz.

Munkások, parasztok, értelmiségi dolgozók!

Eltársak, kommunisták!

Hazánkban az utóbbi napok eseményei világossá tették minden hazáját szerető, a munkáshatalmat féltő dolgozó és értelmiségi ifjúság előtt, hogy a munkások, parasztok, értelmiségiek és ifjúságunk jogos követeléseit az ellenforradalmi erők túlhajszolták és népünk nemzeti érzését felhasználva a munkásosztály hatalma ellen törtek.

Eltársak, munkások!

Ti tudjátok legjobban., hogy mit jelent a kapitalista uralom, mit jelent a munkanélküliség, éhség, nyomor és a megaláztatás! Úgy véljük, ebből egyetlen egy munkás sem kér!

Eltársak, munkások, parasztok, értelmiségi dolgozók!

Az ellenforradalmárok kísérlete az egész országban és megyénkben is megdőlt.

Ne higgyetek a SZABAD EURÓPA hazugságainak!

A rend helyreállítása után ígérjük nektek, hogy mi magunk más új módon fogunk dolgozni, nem fogjuk megengedni azokat a törvénytelenéseket, amelyeket a régi vezetők folytattak. A követelések döntő többségével egyetértünk és azok megvalósításáért küzdünk. Az üzemek gazdái ezután véglegesen a munkások lesznek. A munkástanácsokat válasszátok ujja a párt vezetésével a

proletár hatalomhoz hű munkásokból.

Eltársak, kommunisták!

Haladéktalanul kezdjétek meg a termelő munkát, ugyanakkor magyarázzátok meg a dolgozóknak a való igazságot és ha kell, fegyverrel is védjétek meg a munkásosztály hatalmát!

Munkások, dolgozók!

Minden erővel támogassátok a KÁDÁR JÁNOS elvtárs vezetésével megalakult munkás-paraszt forradalmi kormányt, amely jogos követeléseiteket ki fogja elégíteni. Sorsotok jobbra válását nem az ellenforradalomtól, hanem a munkás-paraszt forradalmi kormánytól várhatjátok egyedül.

A Baranya megyei pártbizottság és a Baranya megyei Tanács.

Kedves hallgatóink, itt a pécsi rádió!

Kedves hallgatóink, néhány perc múlva folytatjuk adásainkat.

ITT A PÉCS-BARANYA MEGYEI DOLGOZÓK RÁDIÓJA /
1340 kc/s/

21.00 h:

A Baranya megyei pártbizottság és a megyei tanács felhívással fordul a város dolgozóihoz, az ipari és bányavidék munkásságához, a megye dolgozó parasztságához és az értelmiségi dolgozókhoz.

Munkások, parasztok, értelmiségi dolgozók! Elvtársak, kommunisták!

/megismétlik a 20,00 órakor közölt felhívást;/

Fontos közleményeket olvasunk fel!

A szovjet katonai parancsnok parancsa!

A mai nappal megkezdte működését Pécs szovjet katonai parancsnoka.

Megparancsolom:

1: Az ellenforradalmi nemzeti bizottságokat oszlassák szét!

2. A lakosság 1956 november 5.-én 19.00 óráig a fegyvert adja le a katonai parancsnokságnak a volt ÁVH épületében. Azokat, akik törvénytelenül tartanak maguknál fegyvert a rendkívüli állapot törvényei szerint felelősségre vonják.

3. Az összes üzemekben és hivatalokban november 5.-én reggel a hivatalos időben kezdjék meg a munkát.

4. A tüntetések, gyülekezések tilosak! A kulturális intézmények, szórakozóhelyek a további intézkedésig zárva tartanak.

Valamennyi állampolgár tartsa be a magyar népköztársaság törvényes rendjét.

5. A városban reggel 07.00-tól este 07.00-i.g lehet közlekedni. Az üzletek ugyanebben az időben tartanak nyitva.

6. Ha a szovjet katonákra és általában az állam polgáira lőnek a tüzet a szovjet fegyveres erők valamennyi fegyvernemmel viszonozzák:

Pécs, 1956. november 4.

Kordusin őrnagy
szovjet katonai parancsnok.

Pécs város katonai parancsnokának felhívása.

Felhívom azon polgári személyeknek a figyelmét, beleértve a volt nemzetőrség tagjait is, hogy a még náluk lévő fegyvereket 1956. november 5.-én 14.00 óráig adják le a megyei rendőrkapitányságon. Aki a fegyverét a meghatározott időben leadja, semmi bántódása nem lesz.

Pécs város katonai parancsnoka.

Felhívás a megye munkásaihoz, parasztjaihoz és értelmiségii dolgozóihoz!

Eltársak, munkások, parasztok, értelmiségiek, honfitársaink! Felhívunk benneteket, hogy támogassátok az új forradalmi munkás-paraszt kormányt, amelynek programja kielégíti jogos követeléseiteket, megvédi a népi demokratikus rendszert, a munkás-paraszt hatalmat.

Támogassátok a kormányt, a ti kormányotokat!

Vegyétek fel a munkát, hogy a rend és a fegyelem helyreálljon! Már holnap induljon meg a termelés, hogy a lakosság szükségleteit kielégíthessük.

A forradalmi munkás-paraszt kormány nyilatkozata alapján közöljük mindazokkal, akik 1956. október 23.-a utáni eseményekben részt vettek, semmiféle bántódásuk nem történt.

A párt megyei végrehajtó bizottsága.

A szovjet katonai parancsnok parancsa!

A mai naptól megkezdte működését Pécs szovjet katonai parancsnoka.

Megparancsolom!

/Megismétlik a 6 pontos parancsot./

/A MAGYAR RÁDIÓ KÜLFÖLDRE SZÓLÓ ADÁSÁNAK HULLÁMHOSSZÁN /

/A forradalmi munkás-paraszt kormány rádiója./ 1187 kc/s = 252.75 m

21.15 h:

Felhívás a magyar néphez!

A november 4.-i események Magyarországon a reakciós erők teljes szétveréséhez vezettek. NAGY Imre kormánya, amely megtisztította az utat a reakciós ellenforradalom erői számára, szétesett és megszűnt létezni. Most látjuk, hogy a reakció sötét erői milyen szörnyen, milyen kegyetlenül bántak el a munkásokkal, forradalmárokkal és a békés lakossággal.

A népi Magyarország szocialista erői az általuk segítségül hívott szovjet csapatokkal együtt önfeláldozóan teljesítik azokat a feladatokat, melyeket a forradalmi munkás-paraszt kormány eléjük állított. Lakásaikból és búvóhelyekről újból napfényre jöhetnek a szocializmus ügyének hű harcosai, a munkás és paraszti forradalmárok!

A népi Magyarország, forradalmi kormánya felhív minden munkást, parasztot, értelmiségit, fiatalt, minden hazafit, hogy egész erejével támogassa a forradalmi kormányt és annak szerveit. Felhívja, hogy teljesítsék kötelességüket és álljanak munkába, mindenki a maga helyén.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány mélyen és őszintén meg van győződve, hogy a rend és a nyugalom a legközelebbi napokban helyreáll az egész országban!

Budapest, 1956. november 4.-én.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány.

/Megjegyzés: Ezen a hullámhosszon egész nap ismételték KÁDÁR János felhívását és MÜNNICH Ferenc nyílt levelét. Monitoring./

KOSSUTH adó HULLÁMHOSSZÁN 539 kc/s – 556.58 méter.
A MAGYAR RÁDIÓ SZOLNOKI STÚDIÓJÁBÓL

/Megjegyzés: a 08.11-kor kikapcsolt Kossuth-adó – Lakihegy –

egész nap hallgatott./

22.07 h:

/Minden előzetes jelzés, vagy bemondás nélkül/

Figyelem! Figyelem!

KÁDÁR János elvtárs felhívása a magyar néphez!

/Felolvassák KÁDÁR Jánosnak a 1187 kc/s-en, 252.75 méteren, reggel óta rendszeresen közvetített felhívását./

Dr. MÜNNICH Ferenc a mikrofonnál!

Nyílt levél a magyar dolgozó néphez.

/Szalagról megismétlik MÜNNICH-nek a 1187 kc/s-en, 252.75 méteren, ugyancsak ismételten közvetített beszédét./

/Majd minden bejelentés nélkül zenés műsort sugároznak: klasszikus operarészletek./

22.50 h:

Felhívás a magyar néphez!

/Megismétlik a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány – 1187 kc/s-en, 252.75 méteren – 21.15 h-kor elhangzott felhívását./

/Folytatják a zenei műsort./

22.57 h:

/Az adás zene közben hirtelen megszakad. Az adóállomás kikapcsol./

23.15 h:

/Egy zeneszám közben ismét megindul az adás./

23.20. h:

Felhívás a magyar néphez!

/Megismétlik a forr.m.p. Kormány felhívását./

Szolnok város szovjet katonai parancsnokának 1-es számú parancsa:

1956. november 4.

A reakció és az ellenforradalom erői október végén felkelést szerveztek Magyarországon abból a célból, hogy megdöntsék a népi demokratikus rendszert, likvidálják a munkásosztály vívmányait, visszaállítsák a kapitalista rendszert. A országok között létrejött varsói szerződés alapján a magyar kormány a szovjet kormányhoz fordult segítségért az ellenforradalmi erők felszámolása, a rend helyreállítása érdekében. A szovjet kormány eleget tett a kérésnek, csapatai megkezdtek a rend helyreállítását, megakadályozták a fasizmus újjászületését. Az ellenforradalmi erők, a felkelés szervezői 1956. november 4.-én ártalmatlanná lettek téve és az ellenforradalom teljes felszámolása folyik. A munkások és parasztok törvényesen választott helyi szervei megkezdtek a munkát a normális élet, a rend helyreállítása érdekében Szolnok városában.

Megparancsolom, hogy:

1. 1956. november 4.-től Szolnok városban magyar idő szerint 15 óra 30-tól reggel 6 óráig kimenési tilalmat rendelék el. A fent jelzett idő alatt a város területén minden forgalmat, közlekedést megtiltok. Minden katonai alakulat, felfegyverzett csoport és a

lakosság közül, aki fegyverrel rendelkezik 1956. november 5.-én 18 óráig köteles beadni fegyvereit a belügyminisztérium Szolnok megyei főosztályán, Beloiannisz-utca. Aki a jelzett időre nem adja le fegyverét, a szovjet katonai rögtönítélő bíróság fog ítélezni felette.

A következő intézkedésig tilos minden gyülekezés, csoportosulás. Színház, mozi, satöbbi nem üzemelhetnek.

Felhívom Szolnok város lakosságát, hogy a parancsnak tegyen eleget, segítsen a rend fenntartásában.

Az élelmiszerüzleteket tartsák nyitva, biztosítsák a lakosság zavartalan ellátását.

Szolnok város szovjet katonai parancsnokának FJEDOROV ezredet jelöltem ki. A Szolnokon állomásozó szovjet csapatok parancsnoka OGNICSOV ezredes.

/gong/

Honfitársak, munkások, dolgozó parasztok, polgártársak, elvtársak! Szolnok megye dolgozó népe!

Súlyos napokat él át az ország. Mindenek előtt szeretett fővárosunk Budapest. Az október 23.-i békés ifjúsági tüntetést ellenforradalmi banditák arra használták fel, hogy megkíséreljék megdönteni népi demokratikus rendszerünket, a munkások és parasztok államhatalmát. Az ifjúság követelése mindenki előtt ismert. A követeléseket az új magyar forradalmi munkás-paraszt kormány magáévá tette. Egy maréknyi söpredék banda a szólás és cselekvés, a szabadság zászlaja és demokratizálódás jelszava alatt irtó hadjáratot indított népünk vívmányai és vezetői ellen. Kezdetben humanizmusról, testvériségről beszéltek és vandál, fasiszta módszerekkel gyilkolták, pusztították népünk, munkásosztályunk, parasztságunk leghűbb fiait. Vandál módra gyilkolták meg MEZŐ elvtársat a budapesti pártbizottság titkárát és sok száz olyan elvtársat, akik a munkásmozgalomnak régi harcosai, népünk hű fiai voltak. Kihhasználva a munkások és dolgozó parasztok jogos

követeléseiért indított harc hevét, sikerült a söpredék ellenforradalmi bandának olyan zűrzavart teremteni, amelyben az emberek ezrei nem, vagy alig tudtak eligazodni. Azért történhetett meg, hogy az ifjúság jóhiszeműségét, a politikában való tájékozatlanságát kihasználva szörnyű bűnök sorozatát követték el szeretett hazánkkal, népünkkel szemben. Az ellenforradalmi banditák vissza akarták kaparintani mindazt, gyárat, földet, melyet a nép jogos birtokába vett. Az üzemek, gyárak visszavételéről még nem mertek őszintén beszélni. De egy-egy újságcikk, rádióbeszéd már előre vetette árnyékát sötét terveiknek. A Szolnok megyei NÉPLAP november 3.-i számában KOVÁCS Attila aláírással megjelent cikk már nyíltan kimondta: a paraszti gazdálkodást a földreform utáni állapotoknak megfelelően a magántulajdon sértetlenségére kell alapozni. A paraszti gazdálkodás biztonságát kell megteremteni! Tehát, vissza az 1945-ös földreformhoz. Magyarul mondva: 100 holdig vissza a nagybirtokosoknak, 200 holdig vissza a földbirtokosoknak. Vagyis a 100 és 200 holdasok biztonságát akarták megteremteni ..... úgynevezett földrendező bizottságok megalakítására uszítottak a bizottságok..... Egyelőre .... ezer és tízezer holdak visszaállítása lett volna ..... Esterházyak .... uralmát akarták visszaállítani.

Termelőszövetkezeti tagok, egyénileg dolgozó parasztok!

Lépjetek fel határozottan minden olyan kísérlettel szemben, amely a ti földeteket akarja rendezgetni, magyarul: elrabolni!

Dolgozó parasztok, védjétek meg a termelőszövetkezeteket, védjétek meg a földeteket! Lépjetek fel határozottan mindazokkal szemben, akik jogos tulajdonotokhoz, a földhöz akarnak nyúlni! El a kezekkel termelőszövetkezetek, állami gazdaságok, egyénileg dolgozó parasztok földjeitől!

Munkások, elvtársak!

Ne hagyjátok magatokat félrevezetni! A ti jogos követeléseiteket a bér, normarendezés, életszínvonal emelés, lakásépítés, üzemi munkástanácsok létrehozása mind olyan követelés, amelyet a

magyar forradalmi munkás-paraszt kormány magáévá tett és teljesíteni fogja azokat. Bizonyára hallottátok KÁDÁR János régi, kipróbált, a Rákosi klikk által meghurcolt forradalmár beszédét, amely programját az új kormánynak az alábbiakban jelöli meg:

Nemzeti függetlenségünk és szuverenitásunk biztosítása! Népi demokratikus rendszerünk megvédeése, a szocializmus építése. A testvérharc megszüntetése és a belső rend helyreállítása. Szoros barátság a szocializmus országaival a teljes egyenjogúság alapján. Békés együttműködés valamennyi országgal. A munkásosztály, a dolgozók életszínvonalának állandó emelése, az ötéves terv módosítása és a gazdasági vezetés módszereinek javítása. A bürokrácia megszüntetése. A munkásigazgatás biztosítása a gyárakban és üzemekben. A mezőgazdaság terén elkövetett hibák kijavítása. A beadási rendszer eltörlése. A termelőszövetkezeti mozgalom szigorú önkéntessége, a törvényteleniségek megszüntetése. A kisipar és kiskereskedelem támogatása. A magyar nemzeti kultúra fejlesztése, haladó hagyományaink ápolása.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány azzal a kéréssel fordult a szovjet kormányhoz, hogy az ellenforradalmi banditák felszámolásában legyen segítségünk. A rend helyreállítása után tárgyalásokat kezdünk a szovjet csapatok kivonásáról.

Munkások! Álljatok az új kormány mögé! Kezdjétek el a munkát, a termelést az üzemekben és a gyárakban. Nincs halogatni való időnk! A termelés megindítása elengedhetetlen feltétele sebeink begyógyításának a béke és rend helyreállításának.

Földművelők! Egyéni és termelőszövetkezeti parasztszövetkezők! Traktortársak! Álljatok az új kormány mögé. A hátrélvő mezőgazdasági munkák gondos és időben való elvégzésével tegyetek hitet a nép és hazaszereteteiért.

Értelmiségiek! Tanuló ifjúság! Ne hagyjátok félrevezetni magatokat! Ti is láthatjátok, amiért ti küzdöttetek a szocialista demokrácia kiszélesítéséért plakátul szolgált az ellenforradalmi elemeknek. Jövőtöket csakis a szocializmus biztosítja.

Végezetül bejelentjük Szolnok megye dolgozó népének, hogy a rend helyreállítását a szovjet hadsereg egységei vették át megyénkben is. Kérjük Szolnok megye népét, ezután is őrizze meg nyugalmat, tegyen eleget a rendfenntartó egységek parancsainak, utasításainak, mert csakis ezen úton biztosítható a béke, a rend a nyugalom teljes helyreállítása, a termelő munka beindítása. Saját érdekében felhívjuk minden igaz hazafit, tartózkodjék mindennemű provokációtól. A szovjet hadsereg egységeinek katonái nem veszélyeztetik egyetlen állampolgár sem személyi, sem vagyoni biztonságát. Őrizzétek meg továbbra is a nyugalmat. Az igazság a mi oldalunkon van és győzni fog!

Magyar Szocialista Munkáspárt Szolnok megyei elnöksége.

/Folytatódik a zenés műsor./

23.47 h:

Kedves hallgatóink!

Felolvassuk KÁDÁR János a forradalmi munkás-paraszt kormány elnöke és HORVÁTH Imre külügyminiszter Dag Hammaskjöldhöz, az Egyesült Nemzetek Főtitkárához intézett levelét:

Az Egyesült Nemzetek Szervezete Főtitkáranak, Dag Hammarskjöld Úrnak.

Budapest, 1956. november 4.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány nevében kérjük önt, szíveskedjék az Egyesült Nemzetek Szervezetének tudomására hozni, hogy NAGY Imre kormányának a magyar kérdésre vonatkozó és az Egyesült Nemzetekhez intézett kérése elvesztette jogalapját. Érvénytelen, mert NAGY Imre kormánya nincs többé hivatalban. A forradalmi munkás-paraszt kormány tiltakozik az ellen, hogy ezt a kérdést akár a Biztonsági Tanács, akár az Egyesült Nemzetek közgyűlése elé vigyék, mert ez a kérdés

kizárólag a Magyar Népköztársaság belügye.

KÁDÁR János a forradalmi munkás-paraszt kormány elnöke és
HORVÁTH Imre külügyminiszter.

Az Egyesült Nemzetek Szervezet főtitkárának Dag Ham-
marskjöld Úrnak!

New York

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány ezennel megerősíti
KÓS úr vagy távollétében SZABÓ úr megbízatását az Egyesült
Nemzetek Szervezetében mint a Magyar Népköztársaság állandó
képviselőjét.

KÁDÁR János a magyar népköztársaság forradalmi munkás-
paraszt kormány miniszterelnöke, HORVÁTH Imre külügymi-
niszter.

/tánczene/

23.45 h:

Kedves hallgatóink!

Felolvassuk KÁDÁR Jánosnak a forradalmi munkás-paraszt
kormány elnökének és HORVÁTH Imre külügyminiszternek Dag
Hamarskjöldhöz intézett levelét.

/Megismétlik a levelet, majd folytatólagosan a táviratot./

Himnusz.

Kossuth Rádió Budapest

Mai adásunkat befejeztük.

Minden kedves hallgatóknak jóéjszakát kívánunk.

/Rákóczi induló/

00.02 h:

/Az adóállomást kikapcsolják./.

A D-144-es szigorúan titkos tiszt esete Ábrányi Auréllal és 120 millió dollárral, avagy emberrablás és üzlet állambiztonsági módra

Levéltári kutatások, dokumentumok és bizonyítékok nélkül csak hiteltelen és megalapozatlan kijelentéseket lehet tenni ügynökügyekben. Húsz évvel a rendszerváltás után levegőben lógó találgatásokkal, fantáziadús bulvármesékkel, amatőr és dilettáns mendemondákkal van tele az internet, önmagát újságírónak nevező szélhámos, jól értesült tömegkommunikátor, intézeti médiamenedzser, gátlástalan cédulás celeb közöl magabiztosan listákat nemcsak hazai, hanem CIA-, KGB- és Moszad-ügynökökről is. Sőt, volt ügynökök – hivatalosan: állambiztonsági hálózati személyek -, hogy eltereljék magukról a figyelmet, saját maguk készítenek és küldözgetnek listákat – volt hivatásos állambiztonsági tisztokról is -, mint például "Óvári" titkos megbízott (M.K.) Somogy megyében. Idővel persze lelepleződnek, de addig megtévesztő tevékenységüknek áldozatai is vannak a tájékozatlan, félrevezethető, hiszékeny emberek körében.

Harminc évig dolgoztam a **Magyar Televíziónál** (1969-1999), s abból 15 évig vezettem (1984-1999) az "**Új Reflektor Magazin**"-t, amely nemcsak a kisemberek érdekvédelmét szolgálta, hanem valóságfeltáró riportjaival, a múlt kritikai elemzésével a rendszerváltás előkészítését is. 1989-90-91-ben több részes sorozatot készítettünk egy állambiztonsági tisztről, a Vörös Hadsereg volt elhárító hadnagyáról, aki előbb hazarabolta Bécsből **Ábrányi Aurél** újságíró, a SZER tudósítóját, majd sikeresen tönkretette a rá bízott nagyvállalatot, végül pedig személyes kapcsolatai révén kicsalt 120 millió dollárt a magyar államtól. Aztán eltűnt Izraelben, élete végéig nem született ellene jogerős bírósági ítélet. Akkor alig volt kezünkben néhány hivatalos irat, csak az érintettek, a tanúk, a megszólalók igaz-

mondásában bízhattunk. Ez pedig ilyen ügyekben meglehetősen aggályos és becsapós.

1995-ben az MTV egy másik stábja szerezzenmosdató műsort készített ugyanerről az állambiztonsági tisztről. Ebből az alkalomból az egyik jobboldali napilap megszólaltatta **Farkas Vladimir** volt államvédelmi alezredest, akinek semmi köze nem volt az ügghöz, bevallottan nem ismerte a szereplőket, nem tudott róluk semmit, semmilyen iratot nem látott, semmilyen dokumentumot nem tudott előhúzni, de két egymást követő napon, két teljes oldalon blöffölt, találgatott, okoskodott és fontoskodott, etetve a lap munkatársát, aki szintén megeresztette a fantáziáját és azokat kezdte kritizálni, akik máig időt állóan tárták fel a helyreigazításra nem szorult tényeket. Ilyeneket voltak olvashatók:

"Farkas Vladimir 1955-ig dolgozott a hírszerzésnél. Ábrányi beszerzése 'igen előrehaladt stádiumban volt', de a végső lépést addig még nem tették meg."

Ezzel szemben, Ábrányit már 1949. április 23-án beszervezte a HM. katonapolitikai osztálya és májusban átdobta Ausztriába hírszerző feladatokkal. Farkas Vladimir ekkor még nem dolgozott az ÁVH hírszerzésénél két okból, egyfelől azért, mert még nem volt ÁVH, csak ÁVO, másfelől azért, mert még nem engedték a hírszerzés közelébe, hanem az ÁVO operatív technikai alosztályán telefonlehallgatásokat és levélvizsgálatokat irányított. Majd csak 1950-ben szervezi meg az ÁVH határon túli politikai felderítését, mint a hírszerző főosztály vezetője, 1953-tól az egységes BM.-ben az I.-es (államvédelmi) Főcsoportfőnökség II. főosztályának (hírszerzés) helyettes vezetője 1955-ig. Ám amikor Ábrányi hazahozatala történik (1961. október 12.) már nincs abban a helyzetben, hogy bármi felett diszponáljon: 1956. október 5-én letartóztatták, bűneiért 12 évre ítélték, amiből négy évet töltött le, 1960-ban amnesztiával szabadult. Említett, zavaros és semmitmondó nyilatkozatának második részében (1995. december 8.) kijelentette:

"Szerintem Ábrányi ügyiratainak teljes anyaga minden valószínűség szerint a PGU-nak, tehát a KGB I. főosztályának, a hírszerzésnek az irattárában megvan."

Nem kellett odáig mennem. Húsz évvel azután, hogy műsoromban, az "Új Reflektor Magazin"-ban az első riportot elkészítettük az Ábrányi-Gerő ügyről, de még nem folytathattunk levéltári kutatást, 2009 nyarán tudományos kutatóként az **Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában** keresni kezdtem az ügy dokumentumait. Döbbenet hallottam, hogy ezeket még soha senki sem kérte ki előttem.. Várom is kellett, míg kutatásra a levéltárosok előkészítették azokat. Minden ügydöntő dokumentot (még) nem találtam meg, de sokat igen. Az ügyet összefüggéseiben kiterjesztő, a történések körülményeit jobban megvilágító, a főbb szereplők alakját a korábbi ismereteinknél árnyaltabban, több konkrét információval bemutató kutatási eredményeim most teszem közzé először.

"Ábrányit 1961-ben hazahoztuk"

Dr. Ábrányi Aurél (Szentendre, 1914. június 10., Várnai Róza) a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett jogi diplomát. Apja az operaház karmestere volt. Unokaöccse, Ábrányi Emil népszerű lírai költő. Ügyvédi irodát nyitott, majd újságíró, 1943/44-ben az "Új Nemzedék" politikai rovatának vezetője. A világháborúban haditudósító zászlós, 1945 márciusában a Dunántúlon szovjet fogságba esett és a székesfehérvári hadifogolytáborba került, ahonnan júniusban elengedték. Egy gépkocsikat forgalmazó kereskedelmi cég társtulajdonosa lett 1948-ig, miközben 1946-ban egy könyvatos lapot indított, hamarosan a "Képes Figyelő" riportere. A szerkesztőség 1948-ban Párizsba akarta küldeni tudósítónak, ám az Államvédelmi Hatóság nem engedélyezte kiutazását.

Ekkor elhatározza, hogy második feleségével (Szlatkovszky Ibo-lyá, Budapest, 1925. május 23.) és gyermekével nyugatra szökik. (Ábrányiné apja postai szerelő volt, 4 polgárit végzett, a vendéglátóiparban kiszolgálónő, majd 1943-ban a HM-ben gépirónő. 1944-ben ment férjhez először, 1946 másodszor, Ábrányihoz.) Ábrányi az üzleti világból ismerte Kerényi János szombathelyi autókereskedőt, aki segítséget ígért az illegális határátlépéshez. 1948. november 2-án

Ábrányi Aurél kémfotója

gépkocsival érkeztek Budapestről Kőszegre, ahol Kerényi várta a családot, összeismertette őket Weöres Mihály ny. honvéd őrnaggyal, vele egy Óvári Lajos nevű asztalosmesterhez mentek, akinél egy orosz katona várta gépkocsival, ő vállalkozott a határon való átjuttatásukra. Ábrányi egy borítékban átadott Weöresnek 9 ezer forintot, amiből Kerényi 3500-at, Óvári és a gépkocsival várakozó orosz katona 1000-1000 forintot kapott, a többi Weöres őrnagy megtartotta magának. A határ előtt azonban már orosz járőrök várták a gépkocsit, feltartóztatták, s utasait bevitték a szombathelyi ÁVH-hoz. Ábrányi nem tudta, hogy a három segítőkész magyar közül kettő: Kerényi János és Weöres Mihály a HM. katonapolitikai osztályának hálózati besúgói, Óvári Lajos asztalosmester pedig előre jelezte az akciót a szovjet határrendészetnek. (ÁBTL. 3.1.9. V-76756.)

Ábrányit budapesti őrizete alatt a **HM katonapolitikai osztálya** 1949. április 23-án " **Relly**" fedőnév alatt beszervezte és májusban Ausztriába telepítette a francia hírszerző szervek elleni feladattal. (ÁBTL. 4.1.A-2127/4: a **BM. III/I** csoportfőnökség jelentése

"Az Ábrányi-Struzziero-Atkárý kémcsoport felszámolása 1955-ben", "Dr. Ábrányi Aurél nemzetközi kém, áruló volt ügynök ügye, 1949-1961", "Relly", "Wholl", "Woll János", "Nyíri", "Lovag" fn. ügy.) A jelentés elején kissé zavaró az a zárójeles megjegyzés, hogy "más adat szerint az ÁVO 1948. november 11-én beszervezte",

mert a jelentés további része egyértelműen a kat. pol. beszerzésére hivatkozik, másrészt az Államvédelmi Hatóság is ezt állítja minden későbbi iratában, végül 1948. szeptember 10-től már nem volt ÁVO – a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya -, hanem az abból alakult BM. Államvédelmi Hatósága működött, amely aztán 1949. december 28-án olvasztotta magába a HM. Katonapolitikai Főcsoportfőnökségét (katonai hírszerzés, elhárítás) közvetlenül a Minisztertanácsnak alárendelve. A III/I csoportfőnökség (hírszerzés), mint jogutód jelentése ezt követően – a részletek előtt – négy mondatba sűríti Ábrányi sorsát, benne a záró kulcsmondat. Ábrányi

*"...néhány hónapon át megfelelően teljesített. 1950-ben szembefordult velünk és mintegy 11 éven át különféle ellenséges speciális szervek hazánk ellen dolgozó aktív ügynöke volt. A magyar állambiztonsági szervek prominens elhárítási (itt egy vagy két szó törlése következik az ÁBTL anyagában) 1950-1954 között hírszerzésünk játszmas-kísérleti ügye volt. **1961-ben Ausztriában ellene végrehajtott akció eredményeként hazahoztuk, 1963-ban 13 évi börtönbüntetésre ítélték.**"*

Dr. ÁBRÁNYI AURÉL nemzetközi kém / volt áruló ügynök / ügye.
1949-1961.

/ "Relly", "Wholl", "Woll János", "Nyiri", "Lovag" fn. ügy. /

"Relly" 1914-ben született Szentendrén. Jogász végzettségű, volt katonaszolgálatos zászlós, haditudósító.

A Kat. Pol. Osztály 1949 április 23-án / más adat szerint az AVO 1948 november 11-én / beszervezte. 1949 májusában telepítették Ausztriába a francia hírszerző szervek elleni munkára amelyet néhány hónapon át megfelelően teljesített. /Különböző beszerzői adatok alapján/ 1956-ban szembefordult velünk és mint egy 11 éven át különféle ellenséges speciális szervek hazánk ellen dolgozó aktív ügynöke volt. A magyar állambiztonsági szervek prominens elhárítási, - 1950-1954 között hírszerzésünk játékmás-kísérleti ügye volt. 1961-ben Ausztriában ellenkező végrehajtott akció eredményeként hazahoztuk; 1963-ban 13 évi börtönbüntetésre ítélték.

"Relly" 1949-ben kapcsolatba került a francia SDECE-vel. 1950-től 1956-ig a "Szabad Európa Rádió" külföldi megbízottja volt Bécsben. 1951-ben Bécsben beszervezte a budapesti olasz követség sajtóosztását a CIO részére végzendő kémtevékenység céljából. Rajta keresztül /részben/ kémrezidenturát szervezte Mo-on: jelentős politikai, gazdasági és katonai információkhoz szereztek és nagymértékű kémtevékenységet folytattak. /Az olasz diplomata a fontosabb értesítéseket átadta az olasz hírszerzésnek is. / Az ált. elhárító szervek és a Vizsgálati Főosztály a kémrezidenturát leleplezte; tevékenységük vizsgálata és bizonyítása 1955 szeptembertől 1956 júniusig ?? / tar tott. / Az érintett személyek az 1956-os események alatt kiszabadultak, s egy részük kintől újra kezdte az MNK elleni tevékenységet. / "Relly" megszerezte 1956-ban az AVH győri irattárát.

"Relly" fn. ügynök ügye a Kat. Pol. Osztálytól került hírszerző szolgálatra. 1950 március 12-én Bécsben VERTES János et. személy találkozon kísérletet tett "Relly" foglalkoztatásának felújítására, a kapcsolat megerősítésére. Ő az együttműködést, a korábbi megállapodásra hivatkozva, itthon maradt felesége és gyermekei kiengedésétől tett függővé. 1951-től 1954-ig lényegében nem volt vele kapcsolatunk. Időközben feleségét beszerveztük és kiengedtük. 1954-ben Bécsben újabb személyes találkozt tartottunk, amely ismét nem hozott eredményt /Doboska et. /; "Relly"-t nem tudtuk úgy kompromittálni, presszionálni, hogy mellettünk dolgozzon. 1954-től ált. szerveink - több kevesebb együttműködéssel, - tervezték és szervezték "Relly" titkos anyagainak, illetve személyének kiemelesét, hazahozatalát.

FORRÁSOK:

- "Relly" ügyében az állambiztonsági szervek számos ügynököt foglalkoztattak, pl.: "Dunai", "Szóke Imre", "Gerendás", "Nyiriné", az olasz diplomata, "Acél"- "Rónai"- "Szirom" akciócsoport, stb, stb.
- Atkár Arisztid és társai kémkedési ügye. BT-758/3-4-5. köt. /III/I./

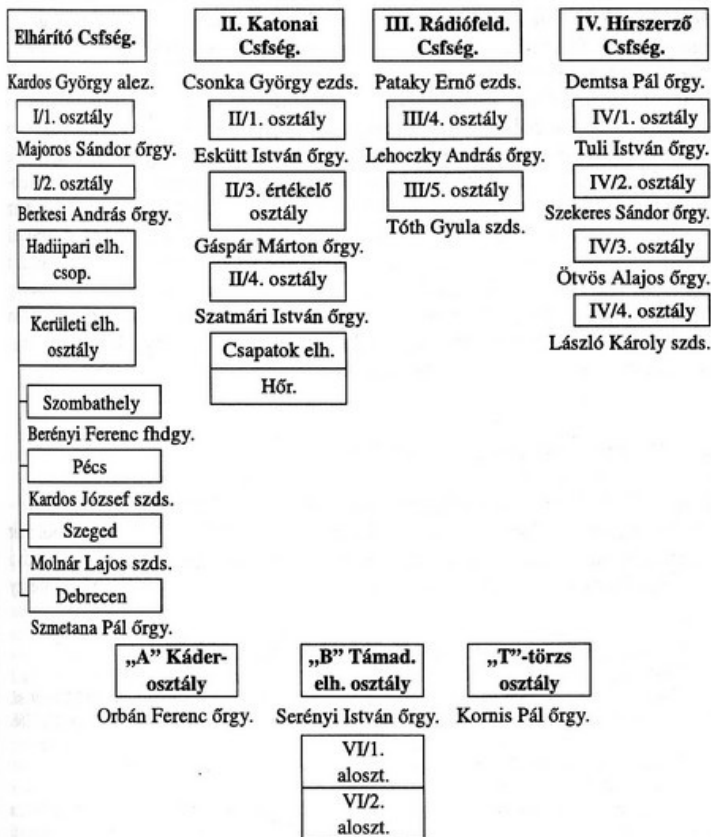
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLAT
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

ÁBT. 4.1. A-2127/4 I.

A III/I jelentése: Ábrányit beszervezték, telepítették, majd hazahozták

**HM Katonai Elhárító Főcsoportfőnökség
1949. február 1.**

Főcsf. Révész Géza altbgy.
Főcsf. ált. h. Fazekas József ezds.
Főcsf. h. Gáth Zoltán ezds.

A HM Katonai Elhárító Főcsoportfőnöksége, benne a hírszerzéssel

Ábrányi azzal a feltétellel vállalta az együttműködést, hogy idővel családja is Ausztriába távozhat. Ábrányinét szabadlábra helyezték. Az ország elhagyása előtt férje elmondta neki, hogy

addig is, míg kiengedik hozzá, havonta ezer forintot fog kapni postán a hatóságtól, s megadta annak a tisztnek a telefonszámát, akit fel kell hívnia, ha valami problémája adódik. 1950 végén Ábrányiné érzékelte, hogy a kapcsolat megromlott férje és a hírszerzés között, a pénzküldemények elmaradtak, hiába hívta a szokásos telefonszámot, az ismerős tisztet már nem tudta elérni. Ábrányiné 1952 szeptemberében nyugatra akart szökni leányával Csehszlovákián át, de a csehszlovák határőrök elfogták, Pozsonyba vitték és tiltott határátlépésért 15 napi börtönbüntetésre ítélték. Ennek letöltése után még 8 hónapig visszatartották és csak 1953 májusában adták át Magyarországnak. Itthon 3 év és 10 hónap börtönt kapott, amit Balassagyarmaton, majd Kalocsán töltött, ahol 1954 augusztusában a BM. I. (államvédelmi) Főcsoportfőnökség I. főosztálya (kémelhárítás)

Ábrányi Aurélnét is beszervezték

beszervezte, s szabadlábra helyeztette. (ÁBTL. 3.1.9. V-140799.)

Kiszabadulása után új kapcsolattartó tisztjétől megtudta, hogy az együttműködés férje és a magyar hatóságok között férje hibájából – miután nem volt hajlandó az utasításokat végrehajtani – megszakadt. Ezután sikeresen felderítette Atkár Arisztid kémtevékenységét, ami azért nem volt nehéz, mert férje távozása után 1949 és 1951 között Atkár szeretője volt, együtt élt vele, s

kiszabadulása után ismét felvette vele a kapcsolatot. Újra érintkezésbe lépett férjével, annak minden lépéséről (levél, pénz, csomag, csempészárú, futárüzenet, kérés, egyes személyek felkeresése stb.) azonnal tájékoztatta a hatóságot, ennek nyomán vették őrizetbe például Felkai Ferenc, Ráthonyi János, Szvatkó Pál, Csontó Menyhért, Marschalkó Teofil és Jogics József újságírókat. 1955-ben Ábrányinét átvette a II. főosztály (hírszerzés) és feladattal Bécsbe küldte.

Ábrányi Aurél 1949-ben Bécsbe érkezve hamar kapcsolatba kerül a francia hírszerzéssel (SDECE) régi ismerőse, Lázár Ödön révén, aki akkor már francia ügynök és a SZER tudósítója. Lázár javasolja a bécsi francia nagykövetség sajtóattaséjának Patrice Duvaitnak, hogy vonják be Ábrányit a hírszerző munkába. Dornier százados, a francia hírszerzés tisztje alkalmazza is kutató ügynöknek és fordítónak. (ÁBTL. 4.1. A-2127/4) Ezzel egy időben a bécsi argentin követség tanácsadója is jogi és sajtóügyekben.

"Ábrányi az első időben értékesnek tűnő információkat adott. Egyben állandóan szorgalmazta, hogy anyagilag támogassák, családját engedjék ki. Mivel ezen követeléseit nem teljesítették, jelentései egyre értéktelenebbek lettek." (BM. III/I. "Az Ábrányi-Struzzeiro-Atkár kém-csoport felszámolása 1955-ben." – ÁBTL. 4.1. A-2127)

1950. március 12-én a Budapestről Bécsbe utazó hírszerző tiszt, Vértés János őrnagy a személyes találkozón kísérletet tett "Relly" fedőnevű ügynökük foglalkoztatásának felújítására, a kapcsolat megerősítésére.

"A találkozót lefolytató hírszerző tiszt véleménye szerint Ábrányi a részünkre átadott anyagokat a francia hírszerzés tudtával készítette, s azok nagy része feltehetően dezinformáció."

Ezt követően több kísérlet történt az együttműködés visszaállítására, ezek azonban megghiúsultak, mert "Relly" nem volt hajlandó a megjelölt helyre menni, kizárólag saját bécsi lakásán

akart találkozni az összekötővel. 1951 januárjában a kapcsolat véglegesen megszakadt. Ábrányi Aurélt február 22-én a hálózattól kizárták azzal az indokkal, hogy

"Viselkedéséből, jelentéseiből biztosra vehető, hogy az ellenség ügynöke."

A hírszerzés jelentése így folytatódik Ábrányiról:

Egy másik elmosódott kép Ábrányi ügynökről

"1951-től 1954-ig lényegében nem volt vele kapcsolatunk. Időközben feleségét beszerveztük és kiengettük. 1954-ben Bécsben újból személyes találkozót tartottunk.

(Itt Dobróka János alezredes utazására utalnak bizonytalanul – megj.: I. Cs.)

"Relly"-t nem tudtuk úgy kompromittálni, presszionálni, hogy mellettünk dolgozzon. 1954-től ÁB. szerveink – több-kevesebb együtműködéssel és -tervezték

*és szervezték "Relly" titkos anyagainak, illetve **személyének kiemelését, hazahozatalát.**"*

(A jelentés utal arra, hogy „Relly” ügyében az állambiztonsági szervek számos ügynököt foglalkoztattak, pl. „Dunai”, „Szőke Imre”, „Gerendás”, „Nyíriné”, az olasz diplomata, az „Acél”-„Rónai”-„Szirom” akciócsoport (!), stb.)

Kémrezidentúra Budapesten Struzzieróval

Ábrányi a **francia hírszerzés** mellett 1951-től a **Szabad Európa Rádió**nak is dolgozik, 1956-ig annak bécsi különmegbízottja, havi 400 dolláros fizetésért. A **CIC** (Counter Intelligence Corps: az USA totális elhárítást végző titkosszolgálati szerve) részére végzendő kémtevékenység céljával 1951-ben Bécsben beszervezte a budapesti olasz nagykövetség sajtóattaséját **Struzziero Adalbertót**: hozzon létre kémrezidentúrát Magyarországon, s az összegyűjtött politikai, gazdasági, katonai információkat juttassa ki hozzá Ausztriába. (Az olasz diplomata értesüléseit ezzel párhuzamosan átadta a bécsi olasz nagykövetségen Noel Mortennek, aki az olasz hírszerzés megbízottja volt.) Struzziero a kémrezidentúra létrehozásakor, a beszerzésesknél arra hivatkozott, hogy a munkájához szüksége van olyan információkra, amelyek a sajtóban nem jelennek meg, ezért havi 800-1500 forintot tud fizetni. Csak később mondta el az ügynököknek, hogy jelentéseiket Ábrányihoz juttatja el Bécsbe, s azokat a Szabad Európa Rádió felhasználja. Esetenként bekapcsolta a kémanyagok továbbításába Anne Marie Durand-ot, a budapesti francia nagykövetség alkalmazottját.

Az olasz diplomata Ábrányi megbízólevelével és a tőle becsempészett pénzen a következőket szervezte be:

Atkár Arisztid akkor 29 éves volt üzemtulajdonost, önálló fordítót. 1945 után az apjától örökölt gyárat vezette. Apja a Schönwald Vegyészeti Gyár részvényese volt és az I.G. Farbenindustrie magyarországi fiókvállalatának elnöke. Az államosítás után a megmaradt értékek eladogatásával foglalkozott és fordítói munkát vállalt. 1952-től '55-ig végzett kémtevékenységet ellenszolgáltatásért. Atkár fontos információkat kapott nagybátyjától, Kemenes Ödöntől, aki a Magyar Postánál dolgozott bizalmas munkakörben. Ilyen volt például a pécsi uránbányákban folytatott kutatás, melyet Bogomolov akadémikus irányított; a postai titkos levéllelenőrzések rendje; egyes ÁVH-objektumok, így a hármas-

1990

VII/2.

Személyi kártya

1. Családi és utónév: **ATKAY ARISTID ISTVAN**

2. Előnév (névkeret) neve: **Atkay**

3. Családi állapota: **nőtlen**

4. Születési helye: **BUDAPEST** VIII. város körzet

5. Születési ideje: **1926** év **marcius** hó **21** nap

6. Állás, foglalkozás: **fordító**

7. Lakóhely: **gimnáziumi tanár**

8. Anyja lakónévje: **STIEBER HILDEGÁRD**

9. Apja családja és utónév, születési helye: **Ötörös Ottó Tencsics**

10. Munkahely: **Magyar Posta**

11. Munkahelyi neve: **Bimbó**

12. Munkahelyi címe: **Bimbó**

13. Munkahelyi címe: **Bimbó**

14. Foglalkozása: **Postai munkatárs**

15. Születési helye és ideje: **BUDAPEST** VIII. város körzet

16. Születési ideje: **1926** év **marcius** hó **21** nap

17. Születési ideje: **1926** év **marcius** hó **21** nap

18. Valt-e 1948 előtt házasban: **ne**

19. Holt: **ne**

20. Miért: **ne**

21. Katonai szolgálattól teljesített: **U 86918**

22. Katonai igazolvány száma: **U 86918**

23. Rendfokozata: **Őrnagy**

Kelet: **Bp** 1926. év **marcius** hó **21** nap.

Gömbös Sándor

Jeszenszky Antal dr., az akkor 37 éves volt katonatiszt jogi

egyetemet végzett, a Külügyminisztérium sajtófőnöke 1945 előtt. 1945 után háborús és népellenes cselekmények miatt két évre ítélték, de a Népbíróság Országos Tanácsa felmentette. Nyelvórák adásából élt és a felesége tartotta el. Hetente szolgáltatott katonai, politikai, gazdasági és kulturális adatokat jelentés formájában. 1953-ban a kémelhárítás beszervezte és a Chemolimpex Külkereskedelmi Vállalathoz helyezte.

Darvas Attila, 33 éves gépészmérnök, kizárt MDP-tag. 1944-ben a Gestapo beszervezte, de a németek gyors visszavonulása miatt gyakorlati tevékenységet nem folytatott. Nyugatra menekült, ahonnan 1945 végén tért vissza. A Kohó és Gépipari Minisztérium különböző vállalatainál dolgozott. Miután 1953-ban Atkány beszervezte, a KGMTI-től ellopta a Dunai Vasmű tervfeladatairól szóló 170 oldalas szigorúan titkos anyagot, majd a dunaújvárosi koksizólómű alaprajzát, egy nehézipari vállalat beruházásának leírását és bizalmas adatokat közölt a komlói szénbányák termeléséről.

Wágner Márton 31 éves alkalmazott 1946-ban katonai szolgálatot teljesített a híradó építő zászlóaljnál, s innen biankó katonai űrlapokat lopott, melyeket Atkánynál helyezett el, aki ezek, valamint más, Wágnertől kért katonai iratok segítségével hamis okmányokat készített.

Szegedi (Stern) Sándor 34 éves jogi egyetemet végzett, előbb önálló kisiparos, majd a Háztartási és Fémtermékek Ktsz. elnöke, Struzziero Adalberto sógora. Jelentett a gazdasági helyzetről, a normarendezésről, a lakosság hangulatáról; pártkiadványokat, népnevelő füzeteket, Magyar Közlönyöket adott át a diplomatának. Az Ábrányitól főleg dunai hajósok útján érkező csempészárút (valuta, arany, ékszer, márkás óra, esőkabát, nejlonharisnya, irídium tollhegy, stb.) rajta keresztül értékesíti Struzziero.

Szegedi Sándorné Lajtha Edit 29 éves, elvált muzeológus kiállításokról, színdarabokról, filmekről írt jelentéseket.

Egyed Béla 41 éves munkás a Háztartási és Fémtermékek Ktsz.-ben dolgozott, húsz jelentést írt kézzel politikai és gazdasági hírekről, ő juttatta el a külföldről becsempészett és szétesztott forintküldeményeket a megadott címekre. 1954 nyarán 102 darab Napóleon-aranyat, egy aranyrudat és 5 aranykarórát rejtett el lakásán Szegedi Sándor részére.

Bazovszky Péter 49 éves szlovák származású ügyvéd fordítóként dolgozott a szovjet gépipari vagyongazdálkodásnál, közvetlenül a „2-es számú expedíció” fedőnév alatt működött uránérc-kitermelő vállalatnál szerezte titkos információit a kutatási és termelési eredményekről.

Sugár Györgyné Göttler Vera 28 éves tisztviselő, időelemző. Szegedi Sándor barátnője, akit majd feljelentési kötelezettség elmulasztása miatt vonnak felelősségre, mert noha Szegedi elmesélte neki a volt feleségével együtt végzett kémtevékenységet és a SZER-től kapott anyagi ellenszolgáltatást, nem tájékoztatta a hatóságot.

Ruszkay György 32 éves grafikus, az „Új Világ” külső munkatársa, Atkár gyermekkori barátja a Vörös Csillag nyomdából csak belső használatra kiadott „Magyar Rendőr” és „Határőr” újságokat hozott ki és adott át Atkárnak.

Ábrányi mind értékesebb és bizalmasabb információkhoz jut és azokat továbbítja megbízóinak, akik sikeresnek minősítik és honorálják tevékenységét. Néhány megszerzett további kémadat: a Temesvár környéki rakétakilövő helyek építéséről, melyeket Jugoszlávia ellen terveznek felhasználni; az alagi lőszerraktár felrobbanásáról; a magyar és csehszlovák kormányküldöttségek tárgyalásáról a dunai vízlépcső megépítésével kapcsolatban; a magyar börtönügyi rendszer átszervezéséről; a magyar-export-

import helyzetéről, a Bakonyban állomásozó katonai alakulatokról; s folyamatosan a lakosság hangulatáról: normarendezés, közellátási nehézségek, áramkorlátozások, stb.

A BM. I. (államvédelmi) Főcsoportfőnökség I. főosztálya (kémelhárítás) 1954 elején fokozott erőfeszítéseket tesz a kémrezidentúra teljes felderítésére. Márciusban egy "Pénzes" fedőnevű ügynök lakásán tetten érik **Struzzierót**, aki az Ábrányitól kapott 200 ezer forintot adta át szétosztásra utasításokkal együtt öt ügynök címére: Atkár Arisztidnak, Jeszenszky Antalnak, Egyed Bélának, Szegedi Sándornak és Szegedi Sándornénak. A megremült olasz diplomata beismerő vallomást tett kihallgatásán, melynek során beszervezték és azt az utasítást adták neki, hogy Ábrányival és a rezidentúra tagjaival továbbra is tartsa a kapcsolatot, a kémjelentéseket azonban a kijuttatás előtt mutassa be a vele kapcsolatot tartó operatív tisztnek. Az együttműködés folytatódik, Ábrányi viszonyt kezd Struzziero feleségével. Mások is részt vesznek már a kém-és csempésztevékenységben, így például Mahmud Omeri budapesti török diplomata és Latapie Jean francia követségi tisztviselő. Ábrányi új bécsi fedőcímről jelentkezik. Struzziero nem bírja idegekkel a megpróbáltatásokat és öngyilkosságot kísérel meg. A kórházban ismerőseinek, diplomáciai feletteseinek feltárja kapcsolatát a magyar kémelhárítással. Dekonspirálódott több személy előtt. Az olasz külügyminisztérium hazarendelte.

Eddig a megszerzett titkos információkat Struzziero révén az olasz nagykövetség diplomáciai futárpostájával juttatták ki Bécsbe. Ezt követően Atkár Arisztid és Darvas Attila levélben titkosírással küldte jelentéseit, a rezidentúra többi tagja beszüntette tevékenységét.

Struzziero vallomása alapján 1955. szeptember 22-én letartóztatták a felsorolt tíz személyt.

"Ezen kívül két személyt csempészáruval való üzérkedés büntette miatt átadtunk a rendőrségnek, három személyt figyelmeztetésben részesítettünk, négy személyt az illetékes operatív szerveknek átadtunk felhasználásra,

egy személy ellen pedig ügyész nyomozásra tettünk javaslatot. A felmerült többi kompromittált személyt nyilvántartásba vettük."

Budapesti Helyőrség
Katonai Bírósága.

92.

"B" sorozat
Szigoruan titkos.
Kyt.szám: . . .
Fld.szám: . . .

E.II.0049/1956.

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN

A Budapesti Helyőrség Katonai Bírósága Budapest, 1956. június 27-28-29.-én a nyilvánosság kizárásával megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t t:

az 1955. szeptember 22.-e óta előzetes letartóztatásban lévő
Atkár Arisztida p.e.

aki Budapesten 1926. március 21.-én született, apja: + Ottó, anyja: Stieber Hilda, nőtlen, volt üzemi munkás, gimnáziumi érettségistett, vagyontalan, büntetlen előéletű, magyar állampolgár, Budapest, II.ker.Bimbó u.19.sz.alatti lakos,

I.r. vádlottat,
az 1955. november 18.-e óta előzetes letartóztatásban lévő
Darvas Attila p.e.

aki Bejón /Cséhszlovákia) 1925. november 17.-én született, apja: + János, anyja: Jevdovics Antónia, nős: Kerédi Juditól, egy 3 és fé éves gyermeke van, középiskolai egyetemet végzett, gépészmérnök, vagyontalan, büntetlen előéletű, magyar állampolgár, Budapest, I.Fenyő u.5.sz. alatti lakos,

II.r. vádlottat,
az 1955. szeptember 28.-a óta előzetes letartóztatásban lévő
Szegedy Sándor p.e.

aki Beregszászon 1921. december 21.-én született, apja: + Stern Bernát, anyja: + Fanni, elvált, gyermeke nincs, jog és államtudományi egyetemet végzett, szövetkezeti elnök, vagyontalan, büntetlen előéletű, magyar állampolgár, Budapest, XIII.ker. Szt.István krt. 2.sz.alatti lakos,

III.r. vádlottat,
az 1956. január 16.-a óta előzetes letartóztatásban lévő
Béla p.e.

aki Kiszepsten 1914. július 14.-én született, apja: Imre, anyja: Zaholka Margit, nős: Struszieró Gabriellával, két gyermeke van, 4 polgárit

A Katonai Bíróság ítélete 1956-ban

A letartóztatottak majd mindegyike mellé fogdaügynököt telepítettek, s majd mindegyiküket beszervezték.

A **Budapesti Helyőrség Katonai Bíróságának** Andó tanácsa 1956. június 27-től 29-ig tárgyalta a kémügyet. Mindenki beismerte bűneit, kivéve Bazovszky Pétert. Az ítéletek: Atkár: 15 év börtön; Darvas Attila: 10 év; Szegedi Sándor: 8 év; Jeszenszky: 7 év; Egyed: 4 év; Szegediné: 3 év; Wágner: 1 év; Sugárné: 1 év (3 évre felfüggesztve); Bazovszky: 10 hónap (3 évre felfüggesztve).

Darvas Iván az ÁVH ügynöke

Az ÁVH a nyomozás, a büntetőeljárás, majd a bírósági tárgyalás során is külön kezeli **Darvas Iván** színművész ügyét. (Eredeti neve: Darvas Szilárd Leo, 1925. június 14., Bene – Csehszlovákia -, Jevdokimova Antonia), akit az I. Főosztály, a kémelhárítás ügynököknek beszervezett. (ÁBTL. 3.1.9. V-140799)

Darvas Attila II. r. vádlott öccséről, Darvas Ivánról a BM Vizsgálati Főosztályának 1956. január 6-án kelt jelentése egyebek között a következőket állapítja meg:

Atkár Arisztid

"...szoros kapcsolatot tartott fenn Darvas Iván és Tolnay Klári színészekkel... a hamis iratok készítésében

Darvas Iván

segítséget nyújtott neki barátja Wágner Márton, továbbá Darvas Iván színész is, aki tudomással bírt kémtevékenységéről és adatokat is szolgáltatott neki. Ezenkívül 1955 nyarán Atkárý levélben közölte Ábrányival, hogy apjának a frankfurti Rheim Main Banknál nagyobb nyugdíjkövetelése van, s kérte őt, hogy annak egy részét csempésztesse be neki. Ábrányi három részletben 44.000. forintot küldött be Atkárýnak csempészekén keresztül. A csempészektől a pénzt Darvas Iván színész vette át, s juttatta el Atkárýnak.

Atkárý a pénzt, továbbá a titkosíráshoz használt vegyszert, valamint hamis igazolványait Darvas Iván lakásán rejtette, amit nála meg is találtunk. **Darvas Ivánt az I. főosztály beszervezte.** Wágner beszerzésével a VII. osztály foglalkozik.

Beismerte továbbá Atkárý, hogy 1953 nyarán rokona Wack Gézáné 20 db. Napóleon aranyat adott át neki azzal, hogy azt értékesítse. Atkárý az aranyérmeket ismerősének Tolnay Klári színésznőnek adta át, aki azokat egy előtte ismeretlen személynek eladta."

„Darvas Ivánt az I. főosztály beszervezte”

Darvas Attila "Beismerte végül, hogy Atkárý szoros baráti kapcsolatban állt öccsével Darvas Ivánnal is. Tudomása van arról, hogy Atkárý 1955 nyarán megbízta Darvas Ivánt, hogy külföldről érkező pénzösszeget és vegyszereket lakásán elrejtse. Darvas Iván és Atkárý ilyen irányú kapcsolatáról Tolnay Klári Kossuth díjas színésznőnek is tudomása van."

A BM. Vizsgálati Főosztálya 1956. május 9-i jelentéséből: "Az anyagok bizonyítják, hogy Darvas Iván

színművész tudatosan segítséget nyújtott Atkár Arisztid "SZER" ügynöknek kémtevékenység végzésében. Szóban adatokat közölt vele, különböző kulturális és politikai vonatkozású eseményekről, s egy esetben dokumentációs anyagot is adott a nevezettnek." "...bűnös tevékenysége bizonyítva van. Bűncselekményét saját beismerő vallomása és Atkár Arisztid valamint Darvas Attila előzetes letartóztatottak vallomásai bizonyítják. Darvas Iván letartóztatásához a jogi alap megvan." Barna Péter áv.örgy., Kollár László áv.fhdgy.

- 3 -

Vallomást tett továbbá Atkár arról, hogy 1948 óta bejelentetlenül, illegálisan élt, hogy a katonai szolgálat alól magát kivonja. Ennek érdekében hamis katonai igazolványt és hamis bejelentőlapot készített magának. A hamis iratok készítésében segítséget nyújtott neki barátja Wágner Márton, továbbá Darvas Iván színész is, aki tudomással bírt kémtevékenységről és adatokat is szolgáltatott neki. Ezenkívül 1955 nyarán Atkár levelben közölte Ábrányival, hogy ajánlák a frankfurti Rhein Main Banknál nagyobb nyugdíjkövetelése van, s kérte őt, hogy annak egy részét csempésztessze be neki. Ábrányi három részletben 44.000,- forintot küldött be Atkárnak csempészekon keresztül. A csempészekből a pénzt Darvas Iván színész vette át, s juttatta el Atkárnak.

Atkár a pénzt, továbbá a titkosíráshoz használt vegyszert, valamint hamis igazolványait Darvas Iván lakásán rejtgette, amit nála meg is találtunk. Darvas Ivánt az I. főosztály beszervezte. Wágner beszerzésével a VII. osztály foglalkozik.

Beismerte továbbá Atkár, hogy 1953 nyarán rokona Wack Gézáné 20 db. Napóleon aranyat adott át neki azzal, hogy azt értékesítse. Atkár az aranyérmeket ismerősének Tolnay Klári színésznőnek adta át, aki azokat egy előtte ismeretlen személynek eladta.

Vallomást tett továbbá Atkár arról, hogy 1955 márciusában barátja Ábrányi Aurélné elmondta neki, hogy őt a börtönben az ÁVH. beszervezte. Egy ideig a cellatársairól kellett jelentéseket adnia, majd szabadlábrahelyezték. Ezt követően Ábrányi kapcsolatait kellett felderítenie. Elmondta neki Ábrányiné, hogy jelentéseket adott rendszeresen Felkay Ferencről, Jagics József-ről, Ráthonyi Jánosról, akiket az ő jelentései alapján letartóztattak. Közölte, hogy jelentéseket adott Atkárról is. Beszámolt a Hatóságnak kémtevékenységről, s minden más illegális cselekedeteiről.

"Darvas Iván az ÁVH ügynöke"

A Főosztály május 15-i jelentéséből az is kiderül, milyen "dokumentációs anyagot" adott át a színművész Atkárnak.

"...1954 elején Darvas részletesen beszámolt neki a Színház és Filmművészeti Szövetség egyik ankétjának lefolyásáról, 1953 végén pedig átadott neki a Szövetség egy másik ankétjáról készített, mintegy 60 oldal terjedelmű sokszorosított jegyzőkönyvet, s egy magyar tárgyú színdarab szövegekönyvét. Darvas Iván tudta, hogy Atkárty ezeket az adatokat a kémtevékenység végzése során felhasználja."

Darvas Iván ügynöki beszervezését az ÁBTL. 3.1.9. V-140799 jelzetű dosszié 204. oldalán találjuk, a tényállítás megismétlődik a 421. oldalon, ám érdekes módon a 184. oldalon ezt valaki még kihúzta. A tény eltüntetéséről a hálózati nyilvántartásból – később. (A fogdaügynökök nevét is igyekeztek eltüntetni a cenzorok, ám elég hanyagul dolgoztak. A Darvas Attilával egy cellába telepített Pleskonits István nevét például a jelentések többségéből kihúzták, de volt, ahol bent felejtették: ÁBTL. 3.1.9. V-140799/1, 71.old. Tárgy: Pleskonits István jelentése Darvas Attiláról, 1955. november 25.; u.o. 55. old. cím és dátum nélkül Pleskovits István jelent cellatársáról Darvas Attiláról; a V-140799/1 jelzetű dosszié 84. oldalán pedig egy szolgálati jegy árulkodik a fogdaügynök átmeneti megbüntetéséről:

"Kérem Pleskonits István elítélttől a tipuskosztot és a cigarettát 1955. dec.10-ig megvonni. Béres Andor áv.örgy.oszt.vez. BM.Vizsgálati Főosztály.")

"Darvas Ivánt – figyelembe véve közéleti szereplését – nem tartóztattuk le" – írja Piros László államvédelmi altábornagy, belügyminiszter a kormányhoz eljuttatott és megjelentetésre javasolt sajtókommüniké szövegéhez megjegyzésként.

Nem tartóztatták le és ügyét nem akarják a többiekével együtt nyilvános tárgyaláson tárgyalni. Szalma József áv. őrnagy, a BM. Vizsgálati Főosztályának vezetője jelentésében világosan megfogalmazza ezzel kapcsolatos aggályát:

"A tárgyalás nyilvánossá tétele szempontjából nehéz-

séget okoz az a tény, hogy Atkár Arisztid és Darvas Attila kapcsolatban voltak Darvas Ivánnal és csekély részben Tolnay Klárral is. A tárgyalás előkészítésének lenne a feladata, hogy a letartóztatottak a bírósági tárgyaláson vallomásaikban a jelzett személyekre ne térjenek ki. Ezt előreláthatólag csak úgy tudjuk elkerülni, hogy Atkárval szemben a forintkijánlás és okirat hamisítás büntettét elejtenék."

Két héttel a tárgyalás előtt annak nyilvánossága ellen riadót fúj Szalma József főosztályvezető, 1956. június 14-i jelentése egészen a Politikai Bizottságig jut el. [BM. Vizsgálati Főosztálya, "Jelentés Atkár és társai bírósági tárgyalása ügyében." 101-1128/2/56, "Szigorúan titkos", "Különösen fontos"]

*"Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy **Darvas Iván az ÁVH ügynöke** és feltehetően erről a tárgyaláson említést fog tenni." "Megjegyzés: Tudomásra jutott, hogy Molnár Erik igazságügy-miniszter elvtárs holnap, 15-én, pénteken a Politikai Bizottság ülésén ezt a kérdést felveti vezető elvtársaknak és javasolja, hogy az ügyben ne legyen nyilvános tárgyalás..."*

Nem lett nyilvános tárgyalás. 1956. június 27-29-én a Budapesti Helyőrség Katonai Bírósága Andó Ferenc hadbíró alezredes elnökletével a nyilvánosság kizárásával tárgyalta az ügyet. Az I.r. vádlott Atkár Arisztidet bűnösnek mondta ki hűtlenség büntetében, a honvédelem érdekét sértő büntetben, 2 rendbeli közokirat-hamisítás büntetében, személyi igazolvány meghamisítása büntetében és 2 rendbeli devizagazdálkodás szabályait sértő büntetben, ezért 15 évi börtönre, mint főbüntetésre ítélte, mellékbüntetésként 10 évre eltiltotta egyes állampolgári jogai gyakorlásától és teljes vagyonelkobzást mondott ki vele szemben.

Darvas Ivánról külön, 1956. augusztus 4-én hozott ítéletet a Budapesti Helyőrség Katonai Bírósága B. II.0064/1956. sz. alatt. Feljelentési kötelezettség elmulasztása miatt 1 év börtönbünteté-

sre, 10 ezer forint vagyonelkobzásra ítélte, a börtönbüntetést 3 évre felfüggesztette. Ezt abból a jelentésből tudjuk, melyet **Harangozó Szilveszter** r. alezredes, a BM. III/III-4 osztályának, tehát a kulturális elhárításnak a vezetője írt alá 1965. március 31-én. Ebben felülvizsgálja Darvas Iván nyilvántartását. (ÁBTL. 3.1.9. V-140799, 529-530.old.) Ennek kapcsán összefoglalja a színművész terhére rótt más törvénybe ütköző cselekményeket is:

"... az ellenforradalom alatt a Művészeti Szövetség "Forradalmi Bizottságának" volt tagja, mint ilyen aktív ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki. Lázító beszédek tartott. Tagja volt a Gyűjtőfogházban lévő politikai foglyok kiszabadítására alakult bizottságnak. E tevékenységéért 1957. V. 28-án előzetes letartóztatásba helyezték. A Budapesti Fővárosi Bíróság 1957. X.16-án kelt B.I.3678/1957/5. szám alatti ítéletében a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétel btt. és forint kizárás btt. miatt 2 év börtönre, 5 év egyes jogoktól való eltiltásra és 4.000 Ft. részleges vagyonelkobzásra ítélte, valamint elrendelte az 1956-ban felfüggesztett 1 éves börtön letöltését is. A Budapesti Katonai Bíróság 1958. IX.5-én kelt B.IV. 0040/58. számú ítéletében összevontan jogerősen hűtlenséggel kapcsolatos feljelentési kötelezettség elmulasztása, katonai okirat hamisítás, deviza btt., demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétel btt. miatt 2 év 8 hó börtönre, 5 év közügyektől való eltiltásra és 4.000 Ft. vagyonelkobzásra ítélte fenti tevékenységeiért. Kegyelemben részesült az 1959. évi 12. tvr. 1,2,3,4.§-a alapján."

Harangozó Szilveszter javaslatára Darvas Iván ügynök beszervezési dossziéját a Nyilvántartó Osztály 1963. VII.26-án megsemmisítette. *"Ezt kérem a nyilvántartásba is bevezetni, hogy **prioráláskor ne szerepelhessen.**"* Ez azt jelentette, hogy priorálás kérésével a BM. egyes szervei ezután már nem leltek a színmű-

vész ügynök múltjának nyomára.

BELÜGYMINISZTERIUM
III/III-4-a. osztály

SZIGORUAN TITKOS!

Tárgy: DARVAS SZILÁRD LEÓ /Iván/
nyilvántartásának felül-
vizsgálatáról

J E L E N T É S

Budapest, 1965. március 31.

Felülvizsgáltam DARVAS SZILÁRD LEÓ /Iván/ /:Bene, Cseh-szlovákia, 1925. június 14. Jevčovskimova Antonia:/ színművész, Budapest, VI. Lendvai u. 20. III. em. ll. szám alatti lakos, a Vig-színház tagjának nyilvántartási anyagát és megállapítottam:

Szerpel a [REDACTED] obj. dossziékban, az [REDACTED] figyelő dossziékban, [REDACTED] 0-9412 irattári dossziékban és a [REDACTED] zárt anyagban.

Darvas Szilárd /:Iván művésznevet használja:/ tudomással lirt 1955. szeptemberében letartóztatott Atkány Arisztid és bátyja Darvas Iván Attila "SZER" ügynökök kémtevékenységéről, e személyek büns tevékenységét elősegítette. Hamis katonai iratokhoz juttatta, nagyobb forintösszeg országba való becsempészésében segítséget nyújtott.

E tevékenységéért 1956. VIII. 4-én a Bp. Helyőrség Katonai Bírósága B. II. 0064/1956. sz. ítéletében feljelentési kötelezettség elmulasztása miatt 1 év börtönbüntetésre, 10.000 Ft. vagyonelkobzásra ítélte, a börtönbüntetést 3 évre felfüggesztette.

A fentiek szerepelnek Atkány Arisztid és társai V-140799, [REDACTED] sz. irattári dossziékban. E dossziékból való törölést javaslom, mivel Darvas Szilárd/Iván/ vonatkozó adatok beszerzésében, részletesebben és folyamatosan megtalálhatók a [REDACTED] és az [REDACTED] sz. dossziékban.

[REDACTED] sz. dossziében a kérdéses oldalakon nem Darvas Szilárdról, hanem a bátyjáról Attiláról van szó, akit Iván keresztnéven emlegetnek. Javaslom ezen dossziészm Darvas Szilárdra mutatókat szintén törölni.

10-10919 sz. dossziét alosztályunk javaslatára a Nyilvántartó Osztály 1963. VII. 26-án megsemmisítette. Ezt kérem a nyilvántartásban is bevezetni, hogy priorálaskör ne szerepelhessen.

Á B T L 3. 1. 9. V-140799 39

Darvas Szilárd az ellenforradalom alatt a Művészeti Szövetség "Forradalmi Bizottsága"-nak volt tagja, mint ilyen aktív ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki házi beszédek tartott. Tagja volt a Gyűjtőfogházban lévő politikai foglyok kiszabadítására alakult bizottságnak.

E tevékenységeért 1957.V.28-án előzetes letartóztatásba helyezték. A Budapesti Kövárosi Bíróság 1957.X.16-án kelt B.I.3678/1957/5. szám alatti ítéletében népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétel btt, és forint-kiadás btt. miatt 2 év börtönre, 5 év egyes jogoktól való eltiltásra és 4.000 Ft. részleges vagyonelkobzásra ítélte, valamint elrendelte az 1956-ban felfüggesztett 1 éves börtön letöltését is.

A Budapesti Katonai Bíróság 1958.IX.5-én kelt B.IV.0040/58. számú ítéletében összevontan jogerősen hűtlenséggel kapcsolatos feljelentési kötelezettség simulasztása, katonai okirathamisítás, érviza btt, demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétel btt., miatt 2 év 8 hó börtönre, 5 év közügyektől való eltiltásra és 4.000 Ft. vagyonelkobzásra ítélte, fenti tevékenységeiért.

Kegyelemben részesült az 1959.évi 12.tvr.1,2,3,4.§.-a alapján.

Fentiekre vonatkozó anyagok az F-2179 sz.dossziében szerepelnek.

A felülvizsgált anyagok alapján javasolom Darvas Szilárd /Iván/ alapnyilvántartásban való meghagyását a V-141863, és F-2179 sz. dossziékban.

Vasvári János r.hdgy.

Harangozó Szilveszter r. alezr.
osztályvezető

Kiss József r. őrgy.
osztályvezető

K: 2 pld.
G:Fné.
4/6-27.

Mell. 8 db.

Harangozó: „...prioráláskor ne szerepelhessen”

Darvas Iván 1990-94 között az első szabadon választott

magyar országgyűlés képviselőjeként az SZDSZ frakcióban politizált.

Gerő, a "10" sz. r. százados és a D-144-es szt.- tiszt színre lép

Gerő a 60-as években

zető mérnök, Gerő személyzetis, de érdekes módon ezzel egy időben egy kis leányvállalatuk, a Gázóra és Számlálókészülék Gyár igazgatója is. Gerő agresszív és erőszakos viselkedése miatt feszült volt a viszony köztük, Gerő népszerűtlen volt a dolgozók körében is és az általános elégedetlenség miatt 1949 márciusában távozott a vállalatról. 1951-ben, amikor kijött a börtönből, ahol egy évet töltött halálos gázolás miatt (a pártból is kizárták), felkereste a Kohóipari Tervező Iroda fordító osztályát vezető Darvast és munkát kért tőle, hivatkozva perfekt orosz nyelvtudására. Darvas, feledve korábbi ellenséges viszonyukat, munkát adott kollégájának, akitől családja és barátai is elfordultak. Ám a munkafegyelem felrúgása miatt el kellett bocsátania. Később

Az Ábrányi – Struzziero – Atkár kémrezidentúra dossziéinak egyikében (ÁBTL. 3.1.9.-V-140799/1) 1955-ben megjelenik későbbi főszereplőnk, **Gerő László** neve. A BM. Vizsgálati Főosztályának Előállító Csoportja vizsgálati utasításra tájékoztodik felőle azért, mert feltűnt Darvas Attila társaságában. Darvas a fogdában ceruza feljegyzést készít ismerettségükről, amely 1948-ban kezdődött, amikor a Bosch Róbert Kft.-nél (később Autóvillamosági Berendezések Gyára) dolgoztak együtt, Darvas üzemve-

mégis több fordítási, lektorálási munka, könyvkiadás összehozta őket. 1955-ben, amikor Gerőt már visszavették a pártba és a Partizánszövetség vezetőségének is tagja lett, egy műanyag-feldolgozó ktsz.-nél pedig mint műszaki vezető dolgozott, Darvas felkereste, hogy tanácsot kérjen tőle egy olyan ügyben, amely rögtön felkeltette a volt szovjet kémelhárító figyelmét, mert összefüggésben volt az Ábrányi-Struzziero-Atkány kémrezidentúra titkos tevékenységével. Ettől a pillanattól már nem tévesztette szem elől Ábrányit, szerepe innen már nem véletlen.

Gerő 1989-ben, Bécsben

1989. december 14-én találkoztam Gerő Lászlóval **Bécsben**, a Shopping City Süd melletti Novotel Szállóban, ahol két szobát bérelt egész napra abból az alkalomból, hogy az **MTV Új Reflektor Magazin** című érdekvédelmi műsora és a **Reform** hírmagazin munkatársait fogadta interjú céljából. (Ravasz kémelhárítóként nem a lakására hívta az újságírókat, hanem egy nagy forgalmú helyre, ahol a feltűnést legfeljebb az keltette, hogy jelenlétünk alatt a folyosón mindvégig cirkáltak bérelt testőrei, figyelve a stáb tagjainak minden mozdulatát, felszerelését, csomagját.) Gerő mindjárt az elején kikérte magának, hogy belügyi nyugdíjasként tituláljuk, s "csak" két dolgot állított kategorikusan és visszatérően több órán át: **1., Soha semmi köze nem volt a magyar állambiztonsági szervekhez; 2., Semmi köze nem volt Ábrányi Aurél erőszakos hazahozatalához**, mint külkereskedő ügyvédként foglalkoztatta Ábrányit odakint.

Akkor levéltári dokumentumok híján nem tudtuk az első állítást kategorikusan cáfolni. Ma már – több évi kutatás után –

bizonyítani tudom. A másodikat azonban csak nagy valószínűséggel.

144-
7.

LESZERELÉSI LAP
minden kinevezési és szétválási alkalmankor elbocsátásakor.
(Az illetményszámfejtésnél kitöltve kell leadni)

Leszerelendő neve: D-144
Rendfokozata: Szdsz.
Szül. év és anyja neve: 1923. Gerő Ibolya
Elbocsátó (szétválást felbontó) parancs száma és kelte: 0086/75 II 24
Szolgálat alóli felmentés napja: 1975 II 28
Osztály (szerv) neve: III/II 7-a.
Az elbocsátottnak járó szolgálati napokban: Türelmi szabadság napokban:
Támogatási szabadság napokban:
Támogatási szabadság napokban:
A titkos eseményekkel kapcsolatos anyagokat, iratokat átvette: .....
1975. május 10. hó .....
.....
.....

Gerő leszerelési lapja

16.

BELEGYMINISZTERIUM
III/II-11. OSZTÁLY
40-98-...../1975.
BM. KÖLÖGYI OSZTÁLY VEZETŐJÉNEK!
H e l y b e n.
Kérem Vezető Elvtársat, hogy a nyugállományba helyezett D-144. r. szds. elvtárs nyugdíj alapjához 6.000.- Ft, azaz hatarer Ft teljesítményi jutást hozzászámoltatni sziveskedjen.
Budapest, 1975. május 10-án
dr. VINCZE ISTVÁN r. alez.
osztályvezető
K: 2 pld-ban
K: Címzett
Lerakva
K: BTné

Teljesítménykiegészítés a D-144-es r. százados elvtárs

Kezdjük azzal, hogy Gerő László (Budapest, 1923. május 24., Gerő Ibolya) bizony az állambiztonsági szolgálat nyugdíjasa volt. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található 2.8.2.2. D-144 és 2.8.2.2. 141 jelzetű dossziék iratai

szerint a **D-144-es szigorúan titkos állományú rendőr századost** először 1975. február 28-i hatállyal helyezik nyugdíjba a **BM. III/II, a kémelhárítás 7. osztályáról**, amely a külke-reskedelmi elhárítással foglalkozott. Szolgálati idejét ekkor 27 év 59 napban állapítják meg, nyugdíja ennek megfelelően 6.285 Ft. A nyugállományba helyezést követően 1978. április 30-ig munkaviszonyban töltött újabb 3 év 4 hónap után nyugdíja 8.733. Ft. Majd egy újabb határozat arról szól, hogy munkaviszonya 36 év 59 nap szolgálati idő után, **1979. január 29-én szűnt meg**, szolgálati nyugdíja havi 9.037. Ft.

Gerő sz-tisztí állományban kinevezve és véglegesítve

A szigorúan titkos állományba történt kinevezése és véglegesítése **1967. szeptember 15-én** történt, akkor **"10" sz. r. százados** fedőnéven a **III/II-1** osztályra főoperatív beosztottnak, konspirált munkahelyét ezen a napon foglalta el az **INTERAG RT.-nél**, igazgatóként. A kémelhárítás ezen osztálya az USA és

egyes latin-amerikai országok hírszerzésével szemben folytatott elhárítást, ide tartoztak a követségek is. 1969-ben átkerül a **III/II-10** osztályra, amely fő területe a nemzetközi együttműködés volt. (Ekkor munkaviszonyának kezdetét 1948. január 1-től határozzák meg.)

Szülei politikai emigránsok voltak a Szovjetunióban 1930-37 között, Gerő ott végzett 5 középiskolai osztályt. 1937-ben hazatérve szerszámkészítő, lakatos és műszerész szakmát tanult, különböző gyárakban dolgozott. 1939-ben vették fel a kommunista pártba. 1944 áprilisában munkaszolgálatra hívták be Miskolcra, ahonnan megszökött a Mokán partizánokhoz, majd novemberben átment a frontvonalon a szovjetekhez. 1944. november 15-től 1945. május 8-ig a 7. novoukrajnai gépesített hadtest törzskarában a **katonai elhárításnál** tolmács, Berlinig jutott, ahonnan hadnagyi rangban jött vissza Budapestre. A Magyar Államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályán, a hírhedt Andrassy út 60-ban tolmács és összekötőtiszt Péter Gábor, Fehér Lajos és a szovjet tanácsadók között, majd a Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet képviselője mellett teljesít szolgálatot 1946 decemberéig, amikor a szovjet érdekeltségű gépipari vállalatok igazgatóságára kerül káderesnek, több szovjet vállalatnál tölt be vezető funkciót. 1950-ben Heves megyében halálos gépkocsibalesetet okoz, egy évet tölt börtönben, kizárják a pártból, anyját alacsonyabb belügyi állásba helyezik. Kiszabadulva műszaki fordító, lektor, majd a Csepel Autógyárban és a KGM Autó- és Traktoripari Igazgatóságán dolgozik, szövetkezetek műszaki vezetője.

"Pályafutásom alatt – meg kell mondanom – általában olyan beosztásokba kerültem, amelyekkel azelőtt soha, semmilyen vonatkozásban nem volt kapcsolatom, s mindent menet közben kellett megtanulnom, amit nem volt könnyű öt elemi végzettséggel..."

- mondta 1989 decemberében Bécsben az Új Reflektor Magazinak.

"Azért neveztek ki a magyar-szovjet olajművekhez, mert

soha azelőtt olajjal, finomítással nem foglalkoztam... nyilvánvalóan politikailag eléggé megbízható lehettem ahhoz, hogy minden szakmai tudás és felkészültség nélkül elküldjenek engem Szőnybe, az üzembe, gyártelep-vezetőnek."

Gerő László és Ilkei Csaba 1989 decemberében, Bécsben

1956-ban egy XIII. kerületi rendőrőrsön fegyvert szerez, jelentkezik a Partizán Szövetségben, amely a Belügyminisztériumba irányítja.

"...fegyveresen vettem részt az általam még ma is ellenforradalomnak nevezett eseményeken. A Párt oldalán, annak a pártnak az oldalán, amelyiknek én akkor nem voltam tagja... s megsebesültem.. aztán pártonkívüliként szerveztem a pártot, úgyhogy mint párton kívüli egy ideig én töltöttem be a XII. kerületi pártbizottság titkárának a tisztjét, mert a korábbi titkárt nem lehetett a bűvőhelyéről előkaparni." – Bécs, 1989.

Párttagságát 1975-ben helyreállították és 1939-től elismerték;

megkapta a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérmet, a Fegyverrel a Hazáért partizán érmet, a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatát, a Szabadság Érdemrend ezüst fokozatát és több szovjet elismerést, így a Harci Érdemekért elnevezésűt is.

"1943-ban megnősültem, ebből a házasságomból Judit nevű leányom született, aki férjezett, – Gajdos Lajosné. 1951-ben elváltam, majd 1955-ben újra megnősültem, feleségem: Fekete Zsuzsanna, tanult mestersége varrónő, jelenleg az INTERAG RT. dolgozója." (Önéletrajzából, ÁBTL. 2.8.2.2. 141)

Gerő, Ilkei és Dézsy Zoltán, Bécs, 1989

"Lopok, csalog, hazudok..."

"A külkereskedelemben 1956. október 15-vel került, mint műanyag szakértő, az ARTEX Külkereskedelmi Vállalat dolgozójaként. 1957-ben ügynöki vállalatot szervezett, amelyet 1966-ban a Gazdasági Bizottság külkereskedelmi ügynöki vállalatként deklarált. Az 1966-ban 50 fővel

*dolgozó és mintegy 20 milliós állóeszközzel rendelkező
ügynöki vállalat Gerő elvtárs vezetésével az elmúlt 10 év
alatt ezer fős nagyvállalattá fejlődött, amelynek 1975.
évi forgalma 2 Mrd. Ft. volt."*

(Gerő László minősítése a Külkereskedelmi Minisztérium-
ban, 1976. június 1. Udvardi
Sándor miniszterhelyettes.) A
szakemberek előtt azonban
nyilvánvaló volt, hogy az
INTERAG sikertörténetéhez
kellett a világhírű **Shell** cég is.
Erről Gerő 1989-ben Bécsben
őszintén beszélt:

*Gerő: „minden szakmai tudás és
felkészültség nélkül...”*

*"...gyakorlatilag sikert
nemigen értem el
addig, amíg 1960-ban
nem kaptam meg a
Shell magyarországi
képviseletét. Ez egyik
napról a másikra
megváltoztatta a hely-
zetet, mert ha valaki a
Shellt képviseli, az*

*rangot, címet adott a világ gazdasági életében. Meg kell
mondanom, nagyon keveset értettem a külkereske-
delemhez akkor, de Darvas barátom, aki úgy emlékszem
akkor vállalati vezérigazgató vagy már külkereskedelmi
miniszter-helyettes volt, régi barátságunkra való tekin-
tettel engem javasolt Bíró Józsefnek, az akkori londoni
kereskedelmi tanácsosnak, – a későbbi külkereskedelmi
miniszternek, – s Bíró mutatott be a Shell Kelet-európai
igazgatójának, John Coopernek."*

ÁLLAMTITKÁR
A MINISZTER ELSŐ HELYETTESÉ

02/1644

G e r ő László elvtársnak,

B u d a p e s t

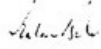
1978. augusztus hó 16-i hatállyal felmentem Önt az INTERAG Rt. vezérigazgatói teendőinek ellátása alól.

Munkaviszonya a Munka Törvénykönyve, valamint a vállalati kollektív szerződés szerinti felmondási időre tekintettel 1979. január 27-én szűnik meg. A felmondási ideje tartamára a munka végzése alól felmentem.

Kérem, hogy munkakörét haladéktalanul adja át az általam a Vállalat vezetésére ideiglenesen kijelölt megbízottnak.

Jelen határozatomra az Mt.V. 115. § /2/ bek. az irányadó.

Budapest, 1978. augusztus hó 16.

/ dr. Szalai Béla /

Vezérigazgatóként elbocsátották a Shell-INTERAG Rt.-től

Az eredmények elismerése mellett azonban már kezdetben, később egyre erősödő kritikával azt is szóvá teszik felettesei a

Külkereskedelmi Minisztériumban, hogy érdemei és személyes politikai kapcsolatai fedezékében a gazdasági és pénzügyi rendet önkényesen felrúgja, akárcsak a kollektív és demokratikus vezetés alapelveit, egyszemélyi diktatórikus módszerekkel, kíméletlen arroganciával minden döntést saját magának tart fenn, a szubjektívizmusból származó rögtönzéseit, ötleteit károkat okoznak a tervgazdálkodás folyamatában és nehezen oldható feszültségeket a vállalat vezetőinek körében. Ez vezet majd végül oda, hogy Bíró József miniszter egy súlyos visszaéléseket feltáró KNEB-vizsgálat után fegyelmi vizsgálatot rendel el ellene 1978. május 18-án, annak megállapításai alapján pedig augusztus 16-án elbocsátja a Shell-INTERAG RT. vezérigazgatóját. A pártból nem zárják ki, szigorú megrovást, utolsó figyelmeztetést kap pártbüntetésként. (Külkereskedelmi Minisztérium irattára, miniszteri archívum.)

De szt.-tisztként, belügyi állományban sem értékelik másképp, csak elnézőbbek vele szemben:

"...a negatív véleményeket táplálta Gerő elvtárs esetenként sértő hanghordozása, kellően át nem gondolt megjegyzései, ingerlékenysége. Tapasztaltuk, hogy a legjobb szándékát sem tudja mindig megfelelő hangnemben közölni. Ezen hiányosságára több esetben figyelmeztettük." (BM. Minősítés, 1970. december 23. ÁBTL.2.8.2.2. 141)

"Miért tartottak engem diktatórikus, egyszemélyi vezetőnek? – ismételte meg kérdésünket 1989-ben Bécsben – Mert az voltam! Rossz modorú, erőszakos ember vagyok. Hogy nekem mindent megengedtek? Nekem annyit engedtek meg, amennyit bátorságom volt magamnak megengedni. Kiváltságos voltam? Tehetségesebb voltam azoknál, akik nem voltak kiváltságosok. Kikkel tartottam kapcsolatokat? Mindenkivel, akivel érdemes volt. Vagy azért, mert emberileg szimpatikusnak tartottam, vagy azért, mert úgy gondoltam, hogy a munkám során fel

tudom használni. Az INTERAG homlokzatára láthatatlan betűkkel egy jelszó volt felírva: **Lopok, csalog, hazudok, hogy becsülettel szolgálhassam a népgazdaság érdekeit!"**

BELÜGYMINISZTERIUM

1. sz. melléklet

Szigorúan titkos!
(Költés után)

Minősítési lap

Név: **GERŐ LÁSZLÓ** Rendfokozat: **1. Szds.**

Születési év: **1923.** Anyja neve: **Gerő Ibolya**

Jelenlegi beosztás: **SZT.** Működés kezdete: **1957. II. 15.**

Származás: **értelmiségi** Eredeti foglalkozása: **Szerszámkészítő műszerész**

Működés kezdete: **1957.** Pártiskolai végzettsége: **-**

Szakmai iskolai végzettsége: **"Fegyverrel a Hazáért" "Munkás-Paraszt Hatalomért**
Kormányintézkedései: **"Emlékérem", "Szabadság-Erdemrend" ezüst, "A Haza Szolgálatáért" arany, "Harci Erdeméért Erdemérem"**

Dicsérlet: **-**

Feljegyzések: **-**

Minősítő:

GERŐ LÁSZLÓ r. szds. elvtárs értelmiségi családból származik. Apja gépészmérnök volt, 1947-ben meghalt. Anyja a felszabadulásig htb. volt. 1945-1956-ig a BM-ben dolgozott, jelenleg nyugdíjas.

Gerő elvtárs 1931-ben szüleiivel együtt Szovjetunióba emigrált, ahol a középiskola 5 osztályát végezte el. 1937-ben visszatértek Magyarországra, iskolai tanulmányait megszakítva a szerszámkészítő szakmát tanulja ki. Felszabadulás előtt különböző műhelyekben, gyárakban dolgozott. Felszabadulás után a szovjet parancsnokságon, mint tolmács teljesített szolgálatot, hadnagyi rendfokozattal szerzett le. Ezt követően különböző beosztásokban volt alkalmazva. 1958 óta dolgozik a külkereskedelesterületén. SZT. állományba 1967. szeptember 15-én vették.

A felszabadulás előtt katonai szolgálatot nem teljesített. 1944-ben munkaszolgálatra hívták be, ahonnan megszökött és a "MAKAN" partizánegység tagja lett. 1955-ben tartalékos tiszti kiképzésben részesült. Az ellenforradalom ideje alatt a BM. központi épületében tartózkodott, ahol megsebesült.

Az szt. r. százados minősítési lapja, 1970

Gerő László 1989 decemberében, Bécsben az Új Reflektor Magazinnak:

"...az ellenforradalom leverése után visszatértem munkahelyemre az ARTEX-hez, ahol úgy döntött az akkori

vezetőség, hogy valakinek ki kell mennie Bécsbe, felvenni a kapcsolatot a különböző üzletfelekkel. Valamilyen okból kifolyólag az akkori munkástanács, az akkori igazgató az én személyemben állapodott meg. Kiutaztam Bécsbe és megkezdtem a saját nevem alatt, tehát Gerő Lászlóként egy export-import ügynökség szervezését."

Volt állambiztonsági vezetők szerint Gerő kapcsolata a szovjet katonai elhárítással (SZMERZS) sohasem szakadt meg, baráti viszonyt ápolt a BM szovjet tanácsadóival, a budapesti KGB-megbízottakkal, (mesélik: ismerte a szakma tolvajnyelvét is, bizonyos vicceket csak ő tudott lefordítani társaságban), szinte biztosra vehető, hogy Bécsbe érkezése után vodkával várta az MGB ausztriai központja Baden bei Wienben, s csak azután kereste fel a BM. III. Főcsoportfőnökségének bécsi rezidenturáját. A levéltárban nincs meg (még) az az irat, amelyet egyesek 1990 előtt állítólag láttak: Ábrányi hazahozatalának tervét "Evezős" fedőnévvel először 1957 szeptemberében terjesztették fel **Biszkú Béla** belügyminiszterhez, aki erről tájékoztatta **Marosán Györgyöt**, a PB állambiztonságot felügyelő tagját.

Biszkú Béla belügyminiszter

Marosán György, a PB tagja: „...volt valamilyen hazahozatali ügye...”

(Marosán 1991-ben munkatársamnak, Dézsy Zoltán riporternek telefonon elmondta: igen, ismerte Gerőt, emlékszik rá, **"volt valamilyen hazahozatali akciója, amiért sokáig nem tehette be a lábát osztrák területre..."**) Gerő már hivatkozott 1970. évi minősítésében érdemei felsorolásakor van egy nem konkretizált, de sokat sejtető félmondat: *"...egyes operatív feladatok végrehajtásához hatékony segítséget nyújtott."*

Ábrányi Aurél ellen 1959. VII. 8-án adták ki körözést a II/2-c osztályon, ahol Lukács István hadnagy volt a tartótisztje, ez derül ki a K-1163 sz. ellenőrző-figyelő dossziéból, amelynek mozgása érdekes: az oldalon található bejegyzés szerint: *"1975-ben anyaga 'Zárt' anyagként irattárba lett helyezve 'Szerkesztő' fedőnév alatt."* (ÁBTL.3.1.5. K-napló.). 1978. október 17-én kéri a III/II-3 osztály az ÁB. Operatív Nyilvántartó Osztálytól a 40-15-1146/78 sz. feljegyzésben, hogy töröljék Ábrányi operatív kartonjának I. rovatát, valamint a 13-K-1163 dosszié számát az 1975-ben elhelyezett "zárt" anyagból. (ÁBTL.1.11.10. Körözési értesítők, 97. doboz.)

Mérgezési kísérlet és kitervelt emberrablás

Pergessük és gyorsítsuk fel a bécsi események filmkockáit. Ábrányi, aki Bécsben a III. ker. Modena park 14. szám alatt lakik jó körülmények között, az emigráns társadalmi élet közkedvelt figurája, művelt, elegáns, kitűnő társalgó, megnyerő modorú, a diplomaták keresik barátságát, a nők ragadnak rá, 1956 őszén elsőként fogadta a repülőtéren a forradalom hírére Amerikából Bécsbe érkező Nagy Ferenc volt miniszterelnököt és feleségét. (Nagy Ferenc az utolsó szabadon választott magyar miniszterelnök volt, akit Rákosi emigrációba kényszerített.) Gerő hamar megnyerte Ábrányi bizalmát.

"... szerettem volna egy vegyes vállalatot alapítani, s valaki ajánlotta a magyarul beszélő ügyvédet, hogy vele csináltassam meg a jogi előmunkálatokat, így kerültünk kapcsolatba... és Ábrányi javaslatára, az ő közremű-

ködésével béreltem egy lakást"

- emlékezett vissza Gerő 1989-ben. Idehaza gyártott "játékanyagot" juttatott el Ábrányinak, mint aktuális és titkos katonai, gazdasági híreket, amelyek kezdetben nagy meglepetést keltettek az amerikai hírszerzés felügyelte müncheni Szabad Európa Rádióban.

*Ábrányi és felesége fogadta Nagy Ferenc volt miniszterelnököt és feleségét
Bécsben, 1956-ban*

1960 októberében egy este felhívta Ábrányit munkahelyén, hogy jöjjön és segítsen neki, mert defektet kapott a Bécs melletti Riedbergben. Ő oda is sietett, s csak éjfélkor érkezett haza. Hajnalban rosszul lett, a kihívott mentők agyvérzés gyanújával a bécsi Rosenhügel-i kórházba szállították. **Mérgezést** állapítottak meg az orvosok. Ábrányi emlékezett arra, hogy kerékcseré közben Gerő egy szalámis zsemlével kínálta, amit keserűnek és romlott ízűnek talált, ezért az első harapás után eldobta. Mégsem gondolt szándékos megmérgezésére, s elköveti azt a hibát, hogy felgyógyulása után úriember módjára túlteszi magát a gyanún,

újra felveszi a kapcsolatot Gerővel, aki vonzó bőkezűséggel honorálja ügyvédi erőfeszítéseit. (1962 júniusában egy ilyen nyomot nem hagyó, szendvicsbe rejtett méreggel percek alatt megölték Bécsben a magyar állambiztonság átszökött főtisztjét, Lapusnyik Bélát. A "Mr. Seven" fedőnevű, feltehetően orosz ügynök kínálta szalámis zsemle elfogyasztása után Lapusnyiknak hirtelen megdagadt a mandulája, légzési nehézségei támadtak, s érgörcsök, nagy fájdalmak közepette magas lázban halt meg néhány órával azelőtt, hogy elrepülhetett volna az USA-ba.)

1961 májusában Gerő arra kérte Ábrányit és feleségét, szerezzenek neki egy olyan lakást, amely közvetlen összeköttetésben áll a hozzátartozó garázzsal, ami gyorsan és biztonságosan megközelíthető. Találtak is egy ilyet az osztrák főváros 12. kerületében, a Kaulbach Strasse 1-3 szám alatt, amit Gerő hamar el is foglalt. **Október 12-én** délután Gerő felhívta a dr. Adler László ügyvédi irodájában dolgozó Ábrányit, hogy sürgősen látogassa meg, rendkívüli megbízást szeretne adni számára. Ábrányi délután négy órakor köszönt el kollégáitól. Többé nem látták. Mivel nem ment haza, felesége másnap reggel a rendőrségre rohant, bejelentésére megszállták a házat, s betörték Gerő főbérletének ajtaját. A jegyzőkönyv szerint: dulakodás nyomai, vér, injekciós tű, ampullák, bennük morfium, dionin, ópium és codein. (Gerő 1995-ben az MTV egy másik stábjának azt mondja: nem is volt otthon, mert főbérletének kulcsát azon a napon kölcsönadta ügyvédjének, Ábrányinak, aki egy ismerős német vendég család részére kérte el azt néhány napra.)

Az osztrák rendőrség megállapítja, hogy Gerő október 12-én este 21 órakor Berg községnél lépte át a határt **Csehszlovákia** felé. Nemzetközi körözést adnak ki ellene, mert a talált vérnyomok és a kitépett hajcsomók szerintük Ábrányitól származnak. Az emberrabló különleges akció csoport – állítólag – a gépkocsi csomagtartójában szőnyegbe csavarva a **magyar műszaki zárhoz** vitte Ábrányit, ahol már várták, éket nyitottak neki, majd gyorsan visszazártak. Az állambiztonsági jármű biztonsági kísérettel hajnalban ért **Budapestre** a Gyorskocsi utcai vizsgálati főosz-

tályra, ahol az orvos ellátta a félig ájult férfi fején tátongó nyílt sebet.

Ábrányiné és Ilkei Csaba, Bécs, 1991. június 5.

Gerő 1961. december 1-jén Budapesten levélben cáfolja az osztrák nagykövetnek azokat a vádakat, melyekkel tele van a bécsi sajtó. Az osztrák nagykövet nem válaszol, ám egy bécsi ügyvéd arról tájékoztatja az osztrák ügyészséget, hogy védence nem kap kiutazási engedélyt a magyar hatóságoktól. (Gerő erről 1989-ben, Bécsben:

"... a Belügyminisztérium vezető tartottak attól, hogy az

újságcikkek eredményeképp provokációra kerülhet sor ellenem, ami később... kompromittálható lehet a magyar hatóságok számára is. Ezért úgy ítélték meg, hogy egészségsőbb dolog, ha én nem utazom sehova, s nem idézek elő akaratlanul olyan szituációt, ami semmiképpen sem használ a hatóságoknak, a magyar államnak.")

Ábrányiné hiába keresteti férjét, nincs válasz. A bécsi hatóságok javaslatára 1973-ban **holtta nyilváníttatja** férjét. Viszont ezt követően kérése ellenére sem folyósítottak számára férje után semmilyen pénzjáradékot. Ismételt beadványát 1976-ban elutasította a bécsi Tartományi Főtörvényszék, majd fellebbezés után 1978-ban az osztrák Legfelsőbb Bíróság is, amely az ítélet indoklásában tényként állapítja meg Ábrányi elhurcolását:

*"A megállapított tényállásból arra lehet következtetni, hogy dr. Ábrányit, mint 'nyugati ügynököt' **Magyarországra hurcolták**. Ennek folytán azonban csak lehetségesnek tekinthető, de nem valószínűnek, hogy Ábrányi egy ellene elkövetett bűncselekmény következményeibe halt bele. Maga az elhurcolás nem teremt olyan bűncselekményi tényálladékokat, amely az alperest a felperes által kérelmezett járadéki igények teljesítésére kötelezné."*

Az emberrablás vizsgálatának első pillanatától felvetődik, hogy azt többen követhették el. Ugorjunk egy kicsit időben előre. 1986. május 15-én **dr. Makra Zoltán**, a Münchenben megjelenő magyar nyelvű Nemzetőr főmunkatársa – miután április 15-én lapjában terjedelmes cikket közölt az Ábrányi-Gerő ügyről – büntető feljelentést tett a wiesbadeni Szövetségi Bűnügyi Hivatalnál Gerő ellen, aki utazó üzletemberként gyakran megfordult az NSZK-ban. (Makra 1935 óta ismerte Ábrányit, együtt végezték a jogi egyetemet Budapesten, s barátként üdvözölték egymást, amikor Ábrányi Bécsbe érkezése után, 1949-ben nyomban találkoztak a magyar menekültek központjának számító Mészáros Kávéházban.)

A Bűnügyi Hivatal kihallgatta Makrát, s érintkezésbe lépett a bécsi bűnügyi rendőrséggel. Egy év múlva közlik Makrával: nem találják Gerőt, ezért az eljárást meg kell szüntetniük. A

Makra Zoltán, a müncheni Nemzetőr főmunkatársa

Nemzetőr főmunkatársa azonban időközben fontos tanút jelent be és idéztet meg. 1987. április 12-én a Hivatal tanúként hallgatja meg a München, Stemplinger Anger 5. sz. alatt lakó **Reményi Károlyt**. Reményi (Rosner) Kálmán 1922-ben született, nevét 1946-ban először Radványi Kálmánra változtatta, majd 1962-ben a Reményi Károly nevet vette fel. 1946-ban már a politikai rendőrségen dolgozott, 1957-től pedig a belügyi hírszerzésnél őrnagyi rangban. Marosán

György 1989-ben elmondta, hogy ismerte Reményit, aki személyes biztosító tisztjeként 1960-ban Bécsen keresztül elkísérte Rómába, az olasz Kommunista Párt kongresszusára. Reményi-Rosner később a római magyar nagykövetségen kap szolgálati beosztást. A BM kötelékéből való elbocsátása után, 1983-ban turistaként hagyta el az országot, s 1989-ben bekövetkezett haláláig Ausztriában és az NSZK-ban élt. Ő mondta el müncheni kihallgatásán, hogy Ábrányi elrablását egy 6-8 tagú akció csoport hajtotta végre, melynek Gerőn kívül tagja volt többek között Földes György későbbi belügyminiszter-helyettes (?) és az elhunyt Kertész József is. (Makra azt is megírta lapjában, hogy beszélt a Shell INTERAG disszidált munkatársaival, olyanokkal, akik évtizedeken át baráti viszonyban voltak Gerővel. Ők mondták el: Gerő maga dicsekedett el nem egyszer nekik, s

külföldi partnereinek, hogy valami olyat tett, ami miatt nem lépheti át a nyugati határt, mert azonnal letartóztatnák.)

Harangozó 1987-ben: "*Gerő elvtársat tájékoztatni kell!*"

Bogye János vezérőrnagy, a III/I csoportfőnöke, 1977-1989

"vigyázott rá", s figyelmeztette a veszélyekre. Ez a legnagyobb veszély idején, 1986. május-1987. október között jól nyomon kísérhető a megmaradt dokumentumokban. (ÁBTL. 2.7.1.NOI-III/I-1-208) 1986. május 22-én a BM. III/I csoportfőnöke, **Bogye János** r. vezérőrnagy jelenti **Harangozó Szilveszter** r. altábornagy állambiztonsági főcsoportfőnök, belügyminiszter-helyettesnek, hogy az NSZK-beli magyar emigráció likvidálni akarja Gerő Lászlót, aki ellen az osztrák hatóságok még 1961-ben körözést adtak ki Ábrányi Aurél eltűntetése miatt. Az ellenséges hangulat azóta fokozódik, amióta Makra Zoltán terjedelmes cikket írt az ügyről a Nemzetőr 1986. április 15-i számában. Gerőt nemrég az NSZK-ban látták és felismerték. A tájékoztatást folyamatosan kapja a magyar állambiztonság első embere.

Lényeges, új információ 1987. március 10-én kerül Haran-

Reményi állítását alátámasztó dokumentumot nem találtam az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. (Földes György ezredes legmagasabb beosztása: a III/I-4 osztály vezetője 1969-től; a római követségen rezidens 1962-66 között.) Arra vonatkozólag viszont találtam, hogy Gerő László haláláig (1998) kapcsolatban volt a BM. III Főcsoportfőnökséggel, melynek vezetője belügyminiszter-helyettesként folyamatosan tájékoztatást kért róla,

gozó Szilveszter asztalára, amit felterjesztenek "Miniszter és Államtitkár elvtársnak" is.

"Újabb, operatív forrásból származó információ szerint a nyugatnémet igazságügyi miniszter kérte az osztrák hatóságoktól az Ábrányi-ügy anyagainak kiadását arra hivatkozva, hogy amennyiben Ausztria az osztrák-magyar kapcsolatok féltése miatt nem akarja Gerőt felelősségre vonni, akkor az NSZK vizsgálná ki az ügyet, különös tekintettel arra, hogy Gerő gyakran megfordul az NSZK-ban, főleg Münchenben. (Ábrányiné hozzájárult ahhoz, hogy bárki eljárjon férje ügyében.) Az osztrák kormány az Ábrányi-ügy anyagainak kiadását megtagadta azzal, hogy az osztrák nemzetbiztonsági ügy. A nyugatnémet fél azonban – amely úgy vélekedik, hogy az osztrákok inkább a nagymarosi beruházási megrendelést féltik – 'kis kaput' keresett és meg is találta az INTERPOL-ban, abból kiindulva, hogy az INTERPOL-megkeresést az osztrákok már nem tagadhatják meg. Ebben a stádiumban érkezett Gerő Münchenbe. NSZK-beli tartózkodása során végig ellenőrzés alatt állt. Egy nyilvános helyen provokált verekedés ürügyén akarták őrizetbe venni, de végül az akció elmaradt."

*Harangozó Szilveszter altábornagy, a
BM III. főcsoportfőnöke,
belügyminiszter-helyettes*

1987. július 27-én, amikor már nem először jelentik, hogy "Gerőt, ha azonosítani tudják, letartóztatják, akár az NSZK, akár Ausztria területén tartózkodik.", Harangozó Szilveszter altá-

bornagy, állambiztonsági főcsoportfőnök, belügyminiszter-helyettes saját kezűleg írja a jelentésre intézkedésként, hogy: "**Gerő elvtársat is tájékoztatni kell.**" (ti.: nemcsak a III/II és a III/III csoportfőnökséget.) (ÁBTL. 2.7.1. NOIJ-III/I-146.) 1987. október 23-án Bogye János, a hírszerzés főnöke jelentésében két új elemet közöl:

"A bécsi ellenséges magyar emigráció az Ábrányi ügy felújítását tervezi. Ez a Magyar Népköztársaság elleni támadás mellett arra irányul, hogy a Bécsben élő Ábrányiné nyugdíjat kapjon. Az akciót a Magyar Szövetség az Emberi Jogokért és a Nemzetör szerkesztősége szervezi." "Az ügyről Makrának a római magyar nagykövetség disszidált hajdani munkatársa szolgáltatott adatokat."

Tájékoztatták "Gerő elvtársat", aki úgy gondolta, legbiztosabb, ha Izraelbe megy. 1988-tól **izraeli állampolgár**, útlevél-száma: 4062264. Lakást vesz Tel-Avivban, a Yossi ben Jossef utca 27. szám alatt. Itthon a Moszad segítségéről és annak szolgálatáról egyaránt sutognak. Gerő 1989-ben dörzsölt kémelhárítóként lakást vált és elköltözik az 54. Pinkas Street 15/62-be, IL-62261, telefon: 3-414193, fax: 3-412058. Nem sokáig lakik benne. Súlyos tévedéseként azt hiszi, hogy az emberrablás bűntette elévült, az 1961-ben kiadott körözést visszavonták ellene, ezért magabiztosan ismét **Bécsben** terem és bejelentkezik az 1030 Weyrgasse 6. III.em. 11. sz. alatti lakásba saját nevében! Már új bécsi lakásáról jön interjút adni 1989. december 14-én az MTV Új Reflektor Magazinjának és a Reform című hetilapnak a bécsi bevásárlóközpont, a Shopping City Süd melletti Novotel Szállóba. Amikor aztán az interjú első részét sugározza Budapestről az MTV az "Új Reflektor Magazin" **1990. január 10-i** adásában, s látják benne Gerőt Ábrányiné bécsi ismerősei, rögtön értesítik az asszonyt, hogy az emberrabló ismét Bécsben van. Csakhogy nem tudni, hol a lakása, hisz nem ott nyilatkozott, hanem előrelátóan a műsor bevezetőjében megnevezett és képben is bemutatott Novotel Szállóban.

BELÜGYMINISZTERIUM
ÁLLAMBIZTONSÁGI MINISZTERHELYETTESI
TITKÁRSÁG

Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

45/78/20/146/1987.

Jóváhagyom:

Harsanyi Gy.
/ Harangozó Szilveszter r. áltbgy./
miniszterhelyettes

Harczeg Miklós

TÖRÖL
A miniként megadott:
Dr. Hegyesszili László
Beosztása: III. ny. ezr.

2001. 11. 21.

Törölés dátuma:

P. 11

NAPI OPERATIV INFORMÁCIÓS JELENTÉS

146. szám

Budapest, 1987. július 27.

- 5 -

8./ A BM III/I Csoportfőnökség információja alapján 1986. május 22-én jelentettük, hogy a Nemzetőrben megjelent cikk szerint az osztrák hatóságok még 1961-ben körözést adtak ki GERŐ LÁSZLÓ ellen, aki részt vett a magyar titkosszolgálat akciójában, melynek során eltűntették ÁBRÁNYI AURÉL emigráns újságírót. 1987. március 10-én jelentettük, hogy a nyugatnémet igazságügyi miniszter kérte az osztrák hatóságoktól az Ábrányi-Gy. anyagainak kiadatását.

Újabb információ szerint egy müncheni bíróság - a nyugatnémet főállamügyész vádirata alapján - eljárást indított Gerő László ellen az Ábrányi elleni emberrablásban való részvétel miatt. Az ügyben 1987. június 14-én kihallgatták dr. MAKRA ZOLTÁN-t is.

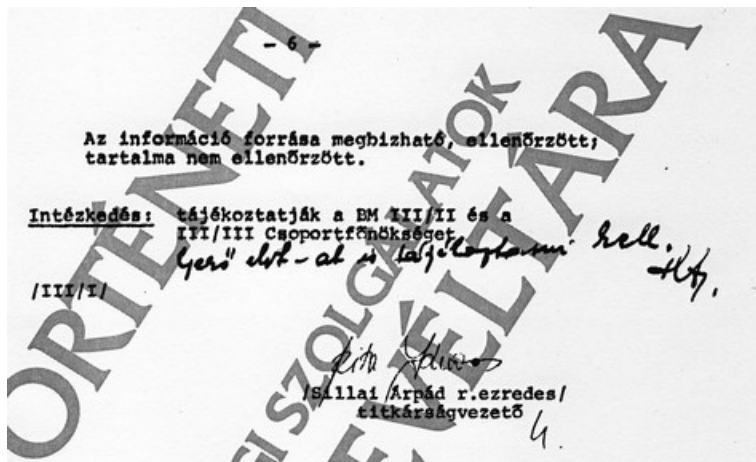
Az eljárás osztrák kezdeményezésre indult. Gerőt - ha azonosítani tudják - letartóztatják, akár az NSZK, akár Ausztria területén tartózkodik.

A nyugatnémet elhárítás megállapította, hogy Gerő 1984. óta legalább két alkalommal volt az NSZK-ban álnéven.

1987.

27.4 NOJ - III/1-146-146/8 (1. oldal) 1987. július 27.

10

Harangozó 1987-ben: „Gerő elvtársat is tájékoztatni kell.”

Ábrányiné nyomban a rendőrségre siet, megismétli az emberrablás el nem évült vádját és az 1961 óta érvényes körözésre hivatkozva kéri Gerő letartóztatását. A rendőrség azért nem tartóztatja le azonnal, mert születési dátuma nem volt egyértelmű, hol 1923, hol 1925 volt feltüntetve az iratokban. **Szeptember 14-én veszik őrizetbe** a lakásán, élettársa, Nagy Ferencné jelenlétében. A jegyzőkönyv szerint zsebében 1638 schilling készpénz volt, Visa, Diners és American Express hitelkártya, eurócskek. Szociális biztosítási kártyájának száma: 4541. Október 9-én Dr. Anton Zelenka bíró elutasította Gerő jó nevű ügyvédjének, dr. Rudolf Mayernek az ajánlatát: félmillió schilling óvadék ellenében helyezték szabadlábra védencét. Gerő végig tagadta a gyanúsítást: ismerte Ábrányit, az ügyvédje volt, de semmi köze elrablásához, szerinte Ábrányi Brazíliába menekült adósságai elől. Mind gyakrabban jelent rosszullétet, az orvosi igazolások egyre betegbbnek mutatják, kisebb agyvérzése után kiengedik, a tárgyalást pedig 1996 januárjára halasztják.

Ábrányi 13 éve a Gyorskocsi utcában

Magyarországon hivatalosan 1961. október 16-án rendelték el nyomozást **Ábrányi Aurél** ellen hűtlenség bűntette miatt. Ábrányi október 12. óta volt a BM Vizsgálati Főosztályának Gyorskocsi utcai fogdájában. A Legfelsőbb Bíróság katonai tanácsa 1963. november 30-án Kat. II.0061/1963. számú ítéletével államtitok tekintetében rendszeresen és kémszervezet tagjaként elkövetett kémkedés, valamint béke elleni bűntett miatt jogerősen **13 év szabadságvesztésre** ítélte.

Hogyan töltötte napjait? Az Írónak nevezett szigorúan zárt emeleten az Író-10-es számot viselte, csak különleges igazolvánnyal volt látogatható. A különleges zárkák őre **Kubik Lajos** volt, felettese **Révész Sándor**; Ábrányi kihallgató tisztje **Kugler Ferenc** százados, felettese **Dr. Deák József** ezredes osztályvezető. Minden visszaemlékezés szerint Ábrányinak megkülönböztetett bánásmódban volt része, a környezetétől eltérő kivételes körülményeket teremtettek ahhoz, hogy minél többet megtudjanak tőle a francia és az amerikai hírszerzésről, a Struzziro kémrezidentúra működéséről. (Kihallgatói és feletteseik régóta arra gyanakodtak, hogy a megszerzett fontos népgazdasági és katonai információk a politikai és gazdasági élet két magas pozícióban lévő tagjától származnak, s erről csak úgy győződhetnek meg bizonyossággal, ha hazahozzák Ábrányit és elegánsan vagy drasztikusan kiszedik belőle a neveket.)

Egy névtelen szemtanú visszaemlékezéséből:

"Minden reggel felvitték a 310-esbe, ott töltött négy órát, délben visszavitték ebédelni, aztán délután újra felkísérték." "Állandóan kapta a sok géppapírt és gépelt. Mindig fogalmazott valamit..." "Volt egy tiszt, aki csak neki vásárolt, aztán egy őr, aki vigyázott rá. Ugyanazon a szinten volt elhelyezve, ahol más őrizetese, csak neki külön lakosztály járt: volt benne egy kis előtér végével, s két zárka állt rendelkezésére, egy nappali és egy háló. Külön kijelölt fodrász nyírta, borotválta. Kapott egy

*Szokol rádiót is. Reggelenként fülhallgatóval a fülében
sétálgatott fel s alá a cellájában. Civil volt végig, ritkán,
de új ruhát is kapott, ügyelt arra, hogy jólöltözött
legyen." "Még narancsot is hoztak neki."*

BELÜGYMINISZTERIUM
III/1. Osztály

SZIGORUAN TITKOS!

31-315/194.

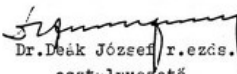
BM Igazgatásrendészeti Csoportfőnökség Vezetőjének
K u k k István r.ezredes Elvtársnak!

B u d a p e s t

Értesitem, hogy Dr. Á b r á n y i Aurél /:Szentendre,
1914. július 10. Varnai Róza:/ osztrák állampolgár,
- akit a Legfelsőbb Bíróság 1963. november 30.-án
Kat.II. 0061/63.sz. ítéletével államtitok tekintetében
rendszeresen és kémiszervezet tagjaként elkövetett kém-
kedés, valamint béke elleni bűntett miatt jogerősen
13 évi börtönbüntetésre ítélt -, 1974. október 15.-én
09.00 h-kor miután büntetését letöltötte szabadul.

Kérem a szükséges intézkedést megtenni sziveskedjék.

B u d a p e s t , 1974. október 11.

Dr.Deák József r.ezeds.
osztályvezető

Ábrányi szabadulásának előkészítése 1974. október 11-én

Magatartásának megváltozását így magyarázta az egyik őr:

"Valahogy átjutott az ellenőrzésen egy Népszabadság,

amiből megtudta édesapja halálhírét. Valamit kérhetett ezután amit nem teljesítettek, s ettől kezdve megváltozott: komor, befelé forduló lett és különös sztrájkba kezdett: megtagadta a késő esti sétákat."

1974. október 11-én dr. Deák József ezredes, a BM. III/I osztályvezetője "Szigorúan titkos" szolgálati feljegyzést küld az Igazgatásrendészeti Csoportfőnökség vezetőjének, **Kukk István** rendőr ezredesnek, akit arról értesít, hogy Ábrányi letöltötte 13 évi börtönbüntetését, **1974. október 15-én** reggel 9 órakor szabadul, tegye meg a szükséges intézkedéseket.

*Rajnai (Reich) Sándor hírszerző
vezérőrnagy, moszkvai nagykövet, aki
Izraelbe, majd az USA-ba távozott*

Többek egybehangzó visszaemlékezése szerint 1974 augusztusában Ábrányit zárkájában többször felkeresi **Rajnai (Reich) Sándor** r. vezérőrnagy a III/I csoportfőnöke, főcsoportfőnök-helyettes (a hírszerzés főnöke 1967-1976, később moszkvai nagykövet 1982-1989 között) két ismeretlen civil ruhás férfi társaságában és hosszan tárgyalnak. Ezt követően október 15-én nyugat-európai eleganciával felöltöztetik Ábrányit és Rajnai vezérőrnaggyal és két fős kíséretével eltűnik a gyorskocsi utcai objektum zsilipjében.

[1990. november 23-án **Horváth Balázs**, az Antall-kormány belügyminisztere tájékoztatja **Boross Pétert**, a polgári titkosszolgálatokat felügyelő tárca nélküli minisztert, hogy Ábrányi Aurél eltűnése ügyében államigazgatási eljárást folytat az ORFK Vizsgálati Főosztálya. 1990. december 10-én a Nemzetbiztonsági Hivatal mb. főigazgatója, **Dr. Simon Sándor** jelenti Boross Péter

tárca nélküli miniszternek – egyebek között – a következőket:

*"1961-ben **Ábrányit erőszakkal Magyarországra hozták** és bírói ítélet alapján az Állambiztonsági Vizsgálati Osztály Gyorskocsi utcai objektumában elkülönítve 1974. okt. 15-ig fogva tartották. Szabadulása előtt két hónappal magas beosztású vezetők – Rajnai Sándor és két eddig ismeretlen személy – intenzív tárgyalásokat folytatott nevezettel, majd közvetlenül szabadulásakor, 1974. okt. 15-én kívánságának megfelelően luxus színonalon felöltöztették. Dr. Ábrányi Aurélt a Gyorskocsi utcai objektum 'zsilipjében' Rajnai Sándor és két fős kísérete átvette. Ettől az eseménytől kezdődően további sorsa ismeretlen."*

A jelentés a folytatásban – egyebek között – a következő meglepő mondatot tartalmazza:

*"1974. október 31-én (!) a BM. **III/II-3 osztály** (elhárítás az európai NATO országok – az NSZK és Ausztria kivételével -, Törökország és a semleges államok hírszerzésével szemben)*

*"**Szerkesztő**" fedőnéven **játszmát** kezdeményezett. A BM. Adatszolgáltató Osztály birtokában lévő irattári karton utal az ügy dossziéira, ám azok 1989 végén vagy 1990 elején eltűntek."*

Dr. Pajcsics József r. ezredes, az ORFK Vizsgálati Főosztályának mb. vezetője, aki 1967-től teljesített szolgálatot a Gyorskocsi utcában, 1991. április 22-én a következő tájékoztatást adta az Interpolnak, majd Ábrányi feleségének:

*"Dr. Ábrányi szabadságvesztés büntetéséből 1974. október 15-én szabadult. 1974. október 16-án 13.10. órakor a **soproni határátkelőhelyen a W 637-656 frsz-ú személygépkocsival Ausztria felé kilépett** Magyarországról. További sorsának alakulásáról semmilyen infor-*

mációval nem rendelkezünk. Adataink szerint kizárható, hogy az említett időben Magyarországon vagy Csehszlovákiában elhunyt volna."

1991. július 11-én Pajcsics ezredes az Új Reflektor Magazin stúdiójában még hozzátette:

*"...ismerjük annak a **svájci** személynek az adatait is, aki beutazott ezzel a személygépkocsival Magyarországra."*

Pajcsics 1992-ben az osztrák-magyar jogsegélyegyezmény keretében tanúvallomást tett a Pesti Központi Kerületi Bíróságon az Ábrányi-ügyben. (1.Pk.176.556/1992)

"Olyan adataink is vannak, hogy Ábrányit Csehszlovákiában elgázolta egy tehergépkocsi..." "Ábrányi Aurélról egy hétkötnyi dokumentumcsomagot készítettek, amelynek fedőneve "Szerkesztő" volt, s melyet 1974-ben az archívumban helyeztek el. 1988-ban még megvolt ez az akta. 1989-ben már nyoma veszett. A dokumentációnak egy másik része Gerő Lászlóval is foglalkozott. 1980-ban még megvoltak az akták. A Gerő László ügynöki munkájáról szóló akta 1961-ig igazolta tevékenységét. 1961 után nem áll rendelkezésünkre több adat."

Variációk egy játszmára és a 120 millió dolláros átverés

Amikor Ábrányi Aurél feleségét, **Ingeborg Ábrányit 1991. június 5-én** felkerestem Bécs 1010 Ganzagagasse 5. szám alatti lakásában, – Dézsy Zoltán kollégám társaságában – elmondta, hogy szerinte férjét Oroszországba vitték, s ott is halt meg. (MTV "Új Reflektor Magazin", 1991. június 13. és július 11.)

Egy Gyorskocsi utcai őr biztosan hallotta, hogy Csehszlovákiában elütötte egy szemetesautó. Vajon mit jelenthetett az a bizonyos "játszma" a következményeket tekintve?

Ábrányiné, Ilkei Csaba és Dézsy Zoltán 1991 nyarán Bécsben

- 1., Ábrányit **kicserélték** valakiért.
- 2., **Kettős ügynök** lett, egy színlelt és egy valódi megbízással.
- 3., Ellátták új személyi okmányokkal és pénzzel, s hagyták távozni a semleges **Svájcb**a, ahonnan esetleg tovább repült az **USA-ba**.
4. Látszólag elengedték a nyugati határon túlra, valójában ott rögtön újból elrabolták és **átadták** a csehszlovák vagy a szovjet állambiztonsági szerveknek.

Gazdag titkosszolgálati tapasztalatok birtokában, s jó fantáziával a variációk és a kombinációk száma tovább bővíthető. Magas rangú volt állambiztonsági főtisztek szerint most jött el annak az ideje, hogy az elkövetkező néhány évben megszólaljanak azok, akik eddig hallgattak, de tudják a még megfjejtetlen rejtély titkát. A legtöbbet tudó tanú: **Rajnai (Reich) Sándor** 1992-ben Izraelbe távozott, majd onnan az USA-ba, ahol újsághírek szerint 1994-ben halt meg. Az államvédelmi operatív munka, a játszmás nemzetközi műveletek egyik legképzettebb kádere

volt, kétszer tanult a Szovjetunióban: 1952-ben a Dzszerzsinszkij Állambiztonsági Főiskolán, majd 1954-55 között a Lenin Egyetemen, s kétszer volt nagykövet Moszkvában: 1964-66 és 1982-89 között. Azon ritka megbecsülésben volt része – avatott és értő belső informátorok szerint –, hogy a világ első három titkoszolgálata (CIA, KGB, Moszad) ismerte el munkáját. S ha ő valamilyen nemzetközi akciót indított Budapestről, annak végrehajtására a világ minden részén garanciák voltak. Soha, sehol nem hallgatták ki az Ábrányi-ügyben **Harangozó Szilveszter** rendőr altábornagyot, aki 1989. április 30-án vonult nyugállományba 40 évi szolgálat után. Érdekes, hogy Ábrányi USA-ban élő **fia**, aki egyébként a szállodaiparban találta meg helyét, soha nem kutatta apja sorsát, mintegy kimondatlanul is erősítve azt a feltételezést, hogy Ábrányi az USA-ba távozhatott, s ott feltűnés nélkül, gondtalanul élt.

Gerő romló egészségi állapotára tekintettel lassan haladt Bécsben a bírósági eljárás, ítéletre pedig nem került sor, mert Gerő **1998-ban** elhunyt. De nem búcsúzhatunk el tőle úgy, hogy ne említenénk azt az elhíresült üzletét, mellyel **120 millió dollárt** vett ki a magyar állam zsebéből egy tör-

Gerő: „Még időben meg is kaptuk a pénzt!”

vénytelen hitel folyósításának kierőszakolásával személyes kapcsolatai útján. A nagy átverés ügyében 1994-ben így interpellálták a parlamentben a legfőbb ügyészt: hova tűnt a magyar állam 120 millió dollárja (akkori áron 10 milliárd 800 millió forint, a kamatokkal együtt 24 milliárd forint), amelyet 1986 márciusa és 1987 júniusa között a **Magyar Külkereskedelmi Bank** adott hét gyors hitel formájában azon négy cégnek, melyek két üzletember: Gerő László izraeli lakos, valamint Oscar

Schmidt osztrák vállalkozó érdekeltségi körébe tartoztak? Ekkora összeget csak a Magyar Nemzeti Bank előzetes engedélyével lehetett volna kölcsönözni kellő pénzügyi fedezet biztosítása mellett. Ilyen engedély nem került elő. Fentről a Magyar Külkereskedelmi Bankra osztották a feladatot, amelynek nem volt ennyi pénze, külföldi hitelezőitől kellett kérnie, ám arra nem kapott garanciát, hogy a szokatlan kölcsön felvevői vissza is fizetik ezt a nagy összeget, hitelkockázati számításokra nem volt idő. Mi történt lényegében? Ahogy az lenni szokott, Gerőnek volt egy ötlete, – ez esetben egy **kaliforniai olajfiumító**, a Powerine Oil részvényeinek megvásárlása – s annak realizálására mozgósította politikai, kormányzati kapcsolatait.

Németh Miklós, az MSZMP KB titkára

Gerő erről 1989 decemberében így beszélt Bécsben:

*"...a jó üzlet bukni látszott a Magyar Külkereskedelmi Bank késlekedése miatt. A veszteség megakadályozása érdekében fordultam **Németh Miklóshoz**, aki annak idején az MSZMP KB titkára volt. Feltártam előtte az előzményeket, az egész ügyletet, ám miután először látott életében, nem hitt nekem, legalábbis kételkedett, ezért megkérdezte, hogy ki tudja igazolni az igazmondásomat.*

*Válaszoltam: **Fekete János**. Jelenlétemben felhívta Fekete Jánost, aki szó szerint igazolta az általam elmondottakat, s ez meggyőzte Némethet igazamról. Intézkedett, hogy a távol lévő pénzügyminiszter, Medgyessy Péter helyett másnap hajnalban, reggel hétkor fogadjon engem **Madarasi Attila** államtitkár. Madarasi berendelte magához **Patkó András** miniszter-helyettest,*

*aki az egész ügyet folyamatában nagyon jól ismerte, hisz naponta referáltam neki és megkérte, hogy ezt a hitel-
ügyletet rendezze. Még időben meg is kaptuk a pénzt..."*

(Segített **Németh Károly** is, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a párt főtitkár-helyettese, korábban KB-titkár, később az Elnöki Tanács elnöke.)

Gerő csak úgy kaphatta meg a pénzt, ha örököseül a magyar államot jelöli meg. Megírta a végrendeletét, folyósították a hitelt. A pénz egynegyedéért Gerő Lichtensteinben bejegyzett cége, a GELACO AG. meg is vette a Santa Fében lévő olajfino-

Fekete János, a MNB alelnöke igazolta

mítót. A további dollármilliók sorsa ismeretlen maradt, a hitelt nem törlesztették üzlettársával, s jobbnak látta Izraelbe költözni. Az MKB pert indított Los Angelesben, ami végül peren kívüli egyezséggel végződött: a 120 millió dollár egynegyedéért futni hagyták Gerőt, aki 1995-ben a börtönben **új végrendeletet** írt: az állam helyett élettársára, Nagy Ferencnére hagyta vagyonát, leánya örökségét a köteles részre korlátozta. A hitel később ugyanúgy belekerült a bankkonszolidációba, mint a többi bank kétes kintlévősége. A hatalmas hagyaték személyes rendezése vagy tán más miatt is Gerő arra a váratlan elhatározásra jutott, hogy hazajön Magyarországra. Egy nappal a tervezett út előtt váratlanul meghalt. Sietősen elhamvasztották. Hogy hová lett 200 millió dollárra becsült vagyona, csaknem száz bankkártyája? Még nem tudjuk. 1989-ben Bécsben büszkén említette, hogy változatlanul az MSZMP (Munkáspárt) tagja, rendszeresen fizeti a tagdíját, s olvassa a Szabadságot. Mert mindig az elvek pártján állt, s kommunista maradt.

Operatív munkájának értékelésénél figyelembe kell venni, hogy munkájában kívül dekonspirálódott. Ez gátolja az eredményes felderítő munkáját. Gazdasági munkája jelentősen leterheli, ami szintén kihat operatív feladatainak végzésére. A gátló körülmények ellenére állambiztonsági munkájában voltak eredmények: több lényeges jelzést felszínre hozott; ügynököknek operatív lehetőségeket biztosított; részt vett állambiztonsági feladatok céljait is szolgáló objektumok létrehozásában és a társszervek részére egyes operatív feladatok végrehajtásához hatékony segítséget nyújtott.

Az operatív munkában elvárja a rendszeres megbeszéléseket, konzultációkat. Ez az igénye indokolt, és szükséges, mert a munkáról rendszeres tájékoztatás is van.

Gerő László r.szds. elvárását pártunkhoz, társadalmi rendszerünkhöz hiányszerűen, megfontoló embernek tartjuk. Szükséges, hogy a még meglévő hiányosságait, a bizalmatlanságot, az esetenként még megmutatózó sértő hangnemet előbb kiküszöböljük. Nagy ötvékenysége során állandóan tartsa szem előtt a belügy minisztériumához való tartozását, SZT. státuszát, s ennek figyelembe vételével legyen kezdeményező az operatív munkában, elsősorban az általa vezetett objektum lehetőségeinek eddigénél jobb, célszerűbb kihasználásában. Indokolt továbbá, hogy az operatív feladatok végrehajtásában ötvékenyebben vegyen részt, tegyen javaslatot kombinációkra. Mindezekhez szükségesnek tartjuk az egészségi állapotát is figyelembe venni - hogy egyezzen a gazdasági munkában a leterheltséget csökkenteni.

Budapest, 1970. december 23.

Fodor István György.
alosztályvezető h.

Gerő László r.szds.
1970. dec. 23.

Gerő százados dekonspirálódott, ami gátolja eredményes felderítő munkáját
És mit válaszolt Györgyi Kálmán legfőbb ügyész 1994-ben
Homoki János kisgazda képviselő interpellációjára a magyar országgyűlésben?

"1993-ban született meg a XVII. törvény, amely 1993. május 15-én lépett hatályba. Ez módosította a Btk.-t és a szabálysértési törvényt a devizajogsértések következményei tekintetében. Míg korábban a külföldieknek engedély nélkül nyújtott hitel az értékhátártól függően bűncselekménynek minősülhetett, az új szabályozás szerint az engedély nélküli hitelezés értékre tekintet nélkül szabálysértésnek minősül, így szól a módosított

szabálysértési törvény 116.§(1) bekezdés b. pontja. Ha az elkövetés és az elbírálás között új törvény lép hatályba, s az új törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, akkor az új törvényt kell alkalmazni a hatálybalépés előtt elkövetett cselekményre..."

Tehát csak szabálysértés volt a 120 millió dollár kivétele az adófizető magyar polgárok befizetéseiből, de az is végrehajthatatlan maradt.

Nemcsak az igazságszolgáltatás, hanem az állambiztonság is könyörületes volt vele, ápolta és eltakarta, fizette és kitüntette. Keveseknek adatott meg, hogy noha szt-tisztként dekonspirálódtak, mégis tovább szolgálhattak a szigorúan titkos állományban. Márpedig Gerővel ez történt. BM. minősítéséből tudjuk, mely 1970. december 23-án készült. Emlékeztetőül: Gerő 1967. szeptember 15-én foglalta el konspirációs munkahelyét az INTERAG RT. igazgatói székében "10" r. százados fedőnéven. Elég hamar ismertté vált küldetése. A minősítés erről:

*"Operatív munkájának értékelésénél figyelembe kell venni, hogy önhibáján kívül **dekonspirálódott**. Ez gátolja az eredményes felderítő munkáját. Gazdasági munkája jelentősen leterheli, ami szintén kihat operatív feladatok végzésére. A gátló körülmények ellenére állambiztonsági munkájában voltak eredmények: több lényeges jelzést felszínre hozott; ügynököknek operatív lehetőséget biztosított; részt vett állambiztonsági feladatok céljait is szolgáló objektumok létrehozásában és a társ-szervek részére egyes operatív feladatok végrehajtásához hatékony segítséget nyújtott." BM. Minősítési lap, "Szigorúan titkos". (ÁBTL. 2.8.2.2. 141.)*

A levéltár dossziéit kinyitottam, de az ügyet nem zárhatom le, mert a történetnek nincs vége: nem tudjuk a teljes igazságot.

(2010)

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Ábrányi Aurél lezáratlan dossziéja: legfelső pártszinten döntöttek sorsáról – kerestük celláját a Gyorskocsi utcában

Rajnai (Reich) Sándor hírszerző csoportfőnök (1967-1976)

Ábrányi Aurél dossziéját nem zárhatom le, a történetnek nincs vége, mert nem tudjuk a teljes igazságot – írtam "**A D-144-es szigorúan titkos tiszt esete Ábrányi Auréllal és 120 millió dollárral, avagy emberrablás és üzlet állambiztonsági módra.**" című tanulmányom befejezéseként júniusban.

Mert a mai napig nem tudjuk, hogy 13 évi börtönbünteté-

sének letöltése után hová hurcolta el Ábrányit 1974. október 15-én **Rajnai (Reich) Sándor** r. vezérőrnagy a hírszerzés (III/I) csoportfőnöke két ismeretlen személy társaságában az Állambiztonsági Vizsgálati Osztály Gyorskocsi utcai objektumából, ahova 1961 október 13-án hajnalban hozta Bécsből egy gépkocsi csomagtartójában szőnyegbe csavarva az a különleges állambiztonsági kommandó, melynek tagja volt **Gerő László** a D-144-es szigorúan titkos állományú rendőr százados, a szovjet katonai elhárítás egykori hadnagya, a Shell-Interag Rt. volt vezérigazgatója is. Májig nem tudjuk hitelesen azt sem, kik és hányan voltak tagjai a különleges feladatot végrehajtott kommandónak.

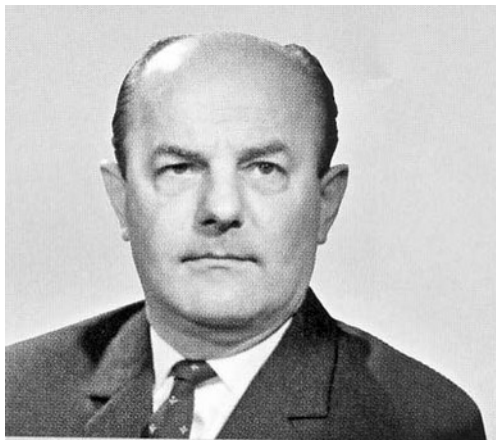
Az MSZMP PB által engedélyezett akcióra azért került sor, mert Ábrányi Aurél budapesti újságíró, kereskedő azután, hogy 1948-ban egy sikertelen tiltott határátlépési kísérletét követően a HM katonapolitikai osztálya 1949 áprilisában "**Relly**" fedőnéven beszervezte és májusban hírszerzőként Ausztriába telepítette, 1950-től szembefordult megbízóival, a francia és az amerikai hírszerzés szolgálatába állt, a Szabad Európa Rádió bécsi tudósítója lett és kémcsoportot szervezett Budapesten At-

Benkei András belügyminiszter (1963-1980)

káry Arisztid és a budapesti olasz sajtóattasé Adalberto Struzziero vezetésével. Ennek a kémrezidenturának volt tagja **Darvas Iván** színművész is. A csoportot 1955-ben felszámolták, tagjait 1956 nyarán elítélték.

Ábrányi Aurélt erőszakos hazahozatala után 1963. november 30-án a Legfelsőbb Bíróság katonai tanácsa államtitok tekintetében rendszeresen és kém szervezet tagjaként elkövetett kémkedés, valamint béke elleni bűntett miatt jogerősen 13 évi szabadságvesztésre ítélte, büntetését a Gyorskocsi utcai objektumban különleges körülmények között töltötte le.

Szénási (Zamenák) Géza legfőbb ügyész (1956-1975)

Tanulmányom megjelenése után többen is megkerestek segítségüket ajánlva, köztük olyan is, aki neve elhallgatását kérte. Köszönöm **Dr. Révész Béla** egyetemi docensnek (Szegedi Tudományegyetem), a titkosszolgálatok egyik legjobb ismerőjének és tekintélyes kutatójának, hogy rendelkezésemre

bocsátotta az **MSZMP**

KB Koordinációs Bizottsága 1971. június 21-i ülése jegyzőkönyvének azon részét, mely megerősíti: legfelső pártszinten döntöttek az illetékes vezetők Ábrányi sorsáról. Ezen az ülésen arról, hogy megadják-e neki az *"egynegyedes kedvezményes szabadságra helyezés"*-t? Akik jelen voltak – Biszku Béla, Borbándi János, Benkei András, Korom Mihály, Szakács Ödön, Szénási Géza – úgy döntöttek, hogy nem:

"Állásfoglalás: magatartását figyelembe véve, valamint politikai megfontolásból a fenti kedvezmény nem alkalmazható."

Feltehetően lehetett némi vita, mert a sorok közötti ceruzás bejegyzés egy árnyaltabb megfogalmazású mondatot vezet be, ám annak vége olvashatatlan. (*"Az ügy jellegét és a törvényes rendel-*

kezéseket figyelembe véve a kedvezmény az elítéltnak megadható, de nem..."")

3./ Szénási elvtárs szóbeli előterjesztése alapján Ábrányi Aurél esetében – akit 1963-ban hűtlenség és béke elleni bűntett miatt 13 évi fegyházra ítélték, a közel jövőben időszertűvé válik az egynekedves kedvezményes szabadlábba helyezés.

Állásfoglalás: magatartását figyelembe véve, valamint politikai megfontolásból a fenti kedvezmény nem alkalmazható.

4./ Benkei elvtárs szóbeli előterjesztése alapján a bírósági el-
Az MSZMP KB Koordinációs Bizottságának jegyzőkönyvéből, 1971. június 21.

Dr. Kocsis Kálmán tábornok, aki az Információs Hivatal – a polgári hírszerzés – főigazgatója volt 1990-96 között, s a Magyar Rádiótól került 1973-ban a III/I csoportfőnökségre értékelő-elemző tisztnek egy baráti magánlevélben – egyebek között – megírta, hogy a csoportfőnökség szakmai legendáriumában természetesen előfordult Ábrányi neve, elsősorban hazarablásának "hóstitte". Ám az emigrációval kapcsolatos témák ahhoz a **III/I-7 osztályhoz** tartoztak, melynek belső neve "**az aktív intézkedések osztálya**" volt, három alosztállyal, feladata: hírszerzés és bomlasztás az emigráns szervezetekben, harc a fellazítási objektumok ellen. Ez egy rendkívül zárt, a csoportfőnökségen belül is védett osztály volt, közvetlen csoportfőnöki alárendeltségben. Ezért a csoportfőnök – **Rajnai Sándor** (1967-1976), **Bogyé János** (1976-1989) – olyan információkkal rendelkezett, amelyekről még a helyettesei sem tudtak.

A tanulmányomban említett **Lapusnyik Béla** Bécsbe szökött állambiztonsági figyelő tiszt rangját pontosította Kocsis Kálmán: nem főtiszt volt – ahogy az osztrák lapok írták –, hanem alhadnagy. Halála körülményeiről pedig ez olvasható levelében: "

Lapusnyik halála tényleg viharos gyorsasággal következett be a bécsi börtönben, de az őt megmérgező börtönorvos – úgy tudni – nem az oroszok, hanem a csehek ügynöke volt. Meghalnia azért 'kellett', mert figyelőként részt vett számos olyan akció biztosításában, amelyek

keretében a kémelhárítók külföldi nagykövetségekre hatoltak be illegálisan."

Kocsis Kálmán észrevételére **Rajnai (Reich) Sándor** hírszerző csoportfőnök **diplomáciai** pályájáról még konkrétabban: 1962 augusztusában kinevezték a moszkvai magyar nagykövetség I. tanácsosává, majd 1963 júniusában előléptették a követség első beosztottjának. Egy év múlva, 1964. július 13-án az MSZMP Politikai Bizottságának május 13-i határozata alapján az Elnöki Tanács kinevezte rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré. 1978-1982 között nagykövet Bukarestben, majd 1982-1989 között Moszkvában. (1992-ben Izraelbe távozott, onnan az USA-ba, ahol újsághírek szerint 1994-ben halt meg.)

Következményeit tekintve még nem tudtuk megfejtetni a „**Szerkesztő**” fedőnevű játszma tartalmát. Az akciót 1974 októberében a **III/II-3** kezdeményezte. Jelenthetett többféle megoldást:

1., Ábrányit **kicserélték** valakiért.

2., **Kettős ügynök** lett, egy színlelt és egy valódi megbízással.

3., Ellátták új személyi okmányokkal és pénzzel, s hagyták távozni a semleges Svájcba, ahonnan esetleg tovább repült az **USA-ba**, fiához.

4., Látszólag elengedték a nyugati határon túlra, valójában ott rögtön újból elrabolták és **átadták** a csehszlovák vagy a szovjet állambiztonsági szerveknek.

Vajon megvannak-e még azok a **cellák**, ahol 13 évet töltött Ábrányi Aurél luxus körülmények között? Tanulmányom megjelenése után elmentem megnézni, emlékéit megidézni a mai **Gyorskocsi utcai** intézményben, mely megviselt állapotában ad helyet a büntetés végrehajtásnak, a rendőrségi vizsgálóknak és az igazságügyi szakértői irodák némelyikének.

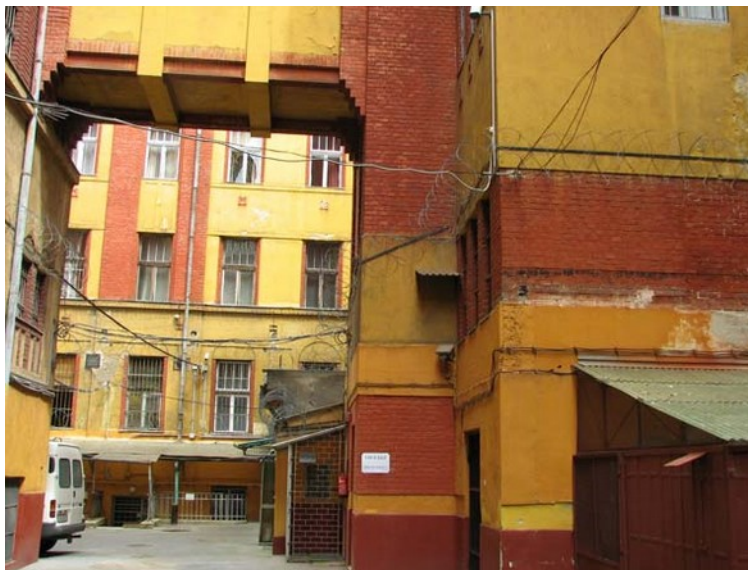

A fogda Gyorskocsi utcai oldala

Ma is félelmetesen zárt világ

A beépített, szűk belső udvar

Innen alig látni a kék eget

II

Az „Író-10-es” volt folyosója

Kifelé nézve a rács mögül

A büntetés végrehajtás mai nemzedéke, – sem ifjabbak, sem idősebbek – nem emlékszik Ábrányira, a nevét sem hallotta, s egyáltalán elképzelhetetlen számukra napjaink túlszűfolt börtönviszonyai között, hogy valakinek 1961 és 1974 között az egyik szinten lakosztálya legyen nappalival és hálóval, külön vécével és zuhanyozóval, a másik szinten pedig dolgozószozája; mosolyog-nak azon, hogy Ábrányi Szokol rádiót kapott, reggelente fülhall-gatóval sétálgatott, külön fodrász borotválta és nyírta, egy tiszt csak neki vásárolt hol új öltönyt, hol narancsot.

Ilyen megkülönböztetett bánásmódot emberemlékezet óta itt senki sem érdemelt ki. Arra sincs példa a zord, helyenként omla-dozó, kilátástalanságot sugárzó, megfáradt levegőjű épületben, hogy írói, szellemi tevékenység támogatásaként valakit reggelente felkísérjenek a 310-esbe, ott órákon át gépeljen, miközben mindig ugyanazon őr áll az ajtaja előtt, aki délben visszaviszi különös foglyát ebédelni a nappali cellájába, s pihenő idő után újra felki-séri írói tevékenysége folytatására.

S hogy mi volt az a fontos, amiről a több titkosszolgálatnak is dolgozott, sikeres nemzetközi hírszerzőnek a legrészletesebben kellett emlékeznie? A francia és amerikai hírszerzés módszerei és eszköztára, kapcsolatai és kiépített hálózata, az Atkary-Struzziero kémrezidentura megszervezése és működése, nem különben az osztrák és nyugatnémet hírszerző és elhárító szolgálatok együttműködése az előzőekkel

(Amint írtam tanulmányomban: Ábrányi kihallgatói és azok felettesei a legfelső szintig arra is gyanakodtak, hogy a budapesti kémcsoport által megszerzett fontos népgazdasági és katonai információk a politikai és gazdasági élet két magas pozícióban lévő tagjától származnak, s erről csak úgy győződhetnek meg bizonyossággal, ha hazahozzák Ábrányit és elegánsan vagy drasztikusan kiszedik belőle a neveket.)

Ma gyűjtőzárka az egykori lakosztály

Egybenyitották Ábrányi külön celláit

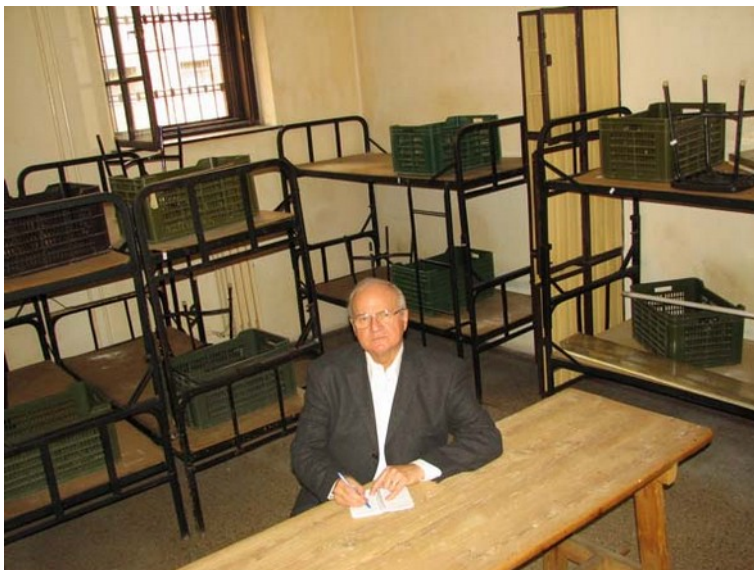

A 310-es „dolgozószoza” ma egyszerű zárka

A Gyorskocsi utcai évszázados objektum régi, „történelmi” szárnyában hiába keresem az ötven évvel ezelőtti Írónak nevezett szigorúan zárt emeletet, s azt a cellát, mely az Író-10-es számot viselte.

Én a **II. emelet** egyik tágas celláját láttam olyannak, amely annak idején több helyiségből állhatott, s netán Ábrányi lakta. Innen felkísérnek – mint Ábrányit – nem liften, hanem gyalog a **III. emeletre**, a ma is létező, de éppen használaton kívül lévő **310-es** cellába.

Leülhetek tán épp oda, ahol az Író is ült naponta, gondolkodhatom az elmúlt félévszázadról, mint annak idején ő 11 évi hírszerző tevékenységének napi részletekre és órányi mikrorészecskékre bontott történéseiről, semmit sem kihagyva, mert az ördög a részletekben rejlik, akárcsak a politika és a történelem.

„Íróasztala” mellett most írásunk szerzője: Ilkei Csaba ül

Rutinszerű mozdulatokkal, biztonságos útvonalon kísérnek lefelé, a fordulóban reménytelen kiugrani az ablakon, rács és szögesdrót fonat mindenütt, óriás pince kulcsok nyikorognak vén zárokban, beírnak naplókba, el kell számolni velem is. Friss levegőt szívva lépek ki a Gyorskocsi utcába, nehéz ajtó záródik gyorsan mögöttem, fut az automata szerkezet, akárcsak én a szabadság nélküli élet nyomasztó hangulata előtt.

(2010)

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Újabb titkok derültek ki Ábrányi Aurél rejtélyes hazarablásáról - Biszku Béla belügyminiszter adott engedélyt az akcióra

Egy tudományos kutató számára alig van nagyobb öröm, mint amikor megtalálja lezáratlan dossziéja folytatásának dokumentumait.

2010-ben az utolag.com oldalán azzal fejeztem be "[A D-144-es szigorúan titkos tiszt esete Ábrányi Auréllal és 120 millió dollárral](#)" című tanulmányomat, hogy Ábrányi Aurél dossziéját nem zárhatom le, a történetnek nincs vége, mert nem tudjuk a teljes igazságot. Aztán szintén még 2010-ben beszámoltam arról ("[Ábrányi Aurél lezáratlan dossziéja: legfelső pártszinten döntöttek sorsáról - kerestük celláját a Gyorskocsi utcában](#)"), hogy kerestem Ábrányi nyomát, s emlékéit a Gyorskocsi utcai állambiztonsági börtönben, meg is találtam a helyét annak a cellának, amiben 13 évet töltött, de még mindig maradtak megválaszolatlan kérdések. Több apró és két lényeges. Emlékeztetek a két utóbbira.

1., Nem tudjuk, hogy kik és hányan voltak annak a különleges **állambiztonsági kommandónak** a tagjai, akik 1961. október 12-én hazarabolták Ábrányit Bécsből egy gépkocsi csomagtartójában szőnyegbe csavarva. Az akciót nem hajthatta végre egyedül Gerő László, a D-144-es szigorúan titkos állományú rendőr százados, a szovjet katonai elhárítás egykori hadnagya, a Shell-Interag Rt. volt vezérigazgatója, a történetek idején fedő foglalkozásban bécsi külkereskedő. Volt egy halvány nyom, de akkor még nem találtam a folytatását. Az állambiztonsági hírszerzés egyik összefoglalója megemlíti egy bizonyos "**Acél**" - "**Rónai**" - "**Szirom**" akciócsoportot. (A **BM. III/I** csoportfőnökség jelentése

"Az Ábrányi-Struzziéro-Atkárý kémcsoport felszámolása 1955-ben", "Dr. Ábrányi Aurél nemzetközi kém, áruló

volt ügynök ügye, 1949-1961", "Relly", "Wholl", Woll János", "Nyíri", "Lovag" fn. ügy", ÁBTL. 4.1.A-2127/4)

De csak ennyit említ, semmi többet. Ki lehetett: "Acél", "Rónai" és "Szirom"?

Kérdőív

személyről, melyet az operatív beosztott tölt ki

Dr. ÁBRÁNSI AUREL

Születése 1914.

Várnai Róza

jogi egyetem

értelmiségi

Ábrányi hálózati törzslapja

Dr. ÁBRÁNYI AURÉL nemzetközi kém / volt áruló ügynök / ügye.
1949-1961.

/ "Relly", "Wholl", "Woll János", "Nyíri", "Lovag" fn. ügy. /

"Relly" 1914-ben született Szentendrén. Jogász végzettségű, volt kárpát-kisérleti zászlós, haditudósító.

A Kat. Pol. Osztály 1949 április 23-án / más adat szerint az AVO 1948 november 11-én / beszervezte. 1949 májusában telepítették Ausztriába a francia hírszerző szervek elleni munkára amelyet néhány hónapon át megfelelően teljesített. / Különböző beszerzői adatok / 1950-ben szembefordult velünk és mint egy 11 éven át különféle ellenséges speciális szervek hazánk ellen dolgozó aktív ügynöke volt. A magyar állambiztonsági szervek prominens elhárítási, - 1950-1954 között hírszerzésünk játsszma-kísérleti ügye volt. 1961-ben Ausztriában ellene végrehajtott akció eredményeként hazahoztuk; 1963-ban 13 évi börtönbüntetésre ítélték.

"Relly" 1949-ben kapcsolatba került a francia SDECE-vel. 1951-től 1956-ig a "Szabad Európa Rádió" különmegbizottja volt Bécsben. 1951-ben Bécsben beszervezte a budapesti olasz követség sajtóattaséját a CIC részére végzendő kémtevékenység céljából. Rajta keresztül / részben / kémrezidenturát szervezte Mo-on: jelentős politikai, gazdasági és katonai információk szereztek és nagymérvű kémtevékenységet folytattak. / Az olasz diplomata a fontosabb értesítéseket átadta az olasz hírszerzésnek is. / Az ab. elhárító szervek és a Vizsgálati Főosztály a kémrezidenturát leleplezte; tevékenységük vizsgálata és bizonyítása 1955 szeptembertől 1956 júniusig / ? / tartott. / Az érintett személyek az 1956-os események alatt ki szabadultak, s egy részük kintől újra kezdte az MNK elleni tevékenységet. / "Relly" megszerezte 1956-ban az AVH győri irattárát.

"Relly" fn. ügynök ügye a Kat. Pol. Osztálytól került hírszerző szolgálat. 1950 március 12-én Bécsben VERTES János et. személy találkozon kísérletet tett "Relly" foglalkoztatásának felújítására, a kapcsolat megerősítésére. Ő az együttműködést, a korábbi megállapodásra hivatkozva, itthon maradt felesége és gyermekei kiengedésétől tett függővé. 1951-től 1954-ig lényegében nem volt vele kapcsolatunk. / ? /. Időközben feleségét beszerveztük és kiengedtük. 1954-ben Bécsben újabb személyes találkozót tartottunk, amely ismét nem hozott eredményt / Dobóka et. /; "Relly"-t nem tudtuk úgy kompromittálni, presszionálni, hogy mellétünk dolgozzon. 1954-től ab. szerveink - több kevesebb együttműködéssel, - tervezték és szervezték "Relly" titkos anyagainak, illetve személyének kiemelését, hazahozatalát.

FORRÁSOK:

- "Relly" ügyében az állambiztonsági szervek számos ügynökök foglalkoztattak, pl.: "Dunai", "Szóke Imre", "Gerendás", "Nyíriné", az olasz diplomata, "Acél" - "Rónai" - "Szirom" akciós csoport, stb, stb.
- Atkány Arisztid és társai kémkedési ügye. BT-758/3-4-5. köt. / III/I. /

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

ÁBTL 4.1. A-2127/4.1.

A III/I. csoportfőnökség jelentése: Ábrányit beszervezték, telepítették majd hazahozták

2., Az MSZMP PB által engedélyezett akcióra azért került sor, mert Ábrányi Aurél budapesti újságíró, autókereskedő azután, hogy 1948-ban egy sikertelen tiltott határátlépési kísérletét követően 1949. április 23-án a **HM katonapolitikai osztálya beszervezte** és májusban hírszerzőként Ausztriába telepítette, 1950-től szembefordult megbízóival, a **francia és az amerikai hírszerzés** szolgálatába állt, a **Szabad Európa Rádió** bécsi tudósítója lett, és kémcsoportot szervezett Budapesten Atkár Arisztid és a budapesti olasz sajtóattasé: **Adalberto Stuzziero** vezetésével. A csoportot 1955-ben felszámolták, tagjait 1956 nyarán elítélték. Ábrányi Aurélt **erőszakos hazahozatala** után 1963. november 30-án a Legfelsőbb Bíróság katonai tanácsa államtitok tekintetében rendszeresen és kémszervezet tagjaként elkövetett kémkedés, valamint béke elleni bűntett miatt jogerősen **13 évi szabadságvesztésre** ítélte, büntetését a Gyorskocsi utcai objektumban különleges körülmények között töltötte.

A mai napig nem tudjuk, hogy 13 évi börtönbüntetésének letöltése után **hová** hurcolta el Ábrányit **1974. október 15-án Rajnai (Reich) Sándor** r. vezérőrnagy, a hírszerzés (III/I) csoportfőnöke két ismeretlen személy társaságában

Kutatásaim nyomán az első kérdésre ma már tudom a válasz lényegét. Ám ahhoz, hogy megértsék azok is, akik most hallanak először az Ábrányi-Gerő ügyről, fel kell idéznem legfontosabb történéseit.

Egy elárult határátlépési szándék következményei

Dr. Ábrányi Aurél (Szentendre, 1914. június 10, Várnay Róza) a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett jogi diplomát. Unokája a népszerű lírai költőnek: Ábrányi Emilnek. Apja az operaház karmestere, anyja énektanárnő volt. Ügyvédi irodát nyitott, majd újságíró, 1943/44-ben az "Új Nemzedék" politikai rovatának vezetője. A világháborúban haditudósító zászlós, 1945 márciusában a Dunántúlon szovjet fogságba esett és a székesfe-

hévári hadifogoly táborba került, ahonnan júniusban elengedték. Egy gépkocsikat forgalmazó kereskedelmi cég társtulajdonosa lett 1948-ig, miközben 1946-ban egy könyomatos lapot indított. Hamarosan a "Képes Figyelő" riportere, a szerkesztőség 1948-ban Párizsba akarta küldeni tudósítónak, ám az Államvédelmi Hatóság nem engedélyezte kiutazását.

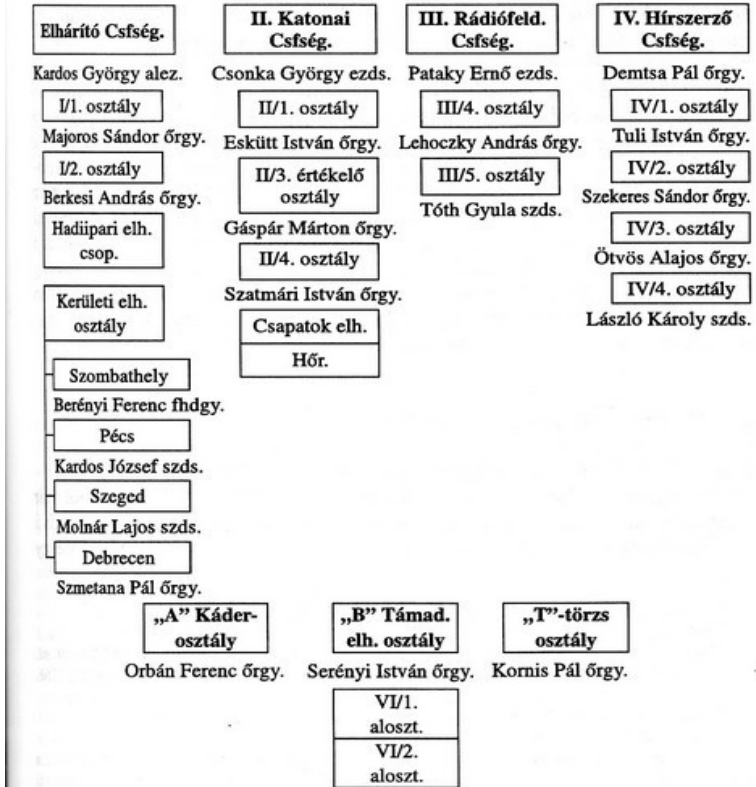
Ekkor elhatározza, hogy második feleségével (Szlatkovszky Ibolya, Budapest, 1925. május 23.) és két gyermekével Nyugatra szökik. **1948 november 2-án** gépkocsival érkeztek Budapestről Kőszegre, a határ előtt azonban már orosz járőrök várták, feltartóztatták, s utasait bevitték a szombathelyi ÁVH-hoz. (Ábrányi nem tudta, hogy három segítőkész és kifizetett magyar ismerőse közül kettő a HM. katonapolitikai osztályának hálózati besúgója volt.)

Ábrányit budapesti őrizete alatt a **HM katonapolitikai osztálya 1949 április 23-án " Relly"** fedőnév alatt beszervezte és májusban Ausztriába telepítette a francia hírszerző szervek elleni feladattal. (ÁBTL. 4.1.A-2127/4: a **BM. III/I** csoportfőnökség jelentése)A jelentés megjegyzi, hogy "*más adat szerint az ÁVO 1948. november 11-én beszervezte*". (Erre még visszatérek az újabb dokumentumok alapján.) A III/I csoportfőnökség (hírszerzés), mint jogutód jelentése ezt követően - a részletek előtt - négy mondatba sűríti Ábrányi sorsát, benne a záró kulcsmondattal. Ábrányi

*"...néhány hónapon át megfelelően teljesített. 1950-ben szembefordult velünk és mintegy 11 éven át különféle ellenséges speciális szervek hazánk ellen dolgozó aktív ügynöke volt. A magyar állambiztonsági szervek prominens elhárítási (itt egy vagy két szó törlése következik az ÁBTL anyagában) 1950-1954 között hírszerzésünk játszmás-kísérleti ügye volt. **1961-ben Ausztriában elle-ne végrehajtott akció eredményeként hazahoztuk, 1963-ban 13 évi börtönbüntetésre ítélték.**"*

**HM Katonai Elhárító Főcsoportfőnökség
1949. február 1.**

Főcsf. Révész Géza altbgy.
Főcsf. ált. h. Fazekas József ezds.
Főcsf. h. Gáth Zoltán ezds.

A HM Katonai Elhárító Főcsoportfőnöksége, benne a hírszerzéssel

Ábrányi azzal a feltétellel vállalta az együttműködést, hogy idővel családja is Ausztriába távozhat. **Ábrányinét** szabadlábra helyezték. Az ország elhagyása előtt férje elmondta neki, hogy addig is, míg kiengedik hozzá, havonta ezer forintot fog kapni postán a hatóságtól, s megadta annak a tisztnek a telefonszámát,

akit fel kell hívnia, ha valami problémája adódik. **1950** végén Ábrányiné érzékelte, hogy a kapcsolat megromlott férje és a hírszerzés között, a pénzküldemények elmaradtak, hiába hívta a szokásos telefonszámot, az ismerős tisztet már nem tudta elérni. Ábrányiné **1952** szeptemberében Nyugatra akart szökni leányával Csehszlovákián át, de a **csehszlovák** határőrök elfogták, Pozsonyba vitték és tiltott határátlépésért 15 napi börtönbüntetésre ítélték. Ennek letöltése után még 8 hónapig visszatartották és csak 1953 májusában adták át Magyarországnak. Itthon 3 év és 10 hónap börtönt kapott, amit Balassagyarmaton, majd Kalocsán töltött, ahol 1954 augusztusában a BM. I. (államvédelmi) Főcsoportfőnökség I. főosztálya **(kémelhárítás) „Horváthné”** fedőnéven **beszervezte**, s szabadlábra helyeztette. (ÁBTL. 3.1.9. V-140799.)

Ábrányinét is beszervezték „Horváthné” fedőnéven

Kiszabadulása után új kapcsolattartó tisztjétől megtudta, hogy az együttműködés férje és a magyar hatóságok között férje hibájából - miután nem volt hajlandó az utasításokat végrehajtani - megszakadt. Ezután sikeresen felderítette Atkár Arisztid kémtevékenységét, ami azért nem volt nehéz, mert férje távozása után 1949 és 1951 között Atkár szeretője volt, együtt élt vele, s kiszabadulása után ismét felvette vele a kapcsolatot. Újra érintkezésbe lépett **férjével**, annak minden lépéséről (levél, pénz, csomag, csempészárú, futárüzenet, kérés, egyes személyek felkeresése, stb.) azonnal tájékoztatta a hatóságot, ennek nyomán vették őrizetbe például Felkai Ferenc, Ráthonyi János, Szvatkó Pál, Csontó Menyhért, Marschalkó Teofil és Jogics József újságírókat.

1955-ben Ábrányinét („Wollné”) **átvette** a II. főosztály (**hírszerzés**) és azzal a feladattal küldte Bécsbe, hogy „...ismételten igénybe vegyék a korábbinál magasabb színvonalon a segítségét a férjével való kapcsolat újrafelvételében és megszilárdításában.” Csak az eredményes újbóli együttműködés esetén helyezték kilátásba gyermekeik kiengedését. (Magyarországon maradt két gyermekük 1956 novemberében tudott disszidálni apjuk személyes segítségével.). Ábrányiné átdobását a Fertő tónál hivatalosan az átszökés legendájával fedték. Ezt követően, 1955. december 8-án nővérét: Jósza Andrásnét is beszervezte a hírszerzés 4. osztálya „Keresztes Jánosné” fedőnéven.

Ábrányi Aurél 1949-ben Bécsbe érkezve hamar kapcsolatba kerül a **francia hírszerzéssel** (SDECE) régi ismerőse Lázár Ödön révén, aki akkor már francia ügynök és a SZER tudósítója. Lázár javasolja a bécsi francia nagykövetség sajtóattaséjának Patrice Duvaitnak, hogy vonják be Ábrányit a hírszerző munkába. Dornier százados, a francia hírszerzés tisztje alkalmazza is kutató ügynöknek és fordítóknak. (ÁBTL. 4.1. A-2127/4) Ezzel egy időben Gyárfás Tamás nevű ismerőse segítségével a bécsi argentin követség tanácsadója is jogi és sajtó ügyekben.

”Ábrányi az első időben értékesnek tűnő információkat adott. Egyben állandóan szorgalmazta, hogy anyagilag támogassák, családját engedjék ki. Mivel ezen követe-

léseit nem teljesítették, jelentései egyre értéktelenebbek lettek." (BM. III/I. "Az Ábrányi-Struzzeiro-Atkárý kém-csoport felszámolása 1955-ben." - ÁBTL. 4.1. A-2127)

1950 március 12-én a Budapestről Bécsbe utazó hírszerző tiszt, Vértés János őrnagy a személyes találkozóán kísérletet tett "Relly" fedőnevű ügynökük foglalkoztatásának felújítására, a kapcsolat megerősítésére.

"A találkozót lefolytató hírszerző tiszt véleménye szerint Ábrányi a részünkre átadott anyagokat a francia hírszerzés tudtával készítette, s azok nagy része feltehetően dezinformáció."

Ezt követően több kísérlet történt az együttműködés visszaállítására, ezek azonban meghiúsultak, mert "Relly" nem volt hajlandó a megjelölt helyre menni, kizárólag saját bécsi lakásán akart találkozni az összekötővel. **1951.** januárjában a kapcsolat véglegesen megszakadt. Ábrányi Aurélt február 22-én **a hálózatból kizárták** azzal az indokkal, hogy *"Viselkedéséből, jelentéseiből biztosra vehető, hogy az ellenség ügynöke."*

Ábrányi 1957-ben

A hírszerzés jelentése így folytatódik Ábrányiról:

"1951-től 1954-ig lényegében nem volt vele kapcsó-

latunk. Időközben feleségét beszerveztük és kiengedtük. 1954-ben Bécsben újból személyes találkozót tartottunk. (itt Dobróka János alezredes utazására utalnak bizonytalanul, - megj.: i.cs.) "Relly"-t nem tudtuk úgy kompromittálni, presszionálni, hogy mellettünk dolgozzon. 1954-től ÁB. szerveink - több-kevesebb együttműködéssel - tervezték és szervezték "Relly" titkos anyagainak, illetve személyének kiemelését, hazahozatalát."

(A jelentés utal arra, hogy „Relly” ügyében az állambiztonsági szervek számos ügynököt foglalkoztattak, pl. „Dunai”, „Szóke Imre”, „Gerendás”, „Nyíriné”, az olasz diplomata, az „Acél”-„Rónai”-„Szirom” akció csoport (!), stb.)

Ábrányi átáll és célszemély lesz Bécsben

Ábrányi a **francia hírszerzés** mellett 1951-től a **Szabad Európa Rádió**nak is dolgozik, 1956-ig annak bécsi különmegbízottja, havi 400 dolláros fizetésért. A **CIC** (Counter Intelligence Corps: az **USA** totális elhárítást végző titkosszolgálati szerve) részére végzendő kémtevékenység céljával 1951-ben Bécsben beszervezte a budapesti olasz nagykövetség sajtóattaséját **Struzziero Adalbertot**: hozzon létre kémrezidenturát Magyarországon, s az összegyűjtött politikai, gazdasági, katonai információkat jutassa ki hozzá Ausztriába. Az olasz diplomata Ábrányi megbízólevelével és a tőle becsempészett pénzen többeket beszervezett (Atkár Arisztid, Jeszenszky Antal dr., Darvas Attila, Wágner Márton, Szegedi-Stern Sándor, Szegedi Sándorné Lajtha Edit, Egyed Béla, Bazovszky Péter, Sugár Györgyné Göttler Vera, Ruszkay György.)

Budapesti Helyőrség
Katonai Bírósága.

92.

"B" sorozat

Szigorúan titkos.

B.II.0049/1956.

Mjt. száma: . . .

Fla. száma: . . .

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Budapesti Helyőrség Katonai Bírósága Budapest, 1956. június 27-28-29.-én a nyilvánosság kizárásával megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

az 1955. szeptember 22.-a óta előzetes letartóztatásban lévő

A t k á r y A r i s z t i d p.e.

aki Budapesten 1926. március 21.-én született, apja: + Ottó, anyja: Stieber Hilda, nőtlen, volt üzemtisztviselő, gimnáziumi érettségire tagozott, vagyontelen, büntetlen előzetes, magyar állampolgár, Budapest, II.ker.Bimbó u.19.sz.alatti lakos,

I.r. vádlottat,

az 1955. november 18.-a óta előzetes letartóztatásban lévő

D a r v a s A t t i l a p.e.

aki Bejón /Csehszlovákia) 1922. november 17.-én született, apja: + János, anyja: Jevdovics Antónia, nő: Kerédy Juditól, egy 3 és fé éves gyermeke van, középiskolai egyetemet végzett, gépészmérnök, vagyontelen, büntetlen előzetes, magyar állampolgár, Budapest, I.Fenyő u.5.sz. alatti lakos,

II.r. vádlottat,

az 1955. szeptember 28.-a óta előzetes letartóztatásban lévő

S z e g e s S t e r n / S á n t o r p.e.

aki Bereasdon 1921. december 21.-én született, apja: + Stern Bernát, anyja: + Fanni, elvált, gyermeke nincs, jog és államtudományi egyetemen tanult, szövetkezeti elnök, vagyontelen, büntetlen előzetes, magyar állampolgár, Budapest, XIII.ker. Szt.István krt. 2.sz.alatti lakos,

III.r. vádlottat,

az 1956. január 16.-a óta előzetes letartóztatásban lévő

K o s s y e d B é l a p.e.

aki Kispesten 1914. július 14.-én született, apja: Imre, anyja: Zahelka Margit, nő: Struzziéro Gabriellával, két gyermeke van, 4 polgárit

A katonai bíróság ítélete 1956-ban

A BM. I. (államvédelmi) Főcsoportfőnökség I. főosztálya (kémelhárítás) 1954 elején fokozott erőfeszítéseket tesz a

kémrezidentura teljes felderítésére. Márciusban egy "Pénzes" fedőnevű ügynök lakásán tetten érik **Struzzierót**, A megrémült olasz diplomata beismerő vallomást tett kihallgatásán, melynek során **beszervezték** és azt az utasítást adták neki, hogy Ábrányival és a rezidentura tagjaival továbbra is tartsa a kapcsolatot, a kémjelentéseket azonban a kijuttatás előtt mutassa be a vele kapcsolatot tartó operatív tisztnek. Az együttműködés folytatódik, Ábrányi viszonyt kezd Struzziero feleségével. Mások is részt vesznek már a kém-és csempésztevékenységben, így például **Mahmud Omeri** budapesti török diplomata és **Latapie Jean** francia követségi tisztviselő. Ábrányi új bécsi fedőcímről jelentkezik. Struzziero nem bírja idegekkel a megpróbáltatásokat és öngyilkosságot kísérel meg. A kórházban ismerőseinek, diplomáciai feletteseinek feltárja kapcsolatát a magyar kémelhárítással. Dekonspirálódott több személy előtt. Az olasz külügyminisztérium hazarendelte.

Struzziero vallomása alapján 1955. szeptember 22-én letartóztatták a felsorolt tíz személyt. A letartóztatottak majd mindegyike mellé fogdaügynököket telepítettek, s majd mindegyiküket be is szervezték.

A **Budapesti Helyőrség Katonai Bíróságának** Andó tanácsa 1956 június 27-től 29-ig tárgyalta a kémügyet. Mindenki beismerte bűneit, kivéve Bazovszky Pétert. Az ítéletek: Atkár: 15 év börtön; Darvas Attila: 10 év; Szegedi Sándor: 8 év; Jeszenszky: 7 év; Egyed: 4 év; Szegediné: 3 év; Wágner: 1 év; Sugárné: 1 év (3 évre felfüggesztve); Bazovszky: 10 hónap (3 évre felfüggesztve)

Az ÁVH a nyomozás, a büntetőeljárás majd a bírósági tárgyalás során is külön kezeli **Darvas Iván** színművész ügyét. (Eredeti neve: Darvas Szilárd Leo, 1925. június 14, Bene - Csehszlovákia -, Jevdovkimova Antonia)

Öccse: Darvas Attila és Atkár Arisztid is terhelő vallomást tett rá és **Tolnay Klárira**. (Bizalmas adatokat szolgáltatott ki, hamis iratok készítésében segédkezett, csempészetből származó pénzt közvetített, lakásán hamis igazolványokat és titkosíráshoz

használt vegyszereket rejtegetett, stb.) **Darvas Ivánt az I. főosztály, a kémelhárítás beszervezte ügynökönek.** (ÁBTL. 3.1.9. V-140799)

"Darvas Ivánt - figyelembe véve közéleti szereplését - nem tartóztattuk le." - írta Piros László államvédelmi altábornagy, belügyminiszter, ügyét nem akarják a többiekével együtt nyilvános tárgyaláson tárgyalni. Nem is lett nyilvános tárgyalás.

Darvas Ivánról külön, 1956. augusztus 4-én hozott ítéletet a Budapesti Helyőrség Katonai Bírósága B. II.0064/1956. sz. alatt. Feljelentési kötelezettség elmulasztása miatt 1 év börtönbüntetésre, 10 ezer forint vagyyonelkobzásra ítélte, a börtönbüntetést 3 évre felfüggesztette. Ezt abból a jelentésből tudjuk, melyet **Harangozó Szilveszter** r. alezredes, a BM. III/III-4 osztályának, tehát a kulturális elhárításnak a vezetője írt alá 1965. március 31-én. Ebben felülvizsgálja Darvas Iván nyilvántartását. (ÁBTL. 3.1.9. V-140799, 529-530.old.) Ennek kapcsán összefoglalja a színművész terhére rótt más törvénybe ütköző cselekményeket is:

Darvas Iván

Vallomást tett továbbá Atkárý arról, hogy 1948 óta bejelentetlenül, illegálisan élt, hogy a katonai szolgálat alól magát kivonja. Ennek érdekében hamis katonai igazolványt és hamis bejelentőlapot készített magának. A hamis iratok készítésében segítséget nyújtott neki barátja Wágner Márton, továbbá Darvas Iván színész is, aki tudomással bírt kémtevékenységéről és adatokat is szolgáltatott neki. Ezenkívül 1955 nyarán Atkárý levélben közölte Ábrányival, hogy apjának a frankfurti Rheim Main Banknál nagyobb nyugdíjkövetelése van, s kérte őt, hogy annak egy részét csempésztessé be neki. Ábrányi három részletben 44.000,- forintot küldött be Atkárýnak csempészeken keresztül. A csempészekből a pénzt Darvas Iván színész vette át, s juttatta el Atkárýnak.

Atkárý a pénzt, továbbá a titkosíráshoz használt vegyszert, valamint hamis igazolványait Darvas Iván lakásán rejtgette, amit nála meg is találtunk. Darvas Ivánt az I. főosztály beszervezte. Wágner beszerzésével a VII. osztály foglalkozik.

Beismerte továbbá Atkárý, hogy 1953 nyarán rokona Wack Gézánd 20 db. Napóleon aranyat adott át neki azzal, hogy azt értékeítse. Atkárý az aranyérméket ismerősének Tolnay Klári színésznőnek adta át, aki azokat egy előtte ismeretlen személynek eladta.

Vallomást tett továbbá Atkárý arról, hogy 1955 márciusában barátja Ábrányi Aurélné elmondta neki, hogy őt a börtönben az ÁVH. beszervezte. Egy ideig a cellatársairól kellett jelentéseket adnia, majd szabadlábrahelyezték. Ezt követően Ábrányi kapcsolatait kellett felderítenie. Elmondta neki Ábrányiné, hogy jelentéseket adott rendszeresen Felkay Ferencről, Jagics József-ről, Ráthonyi Jánosról, akiket az ő jelentései alapján letartóztattak. Közölte, hogy jelentéseket adott Atkárýról is. Beszámolt a Hatóságának kémtevékenységéről, s minden más illegális cselekedeteiről.

Darvas Ivánt az I. főosztály beszervezte

"... az ellenforradalom alatt a Művészeti Szövetség "Forradalmi Bizottságá"-nak volt tagja, mint ilyen aktív ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki. Lázító beszédek tartott. Tagja volt a Gyűjtőfogházban lévő politikai foglyok kiszabadítására alakult bizottságnak. E tevékenységéért 1957. V. 28-án előzetes letartóztatásba helyezték. A Budapesti Fővárosi Bíróság 1957. X.16-án kelt B.I.3678/1957/5. szám alatti ítéletében a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétel btt. és forint kizárás btt. miatt 2 év börtönre, 5 év egyes jogoktól való eltiltásra és 4.000 Ft. részleges vagyonelkobzásra ítélte,

valamint elrendelte az 1956-ban felfüggesztett 1 éves börtön letöltését is. A Budapesti Katonai Bíróság 1958. IX.5-én kelt B.IV. 0040/58. számú ítéletében összevontan jogerősen hűtlenséggel kapcsolatos feljelentési kötelezettség elmulasztása, katonai okirat hamisítás, deviza btt., demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétel btt. miatt 2 év 8 hó börtönre, 5 év közügyektől való eltiltásra és 4.000 Ft. vagyonekbezársra ítélte fenti tevékenységeiért. Kegyelemben részesült az 1959. évi 12. tvr. 1,2,3,4.§-a alapján."

Harangozó Szilveszter javaslatára Darvas Iván ügynök szervezési dossziéját a Nyilvántartó Osztály 1963. VII.26-án **megsemmisítette.** "Ezt kérem a nyilvántartásba is bevezetni, hogy **prioráláskor ne szerepelhessen.**" Ez azt jelentette, hogy priorálás kérésével a BM. egyes szervei ezután **már nem leltek a színművész ügynök múltjának nyomára.**

Darvas Iván 1990-94 között az első szabadon választott magyar **országgyűlés képviselőjeként** az SZDSZ frakcióban politizált.

Gerő a szovjet elhárítás hadnagya és a BM szt-tisztje

Az Ábrányi - Struzziero - Atkár kémrezidentura dossziéinak egyikében (ÁBTL. 3.1.9.V-140799/1) 1955-ben megjelenik későbbi főszereplőnk: **Gerő László** neve. A BM. Vizsgálati Főosztályának Előállító Csoportja vizsgálati utasításra tájékozik felőle azért, mert feltűnt Darvas Attila társaságában. Darvas a fogdában ceruzás feljegyzést készít ismeretségükről, amely 1948-ban kezdődött, amikor a Bosch Róbert Kft. -nél (később Autó-villamossági Berendezések Gyára) dolgoztak együtt, Darvas üzemvezető mérnök, Gerő személyzetis, de érdekes módon Gerő ezzel egy időben egy kis leányvállalatuk, a Gázóra-és Számláló-készülék Gyár igazgatója is. Gerő agresszív és erőszakos visel-

kedése miatt feszült volt a viszony köztük, Gerő népszerűtlen a dolgozók körében is és az általános elégedetlenség miatt 1949 márciusában távozott a vállalattól.

Gerő László a 60-as években

1951-ben, amikor kijött a börtönből, ahol egy évet töltött **halálos gázolás** miatt (a pártból is kizárták) felkereste a Kohóipari Tervező Iroda fordító osztályát vezető Darvast és munkát kért tőle, hivatkozva perfekt orosz nyelvtudására. Darvas feladva korábbi ellenséges viszonyukat munkát adott kollégájának, akitől családja és barátai is elfordultak. Ám a munkafegyelem felrúgása miatt el kellett bocsátania. Később mégis több fordítási, lektorálási munka, könyvkiadás összehozta őket.

1955-ben, amikor Gerőt már **visszavették a pártba és a Partizánszövetség vezetőségének is tagja** lett, egy műanyag feldolgozó ktsz.-nél pedig mint műszaki vezető dolgozott, Darvas felkereste, hogy tanácsot kérjen tőle egy olyan ügyben, amely rögtön felkeltette a volt szovjet kémelhárító figyelmét, mert összefüggésben volt az Ábrányi-Struzziero-Atkár kémrezidentúra titkos tevékenységével. Ettől a pillanattól már nem tévesztette szem elől Ábrányit, Gerő szerepe innen már nem véletlen.

1989. december 14-én találkoztam Gerő Lászlóval **Bécsben**, a Shopping City Süd melletti Novotel Szállóban. Gerő mindjárt az elején kikérte magának, hogy belügyi nyugdíjasként tituláljuk, s "csak" két dolgot állított kategorikusan és visszatérően több órán

át: **1., Soha semmi köze nem volt a magyar állambiztonsági szervekhez; 2., Semmi köze nem volt Ábrányi Aurél erőszakos hazahozatalához**, mint külkereskedő ügyvédként foglalkoztatta Ábrányit odakint.

Gerő László és Ilkei Csaba Bécsben, 1989 decemberében

Pedig Gerő László (Budapest, 1923. május 24, Gerő Ibolya) bizony az állambiztonsági szolgálat nyugdíjasa volt. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található 2.8.2.2. D-144 és 2.8.2.2. 141 jelzetű dossziék iratai szerint a **D-144-es szigorúan titkos állományú rendőr századost** először 1975. február 28-i hatállyal helyezik nyugdíjba a **BM. III/II, a kémelhárítás 7. osztályáról**, amely a külkereskedelmi elhárítással foglalkozott.

Szolgálati idejét ekkor 27 év 59 napban állapítják meg, nyugdíja ennek megfelelően 6.285. Ft. A nyugállományba helyezést követően 1978. április 30-ig munkaviszonyban töltött újabb 3 év 4 hónap után nyugdíja 8.733. Ft. Majd egy újabb határozat arról szól, hogy munkaviszonya 36 év 59 nap szolgálati idő után **1979. január 29-én** szűnt meg, szolgálati nyugdíja havi 9.037. Ft.

Gerő kinevezése szt-tiszt állományba

A szigorúan titkos állományba történt kinevezése és véglegesítése **1967. szeptember 15-én** történt, akkor **"10" sz. r. százados** fedőnéven a **III/II-1** osztályra főoperatív beosztottként, konspirált munkahelyét ezen a napon foglalta el az **INTERAG RT.-nél**, igazgatóként. A kémelhárítás ezen osztálya az USA és egyes latin-amerikai országok hírszerzésével szemben folytatott elhárítást, ide tartoztak a követségek is. 1969-ben átkerül a **III/II-10** osztályra, amely fő területe a nemzetközi együttműködés volt. (Ekkor munkaviszonyának kezdetét 1948. január 1-től határozzák meg.)

Gerő László szülei politikai emigránsok voltak a Szovjetunióban 1930-37 között, ő ott végzett 5 középiskolai osztályt. 1937-ben hazatérve szerszámkészítő, lakatos és műszerész szakmát tanult, különböző gyárakban dolgozott. 1939-ben vették fel a kommunista pártba. 1944 áprilisában munkaszolgálatra hívták be Miskolcra, ahonnan megszökött a Mokán partizánokhoz, majd

novemberben átment a frontvonalon a **szovjetek**hez.

1944. november 15-től 1945. május 8-ig a 7. novoukrajnai gépesített hadtest törzskarában a **katonai elhárítás**nál tolmács, Berlinig jutott, ahonnan **hadnagyi rangban** jött vissza Budapestre. A Magyar Államrendőrség **Politikai Rendészeti Osztályán**, a hírhedt Andrássy út 60-ben tolmács és összekötőtiszt **Péter Gábor, Fehér Lajos** és a szovjet tanácsadók között, majd a **Szövetséges Ellenőrző Bizottság** szovjet képviselője mellett teljesít szolgálatot 1946 decemberéig, amikor a **szovjet érdekelt-ségű gépipari vállalatok** igazgatóságára kerül káderesnek, több szovjet vállalatnál tölt be vezető funkciót. 1950-ben Heves megyében halálos gépkocsibalesetet okoz, egy évet tölt börtönben, kizárják a pártból, anyját alacsonyabb belügyi állásba helyezik. Kiszabadulva műszaki fordító, lektor, majd a Csepel Autógyárban és a KGM Autó- és Traktoripari Igazgatóságán dolgozik, szövetkezetek műszaki vezetője.

1956-ban egy XIII. kerületi rendőrőrsön fegyvert szerez, jelentkezik a **Partizán Szövetségben**, amely a **Belügyminisztériumba** irányítja. Fegyveresen vesz részt a forradalom leverésében, megsebesül, majd pártszervező a XII. kerületben. Párttagságát 1975-ben helyreállították és 1939-től elismerték; megkapta a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérmet, a Fegyverrel a Hazáért partizán érmet, a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatát, a Szabadság Érdemrend ezüst fokozatát és több szovjet elismerést, így a Harci Érdeméremért elnevezésűt is.

A **Shell-Interág** élén érdemei és személyes politikai kapcsolatai fedezékében a gazdasági és pénzügyi rendet önkényesen felrúgja, akárcsak a kollektív és demokratikus vezetés alapelveit, egyszemélyi diktatórikus módszerekkel, kíméletlen arroganciával minden döntést saját magának tart fenn, a szubjektívizmusból származó rögtönzése, ötletei károkat okoznak a tervgazdálkodás folyamatában és nehezen oldható feszültségeket a vállalat vezetőinek körében. Ez vezet majd végül oda, hogy Bíró József miniszter egy súlyos visszaéléseket feltáró KNEB vizsgálat után fegyelmi vizsgálatot rendel el ellene 1978. május 18-án, annak

megállapításai alapján pedig augusztus 16-án **elbocsátja** a Shell-INTERAG RT. vezérigazgatóját. A pártból nem zárják ki, szigorú megrovást, utolsó figyelmeztetést kap **pártbüntetesként**.

De **szt.-tisztként**, belügyi állományban sem értékelik más-
képp, rossz modorú, erőszakos emberként ismerték, csak elné-
zőbbek vele szemben. A forradalom leverése után visszatért ko-
rábbi munkahelyére: az ARTEX-hez, ahol a vezetőség úgy dön-
tött: menjen ki Bécsbe, (az állambiztonság döntése értelmében,
fedőfoglalkozásként) vegye fel a kapcsolatot a korábbi ügyfelek-
kel, s kezdje meg egy export-import ügynökség szervezését. Volt
állambiztonsági vezetők szerint Gerő kapcsolata a szovjet katonai
elhárítással (SZMERZS) sohasem szakadt meg, baráti viszonyt
ápolt a BM szovjet tanácsadóival, a budapesti KGB megbí-
zottakkal, (mesélik: ismerte a szakma tolvajnyelvét is, bizonyos
vicceket csak ő tudott lefordítani társaságban), szinte biztosra
vehető, hogy Bécsbe érkezése után vodkával várta az MGB
ausztriai központja Baden bei Wienben, s csak azután kereste fel a
BM. III. Főcsoportfőnökségének bécsi rezidenturáját.

Ábrányi Aurél ellen 1959. VII. 8-án adták ki **körözést** a
II/2-c osztályon, ahol Lukács István hadnagy volt a tartótisztje.
Ábrányi, aki Bécsben a III. ker. Modena park 14. szám alatt lakik
jó körülmények között, az emigráns társadalmi élet közkedvelt
figurája, művelt, elegáns, kitűnő társalgó, megnyerő modorú, a
diplomaták keresik barátságát, a nők ragadnak rá. 1956 őszén
elsőként fogadta a repülőtéren a forradalom hírére Amerikából
Bécsbe érkező Nagy Ferenc volt miniszterelnököt és feleségét.
Gerő hamar megnyerte Ábrányi bizalmát. Megbízta egy vegyes
vállalat alapításának **jogi** előkészítésével, miközbenidehaza gyár-
tott "játékanyagot" juttatott el Ábrányinak, mint aktuális és titkos
katonai, gazdasági híreket, amelyek kezdetben nagy meglepetést
keltettek az amerikai hírszerzés felügyelte müncheni Szabad
Európa Rádióban.

Mérgezési kísérlet, majd hazarablás

1960 októberében egy este felhívta Ábrányit munkahelyén, hogy jöjjön és segítsen neki, mert defektet kapott a Bécs melletti Riedbergben. Ő oda is sietett, s csak éjfélkor érkezett haza. Hajnalban rosszul lett, a kihívott mentők agyvérzés gyanújával a bécsi Rosenhügel-i kórházba szállították. **Mérgezést** állapítottak meg az orvosok. Ábrányi emlékezett arra, hogy kerékcseré közben **Gerő** egy szalámis zsemlével kínálta, amit keserű és romlott ízűnek talált, ezért az első harapás után eldobta. Mégsem gondolt szándékos megmérgezésére, s elköveti azt a hibát, hogy felgyógyulása után úriember módjára túlteszi magát a gyanún, újra felveszi a kapcsolatot Gerővel, aki vonzó bőkezűséggel honorálja ügyvédi erőfeszítéseit.

(1962 júniusában egy ilyen nyomot nem hagyó, szendvicsbe rejtett méreggel a bécsi börtönben a csehek börtönorvosként dolgobiztonság figyelő szolgálatának - „kukkosok” - alhadnagyát: **Lapusnyik Bélát**, akinek azért kellett meghalnia, mert figyelőként részt vett számos olyan akció biztosításában, amelyek során a kémelhárítók külföldi nagykövetségekre hatoltak be illegálisan.)

1961 májusában Gerő arra kérte Ábrányit és feleségét, szerezzenek neki egy olyan lakást, amely közvetlen összeköttetésben áll a hozzátartozó garázzsal, ami gyorsan és biztonságosan megközelíthető. Találtak is egy ilyet az osztrák főváros 12. kerületében, a Kaulbach strasse 1-3 szám alatt, amit Gerő hamar el is foglalt. **Október 12-én** délután Gerő felhívta a dr. Adler László ügyvédi irodájában dolgozó Ábrányit, hogy sürgősen látogassa meg, rendkívüli megbízást szeretne adni számára. Ábrányi délután négy órakor köszönt el kollegáitól. Többé nem látták. Mivel nem ment haza, felesége másnap reggel a rendőrségre rohant, bejelentésére megszállták a házat, s betörték Gerő főbérletének ajtaját. A jegyzőkönyv szerint: dulakodás nyomai, vér, injekciós tű, ampullák, bennük morfium, dionin, ópium és codein.

Az osztrák rendőrség megállapítja, hogy Gerő október 12-én este 21 órakor Berg községnél lépte át a határt **Csehszlovákia** felé. Nemzetközi körözést adnak ki ellene, mert a talált vényo-

mok és a kitépett hajcsomók szerintük Ábrányitól származnak. Az emberrabló különleges akció csoport - állítólag - a gépkocsi csomagtartójában szőnyegbe csavarva a **magyar műszaki zárhoz** vitte Ábrányit, ahol már várták, éket nyitottak neki, majd gyorsan visszazártak. Az állambiztonsági jármű biztonsági kísérettel hajnalban ért **Budapestre** a Gyorskocsi utcai vizsgálati főosztályra, ahol az orvos ellátta a félig ájult férfi fején tátongó nyílt sebet.

Gerő 1961 december 1-én Budapesten levélben cáfolja az osztrák nagykövetnek azokat a vádakát, melyekkel tele van a bécsi sajtó. Ábrányiné hiába keresteti férjét, nincs válasz. A bécsi hatóságok javaslatára 1973-ban **holtá nyilvánítottja** férjét. Viszont ezt követően kérése ellenére sem folyósítottak számára férje után semmilyen pénzjáradékot. Ismételt beadványát 1976-ban elutasította a bécsi Tartományi Főtörvényszék, majd felbontás után 1978-ban az osztrák Legfelsőbb Bíróság is, amely az ítélet indoklásában tényként állapítja meg Ábrányi elhurcolását:

*"A megállapított tényállásból arra lehet következtetni, hogy dr. Ábrányit, mint 'nyugati ügynököt' **Magyarországra hurcolták**. Ennek folytán azonban csak lehetségesnek tekinthető, de nem valószínűnek, hogy Ábrányi egy ellene elkövetett bűncselekmény következményeibe halt bele. Maga az elhurcolás nem teremt olyan bűncselekményi tényálladékot, amely az alperest a felperes által kérelmezett **járadéki igények** teljesítésére kötelezné."*

Makra Zoltán, a müncheni nemzetőr munkatársa

Az emberrablás vizsgálatának első pillanatától felvetődik, hogy azt többen követhették el. Ugorjunk egy kicsit időben előre. 1986. május 15-én **dr. Makra Zoltán**, a Münchenben megjelenő magyar nyelvű Nemzetőr főmunkatársa - miután április 15-én lapjában terjedelmes cikket közölt az Ábrányi-Gerő ügyről - büntető feljelentést tett a wiesbadeni Szövetségi Bűnügyi Hivatalnál Gerő ellen, aki utazó üzletemberként gyakran megfordult az NSZK-ban.

(Makra 1935 óta ismerte Ábrányit, együtt végezték a jogi egyetemet Budapesten, s barátként üdvözölték egymást, amikor Ábrányi Bécsbe érkezése után, 1949-ben nyomban találkoztak a magyar menekültek központjának számító Mészáros Kávéházban.) A Bűnügyi Hivatal kihallgatta Makrát, s érintkezésbe lépett a bécsi bűnügyi rendőrséggel. Egy év múlva közlik Makrával: nem találják Gerőt, ezért az eljárást meg kell szüntetniük.

A Nemzetőr főmunkatársa azonban időközben fontos tanút jelent be és idéztet meg. 1987. április 12-én a Hivatal tanúként hallgatja meg a München, Stemplinger Anger 5. sz. alatt lakó **Reményi Károlyt**. Reményi (Rosner) Kálmán 1922-ben született, nevét 1946-ban először Radványi Kálmánra változtatta, majd 1962-ben ismét Reményi Károly. 1946-ban már a politikai rendőrségen dolgozott, 1957-től pedig a belügyi hírszerzésnél őrnagyi rangban. Marosán György 1989-ben elmondta, hogy ismerte Reményit, aki személyes biztosító tisztjeként 1960-ban Bécsen

keresztül elkíserte Rómába, az olasz Kommunista Párt kongresszusára. Reményi-Rosner később a római magyar nagykövetségen kap szolgálati beosztást. A BM kötelékéből való elbocsátása után, 1983-ban turistaként hagyta el az országot, s 1989-ben bekövetkezett haláláig Ausztriában és az NSZK-ban élt. Ő mondta el müncheni kihallgatásán, hogy Ábrányi elrablását egy 6-8 tagú akció csoport hajtotta végre, melynek Gerőn kívül tagja volt többek között Földes György későbbi belügyminiszter-helyettes (?) és az elhunyt Kertész József is.

Reményi állítását alátámasztó dokumentumot nem találtam az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. (Földes György ezredes legmagasabb beosztása: a III/I-4 osztály vezetője 1969-től; a római követségen rezidens 1962-66 között.) Arra vonatkozólag viszont találtam, hogy **Gerő László haláláig (1998) kapcsolatban volt a BM. III Főcsoportfőnökséggel**, melynek vezetője belügyminiszter-helyettesként folyamatosan tájékoztatást kért róla, "vigyázott rá", s figyelmeztette a veszélyekre. Ez a legnagyobb veszély idején 1986 május-1987 október között jól nyomon kísérhető a megmaradt dokumentumokban. (ÁBTL. 2.7.1.NOIJ-III/I-1-208)

Bogyé János r. vezérőrnagy, a III/I. csoportfőnöke

1986. május 22-én a BM. III/I csoportfőnöke: **Bogyé János** r. vezérőrnagy jelenti **Harangozó Szilveszter** r. altábornagy állambiztonsági főcsoportfőnök, belügyminiszter-helyettesnek, hogy az NSZK-beli magyar emigráció likvidálni akarja Gerő Lászlót, aki ellen az osztrák hatóságok még 1961-ben körözést adtak ki Ábrányi Aurél eltűntetése miatt. Az ellenséges hangulat azóta fokozódik, amióta Makra

Zoltán terjedelmes cikket írt az ügyről a Nemzetőr 1986. április 15-i számában. Gerőt nemrég az NSZK-ban látták és felismerték. A tájékoztatást folyamatosan kapja a magyar állambiztonság első embere.

Lényeges, új információ **1987.** március 10-én kerül Harangozó Szilveszter asztalára, amit felterjesztenek "Miniszter és Államtitkár elvtársnak" is.

Harangozó Szilveszter BM. III. főcsoportfőnök, belügyminiszter-helyettes

"Újabb, operatív forrásból származó információ szerint a **nyugatnémet** igazságügyi miniszter kérte az **osztrák** hatóságoktól az Ábrányi-ügy anyagainak kiadását arra hivatkozva, hogy amennyiben Ausztria az osztrák-magyar kapcsolatok féltése miatt nem akarja Gerőt felelőségre vonni, akkor az NSZK vizsgálná ki az ügyet, különös tekintettel arra, hogy Ge-

rő gyakran megfordul az NSZK-ban, főleg Münchenben. (Ábrányiné hozzájárult ahhoz, hogy bárki eljárjon férje ügyében.) Az osztrák kormány az Ábrányi-ügy anyagainak kiadását megtagadta azzal, hogy az osztrák nemzetbiztonsági ügy. A nyugatnémet fél azonban - amely úgy vélekedik, hogy az osztrákok inkább a nagymarosi beruházási megrendelést féltik - 'kis kaput' keresett és meg is találta az **INTERPOL**-ban, abból kiindulva, hogy az INTERPOL-megkeresést az osztrákok már nem tagadhatják meg. Ebben a stádiumban érkezett Gerő

Münchenbe. NSZK-beli tartózkodása során végig ellenőrzés alatt állt. Egy nyilvános helyen provokált verekedés ürügyén akarták őrizetbe venni, de végül az akció elmaradt."

BELÜGYMINISZTERIUM
ÁLLAMBIZTONSÁGI MINISZTERHELYETTESI
TITKÁRSÁG

Szigorúan titkos !
Különösen fontos !

45/78/10/146/1987.

Jóváhagyom:

Harangozó
/ Harangozó Szilveszter f. altbgy.
miniszterhelyettes

Harcos Miklós

TÜRO I
A minisztérium megadott:
Dr. Hoffbrandt László
Beosztása: III. sz. oszt.

2001. 11. 21.

Törlesztéssel:

E. H.

NAPI OPERATIV INFORMÁCIÓS JELENTÉS

146. szám

Budapest, 1987. július 27.

- 5 -

8./ A BM III/I Csoportfőnökség információja alapján 1986. május 22-én jelentettük, hogy a Nemzetőrben megjelent cikk szerint az osztrák hatóságok még 1961-ben körözést adtak ki GERŐ LÁSZLÓ ellen, aki "részt vett a magyar titkosszolgálat akciójában, melynek során eltűntették ÁBRÁNYI AUREL emigráns újságíró". 1987. március 10-én jelentettük, hogy a nyugatnémet igazságügyi miniszter kérte az osztrák hatóságoktól az Ábrányi-ügy anyagának kiadatását.

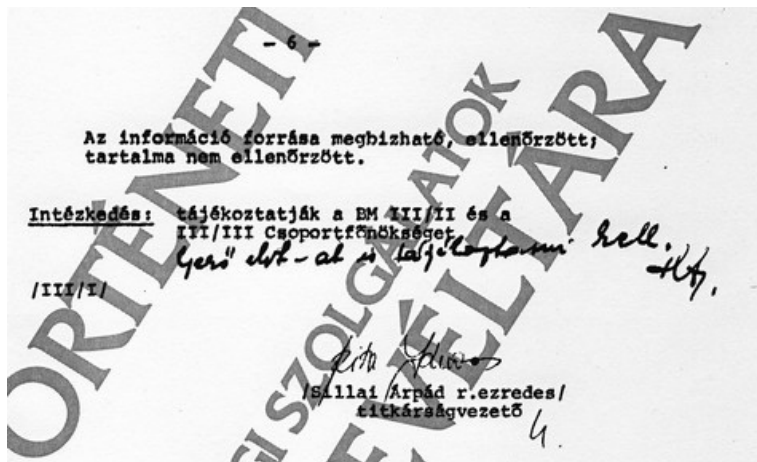
Újabb információ szerint egy müncheni bíróság - a nyugatnémet főállamügyész vádirata alapján - eljárást indított Gerő László ellen az Ábrányi elleni emberrablásban való részvétel miatt. Az ügyben 1987. június 14-én kihallgatták dr. MAKRA ZOLTÁN-t is.

Az eljárás osztrák kezdeményezésre indult. Gerőt - ha azonosítani tudják - letartóztatják, akár az NSZK, akár Ausztria területén tartózkodik.

A nyugatnémet elhárítás megállapította, hogy Gerő 1984. 6. tá legalább két alkalommal volt az NSZK-ban álnéven.

244 NOJ-III/1-146-146/8 (1. oldal) 1987. július 27.

Harangozó 1987-ben: „Gerő elvtársat is tájékoztatni kell!”

1987. július 27-én , amikor már nem először jelentik, hogy "Gerőt, ha azonosítani tudják, letartóztatják, akár az NSZK, akár Ausztria területén tartózkodik.", Harangozó Szilveszter altábornagy, állambiztonsági főcsoportfőnök, belügyminiszter-helyettes saját kezűleg írja a jelentésre intézkedésként, hogy:

"Gerő elvtársat is tájékoztatni kell." (ti.: nemcsak a III/II és a III/III csoportfőnökséget.) (ÁBTL. 2.7.1. NOIJ-III/I-146.)

1987. október 23-án Bogye János, a hírszerzés főnöke jelentésében két új elemet közöl:

"A bécsi ellenséges magyar emigráció az Ábrányi ügy felújítását tervezi. Ez a Magyar Népköztársaság elleni támadás mellett arra irányul, hogy a Bécsben élő Ábrányiné nyugdíjat kapjon. Az akciót a Magyar Szövetség az Emberi Jogokért és a Nemzetör szerkesztősége szervezi." "Az ügyről Makrának a római magyar nagykövetség disszidált hajdani munkatársa szolgáltatott adatokat."

Tájékoztatották "Gerő elvtársat", aki úgy gondolta, legbiz-

tosabb, ha Izraelbe megy.**1988-tól izraeli állampolgár**, útlevél száma: 4062264. Lakást vesz Tel-Avivban, a Yossi ben Jossef utca 27. szám alatt. Itthon a Moszad segítségével és annak szolgálatáról egyaránt suttoznak. Gerő 1989-ben dörzsölt kémelhárítóként lakást vált és elköltözik az 54. Pinkas Street 15/62-be, IL-62261, telefon: 3-414193, fax: 3-412058 . Nem sokáig lakik benne. Súlyos tévedéseként azt hiszi, hogy az emberrablás büntette elévült, az 1961-ben kiadott körözést visszavonták ellene, ezért magabiztosan ismét **Bécsben** terem és bejelentkezik a 1030 Weyrgasse 6. III.em. 11. sz. alatti lakásba saját nevén!

Gerő 1989-ben Bécsben

Már új bécsi lakásáról jön interjút adni **1989.** december 14-én az MTV **Új Reflektor Magazinjának** és a **Reform** című hetilapnak a bécsi bevásárlóközpont, a Shopping City Süd melletti Novotel Szállóba. Amikor aztán az interjú első részét sugározza Budapestről az MTV az "Új Reflektor Magazin" **1990. január 10-i** adásában, s látják benne Gerőt Ábrámyiné bécsi ismerősei, rögtön értesítik az asszonyt, hogy az emberrabló ismét Bécsben van. Csakhogy nem tudni hol a lakása,

hisz nem ott nyilatkozott, hanem előrelátóan a műsor bevezetőjében megnevezett és képen is bemutatott Novotel Szállóban.

Ábrámyiné nyomban a rendőrségre siet, megismétli az emberrablás el nem évült vádját és az 1961 óta érvényes körözésre hivatkozva kéri Gerő letartóztatását. A rendőrség azért

nem tartóztatja le azonnal, mert születési dátuma nem volt egyértelmű, hol 1923, hol 1925 volt feltüntetve az iratokban. Végül **szeptember 14-én veszik őrizetbe** a lakásán, élettársa: N.E. jelenlétében. (Ő is kapcsolatban állt korábban az állambiztonsági szervekkel.) A jegyzőkönyv szerint Gerő zsebében 1638 schilling készpénz volt, Visa, Diners és American Express hitelkártya, Euro-csekk. Szociális biztosítási kártyájának száma: 4541.

Október 9-én Dr. Anton Zelenka bíró elutasította Gerő jó nevű ügyvédjének, dr. Rudolf Mayernek az ajánlatát: félmillió schilling óvadék ellenében helyezték szabadlábra védencét. Gerő végig tagadta a gyanúsítást: ismerte Ábrányit, az ügyvédje volt, de semmi köze elrablásához, szerinte Ábrányi Braziliába menekült adósságai elől. Mind gyakrabban jelent rosszulállatot, az orvosi igazolások egyre betegbbnek mutatják, kisebb agyvérzése után **kiengedik**, a tárgyalást pedig 1996 januárjára halasztják.

13 év a luxus börtönben, rejtélyes távozás

Magyarországon hivatalosan csak **1961.** október 16-án rendelték el nyomozást **Ábrányi Aurél** ellen hűtlenség bűntette miatt. Ábrányi október 12 óta volt a BM Vizsgálati Főosztályának Gyorskocsi utcai fogdájában. A Legfelsőbb Bíróság katonai tanácsa **1963.** november 30-án Kat.II.0061/1963. számú ítéletével államtitok tekintetében rendszeresen és kémszervezet tagjaként elkövetett kémkedés, valamint béke elleni bűntett miatt jogerősen **13 év szabadságvesztésre** ítélte.

Hogyan töltötte napjait? Az **Írónak** nevezett szigorúan zárt emeleten az **Író-10-es** számot viselte, csak különleges igazolvánnyal volt látogatható. A különleges zárak őre **Kubik Lajos** volt, felettese **Révész Sándor**; Ábrányi kihallgató tisztje **Kugler Ferenc** százados, felettese **Dr. Deák József** ezredes osztályvezető. Minden visszaemlékezés szerint Ábrányinak megkülönböztetett bánásmódban volt része, a környezetétől eltérő kivételes körülményeket teremtettek ahhoz, hogy minél többet megtudjanak tőle a francia és az amerikai hírszerzésről, a

Struzziero kémrezidentura működéséről. (Kihallgatói és felette-seik régóta arra gyanakodtak, hogy a megszerzett fontos népgazdasági és katonai információk a politikai és gazdasági élet két magas pozícióban lévő tagjától származnak, s erről csak úgy győződhetnek meg bizonyossággal, ha hazahozzák Ábrányit és elegánsan vagy drasztikusan kiszedik belőle a neveket.)

A Gyorskocsi utcai börtön és fogda

Egy névtelen szemtanú visszaemlékezéséből:

"Minden reggel felvitték a 310-esbe, ott töltött négy órát, délben visszavitték ebédelni, aztán délután újra felkísérték." "Állandóan kapta a sok géppapírt és gépelt. Mindig fogalmazott valamit..." "Volt egy tiszt, aki csak neki vásárolt, aztán egy őr, aki vigyázott rá. Ugyanazon a szinten volt elhelyezve, ahol más őrizeteseek, csak neki külön lakosztály járt: volt benne egy kis előtér vécével, s két zárka állt rendelkezésére, egy nappali és egy háló. Külön kijelölt fodrász nyírta, borotválta. Kapott egy Szokol rádiót is. Reggelenként fülhallgatóval a fülében

sétálgatott fel s alá a cellájában. Civil volt végig, ritkán, de új ruhát is kapott, ügyelt arra, hogy jólöltözött legyen." "Még narancsot is hoztak neki."

BELÜGYMINISZTERIUM
III/1. Osztály

SZIGORUAN TITKOS!

31-315/74.

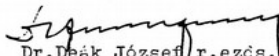
BM Igazgatásrendészeti Csoportfőnökség Vezetőjének
K u k k István r.ezredes Elvtársnak!

B u d a p e s t

Értesitem, hogy Dr. Á b r á n y i Aurél /:Szentendre,
1914. július 10. Varnai Róza:/ osztrák állampolgár,
- akit a Legfelsőbb Bíróság 1963. november 30.-án
Kat.II. 0061/63.sz. ítéletével államtitok tekintetében
rendszeresen és kémszervezet tagjaként elkövetett kém-
kedés, valamint béke elleni bűntett miatt jogerősen
13 évi börtönbüntetésre ítélt -, 1974. október 15.-én
09.00 h-kor miután büntetését letöltötte szabadul.

Kérem a szükséges intézkedést megtenni sziveskedjék.

B u d a p e s t , 1974. október 11.

Dr. Deák József r.ezds.
osztályvezető

Ábrányi 1974. október 15-én szabadul

1974. október 11-én dr. Deák József ezredes, a BM. III/I osztályvezetője "Szigorúan titkos" szolgálati feljegyzést küld az Igazgatásrendészeti Csoportfőnökség vezetőjének: **Kukk István** rendőr ezredesnek, akit arról értesít, hogy Ábrányi letöltötte 13 évi börtönbüntetését, **1974. október 15-én** reggel 9 órakor szabadul, tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Többek egybehangzó visszaemlékezése szerint 1974 augusztusában Ábrányit zárkájában többször felkeresi **Rajnai (Reich) Sándor** r. vezérőrnagy a III/I csoportfőnöke, főcsoportfőnök-helyettes (a hírszerzés főnöke 1967-1976, később moszkvai nagykövet 1982-1989 között) két ismeretlen civil ruhás férfi társaságában és hosszan tárgyalnak. Ezt követően október 15-én nyugat-európai eleganciával felöltöztetik Ábrányit és Rajnai vezérőrnaggyal és két fős kíséretével eltűnik a gyorskocsi utcai objektum zsilipjében.

[1990. november 23-án **Horváth Balázs**, az Antall-kormány belügyminisztere tájékoztatja **Boross Pétert**, a polgári titkosszolgálatokat felügyelő tárca nélküli minisztert, hogy Ábrányi Aurél eltűnése ügyében államigazgatási eljárást folytat az ORFK Vizsgálati Főosztálya. 1990. december 10-én a Nemzetbiztonsági Hivatal mb. főigazgatója: **Dr. Simon Sándor** jelenti Boross Péter tárca nélküli miniszternek - egyebek között - a következőket:

*"1961-ben **Ábrányit erőszakkal Magyarországra hozták** és bírói ítélet alapján az Állambiztonsági Vizsgálati Osztály Gyorskocsi utcai objektumában elkülönítve 1974. okt. 15-ig fogva tartották. Szabadulása előtt két hónappal magas beosztású vezetők - **Rajnai Sándor** és két eddig ismeretlen személy - intenzív tárgyalásokat folytatott nevezettel, majd közvetlenül szabadulásakor, 1974. okt. 15-én kívánságának megfelelően luxus színvonalon felöltöztették. Dr. Ábrányi Aurélt a Gyorskocsi*

utcai objektum 'zsilipjében' Rajnai Sándor és két fős kísérete átvette. Ettől az eseménytől kezdődően további sorsa ismeretlen." A jelentés a folytatásban - egyebek között - a következő meglepő mondatot tartalmazza: "1974. október 31-én (!) a BM. **III/II-3 osztály** (elhárítás az európai NATO országok - az NSZK és Ausztria kivételével -, Törökország és a semleges államok hírszerzésével szemben) "**Szerkesztő**" fedőnéven **játszmát** kezdeményezett. A BM. Adatszolgáltató Osztály birtokában lévő irattári karton utal az ügy dossziéira, ám azok 1989 végén vagy 1990 elején eltűntek."]

Dr. Pajcsics József r. ezredes, az ORFK Vizsgálati Főosztályának mb. vezetője, aki 1967-től teljesített szolgálatot a Gyorskocsi utcában 1991. április 22-én a következő tájékoztatást adta az Interpolnak, majd Ábrányi feleségének:

"Dr. Ábrányi szabadságvesztés büntetéséből 1974. október 15-én szabadult. 1974. október 16-án 13.10. órakor a soproni határátkelőhelyen a W 637-656 frsz-ú személygépkocsival Ausztria felé kilépett Magyarországról. További sorsának alakulásáról semmilyen információval nem rendelkezünk. Adataink szerint kizárható, hogy az említett időben Magyarországon vagy Csehszlovákiában elhunyt volna."

1991. július 11-én Pajcsics ezredes az Új Reflektor Magazin stúdiójában még hozzátette:

"...ismerjük annak a svájci személynek az adatait is, aki beutazott ezzel a személygépkocsival Magyarországra."

Pajcsics 1992-ben az osztrák-magyar jogsegélyegyezmény keretében tanúvallomást tett a Pesti Központi Kerületi Bíróságon az Ábrányi-ügyben. (1.Pk.176.556/1992)

"Olyan adataink is vannak, hogy Ábrányit Csehszlovákiában elgázolta egy tehergépkocsi..." "Ábrányi Aurél-

ról egy hétkötnyi dokumentumcsomagot készítettek, amelynek fedőneve "Szerkesztő" volt, s melyet 1974-ben az archívumban helyeztek el. **1988-ban még megvolt ez az akta. 1989-ben már nyoma veszett.** A dokumentációnak egy másik része Gerő Lászlóval is foglalkozott. 1980-ban még megvoltak az akták. A Gerő László ügynöki munkájáról szóló akta 1961-ig igazolta tevékenységét. 1961 után nem áll rendelkezésünkre több adat."

Ingeborg Ábrányi és Ilkei Csaba 1991. június 5-én Bécsben

Amikor Ábrányi Aurél feleségét, **Ingeborg Ábrányit 1991 június 5-én** felkerestem Wien 1010 Ganzagagasse 5. szám alatti lakásában, - Dézsy Zoltán kollégám társaságában - elmondta, hogy szerinté férjét Oroszországba vitték, s ott is halt meg .(MTV

"Új Reflektor Magazin", 1991. június 13 és július 11.)

Egy Gyorskocsi utcai őr biztosan hallotta, hogy Csehszlovákiában elütötte egy szemetesautó. Vajon mit jelenthetett az a bizonyos "játszma" a következményeket tekintve?

- 1., Ábrányit **kicserélték** valakiért.
- 2., **Kettős ügynök** lett, egy színlelt és egy valódi megbízással.
- 3., Ellátták új személyi okmányokkal és pénzzel, s hagyták távozni a semleges **Svájcba**, ahonnan esetleg tovább repült az **USA-ba**.
4. Látszólag elengedték a nyugati határon túlra, valójában ott rögtön újból elrabolták és **átadták** a csehszlovák vagy a szovjet állambiztonsági szerveknek.

Gazdag titkosszolgálati tapasztalatok birtokában, s jó

*Rajnai (Reich) Sándor hírszerző
vezérőrnagy*

fantáziával a variációk és a kombinációk száma tovább bővíthető. Magas rangú volt állambiztonsági főtisztek szerint most jött el annak az ideje, hogy az elkövetkező néhány évben megszólaljanak azok, akik eddig hallgattak, de tudják a még megfeytetlen rejtély titkát.

A legtöbbet tudó tanú:

Rajnai (Reich) Sándor 1992-ben Izraelbe távozott, majd onnan az USA-ba, ahol újsághírek szerint 1994-ben halt meg. Az állambiztonsági operatív munka, a játszmas nemzetközi műveletek egyik legképzettebb kádere volt,

kétszer tanult a Szovjetúnióban: 1952-ben a Dzserszinszkij

Állambiztonsági Főiskolán, majd 1954-55 között a Lenin Egyetemen. Magas diplomáciai posztokon is különleges feladatú hírszerző maradt: 1962 augusztusában kinevezték a moszkvai magyar nagykövetség I. tanácsosává, majd 1963 júniusában előléptették a követség első beosztottjának. Egy év múlva, 1964. július 13-án az MSZMP Politikai Bizottságának május 13-i határozata alapján az Elnöki Tanács kinevezte rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré. 1978-1982 között nagykövet Bukarestben, majd 1982-1989 között Moszkvában. Azon ritka megbecsülésben volt része - avatott és értő belső informátorok szerint -, hogy a világ első három titkosszolgálat (CIA, KGB, MOSZAD) ismerte el munkáját. S ha ő valamilyen nemzetközi akciót indított Budapest-ről annak végrehajtására a világ minden részén garanciák voltak.

Soha, sehol nem hallgatták ki az Ábrányi ügyben **Harangozó Szilveszter** rendőr altábornagyot, aki 1989. április 30-án vonult nyugállományba 40 évi szolgálat után. Érdekes, hogy Ábrányi USA-ban élő **fia**, aki egyébként a szállodaiparban találta meg helyét, soha nem kutatta apja sorsát, mintegy kimondatlanul is erősítve azt a feltételezést, hogy Ábrányi az USA-ba távozhatott, s ott feltűnés nélkül, gondtalanul élt.

120 millió dolláros üzlet az állam kárára

Gerő romló egészségi állapotára tekintettel lassan haladt Bécsben a bírósági eljárás, ítéletre pedig nem került sor, mert Gerő **1998**-ban elhunyt. De nem búcsúzhatunk el tőle úgy, hogy ne említenénk azt az elhíresült üzletét, mellyel 120 millió dollárt vett ki a magyar állam zsebéből egy törvénytelen hitel folyósításának kieroőszakolásával személyes kapcsolatai útján. A nagy átverés ügyében 1994-ben így interpellálták a parlamentben a legfőbb ügyészt: hova tűnt a magyar állam 120 millió dollárja (akkori áron 10 milliárd 800 millió forint, a kamatokkal együtt 24 milliárd forint), amelyet 1986 márciusa és 1987 júniusa között a **Magyar Külkereskedelmi Bank** adott hét gyors hitel formájában azon négy cégnek, melyek két üzletember: Gerő László izraeli lakos, valamint **Oscar Schmidt** osztrák vállalkozó érdekeltségi

körébe tartoztak? Ekkora összeget csak a Magyar Nemzeti Bank előzetes engedélyével lehetett volna kölcsönözni kellő pénzügyi fedezet biztosítása mellett. Ilyen engedély nem került elő. Fentről a Magyar Külkereskedelmi Vállalatra osztották a feladatot, amelynek nem volt ennyi pénze, külföldi hitelezőitől kellett kérnie, ám arra nem kapott garanciát, hogy a szokatlan kölcsön felvevői vissza is fizetik ezt a nagy összeget, hitelkockázati számításokra nem volt idő. Mi történt lényegében? Ahogy az lenni szokott, Gerőnek volt egy ötlete, - ez esetben egy **kaliforniai olajfinomító**, a Powerine Oil részvényeinek megvásárlása - s annak realizálására mozgósította politikai, kormányzati kapcsolatait.

Gerő erről 1989 decemberében így beszélt Bécsben:

*"...a jó üzlet bukni látszott a Magyar Külkereskedelmi Bank késlekedése miatt. A veszteség megakadályozása érdekében fordultam **Németh Miklóshoz**, aki annak idején az MSZMP KB titkára volt. Feltártam előtte az előzményeket, az egész ügyletet, ám miután először látott életében, nem hitt nekem, legalább is kételkedett, ezért megkérdezte, hogy ki tudja igazolni az igazmondásomat.*

*Válaszoltam: **Fekete János**. Jelenlétemben felhívta Fekete Jánost, aki szó szerint igazolta az általam elmondottakat, s ez meggyőzte Némethet igazamról. Intézkedett, hogy a távol lévő pénzügyminiszter, Medgyessy Péter helyett másnap*

Fekete János, az MNB volt alelnöke

*hajnalban, reggel hétkor fogadjon engem **Madarasi Attila** államtitkár. Madarasi berendelte magához **Patkó András** miniszter-helyettest, aki az egész ügyet folyamatában nagyon jól ismerte, hisz naponta referáltam neki és megkérte, hogy ezt a hitelügyletet rendezze. Még időben meg is kaptuk a pénzt..."* (Segített **Németh Károly** is, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a párt főtitkár-helyettese, korábban KB-titkár, később az Elnöki Tanács elnöke.)

Gerő csak úgy kaphatta meg a pénzt, ha örököseül a magyar államot jelöli meg. Megírta a végrendeletét, folyósították a hitelt. A pénz egynegyedéért Gerő Lichtensteinben bejegyzett cége, a GELACO AG. meg is vette a Santa Fében lévő olajfinomítót. A további dollármilliók sorsa ismeretlen maradt, a hitelt nem törlesztették üzlettársával, s jobbnak látta Izraelbe költözni. Az MKB pert indított Los Angelesben, ami végül peren kívüli egyezséggel végződött: a 120 millió dollár egynegyedéért futni hagyták Gerőt, aki 1995-ben a börtönben **új végrendeletet** írt: az állam helyett élettársára: Nagy Ferencnére hagyta vagyonát, leánya örökségét a köteles részre korlátozta. A hitel később ugyanúgy belekerült a bankkonszolidációba, mint a többi bank kétes kintlévősége. A hatalmas hagyaték személyes rendezése vagy tán más miatt is Gerő 1998-ban arra a váratlan elhatározásra jutott, hogy hazajön Magyarországra.

Egy nappal a tervezett út előtt azonban **váratlanul meghalt**. Sietősen elhamvasztották. Hogy hová lett 200 millió dollárra becsült vagyona, csaknem száz bankkártyája? Még nem tudjuk. 1989-ben Bécsben büszkén említette, hogy változatlanul az MSZMP (Munkáspárt) tagja, rendszeresen fizeti a tagdíjat, s olvassa a "Szabadság"-ot. Mert mindig az elvek pártján állt, s kommunista maradt.

A levéltár dossziéit kinyitottam, de az ügyet nem zárhattam le, mert a történetnek nem volt vége: nem tudjuk a teljes igazságot.

Gerő: „Még időben meg is kaptuk a pénzt!”

Vajon megvannak-e még azok a **cellák**, ahol 13 évet töltött Ábrányi Aurél luxus körülmények között? 2010. június 25-én elmentem megnézni, emlékét megidézni a mai **Gyorskocsi utcai** intézménybe, mely megviselt állapotában ad helyet a büntetés végrehajtásnak, a rendőrségi vizsgálóknak és az igazságügyi szakértői irodák némelyikének.

A büntetés végrehajtás mai nemzedéke, - sem ifjabbak, sem idősebbek - nem emlékszik Ábrányira, a nevét sem hallotta, s egyáltalán elképzelhetetlen számukra napjaink túlszűfolt börtönviszonyai között, hogy valakinek 1961 és 1974 között az egyik szinten **lakosztálya** legyen nappalival és hálóval, külön vécével és zuhanyozóval, a másik szinten pedig **dolgozószobája**; mosolyognak azon, hogy Ábrányi Szokol rádiót kapott, reggelente fülhallgatóval sétálgatott, külön fodrász borotválta és nyírta, egy tiszt csak neki vásárolt hol új öltönyt, hol narancsot. Ilyen megkülönböztetett bánásmódot emberemlékezet óta itt senki sem érdemelt ki. Arra sincs példa a zord, helyenként omladozó, kilátástalanságot sugárzó, megfáradt levegőjű épületben, hogy írói,

szellemi tevékenység támogatásaként valakit reggelente felkísér-jenek a 310-esbe, ott órákon át gépeljen, miközben mindig ugyan-azon ór áll az ajtaja előtt, aki délben visszaviszi különös foglyát ebédelni a nappali cellájába, s pihenő idő után újra felkíséri írói tevékenysége folytatására.

S hogy mi volt az a fontos, amiről a több titkosszolgálatnak is dolgozott, sikeres nemzetközi hírszerzőnek a legrészletesebben kellett emlékeznie? A francia és amerikai hírszerzés módszerei és eszköztára, kapcsolatai és kiépített hálózata, az Atkár-Struzziero kémrezidentura megszervezése és működése, nem különben az osztrák és nyugatnémet hírszerző és elhárító szolgálatok együtt-működése az előzőekkel. (Amint írtam tanulmányomban: Ábrányi kihallgatói és azok felettesei a legfelső szintig arra is gyanakod-tak, hogy a budapesti kémcsoport által megszerzett fontos nép-gazdasági és katonai információk a politikai és gazdasági élet **két magas pozícióban** lévő tagjától származnak, s erről csak úgy győződhetnek meg bizonyossággal, ha hazahozzák Ábrányit és elegánsan vagy drasztikusan kiszedik belőle a neveket.)

Gyorskocsi utcai fogda, a 310-es cella ma, előtte Ilkei Csaba

A Gyorskocsi utcai évszázados objektum régi, „történelmi”

szárnyában hiába kerestem az ötven évvel ezelőtti **Írónak** nevezett szigorúan zárt emeletet, s azt a cellát, mely az **Író-10-es** számot viselte. Én a **II. emelet** egyik tágas celláját láttam olyannak, amely annak idején több helyiségből állhatott, s netán Ábrányi lakta. Innen felkísértek - mint Ábrányit - nem liften, hanem gyalog a **III. emeletre**, a mai is létező, de éppen használaton kívül lévő **310-es** cellába. Leülhettem tán épp oda, ahol az **Író** is ült naponta, gondolkodhattam az elmúlt félévszázadról, mint annak idején ő 11 évi hírszerző tevékenységének napi részletekre és órányi mikrorészecskékre bontott történeteiről, semmit sem kihagyva, mert az ördög a részletekben rejlik, akárcsak a politika és a történelem.

Új dokumentumok, új válaszok

Néhány hónapja váratlan fordulattal leltem új dossziékra az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. Tartalmuk alapján **már meg tudom válaszolni** a cikkem elején említett 1., kérdés lényegét, több új információ gazdagítja a teljes körű feldolgozását, más vonatkozásokban árnyaltabbak lettek az Ábrányi-Gerő ügy történeteinek ok-okozati összefüggései. (A források: ÁBTL - 3.2.1. Bt-758/3/4/5; Bt-59/2; M-23448; 2.7.1. NOIJ III/II. 1979-88; O-8-185/1/2;)

Meghatározó erejű új dokumentum Ábrányi Aurél saját kézzel írt **beszervezési nyilatkozata és önéletrajza**.

Beszervezési nyilatkozatát Budapesten írta **1948. november 11-én**. Mint emlékezetes, családjával illegálisan akarta elhagyni az országot, 1948. november 3-án gépkocsival érkeztek Budapest-ről Kőszegre, ahol üzleti ismerőse Kerényi János szombathelyi autókereskedő várta, aki segítséget ígért az illegális határátlépéshez. Kerényi összeismertette Weöres Mihály ny. honvéd őrnaggyal, vele egy Óvári Lajos nevű asztalosmesterhez mentek, akinél egy orosz katona fogadta gépkocsival, ő vállalkozott a határon való átvittetésükre. Ábrányi egy borítékban átadott Weöresnek 9 ezer forintot, amiből Kerényi 3500-at, Óvári és a gépkocsival várakozó orosz katona 1-1 ezer forintot kapott, a

többit Weöres őrnagy megtartotta magának. Közvetlenül a határ előtt azonban már orosz járőrök várták a gépkocsit feltartoztatták, s utasait bevitték a szombathelyi ÁVH-hoz. (Ábrányi nem tudta, hogy a három segítőkész magyar közül kettő: Kerényi János és Weöres Mihály a HM. katonapolitikai osztályának (Kat.Pol) hálózati besúgói, Óvári Lajos asztalosmester pedig a szovjet határrendészetnek jelezte előre az akciót).

Itt kell visszatérni és **korrigálni** a **III/I.** (hírszerző) csoportfőnökség korábban idézett összefoglaló jelentésének következő megállapítását:

„A Kat.Pol. Osztály 1949. április 23-án /más adat szerint az ÁVO 1948. november 11-én / beszervezte. 1949. májusában telepítették Ausztriába...”

Tehát a „más adat” az igaz, de a zárójeles megjegyzés mégis zavaró, mert 1948. novemberében már nem volt ÁVO (Államvédelmi Osztály), lévén, 1948. szeptember 10-én megszűnt, helyébe az ÁVH (Államvédelmi Hatóság) lépett. Az 1948. november 3-án elfogott Ábrányit és családját a szombathelyi ÁVH-ról Budapestre szállították, ahol elég hamar, már november 11-én **beszervezte az ÁVH**, amely aztán egy Becher Vera nevű kutatóügynök közvetítésével **átadta a Kat.Pol.-nak**, amely anyagi alapon szervezte be, s egy hónapos kiképzés és kellő felkészítés után 1949. májusában Ausztriába telepítette hírszerző feladattal. A Kat. Pol. egyik futára Bécsig kísérte el. Ábrányi saját kezű beszerzési nyilatkozata a szerv megnevezése és a dátum tekintetében egyértelmű. Szó szerint így szól:

„Nyilatkozat

*Alulírott kötelezem magam, hogy az **Államvédelmi Hatóságnak** mint külső munkatárs szolgálatot fogok teljesíteni.*

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASÁG BELÜGYMINISZTERIUMA

INFORMÁCIÓS HIVATAL
Minősítése a 2003. évi III. tv. 2.§ (1) bek.
alapján megszűnt.

SZIGORUAN TITKOS!

FLIE: 0-12VU-6
Datum:

SZERV: _____

OSZTÁLY: III / I. Csoport

„B” DOSSZIÉ

DOSSZIÉ SZÁM: 10-69.240/50

MINÓSÍTÉS: ügynök

FEDŐNÉV: „Woll Lajos”

INFORMÁCIÓS HIVATAL
száma 106
arva
szóra
zártnak
szolgálati iratok
összeírása
2014.06.01
8/44-5/5201/96

NYILVÁNTARTÁS BEVEZETVE: 19 52.01.7

ARCHIVBA ADVA: 19 _____

ARCHIV SZÁM: BT-758

Abrányi egyik beszervezési dossziéja 1950-ből

Nyilatkozat.

60

40.

Alulírott kötelezem magam, hogy az Alkalmazgatási Hatóságnak mint kint-
ró munkatárs valogatást fogok teljesíteni.

Kötelezem magam továbbé, hogy a ka-
pott utasításokat mindezenkor is minden
korlátozásoktól mentesen teljesíteni fogom. A jelen
Kötelezettségem által kivételül a mindezenkor
kapott utasítások mellett tudomásomra jutó
minden fontos demokratikus ellenes megmoz-
dulásról, összejövetelről, szöveggyűlésről
és a fogalom alá eső esetekről,
haladéktalanul rótam is irásban jelen-
tést tenni.

Önként felajánlott szolgálataim kond-
erjénem teljes tudatában kötelezem ma-
gam arra is, hogy úgy a kapott utasításokat
valamint az ezzel kapcsolatos dolgokat
híven megörököm, arról senkinek, — még a
legközelebbi hozzátartozóimnak sem, —
sem titkolt és tiszteletet.

Aminnyire a vállalt kötelezettségemnek
is tiszteletre méltó, vagy a kapott utasításnak
nem teszék elégít, úgy tudomásomra jutó
saját felismerésem, mint megismerés, valamint csö-
lönös hármio ezzel járó kötelezettségeket.

Budapest, 1948 november 16.

Ábrányi Aurél

Bp. II. Fidesz - utca 50/a

Ábrányi Aurél saját kézzel írt beszervezési nyilatkozata

Kötelezem magam továbbá, hogy a kapott utasításokat mindenkor és minden körülmények között képességeimet meghaladó módon teljesíteni fogom. A velem kapcsolatban álló személyt a mindenkori kapott utasítás mellett tudomásomra jutó minden irányú demokrácia ellenes megmozdulásról, összeesküvés, szabotázs cselekményről és e fogalom alá eső esetekről haladéktalanul szóban és írásban jelentést teszek.

Önként felajánlott szolgálataim horderejének teljes tudatában kötelezem magam arra is, hogy úgy a kapott utasításokat, valamint az ezzel kapcsolatos dolgokat híven megőrzöm, arról senkinek - még a legközelebbi hozzátartozóimnak sem - nem tehetek és teszek említést.

Amennyiben a vállalt kötelezettségemnek és titoktartásnak, vagy kapott utasításnak nem tennék eleget, úgy tudomásul veszem, úgy felelőségem mint magamra, valamint családomra háruló ezzel járó következményeket.

Budapest, 1948. november 11.

Dr. Ábrányi Aurél

Bp. II. Fillér utca 50/a

Ábrányi kiforrott, jól olvasható kézírással önéletrajzot is készített az ÁVH-nak 6 oldalon. Olyan tényeket és adatokat is megismerhetünk belőle összefüggéseikben, melyekkel másutt nem találkozhattunk az iratok között. (A kiemelések tőlem_I.Cs.)

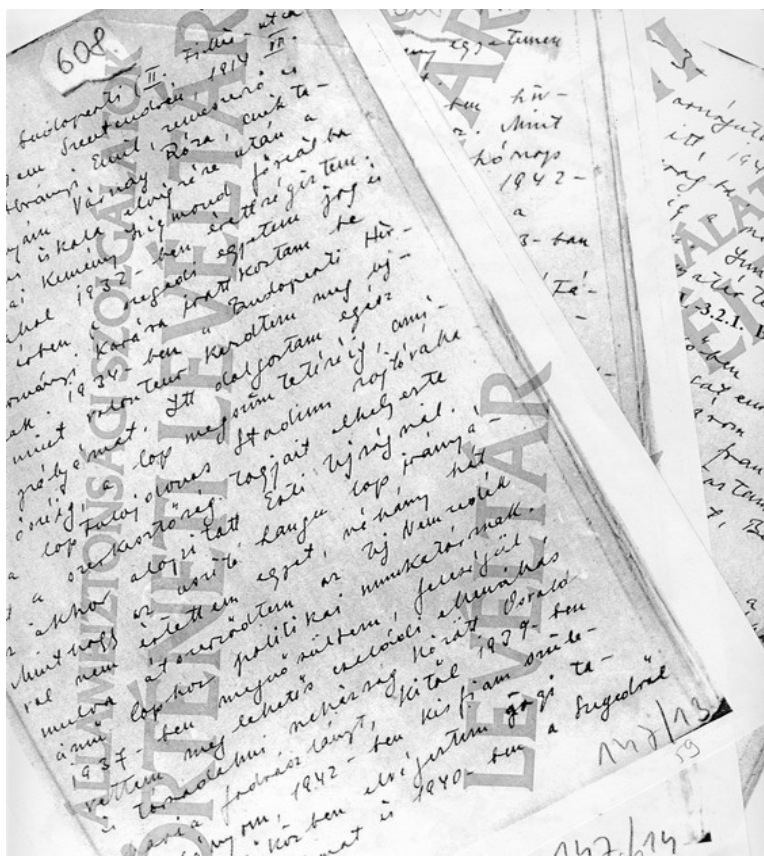
*„1937-ben megnősültem, feleségül vettem meglehetősen családi ellenállás és társadalmi nehézség között **Osváld Mária** fodrász lányt, kitől **1939-ben kislányom, 1942-ben kisfiam született.**”*

„A háború előtti időben alkalmam volt majdnem egész Nyugat-Európát beutazni. Mint diák három hónapos nyári egyetemet végeztem a franciaországi Grenoble-ban. Beutaztam Ausztriát, Svájcot, Olaszországot, Belgiumot, Németországot.”

„Első feleségem Budapest ostroma alatt bomba becsapódástól **meghalt**. Két gyermekem kisebb sérülést szenvedett. **Jelenlegi feleségemmel**, Szlatkovszky Ibolyával 1946-ban ismerkedtem meg, ebben az évben, ősszel újjáépítettem a Fillér utcai lakást és családommal ide költöztem.”

„Autókereskedésünk az 1946-47 konjunkturális időszak után egyre kisebb forgalmat bonyolított le, 1948 második felében pedig már deficitessé lett, úgy hogy szeptemberben elhatároztam az üzlet felszámolását. Utána megbízást kaptam a „Képes Figyelő”-től, vegyem át a lap párizsi tudósítását és nyugat-európai terjesztését. A feladatra felkészültem, minthogy Vásárhelyi (Dr. Vásárhelyi Ferenc, „Képes Figyelő”, megj.: I.Cs.) az útlevél megkapását biztosra ígérte, lakásomat és bútoraimat eladtam. Október 18-án váratlanul megtagadták az útlevél kiadását. Volt társam, Vadas László, aki illegálisan a hó elején Bécsbe utazott, értesített, hogy barátai támogatásával autókereskedelmi vállalatot létesít, s ha bármilyen oknál fogva nem tudnám új állásomat elfoglalni, jöjjen ki hozzá családommal. Így is döntöttem. Ekkor került sor arra, hogy november 3-án családommal együtt Kőszegre utaztam, abból a célból, hogy előre megbeszélt terv szerint orosz tehergépkocsin kimenjek Bécsbe.”

Önéletrajza végén Ábrányi felsorolja azokat az ismerőseit, akikkel a hatóság megbízásából kapcsolatba tudna lépni.

Ábrányi önéletrajzi oldalai

„A társadalmi kapcsolatok terén, mint politikus újságíró személyesen is ismertem a képviselőház legtöbb tagját, baloldalon és kormánypárton egyaránt, igen sok felsőházi tagot is. A politikai életen keresztül összeköttetésbe kerültem a gazdasági élet számos vezetőjével is. A jelenlegi gazdasági vezetők közül jól ismerem Bertil Hallströmet, a Magyar Gyufafaragó vezérigazgatóját, Aschner Lipótot, Walfner Györgyöt,

Ullmann Györgyöt, Fellner Pált, Fellner Györgyöt, Fellner Árpádot, Knob Sándort, Izsák Józsefet, Solt Nándort, a Maklári és tsa. Igazgatóját, stb. Az utóbbi években a korábbi társadalmi nexusok ápolásával kissé felhagytam, s a társadalmi érintkezés így szükség szerint szűkebb körre szorult. Nincs azonban akadálya annak, hogy ezeket a kapcsolatokat akár a még élen lévő régi gazdasági vezetőkkel, akár más társadalmi személyiségekkel felvegyem és kimélyítsem közvetlen baráti nexusaimon keresztül.”

A kizárás felülbírálata némi önkritikával

Az újonnan tanulmányozott dokumentumok egyikéből kitűnik, hogy Ábrányi 1951. február 22-i kizárását a hálózathoz önkritikusan **felülbírálja 1954.** május 26-án **Dékán István** államvédelmi ezredes, belügyminiszter-helyettes és a következőket írja a hírszerzés II/4. alosztályának feljegyzésére (Összefoglaló „**Woll János**”-ról):

„Farkas alezr. et. El kell készíteni a kapcsolatfelvétel, illetve a munkába állítás tervét. Igen komoly lehetőségtől fosztottuk meg saját magunkat! Dékán. VI. 16.”

Az összefoglaló megállapította, hogy Ábrányi jelentései alaposak, szakszerűek voltak, a Kat. Pol. szerint is precízek, kidolgozottak, adatai pontosak. Ábrányi maga kérte a személyes találkozásokat, mikor indokolatlan bizalmatlanságot érzett személye iránt, a támogatás, az eredményes munka alapfeltételeinek hiányát, az ígéretek be nem váltását.

86656 20-304/37. 11/1-vel -36-
 10-204-1/10
 Belügyminisztérium.
 II/4. alosztály.
 Szigorúan titkos!
 90-7/16.
 Ikt. szám: 28.../1954.
 Tárgy: Összefoglaló "Woll János"-
 ról.
 Feljegyzés.
 Budapest, 1954. május 21-én.
 I.
 "Woll János" DR. ÁBRÁNYI AURÉL
 szül.: Szentendrén, 1914-ben, anyja: Várnai Róza,
 magyar nemzetiségű, osztrák állampolgár, eredeti foglal-
 kozása újságíró, utolsó magyarországi lakcíme: Buda-
 pest, II. kerület Bimbó utca 11. szám, jelenlegi címe:
 ...
 "Woll János" a Katona Politikai osztály
 által beszervezett személy, aki 1951-ben lezakadt,
 jelenleg francia szolgálatban aktív hírszerző tevékeny-
 séget folytat a Magyar Népköztársaság ellen.

Dékán miniszterhelyettes: „Igen komoly lehetőségektől fosztottuk meg saját magunkat.”

Ábrányi a kapcsolattartás során elkövetett hibákat 3 pontban foglalta össze. Ezek így szerepelnek a hírszerzés 1954. május 21-i összefoglalójában:

- 1., Nem biztosítottuk a munka előfeltételeit. Nem irányítottuk rendszeresen, azt a véletlenre bíztuk, ami véleménye szerint ebben a szakmában nem helyes módszer.
- 2., Betegesen bizalmatlanok vagyunk iránta, és benne ez hasonló érzéseket kelt. Ezt a légkört nem tartja alkalmasnak a munka értékének emelésére.

3., A fentiek következtében nem a legjobb lehetőségeit kihasználva a fő irányban dolgozik, hanem mellék vágányokra kellett térnie.

Kijelenti, hogy a feladatok vállalására mi kértük fel őt és nem ő kötötte magát ránk. Feladatai minden részletét ismeri, pontosan tudja mi érdekel minket. Konkrét feladatokat kér az általa megadott keretek között.

Kifejti, az a körülmény, hogy családja Magyarországon van, a franciákat is bizalmatlanná teszi iránta, mert az az elképzelésük, hogy a magyarok esetleg presszionálhatják őt. A családjával kapcsolatos huzavona máris megrendítette helyzetét.

Kijelenti, hogy őszintén és becsületesen részt kíván venni a közös munkában, lehetőségei és kapcsolatai alkalmassak arra, hogy értékes szolgáltatásokat tegyen, az előbbieket elengedhetetlen feltétele családjának kiengedése.

Kéri, hogy ezzel kapcsolatban közöljük álláspontunkat.

E levél alapján 1951. január 11-én személyes találkozóra hívtuk őt Bécsbe, a szovjet zónába. Erre január 14-én válaszolt.

Ezen utolsó levelében sajnálkozását fejezte ki, ha a mi emberünk eredménytelenül megy el a találkozóra és bejelenti, hogy arra ő nem megy el, mert azt a saját részéről nem tartja alkalmasnak. Ezzel kapcsolatban a következőket írja:

„Fenn foroghat annak lehetősége, hogy körülményeim alakulását, törekvéseimet, céljaimat félre értitek és a pillanat szülte elhatározásból, meggondolatlan, később jóvátehetetlen cselekedetre szánjátok el magatokat. Bár-

milyen kicsi legyen is ennek az eshetősége, ilyen kockázatot nem vállalhatok magam és ügyünk érdekében.

... felkérem tehát az illető megbízottat, hogy fáradjon be hozzám a városba, lakásomban teljes biztonságban és nyugodt légkörben tudjuk megbeszélni a megbeszélendőket. Címemet és telefonszámomat tudjátok. Az illető hívjon fel telefonon, minden reggel 9 óráig otthon vagyok, s általában d.u. 3 és 6 óra között. Jelentkezzék Hollander néven németül vagy magyarul, mondja azt, hogy megkapta a kért flanel szövetet, átveszem-e és mikor tudja felhozni hozzám...”

1951. február 22-én „Woll János”-t a hálózattól kizártuk. A kizárás indoklása, hogy „Woll” viselkedéséből, jelentéseiből biztosra vehető, hogy az ellenség ügynöke.”

Az összefoglaló jelentés befejezésül megállapítja:

*„Woll János igen értelmes, igen széleskörű polgári műveltséggel rendelkezik. Németül és franciául tökéletesen, több más nyugati nyelven jól beszél... beszerzése, a kapcsolat újra felvétele esetén felderítheti számunkra a francia hírszerzés szinte egész munkáját a Magyar Népköztársaság ellen... a helyesen kidolgozott kapcsolat felvételi terv alapján megvan a lehetőség és a feltételek arra, hogy újra munkába állítsuk a mi részünkre. Ennek egyik alapfeltétele, hogy a vele való munkát egészen más alapon végezzük, mint eddig. Bizonyos mértékig **el kell ismerni vele szemben a saját részünkről elkövetett hibákat.**”*

Ennek egyik alapfeltétele véleményem szerint az, hogy a vele való munkát egészen más alapon végezzük, mint eddig, bizonyos mértékig el kell ismerni vele szemben, a saját részünkről elkövetett hibákat. A kapcsolat felvételére külön tervet dolgozok ki.

„El kell ismerni a saját részünkről elkövetett hibákat”

A II. főosztály (hírszerzés) kapcsolatot teremtett Ábrányival, aki „...**a részünkre végzendő munkára újra beleegyezett.**”

Munkája ellenében csupán azt kérte, hogy feleségével szakítsák meg a kapcsolatot, s gyermekeivel együtt engedjék ki őket hozzá. Amíg ez meg nem történik, s nem győződik meg a hatóság szándékainak őszinteségéről, **magyarországi hálózatát nem adja ki**. 1954 szeptemberétől decemberéig személyes találkozókon átadott egyes anyagokat, így például a léggömbakcióról, a magyar emigráns hírszerzőkről és a nyugatnémet hírszerzésről.

(Miközben szervezte Magyarországon a Struzziero féle kémrezidenturát, továbbá ügynökhálózatát a csempészek, Bécsbe járó hajósok, vasutasok, diplomaták, utazók, ártatlan kirándulók és hétpróbás fezőrök útján, jelentős összegeket, értéktárgyakat, leveleket és csomagokat, a kémkedéshez szükséges technikai eszközöket küldött az országba, példátlan mértékű illegális forint kifizetésekkel teljesítve

Kémek és ellenkémek, kettős ügynökök néha egy dologban voltak közösek a császárvárosban: Ábrányinak is dolgoztak harmadik üzletfélként.

A hírszerző és az üzleti kapcsolatok szinte szétválaszthatatlanok, dupla és tripla csavarokkal, néha a kémelhárítás sem ismeri ki magát köztük. Ábrányi emberei közül többen a magyar hatóságok beszervezett ügynökeiként tevékenykedtek, így például a „Szőke”, a „Dunai” és a „Kerekes” fedőnevet viselők. Az utóbbiakról tudni, hogy Ábrányi már nemcsak a francia hírszerzést és a müncheni SZER-t informálja, (az utóbbin keresztül pedig az **amerikai katonai hírszerzést**), hanem egy New-York-i megbízóját, bizonyos Waront (vagy Warrent) is. A csempész és

hírszerző tevékenységben Ábrányi mellett az osztrák fővárosban feltűnik - többek között - Sárdi Lajos, volt debreceni gyáros, a bécsi Thuli kávéház tulajdonosa is az amerikai zónában.)

Ábrányi 1955 júniusában ügynökként Ausztriába telepített felesége révén személyes találkozót sikerült szerveznie a magyar hírszerzésnek Ábrányival. A BM II. főosztályának jelentése szerint a találkozó

„...nem járt eredménnyel, mivel Ábrányi szemtelenül továbbra is követelőzően lépett fel, hogy csak abban az esetben hajlandó velünk tárgyalni, ha két gyermekét is kiküldjük. Ez esetben lehet szó arról - mondotta -, hogy Ausztriáról adjon részünkre adatokat, s mi is magyar vonatkozású adatokat közlünk vele. Ez alkalommal közölte azt, hogy a velünk való tárgyalásra csupán 5 perc áll rendelkezésre, s fölösleges a további tárgyalás.”

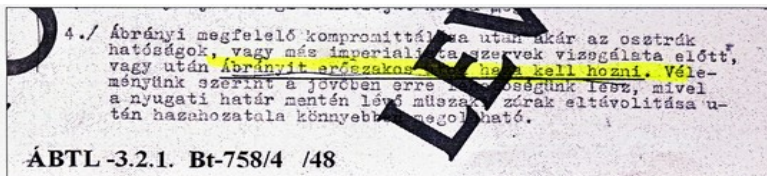
„Erőszakos úton haza kell hozni!”

Az 1956 május 10-én született hírszerző jelentésből ezek után derül ki az állambiztonsági döntés:

....Ábrányit erőszakos úton haza kell hozni.
Véleményünk szerint a jövőben erre lehetőségünk lesz, mivel a nyugati határ mentén lévő műszaki záruk eltávolítása után hazahozatala könnyebben megoldható. A fenti célból kifolyólag fel kell derítenünk egy olyan személyt, aki a műszaki zár lerakása előtt embercsempészéssel foglalkozott és ezen keresztül Ausztriában megfelelő ismeretségre tett szert. Ezen keresztül végre tudjuk hajtani Ábrányi erőszakos hazahozatalát.

Hazahozatalának célja: mindazon adatok megszerzése, melyek Ábrányi birtokában vannak külföldi hírszerzőszervekkel kapcsolatban. Azok esetleges ausztriai illetve magyarországi hálózatának felderítése, valamint Ábrányi Magyarországon lévő hálózatának teljes felszámolása.

lása.”

„Ábrányit erőszakos úton haza kell hozni!”

A jelentés 14 pontban sorolja fel a teendőket Ábrányi tevékenységének megszakítása és teljes körű felszámolása érdekében. Köztük olvasható:

„Ábrányi Magyarországon élő szüleit, valamint más hozzátartozóit anyagilag lehetetlenné kell tenni.”

„Ábrányi Magyarországon élő két gyermekének gyámhatóság alá való helyezése, illetve megfelelő nevelőintézetbe való elhelyezése.”

Vajon miért készít tervezetet Ábrányi erőszakos úton való hazahozatalára a **BRFK Társadalmi Tulajdonvédelmi Osztályának Arany-Valuta alosztálya** is ezzel a címmel: **„Dr. Ábrányi Aurél bécsi lakosnak Ausztria területéről való ellopására.”**

A tervezet utal arra, hogy Ábrányi 10 éves működése alatt rengeteg ügynököt küldött, telepített, több futárral dolgozott, saját ügynökeinek és futárjain kívül megismerkedett több hírügynökség ügynökével, telepített vagy bejáró ügynökségével, futárjaival, akik felderítése rajta keresztül lehetővé válna.

Az esetek sokszínűségét, a bécsi hírbörze ezer szálú összefonódását a legsötétebb üzleteléssel derűs példák és hihetetlen viszonyok mutatják. Idézzük az Arany-Valuta Alosztály tervezetét:

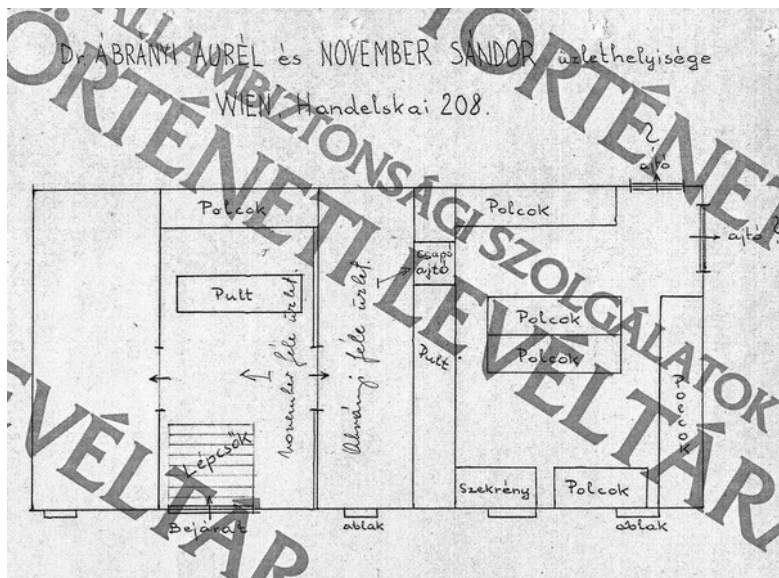
„Az 1958 október 16-án elkészített és Ferencsik ezredes elvtárs által jóváhagyott távlati operatív terv alapján alosztályunk „Vidor” fn. ügynökünk segítségével olyan

akciót indított be, amely azt célozta, hogy anyagi érdekeltsége folytán **Sárdi Lajos** bécsi fezőr közreműködését megnyerjük ahhoz, hogy segítségével több bécsi zugbankos árúját és magyarországi kapcsolatait realizáljuk.

„Vidor” fn. ügynök Magyarországról 1948-ban disszidálva került kapcsolatba Sárdi Lajos bécsi lakossal és Sárdin keresztül ismerkedett meg dr. Ábrányi Auréllal. Ábrányi „Vidor” fn. ügynököt is beszervezte, 3 napos kioktatásban részesítette, majd feladatokkal látta el. „Vidor” Magyarországra érkezve erről részletesen beszámolt... Az operatív terv megvalósításának idején „Vidor” abban a hitben kezdte megvalósítani és végrehajtani a kiadott feladatokat, hogy közvetlenül Sárdival áll kapcsolatban. Az év elején, különböző jelekből kétségtelenül megállapíthatóvá vált, hogy Sárdi nevében **dr. Ábrányi Aurél** szolgáltat részünkre a Bécsben lakó fezőről konkrét buktatási anyagokat, nevezettel közvetlenül kapcsolatban állunk... olyan akciókat bonyolítottunk le, hogy dr. Ábrányit vagy Sárdi Lajost az általunk megadott időre és helyre rendeltük találkozókra.”

Más alkalommal a **Határőrség Országos Parancsnoksága** felderítő osztályának vezetője: Kovács Dénes ezredes jelenti a BM. II/3 osztálya (hírszerzés) vezetőjének: **Tömpe András** vezérőrnagynak, hogy ellenőrzött adataik szerint 1959 nyarán Bécs II. kerület Handelskai 208 sz. alatt egy **bazár és fűszerüzlet** nyílt dr. Ábrányi Aurél amerikai hírszerző megbízásából azzal a céllal, hogy a népi demokratikus országok kereskedelmi hajói személyzetét tanulmányozza felhasználás végett, csempészáru vásárlás ürügye alatt. Annak érdekében, hogy a hajósok minél nagyobb létszámban járjanak oda vásárolni, az árút olcsóbban adja, a népi demokratikus országok valutáját pedig magasabb áron váltja be, mint más csempészáru értékesítők. . A cégtáblán **Ábrányi Aurél** van megjelölve tulajdonosként, az üzletet

azonban **Sárdi Lajos** vezeti, aki ügynökünknek elmondta, hogy az üzlet az övé, de azért van kiírva Ábrányi neve cégtulajdonosként, mert már megvan az osztrák állampolgársága, neki viszont még nincs, s így a saját nevére nem kaphatna engedélyt.

A bécsi bazár rajza egy ügynöki jelentésben

Ábrányi magyar hajósokat szólított fel ügynöki munkára. Az üzletben gyakran megjelenik Fischer Mátyás CIC.-ügynök, aki az 1958-ban a Hegyeshalomnál felszámolt Bühringer féle rezidenturát vezette, ő most tranzisztoros rádiókészülékeket árusít. Rendszeresen az üzletben tartózkodik mint elárúsító: November Sándor és Viola Walterné. Sárdi a második vásárlás alkalmával megajándékoz mindenkit egy golyóstollal vagy napszemüveggel, igyekszik a hajósokat meggyőzni arról, hogy vigyék munkatársaikat hozzá vásárolni.

Ugyanerről az üzletről a **román hírszerzés** is megküldi információit a BM-nek. Az üzlet alkalmazottait olyan Ausztriában vagy más kapitalista országban élő személyek felkutatására

használják, akik érdekelve vannak hozzátartozóik, rokonaik kihozatalában a szocialista tábor országaiból. Az üzlet fedésül szolgálhat egy ellenséges kémközpont tevékenységéhez. Az üzlet egyik elárusítónője, Fiala Krisztina igyekezett rábírní az egyik román hajó szakácsát, hogy maradjon Ausztriában, s e célból bemutatott neki egy gyanús személyt, aki „kereskedőnek” vallotta magát.

Az Ábrányi-Sárdi féle bazár természetesen sokaknak szemet szúr, a BRFK Arany-Valuta Alosztályán kívül foglalkozik vele az **ORFK Vasúti Főosztálya, a BM II/4 osztálya (közlekedési elhárítás) és a II/2 osztály (kémelhárítás) is**, amely „H” alosztályának ügynöke „Gerendás” fedőnéven nem más, mint **Gerő László**. Aki 1959 novemberében azt jelenti kapcsolattartó tisztjének: Bálint István r. századosnak, hogy Ábrányit az üzlet nyitásához a NATO-beli barátai is segítették, s már kb. 30 hajóst beszervezett. Gerő ekkor már az Ábrányitól kapott fényképezőgéppel dolgozik, amelyet elsősorban itthon kell használnia dokumentumok rögzítésére, mert a NATO hírszerzést nagyon érdekli a magyar néphadsereg újjászervezése.

A hírszerzés II/3-c alosztályának Chladek István r. őrnagy által készített 1959. október 29-i feljegyzéséből kiderül, hogy Ábrányi a lakásán bemutatta „Gerendás”-t **francia hírszerző főnökének**, aki a bécsi francia nagykövetségen dolgozott, s „**Gerendás**” elvállalta hírszerző jellegű adatok beszerzését számára. (Ábrányi pedig áru csempészéssel bízta meg, kérve, hogy ezt a tevékenységét a francia főnök előtt tartsa titokban.) Első feladatként meghatározott új adatokat kellett elvinnie **Nyugat-Berlinbe** bizonyos Doch ezredesnek. Gerő otthonosan mozgott Berlinben, hiszen megismerhette 1945-ben a Vöröshadsereg kémelhárító hadnagyaként. **Doch ezredes** elégedett volt és megkérte az ügynököt: próbáljon kapcsolatokat teremteni a berlini és frankfurti magyar kereskedelmi kirendeltségekkel. Visszatérve Bécsbe, Gerő Ábrányi lakásán, de annak jelenléte nélkül találkozott a francia hírszerzővel, aki nagyon dühös lett mikor megtudta, hogy Ábrányi csempész tevékenységbe is bevonta. Leál-

lította erről és utasította: Ábrányinak a jövőben csak kisebb jelentőségű információkat adjon át.

Ábrányi mesterien keveri a kártyát **hírszerző és üzleti feladatokat** végrehajtó partnereinek, ebben kollegialitás, barátság vagy morál nem számít. A magyar hírszerzés II/3-c alosztályának 1959. november 20-i jelentése - egyebek között - a már említett abszurd játékot is megörökítette, így hitelesítve azt:

*„Az Arany-Valuta Alosztály „Vidor” segítségével beszervezte Sárdi Lajost. Sárdi vállalta, hogy a rendőrség részére jelenti az összes bécsi zugbankos magyarországi futárait és elosztóit, cserében csak azt kérte, hogy az ő árúinak a rendőrség biztosítson Magyarországon szabad utat. A megállapodás alapján Sárdi 1959 májusáig rendszeresen értékes jelentéseket küldött, melynek alapján 16 személy ellen indult Magyarországon büntető eljárás, köztük több külföldi állampolgár ellen is... Ábrányi Aurél is tud Sárdinak a magyar rendőrséggel fennálló kapcsolatáról, sőt, Sárdival együtt szerzik be azokat az adatokat, melyek **segítségével a 'konkurrenciát' a magyar rendőrséggel is buktatják**...bebizonyosodott, hogy Ábrányi nem csak tud Sárdi rendőrséggel fennálló kapcsolatáról, hanem Sárdi neve alatt ő is segíti azt... Ábrányi az esetek többségében személyesen jár le Neusiedler am See-be a futárokat fogadni és ő viszi Sárdinak az anyagot vagy hozza Sárdi leveleit a futárnak, melyek „Vidor”-hoz jönnek. Ez a körülmény szintén azt bizonyítja, hogy Ábrányi tevőlegesen részt vesz Sárdinak a magyar rendőrség felé folytatott munkájában.”*

Ábrányi kiterjedt üzleti (árú-, ember-és valutacsempészet) kapcsolatai között említi a magyar állambiztonság Bécsben és Budapesten 1958-ban - többek között - a következőket:

Ábrányi és felesége Nagy Ferenc volt miniszterelnökkel és feleségével

Schwarz Sándor, ismert bécsi kereskedő, csempész, fezőr; Hipich István, ember-és árúcsempész; Hoffbauer Miklós zugbankár, felhajtó; Balogh Herbert, az amerikai Fehér Bank tulajdonosa; Tóbiás Konrád, a kivándorlási ügyek intézője; Weissmann Imréné zugbankár, pénzelosztó; Bárdos Lászlóné nyugatnémet állampolgár, üzletasszony; Kovács Dóra áruelosztó; Dr. Kepes Gézné („Nagymama”) árú-és valutaosztó; Antal Jenő mérnök, kapcsolattartó; Kovács Zoltán ember-és árúcsempész, s mások.

Ábrányi egyre bővülő **politikai kapcsolatokkal** rendelkezett (Barátja a bécsi francia követ, Nagy Ferenc volt miniszterelnök, Peyer Károly, Nagy Mihály, Pogány Zoltán és mások). Hírszerző forrásai között külföldiek és magyarok egyaránt erős szálakkal kötődtek hozzá, például: Konkoly Kálmán és felesége volt SZER alkalmazottak, Konkoly Kálmán testvérei: Miklós és Béla, Matolcsi Andor és Gulka Márton újságírók, a már említett Balogh Herbert, aki ezredesnek nevezte magát és CIC. -ügynök hírében állott, régi ismerősei: Szvatkó Pál, Grünblatt Mátyás, főbérője: Turzanszky János lengyel emigráns, kit korábban „postaládának” is használt, a norvég származású, amerikai újságokat tudósító:

Inge Galtung, Ábrányi meghitt szerelmi kapcsolata: Inge Faseth, aki a hírszerző munkában is társa volt, Ottmár Kaiser „levélposztás”, Jeanette Bauernfeind „levelező cím” volt, akárcsak Annamarie Fritzen és Ina Geresdorfer, az utóbbi Ábrányi takarító-nőjének a húga.

Külön kell szólni Kovács Zoltán (Szendrői Kovács Zoltán) volt „horthysta” páncélos századosról, akit 15 évre ítélték és a forradalom idején szabadult, majd disszidált. Ábrányi legközelebbi bizalmasa, akiről azt mondta „Szőke Imre” ügynöknek, hogy már a forradalom előtt kapcsolatban állt az amerikai és az angol hírszerző szervekkel, s Bécsben is azoknak dolgozik. Kovácsnak van a legkiterjedtebb hálózata, a hazaiakkal főként rokonai és diplomata ismerősei révén tart kapcsolatot, két meghatározó üzleti és hírszerző ismerőse: Antal Jenő és Göder Károlyné, akikhez további tucatnyi személy tartozik láncszerűen. (Időnként Ábrányi szakmai vitákat folytatott Kováccsal és üzletileg is rivalizáltak egymással. Helyzetét 1960 végén így értékelte a kémelhárítás 2-h alosztálya: *„Szendrői Kovács Zoltán helyzete ma már világos és elfogadhatónak látszik az a tény, hogy nem végez ellenséges tevékenységet ellenünk.”*)

Másik legközvetlenebb bécsi munkatársa egy Göcze nevű, magyar állampolgárságú személy volt, aki kiszöktette Vidovics Ferenc kispáncsát somogyi főispán családját is, s valóságos kémközpontot rendezett be a Wien 18. Plötzleinsdorfer str. 60. szám alatti házban. A forradalom alatt 32 lámpás angol katonai adóvevőt tartott üzemben, amellyel lehallgatta a szabad magyar rádiók adásait, Ábrányi segítségével feldolgozta azokat és elsőként küldték a friss híreket Münchenbe, a Szabad Európa Rádiónak.

1956: az ÁVH győri irattárában

1956 októberében Ábrányi Konkoly Kálmánnal (beceneve: „Kuci”) folyamatosan az osztrák-magyar határon tartózkodott, s gyűjtötte híreit a SZER számára. Majd október 31-én Schwarz Sándor már említett bécsi csempésszel **átjön a határon**, s Győrön

keresztül **Budapestre** érkezik. Budapestről elhozza és kiszökteti az országból gyermekeit. Igyekszik előkészíteni Nagy Ferenc volt miniszterelnök visszatérését, megbíz egy frekventált személyt, hogy mielőbb tárgyaljon erről a kérdéssel Győrben Szigethy Attilával.

Majd Győrben Konkollyal és Fehérvári Árpáddal behatolnak az **ÁVH Győri Osztályának irattárába**, az operatív osztályról, az állambiztonsági nyilvántartásból szigorúan titkos hálózati anyagokat, fedőneveket és valódi neveket tartalmazó kartonokat, szervezési nyilatkozatokat és jelentéseket rejtő dossziékat visznek el. Ezek Ábrányi bécsi lakására kerülnek, ahol nyomban megkezdik tanulmányozásukat. Egyébként ekkor szerzi meg Ábrányi Rákosi Mátyás párttagkönyvét, képviselői igazolványát és titkos telefonkönyvét is, mely dokumentumokat sietve átadta az amerikaiaknak.

A Győrből eltűnt szigorúan titkos anyagok 1957-től komoly biztonsági kockázatot jelentenek a magyar hírszerzés azon ügynöke számára, aki a SZER müncheni központjában, a Hír-és Információs Osztályon sikeresen teljesíti feladatait, egyebek között az Ábrányi Auréllal kapcsolatosakat is.

A mosonmagyaróvári **Raskó László** (1918, Kaposújlak, Németh Julianna) agronómust 1949-ben pressziós alapon szervezte be az ÁVH Győri osztályának mosonmagyaróvári kirendeltsége elhárítási területre „**Révész**” fedőnéven. 1954-ben Ausztriába telepítették egy CIC-ügynök leleplezése céljával. Ezt követően sikerült bejutnia a SZER bécsi kirendeltségére, majd az NSZK-ban a rádió müncheni központjába. Értékes jelentéseket adott, fontos dokumentumokat szerzett meg, jelzései nyomán CIC-ügynököket vettek őrizetbe Magyarországon. A forradalom után nem tisztázódott nyomban, hogy az ügynök Ausztriába történt telepítése után, - amikor is átvette a központi hírszerzés -maradt-e olyan személyi anyaga Győrben, ami 1956 novemberében Ábrányi, Konkoly és Fehérvári birtokába került és Bécsben kötött ki, ahonnan megszerezhetette az amerikai vagy a német kémelhárítás.

A BM. II/3 osztálya (hírszerzés) 5 alosztálya 1959. május 13-án jelentést készít az ügy állásáról:

Szigoruan titkos!
Különösen fontos!
/Csak kitöltés után/

Raskó László a hálózati törzslapján

„Révész” fedőnevű ügynök biztonsági helyzetével kapcsolatban szükségessé vált, hogy megnézzük, nem maradt-e valamilyen anyaga a Győr megyei osztályon, ahol 1949-ben beszervezték, s ahonnan a telepítés előtt átvettük.

Megállapítottam, hogy anyaga nem maradt, azonban volt az ellenforradalom alatt az osztály nyilvántartó részlegének 4 nyilvántartó

könyve, melyekbe minden ügyet és minden szervezést beírtak. Az utóbbinál megjelölték azt is, ha az ügynököt kizárták a hálózatból vagy más osztálynak átadták. Mivel a nyilvántartást rendkívül precízen vezették, az ottani elvtársak szerint biztos, hogy „Révész” is szerepelt benne.

Az említett könyvek az ellenforradalom alatt eltűntek, s nem tudták megállapítani, hogy azok megsemmisültek-e,

vagy kikerültek Nyugatra.

Kerti István r. szds.

op. beosztott

Az ügy tisztázása érdekében újabb nyomozást rendeltek el, s az ügynök fedőnevét „Révész László”-ról előbb „**Gulácsi Péter**”-re változtatták, majd két év múlva „**West Viktor**”-ra.

1962. július 9-én a BM. **II/3-B** alosztályának értékelő jelentése az ügynök biztonsági helyzetéről megállapította:

„Az ellenforradalom alatt az osztályunkon lévő „B” és „M” dossziéja megsemmisült, mely kizárja annak lehetőségét, hogy anyagiba illetéktelen személyek betekinttek. Nem valószínű, hogy az ellenforradalom alatt „West”-re terhelő anyagok illetéktelen személyek kezébe kerülhetett. Figyelembe véve, hogy „West” az elmúlt 5 év alatt semmiféle gyanús körülményt nem észlelt, sőt, helyzete még jobban megszilárdult. Fizetésemelést kapott, Bede István, a SZER magyar osztályának vezetője többször megdicsérte és hangsúlyozta, hogy munkájával meg vannak elégedve és arra továbbra is igényt tartanak. Biztonsági helyzete a SZER-en belül jónak mondható. Úgy tartják őt számon, mint aki véglegesen kint akar letelepedni és családot alapítani. A találkozók rendszeresen Ausztria területén a bécsi rezidentúra tartja vele. Az 1961-ben kidolgozott összeköttetési rendszer biztonságosnak értékelhető. Összegezve: biztonsági helyzete kielégítő... biztosítani tudjuk a legteljesebb konspirációt ügynöki munkájában, magatartásában és a kapcsolattartás tekintetében egyaránt.”

Kistamás Benő r. szds.

op. beosztott

Ábrányi lakásán, úgy a **rég**in (Wien, III. Am-Modena park 14. II.11.), mint az **új**ban (Wien, I. Opernring 4, Mercedes ház,

VII. em. 27.) meglehetősen konspiratív körülmények között dolgozott, - tudjuk az ügynöki jelentésekből.

Ügyelt arra, hogy vendégei ne lássák egymást és ne is tudjanak egymásról. Iratait elzárva vagy nem a lakásában tartotta. Titkára és gépírónöje egy magyar orvostan hallgatónő volt, aki aztán kivándorolt Kanadába. Hónapokon át Ábrányi is vásárló volt a magyar személyazonossági igazolványokra, térképekre, telefonkönyvekre, stb., melyekre azt mondta, hogy egy barátja megbízásából csak szívességgént foglalkozik ezzel. A későbbiek folyamán - látva, hogy az új menekültektől gazdasági és katonai értesüléseket lehet szerezni - kezdett érdeklődni ezek iránt. Tudósításait naponta telefonon olvasta be a SZER-nek, de postán is küldött írásos anyagokat.

A SZER bécsi irodájával állandó versengés folyt, aminek oka az utóbbi szakmai féltékenysége volt. Az iroda főnöke: az angol Gedye megpróbálta hitelteleníteni Ábrányit a müncheni főnökök előtt, mondván, értesülései nem igazak, információit költi, illegális úton Magyarországról szerzi, azok nem megbízhatóak. Ellenfelei erősebbnek bizonyultak, Ábrányit 1956 decemberében **elbocsátották a SZER-től**. Egyidejűleg felmondtak Konkoly Kálmánnak is. Egyetlen fillér végkielégítést sem kaptak, hosszú és reménytelen pereskedésbe kezdtek A rendszeres fizetést ettől kezdve valamivel pótolnia kellett Ábrányinak. A következő években ez újságírást, híryananyagok megszerzését és azok eladását jelentette, nem szólva az üzleti és kereskedelmi élet nyílt és titkos csatornáinak bővítéséről. Lakáscseréjének oka nem csak az volt, hogy már túl sokan, biztonságát is veszélyeztetve ismerték Modena parki otthonát, hanem egyszerűen anyagi okokból is rá kényszerült.

Egy ügynök ismerőse így jellemezte Ábrányit:

„Nagyon művelt, olvasott ember. Szereti a nagyvilági életet, szórakozást. Nem duhaj természet, de barátaitól nem veszi rossz néven, ha ilyenek. Kitűnő logikájú, jófejű ember, megnyerő, simulékony, de nem megalázkodó modorral. Érdekes keveréke az üres, nyegle világfinak és

a művelt, intelligens embernek. Szeret elegánsan öltözködni, jól élni. Hozzátartozóit szereti, törődik velük. Barátaival szemben általában lojális és akkor is szolidáris, ha nem teljes az összhang közöttük, kiáll értük, segíti őket. Üzlettársait viszont becsapja. Felfogását tekintve polgári demokratának lehet tartani, aki elég reális ahhoz, hogy felmérje a feudális rendszer teljes bukását. Túlságosan szigorúan vett elvi álláspontja nincs. Döntő szempontnak látszik a maga és családja jólétének biztosítása.”

Ábrányi egy elmosódott képen egy ugyanolyan újra.

1956 elején megismerkedett egy 19 éves osztrák lánnyal, aki rövid időn belül hozzá költözött. (Inge Faseth) Nagy Ferenc szerint a kislány édesanyja magyar és nagyon jó polgári családból származik. De magyarul nem beszél. Ábrányi 42 éves, kitűnő kondícióban lévő, jó megjelenésű férfi, 10 évet letagadhatna korából. Feleségétől elvált. 15 éves fia a Caritas segítségével egy magyar középiskolában tanul bentlakásosként, 16 éves lánya vele él. Gyermekeit meglehetősen szabadon neveli. Régi típusú Fiat 1400-as személygépkocsiját nemrég cserélte ki

Biszkú Béla megadja az elvi engedélyt

Ábrányi Aurél **erőszakos hazahozatalához** 1957. június 24-én kér elvi engedélyt **Biszkú Béla belügyminisztertől** (1957-1961) **Móro István** r. alezredes a BM. II. (Politikai Nyomozó) Főosztálya 3. osztályának, a hírszerzésnek a vezetője. Alig több, mint két oldalas javaslata a következő címet viseli: **„Lovag” Magyarországról származó kémanyagainak operatív úton történő megszerzése.** A cím megtévesztő, hiszen nemcsak iratok, hanem Ábrányi személyének erőszakos hazahozataláról is szó van az előterjesztésben.

A hírszerzés vezetője a hivatali utat megtartva, az elvi engedélyt közvetlen felettese: a belügyminiszter I. helyettese, **Tömpe István** (1957-1958) útján kéri. A gépelt javaslat szövege elé külön papíron, saját kezű zsinórirással az alábbiakat jelel:

Tömpe István a belügyminiszter I. helyettese

„Tömpe elt.

1., Felterjesztem javaslatunkat egy speciális akció végrehajtásának elvi engedélyezésére.

2., Jóváhagyás után részletes gyakorlati tervet dolgozunk ki.

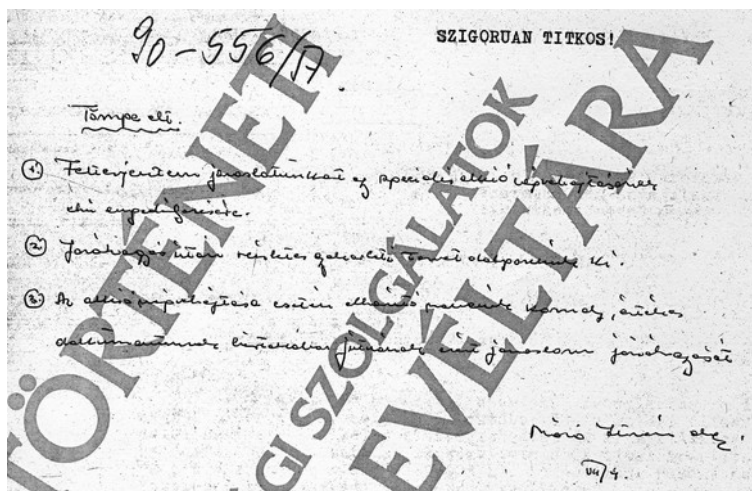
3.,Az akció végrehajtása esetén elhárító szervünk ko-

moly, értékes dokumentumok birtokába jutnának, ezért javaslom jóváhagyását.

Móro István alez.

VII. 4.”

Móro Tömpének: „Felterjesztetem javaslatunkat egy speciális akció végrehajtásának elvi engedélyezésére”

Tömpe István szintén kézírással adja tovább a belügyminiszternek Móro előterjesztését:

„Biszku elvtárs!

Javaslom az elvi engedély megadását. A részletes terv elkészítése alapján lehet véglegesen dönteni.

Tömpe VII.4.”

BELÜGYMINISZTER
I. HELYETTESE

l: hírv. 2.

Biszku elnök:

Június 16. 13.

Javaslat az elvi engedély
megadását: a részletes terv
alkotása alapján lehet
égyes döntési

Június 11. 4.

szöveg:

" " János

Bt - 758/5

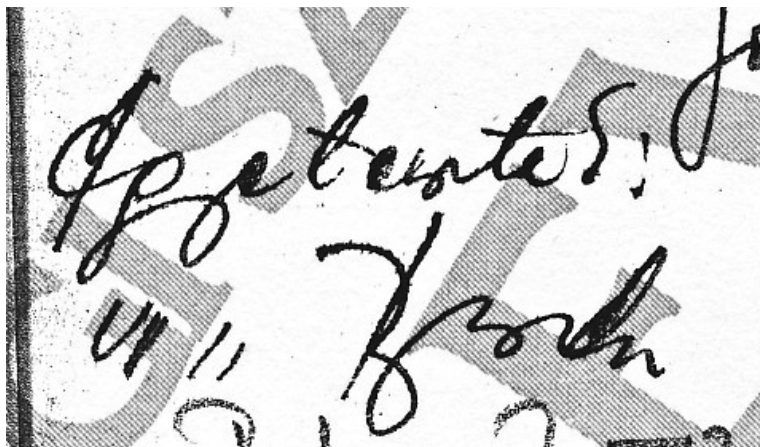
13/6

Tömpe Biszkunak: „Javaslat az elvi engedély megadását.”

Biszkü Béla belügyminiszter Tömpe javaslatára ugyancsak saját kezűleg írja rá:

„Egyetértek!”

VII.11. Biszku”

Biszkü Tömpének: „Egyetértek! Biszku”

Ugyanerre a papírra kerül ezek után Tömpe visszajelzése Mórónak:

„L: Móró e!

Tömpe VII.13.”

A hírszerző osztály vezetőjének gépelt javaslata és annak indoklása már a harmadik mondatban egyértelműen leszögezi:

„Az ellenforradalom külföldi vonatkozásainak felderítése, valamint idegen hatalmak szolgálatában álló kémügynökségek leleplezése érdekében célszerűnek látszik a „Lovag” lakásán elhelyezett, Magyarországról származó dokumentumok és kémjelentések operatív úton történő megszerzése.”

Ábrányi életútjának és kémtevékenységének összefoglalása után így fejeződik be a „Szigorúan titkos!” javaslat:

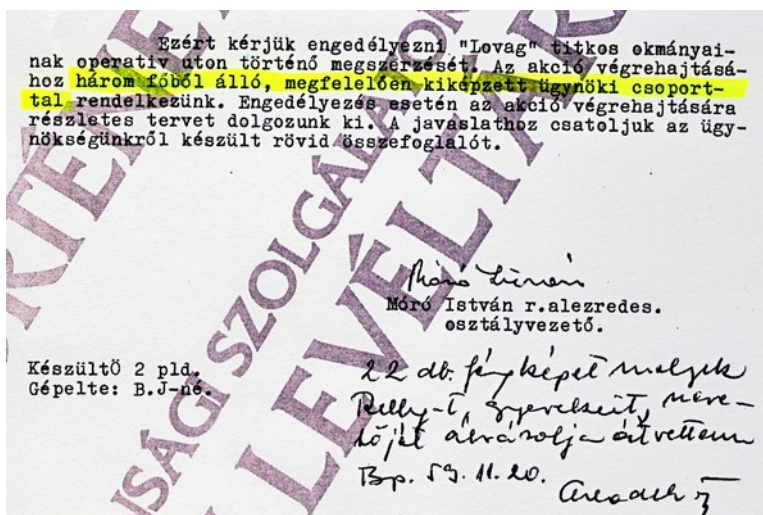
„Lovag” a múlt év őszén létrehozta a „Continental Press” nevű sajtóügynökséget. Ellenünk irányuló kémtevékenységét jelenleg a fedőszerv leple alatt végzi. A megszerzett híryananyagokat és dokumentumokat lakásán dolgozza fel és azokat felhasználás után ott is irattárazza. Itthon működtetett ügynökei részére dossziékat nyit és ezekbe helyezi az általuk írt kémjelentéseket vagy a megszerzett dokumentumokat. E dossziékat szintén a lakásán tárolja. Az iratokat biztonsági zárral ellátott íróasztala fiókjaiban, valamint iratszekrényeiben őrzi. A rendelkezésre álló adatok szerint különleges védőbe rendezést nem alkalmaz. Lakását általában az esti órákban őrizetlenül hagyja. Mivel igen aktív társadalmi életet él, erre gyakran kerül sor.

Elhárító szerveink 1954 óta foglalkoznak azzal a tervvel, hogy „Lovagot” erőszakos úton Magyarországra hozzák. Ennek előkészítésébe az utóbbi időben bekapcsolódott a III. osztály is. Az akció azonban „Lovag” osztrák állampolgársága miatt nem hajtható végre, mivel az Népköztársaságunkra külpolitikailag hátrányos lenne.

*Ezért kérjük engedélyezni „Lovag” titkos okmányainak operatív úton történő megszerzését. **Az akció végrehajtásához három főből álló, megfelelően kiképzett ügynöki csoporttal rendelkezünk.** Engedélyezés esetén az akció végrehajtására részletes tervet dolgozunk ki. A javaslathoz csatoljuk az ügynökségünkről készült rövid összefoglalót.”*

Móro István r. alezredes, osztályvezető aláírása alatt kézírással ez olvasható:

„22 db. fényképet, melyek Relly-t, gyerekeit, szeretőjét ábrázolja, átvettem. Bp. 59. 11.20. **Chladek** őrgy.”

Móro Biszkunak: „Három főből álló, megfelelően kiképzett ügynök csoporttal rendelkezünk.”

Egy nappal később, 1957. június 25-én a hírszerzés vezetője már meg is nevezi (fedőnevükön) az említett három tagú speciális akció csoport tagjait, ismerteti életrajzukat, állambiztonsági múltjukat, jellemzi őket és méltatja erényeiket, rátermettségüket a tervezett feladat végrehajtására.

Móro alezredes javaslatában kéri „**Acél**”, „**Rónai**” és „**Szirom**” fedőnevű ügynököket megfelelő igazolványokkal ellátva, kb. 10-14 napi időtartamra illegálisan **Ausztriába** küldeni, hogy rajtuk keresztül operatív úton megszerezzük „Lovag” titkos okmányait.

„Acél”, „Rónai”, „Szirom”

Mi tudható meg - szó szerint - az akció csoport három tagjáról a hírszerzés személyi jellemzéséből?

BM. Politikai Nyomozó Főosztály.
III. Osztály.

Szigorúan titkos!

Tárgy: "A c é l", "R ó n a i"
és "S z i r o m" fedőnevű
ügynökök felhasználására

J a v a s l a t.
Budapest, 1957. június 25-én.

"A c é l", "R ó n a i" és "S z i r o m" fedőnevű ügynököket megfelelő igazolványokkal ellátva, kb. 10-14 napi időtartamra javasolom illegálisan Ausztriába küldeni, hogy rajtuk keresztül operatív úton megszerezzük "L o v a g" titkos okmányait.

"A c é l" 36 éves, családós, vasmunkás. Állampolgársága és nemzetisége: magyar, iskolai végzettsége: 6 elemi, fogl: a Csepeli Vas és Fémművek revizora, budapesti lakos.

Munkáscsaládból származik, apja esztergályos, édesanyja pedig gyári munkásnő volt. "Acél" iskolai elvégzése után több nagybudapesti szállodában kifutófiuként dolgozik, majd később a fenti munkahelyén helyezkedik el.

Mint aktív munkássportoló, kapcsolatba kerül a pesti erzsébeti ifjómunkásmozgalommal, Pereszlényi Kálmán elvtársor keresztül. A felszabadulás után a bűnügyi rendőrséghez kerül, nyomozói beosztásba. A vele együtt dolgozó munkatársaival zsarolást követ el, amiért hadbíróság elé állítják. A büntetés letöltése előtt Bécsbe szökik, ahol, mint aktív pankrátor próbálja magát fenntartani. Öthét elteltével önként hazatér és jelentkezik a hatóságoknál. Büntetését nem kell letöltetnie, mivel beszervezik és ügynökként foglalkoztatják. Államvédelmi vonalon igen eredményesen dolgozik, munkája nyomán több CIC ügynököt és embercsempészt tesznek ártalmatlanná.

A hírszerző osztállyal 1954 óta áll kapcsolatban. Ez időtől fogva a német nyelvet tanulja, és hírszerzőügynöki kiképzésben részesült. "Acél" politikailag megbízható, operatív szempontból képzett, átlagon felüli fizikai erővel rendelkező elvtárs, aki az ügynöki munkát politikai meggyőződése alapján végzi.

Az akció csoport tagjait előterjeszti a hírszerzés főnöke

1., „Acél”

36 éves, családos, vasmunkás. Állampolgársága és nemzetisége: magyar. Iskolai végzettsége: 6 elemi. Foglalkozása: a Csepel Vas és Fémművek revizora, budapesti lakos.

„Acél” ügynök

Munkáscsaládból származik, apja esztergályos, édesanyja pedig gyári munkásnő volt. Iskolái elvégzése után több nagy budapesti szállodában kifutófiúként dolgozik,

majd később a fenti munkahelyén helyezkedik el.

Mint aktív munkássportoló kapcsolatba kerül a pesterzsébeti ifjómunkás mozgalommal, Pereszlényi Kálmán elvtárson keresztül. A felszabadulás után a bűnügyi rendőrséghez kerül nyomozói beosztásba. A vele együtt dolgozó munkatársaival zsarolást követ el, amiért hadbíróság elé állítják. A büntetés letöltése elől Bécsbe szönik, ahol, mint aktív pankrátor próbálja magát fenn tartani. Öt hét elteltével önként hazatér és jelentkezik a hatóságoknál. Büntetését nem kell letöltenie, mivel beszervezik és ügynökként foglalkoztatják. Államvédelmi vonalon igen eredményesen dolgozik, munkája nyomán több CIC. ügynököt és embercsempészt tesznek ártalmatlanná.

A hírszerző osztállyal 1954 óta áll kapcsolatban. Ez időtől fogva a német nyelvet tanulja és hírszerzőügynöki kiképzésben részesült. Politikailag megbízható, operatív szempontból képzett, átlagon felüli fizikai erővel rendelkező elvtárs, aki az ügynöki munkát politikai meggyőződése alapján végzi.

2., „Rónai”

44 éves, családos. Állampolgársága és nemzetisége: magyar. Iskolai végzettsége: 2 kereskedelmi. Foglalkozása: tisztviselő, budapesti lakos.

Házasságon kívül, értelmiségi szülőktől származik. Atyja mérnök, édesanyja pedig OTI. Tisztviselő volt. Egy féltestvére van, aki Kossuth-díjas akadémikus.

„Rónai” ügynök

Iskolái elvégzése után szabótanulónak megy, azonban szakmáját nem tanulja ki. Családi összeköttetései révén tisztviselői pályára lép. 1932-től 1942-ig több alkalommal követ el betöréses lopást és kasszafúrást, amiért összesen 4 évet tölt el különböző börtönökben. 1956-ban beleszeret egy színésznőbe, akivel néhány hónapra össze is költözik. E nővel való barátságainak kiadásait legális jövedelméből nem tudja fedezni, s ezért újólal betö-

réseket követ el, amiért 1956. szeptemberében a bíróság hét és fél évre ítéli. Az októberi események következtében megszökik a börtönből és november első felében jelentkezik korábbi tartójánál ügynöki munkára.

1947-től bűnügyi vonalon, 1955 óta pedig államvédelmi vonalon végez ügynöki munkát. Főleg bűnügyi vonatkozású ügyekben ér el eredményeket. Két év óta a német nyelvet tanulja és hírszerző ügynöki kiképzésben részesült. Az ügynöki munkát politikai meggyőződése alapján, abban a tudatban végzi, hogy ezzel korábban elkövetett hibáit jóvá teszi. Igen jó szellemi és fizikai adottságokkal rendelkező, operatív szempontból is képzett ügynök, aki az elmúlt hónapokban külföldön is eredményesen oldott meg feladatokat.

3., „Szirom”

50 éves, családos, autószerelő. Állampolgársága és nemzetisége: magyar. Iskolai végzettsége: 4 gimnázium. Foglalkozása: automata-gépbeállító, budapesti lakos.

Kisiparos családból származik, apja önálló szabó volt. Iskolái elvégzése után autószerelő szakmát tanul. A tanoncidő letelte után, mint telepőr a honvéd élhelmezési raktárnál helyezkedik el. Dolgozik a továbbiak során a Svájci Órabehozatali Rt.-nél, a Vöröskeresztnél, a Telefongyárban, majd a legutóbbi időben a Duna Bizottságánál.

„Szirom” ügynök

Az 1931-1940 közötti években több betörést és kasszafúrást követ el, amiért huzamosabb börtönbüntetésre ítélik. Szabadulása után bűnöző életmódját abbahagyja és hét főből álló családját igyekszik becsületes munkából eltartani. A háborús események során a Vöröskeresztrel elhagyja az ország területét és Ausztriába távozik. 1945 nyarán hazatér és az Ausztriában lévő fasiszta emigrációs szervezkedésekről, valamint a Nyugatra hurcolt magyar javakról beszámol az egyik kerületi pártszervezetben. Ekkor az államvédelmi szervek beszerzik és másfél évig végez külföldön ügynöki munkát. Dekonspirálódása miatt hazatér és elhárítási

vonalon igen eredményesen dolgozik.

A hírszerző osztállyal 1954-óta áll kapcsolatban. Ez idő alatt hírszerző-ügynöki kiképzésben részesült és egy ügynöki csoport vezetésére kapott megbízást. A német nyelvet tökéletesen beszéli, művelt, az ügynöki operatív munkában igen jártas, politikailag megbízható elvtárs.

A fényes előéletű, rátermett, politikai meggyőződéssel célorientált káderek bemutatása **Móro István** r. alezredes., osztályvezető következő mondatával fejeződik be:

„A fentiek alapján kérjük engedélyezni, hogy a javasolt operatív akció végrehajtására „Acél”, „Rónai” és „Szirom” fedőnevű ügynököket illegálisan Ausztriába küldjük.”

Mivel erkölcsi bizonyítványt nem kértek az akció brigád tagjaitól, készítsünk csak gyors leltárt a kiválasztottakról, akikben azért van némi közös vonás, azon túlmenően, hogy valamennyien politikai meggyőződésből végzik az ügynöki munkát, s vállalták az új feladatot: a brutális emberrablást.

Kiknél nem találtak jobbkat a csapatépítők Biszku Béla belügyminiszter jóváhagyásával?

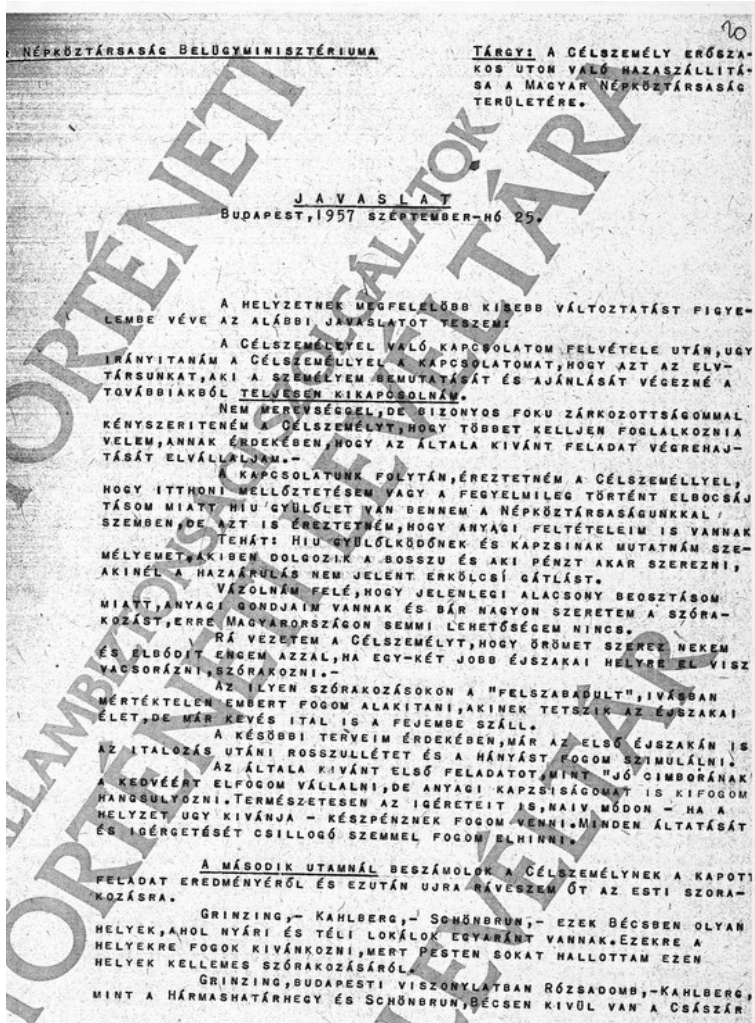
Egy 6 elemít végzett **zsaroló** rendőr, aki büntetésének letöltése előtt Bécsig szökök és pankrátorként végez előtanulmányokat az államvédelmi ügynöki munkához.

Egy balkézről született, szabótanulónak sem alkalmas **betörő és kasszafúró**, aki visszaeső bűnöző lesz egy színész nő kedvéért, de amúgy bűnügyi vonalon jó ügynök.

Egy másik **betörő és kasszafúró** pedig olyan ügyes ügynökké válik, hogy még dekonspirálódik is és haza kell hozni, ám politikailag megbízható elvtárs a sötétbőrűek közül, ezért minden megbocsátható neki.

Ezek fogják hazarabolni a finom bécsi intellektuelt, dr. Ábrányi Aurélt, aki európai műveltségével, vonzó egyéniségével minden gyarlósága ellenére úriember ezekhez a hentes-és mészáro-

sokhoz képest.

Az akció csoport operatív terve Ábrányi hazahozatalára

„Chloroform, altató injekció, kis méretű pisztoly”

Az akció csoport kiadós ausztriai terepszemléje után, az egyik ügynök a Magyar Népköztársaság Belügyminisztériumának 1957. szeptember 25-én javaslatot tesz **„Célszemély erőszakos úton való hazaszállítása a Magyar Népköztársaság területére”**címmel.

Minden helyesírási javítás, mondat szerkesztés vagy stilizálás nélkül alább olvasható a belügyminiszter elé került forgatókönyv, amelyet az jóváhagyott.

„A helyzetnek megfelelőbb kisebb változtatást figyelembe véve az alábbi javaslatot teszem:

A Célszeméllyel való kapcsolatom felvétele után úgy irányítanám a Célszeméllyel a kapcsolatomat, hogy azt az Elvtársunkat, aki a személyem bemutatását és ajánlását végezné, a továbbiakból teljesen kikapcsolnám.

Nem merevséggel, de bizonyos foku zárkózottsággal kényszeríteném a Célszemélyt, hogy többet kelljen foglalkoznia velem, annak érdekében, hogy az általa kívánt feladat végrehajtását elvállaljam.

A kapcsolatunk folytán, éreztetném a Célszeméllyel, hogy itthoni mellőztetésem vagy a fegyelmileg történt elbocsájtásom miatt hiu gyűlölet van bennem a Népköztársaságunkkal szemben, de azt is éreztetném, hogy anyagi feltételeim is vannak.

Tehát: hiu gyűlölködőnek és kapzsinak mutatnám személyemet, akiben dolgozik a bosszú és aki pénzt akar szerezni, akinél a hazaárulás nem jelent erkölcsi gátlást.

Vázolnám felé, hogy jelenlegi alacsony beosztásom miatt anyagi gondjaim vannak és bár nagyon szeretem a szórakozást, erre Magyarországon semmi lehetőségem

nincs.

Rá vezetném a célszemélyt, hogy örömet szerez nekem és elbódit engem azzal, ha egy-két jobb éjszakai helyre el visz vacsorázni, szórakozni.

Az ilyen szórakozásokon a „felszabadult”, ivásban mértéktelen embert fogom alakítani, akinek tetszik az éjszakai élet, de már kevés ital is a fejembe száll.

A későbbi terveim érdekében, már az első éjszakán is, az italozás utáni rosszullétet és a hányást fogom szimulálni.

Az általa kívánt első feladatot, mint „jó cimborának” a kevéért elfogom vállalni, de anyagi kapzsiságomat is kifogom hangsúlyozni. Természetesen az ígéreteit is, naiv módon - ha a helyzet úgy kívánja - készpénznek fogom venni. Minden áltatását és ígéretését csillogó szemmel fogom elhinni.

A második utamnál beszámolok a Célszemélynek a kapott feladat eredményéről és ezután újra ráveszem őt az esti szórakozásra.

Grinzing, Kahlberg, Schönbrun - ezek Bécsben olyan helyek, ahol nyári és téli lakások egyaránt vannak. Ezekre a helyekre fogok kíváncskodni, mert pesten sokat hallottam ezen helyek kellemes szórakozásáról.

Grinzing budapesti viszonylatban Rózsadomb, Kahlberg mint a Hármashatárhegy és Schönbrun Bécsen kívül van a császár nyári rezidenciája volt itt.

Mind három hely alkalmas a feladatunk végrehajtására, mert az oda és visszafelé vezető utak, esténként csendesek és néptelenek.

Az egyik ilyen vacsorázás után a visszafelé haladásunk alkalmával - egy hármunk által megállapított ponton - az autójában a rosszullett részéget fogom megjátszani és hogy ne hányjam össze belül az autóját, kénytelen lesz megállni. Olyan állapotot fogok szimulálni, hogy kénytelen lesz a kocsiból kiszállni és segítségemre lenni.

Ez lesz az alkalmas pillanat, hogy őt egy ütéssel leterítsem. Az ütés következtében 1000 %-ig biztos, hogy kb. 60 mp-ig önkivületi állapotban lesz.

Ezen a helyen lesz meghuzodva a Józsi és a Franci és abban a pillanatban, amikor az ütés következtében a Célszemély eszméletlenül elvágódik, ők is oda rohannak, a Célszemélyt bedobjuk a saját autójába és az arcára szorítjuk a Franci által készenlétkben tartott Chloroform maszkot. A Józsi a volánhoz ül és vezeti a kocsit. A Célszemély teljes elaltatása után a kocsit a Chloroform illatától az összes ablak leeresztésével kiszellőztetjük, majd egy kis üveg rummal a Célszemély arcát és tuházatát leöntjük, hogy a teljesen berúgott ember képét adjuk.

Ezek után ajánlatos volna, még egy altató injekciót is adni a Célszemély farcombjába, mert a Chloroform gyors hatású, de a túladagolása életveszélyes lehet, tehát amire egy normál dosis Chloroform hatása elmúlna, addigra az injekció hat és további önkivületi állapotot eredményez.

Az eddig leírtakból kitűnik, hogy feladatunk végrehajtásához feltétlen szükséges az, hogy mind-hárman - Franci, Józsi és én - előre pontosan tudjuk azt a helyet, ahol majd a feladatunkat végre fogjuk hajtani, vagyis ahol ők várni fognak a mi visszatérésünkre és ahol én az autót megállítom.

Erre vonatkozóan a következő javaslatot teszem:

Francival és Józsival hármásban, már előre három vagy négy olyan utvonalon lévő szórakozóhelyet nézünk ki, amely megfelel a feladatunk végrehajtása szempontjából is. Ezen utvonalak mindegyikének egy alkalmas pontját határozzuk meg a magunk számára, ahol a fiuk várni fognak és ahol én visszafelé a rosszullétet szimulálva a kocsit megállítom.

Az én feladatom lesz, hogy a négy szórakozóhely közül valamelyikbe elvitesszem magam a Célszeméllyel vacsorázni.

A Franci feladata lesz, hogy taxival vagy ha lehet bérelt autóval követve megfigyeljék melyik utvonat irányába tartunk.

Persze volna ennél egy egyszerűbb megoldás is, az hogy ha volna rá mód, úgy én egy megfelelő utvonalon vennék ki magam részére lakást és oda feltétlen haza szállítana engem a Célszemély és mielőtt a lakásom elé érnénk egy előre megállapított és megfelelő szakaszon szimulálnám a rosszullétet és ott fixre várhatnának a fiuk. De gondolom a matrózok általában a hajon alszanak és feltűnő volna a Célszemély előtt, ha én a városban bérelnék, ha csak pár napra is, lakást.

De ha jó, azaz feladatunknak megfelelő az az utvonat, amely a hajóhoz vezet, úgy annak egy megfelelő szakaszt határozhatjuk meg a feladatunk végrehajtására.

Ebben a megoldásban volna egy negyedik variáció is, hogy ha annak az elvtársunknak, aki jelenleg kapcsolatban van a Célszeméllyel és aki majd az én ajánlásomat fogja végezni, ha annak a lakása, mely már valószínűleg

ismert a Célszemély előtt olyan környéken fekszik, mely környék alkalmas a feladat végrehajtására, úgy én a szorakozás után ráveszem a Célszemélyt, hogy engem, ennek az elvtársnak a lakására vigyen, mert akarok vele beszélni.

Ezt a kívánságomat, még éjnek idején sem volna nehéz legendásítani és a Célszemély, mivel rajta keresztül ismert meg, így ebben nem láthatna gyanusat. Természetesen, mielőtt az elvtársunk lakása elé érnénk én a fiukkal megbeszélt szakaszon, ugyancsak szimulálnám a rossszullétet.

Az ötödik javaslatom a feladat végrehajtásához, hogy nem a Célszeméllyel vitetem el magam vacsorázni, hanem a vele való találkozásomat, azután amikor a Tőle kapott feladat végrehajtásáról már neki beszámoltam és következő találkozást beszélünk meg, akkor én Schönbren egyik szórakozóhelyét jelölöm meg. Egy előre megbeszélt találkozásnál, helyzeti előnybe kerültünk, mert annak környékét, illetve a városba visszafelé vezető útvonalon meg kereshetjük a nekünk megfelelő szakaszt.

A Célszemély elkábitása után a szentgotthárdi határkapunál lépnénk át a magyar határt, mert ezen a szakaszon az országut 3 méter távolságban közelíti meg a magyar határt és ezen a ponton, autoval együtt betudunk jönni a Magyar Népköztársaság területére.

Feladatunk végrehajtásához szükséges technikai eszközök:

Elsősorban itthoni gépkocsivezetés, olyan gépkocsival, amilyen gépkocsi a Célszemély birtokában van, illetve használatában van jelenleg.

Megfelelő személyi papírok.

Osztrák hajtási jogosítvány.

Chloroform.

Altató injekció, fecskendővel.

Kis méretű pisztoly, arra a rendkívüli esetre, ha már a Célszemély birtokunkban van és a határ megközelítése alkalmával felakarnak tartoztani bennünket fegyveres személyek és legendával nem bírjuk rávenni őket arra, hogy tovább eresszenek.

Nem tudom, hogy Ausztriában most van-e benzin jegy, ha igen úgy 20-30 lit.benzinre szóló jegy.

2 drb. szemüveg (Franci és Józsi részére)

Ing, zokni, alsónadrág (Franci és Józsi részére)

A hajósoknál közismert és gyakori dolog a csempészás, ezért vinnék magammal 2-3000 forintot és a Célszemélyt kérném meg, hogy lássa, hogy én sem vagyok jobb a Deákné vásznánál, hogy vásároljon nekem érte valami csempészhető árut. Ezzel is megvillantánám előtte a „Mindent a pénzért” jellememet és kapzsiszkodásomat.

Természetesen az így „vásárolt csempész árut” a hazatérésem alkalmával leadnám hiánytalanul az Osztályhoz.”

Az „Elvtárs”: „Szőke” vagy „Gerendás”?

A rovott múltjuk miatt könnyen beszervezett „nehéz fiúk”, - pankrátor, illegális behatolók, zár- és mackó specialisták - , akik

chloroformmal, altató injekcióval dolgoznak és pisztolyt is kapnak, csak nagy belső kontrollal kezelhetők. (Bőséges tapasztalatokat szerzett erről a rendszerváltás előtt a **III/I-7** osztály, amelynek belső neve az „aktív intézkedések osztálya” volt három alosztállyal, alapvetően az emigráns szervezetek elleni hírszerzés és bomlasztás feladatával. Ez a terület egy rendkívül zárt, a csoportfőnökségen belül is fokozottan védett osztály volt, közvetlen csoportfőnöki alárendeltségben. A csoportfőnök olyan információkkal rendelkezett, amelyekről még helyettesei sem tudtak.)

Az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején, tehát történetünk idején a BM. **II/3** osztályán a reakciós emigráció elleni hírszerzésben gyakorlott **Mészáros József** ny. őrnagy alosztályvezető foglalkozott ezzel a feladattal.

El kellett döntenie: ki legyen az az „Eltárs”, aki a Célszeméllyel, dr. Ábrányi Auréllal összehozza, bemutatja és ajánlja neki az akció csoport egyik tagját Bécsben. Erre a szerepre ketten is szóba kerültek: „Szőke” és „Gerendás” ügynök. De mindegyikkel gondja volt a hírszerzésnek. „Szőké”-vel múltja és valószínűsített dekonspirálódása miatt, „Gerendás”-sal pártellenes megnyilatkozásai miatt, amiért pártfegyelmi vizsgálat is folyt ellene. De hát ki is ez a két kulcsszereplő, aki közül egynek Bécsben kéne lenni egy sikeres akciónál?

„**Gerendás**” nem más, mint régi ismerősünk: **Gerő László**. Már sok mindent tudunk róla. De van, amit nem.

1956 decemberében **önként felajánlotta** szolgálatait az állambiztonsági szerveknek. A hírszerzés, ismerte régi barátságát az 1957 tavaszán Ausztriába szökött Darvas Attilával, legális úton, külkereskedőként kiküldte hozzá. Rendkívül szívélyes fogadtatásban részesült. **Darvas** bemutatta **Ábrányi Aurélnak**, aki nyomban **beszervezte Gerőt** a párt-és állami funkcionáriusok körében végzendő hírszerző munkára. Gerő két esetben is itthon gyártott információs anyagot adott át Ábrányinak, aki májusban ellenszolgáltatásként és biztató előlegként egy személygépkocsit vásárolt Gerőnek, melyet az ügynök haza is hozott.

Május után a hírszerzés visszatartotta Gerő kiutazásait, kí-

váncsi volt, összekötői közül kiket küld Ábrányi üzenettel Gerőhöz. Nyolc hónap alatt két ilyen jelentkezett: a kettős ügynök „Szőke” és az elhárítás előtt már ismert Marx Lóránd budapesti lakos. Ábrányi sürgette „Gerendás” ismételt kiutazását, a hírszerzés azonban nem engedte ki, mert „... a csempész vonalon érdekközösségbe került Ábrányival és Kovács Zoltánnal.” Gerő az összekötők iránti bizalmatlanságával magyarázta Ábrányinak távolmaradását.

A politikai tiltás azonban erősebb a szakmainál. Gerő László ellen **pártvizsgálat** folyik, mert a Partizán Szövetség kongresszusán - ahogy erről **Földes László**,(aki a belügyminiszter I. helyettese lesz 1958 és 1964 között) tájékoztatta a BM illetékeseit - a párt álláspontjával ellentétes nézeteket fejtett ki és mások eredményes befolyásolásával **meghiúsította** a párt központi vezetésének elképzelését. „Gerendás” burkolt formában továbbra is pártellenes állásponton van. Sőt, **Tömpe István**, a belügyminiszter I. helyettesének feljegyzése szerint „Gerendás” a Partizán Szövetségben **elfecsegte** a hírszerzéssel való kapcsolatát.

Gerő („Gerendás” ügynök) ellen pártvizsgálat
folyt

Mindezt a BM illetékesei attól tartanak, hogy ha engedélyezik Gerő kiutazását Bécsbe, - disszidál. A Fürjes János ny. százados (II/2-h alosztály) által készített **javaslat** ezért a következőkről szól:

- Ne engedélyezzék kiutazását, vonják vissza az útlevelét.
- „Gerendás”-t adják vissza a II/5 osztálynak (a belső reakció elhárítása).
- Ne közöljék vele a döntés igazi okát, mert még szükség lehet rá a hírszerzésnél.
- Mivel a hírszerzés segítségével jutott külkereskedelmi iparengedélyhez, vonják vissza tőle és helyezték el valamilyen üzemben.
- „Gerendás”-t utasítani kell, hogy közölje Ábrányival: a magyar hatóságok előtte ismeretlen okból megvonták tőle útlevelét. (Ez csak javíthatja helyzetét Ábrányinál esetleg későbbi visszatérésekor.)

1957. szeptember 27-én a BM. Politikai Nyomozó Főosztályának III. osztálya előterjeszti a „Lovag” kiemeléséről és hazahozataláról szóló 3 lépcsős operatív kombináción alapuló **konkrét tervet**.

A már megismert és „A feladat végrehajtására megfelelően kiképzett, és ellenőrzött ügynöki csoport” három tagján („**Acél**”, „**Rónai**”, „**Szirom**”) kívül megjelenik egy negyedik név is: „**Szőke**” ügynök.

Az előterjesztésből kiderül, hogy „**Szőke**”, mint rendszeresen Ausztriába járó **hajóskapitány**, az állambiztonság beleegyezésével 1955 nyara óta áll kapcsolatban Ábrányival, aki az első időkben Budapesten élő hozzátartozóinak küldött vele leveleket, kisebb értékeket. Ezt „Szőke” még baráti alapon teljesítette. Miután azonban a küldemények értéke emelkedett, s „Lovag” üzletszerű **csempészésbe** kezdett, „Szőke” részére megfelelő honoráriumot biztosított.

B.M.2/3.

szerv megnevezése

SZIGORÚAN TITKOS!

Csak a Belügyminisztérium
politikai szerveinek használatára

Chladek Örgy. 26-93.

operatív tiszt neve és telefonszáma

Kérdőjegy

Név: dr. Ábrányi

Utónév: Aurél

Előző név (leánynev):

Születési hely, év, hó, nap: Szentendre 1914.

Anyja neve: Várnai Róza

Foglalkozása: újságíró

Eredeti foglalkozásai:

Lakhelye: Bécs.

Előző lakhelyei:

Milyen célból kéri (pontosan): ellenőrzés

Milyen adatokat kér:

1. Összes térkép

2. ~~A vonatkozó anyag~~ hollétének megjelölése

3. Szerepel, vagy nem szerepel

4. A személyre vonatkozó anyagok rövid kivonatát, összefoglalóját

5. Stb.

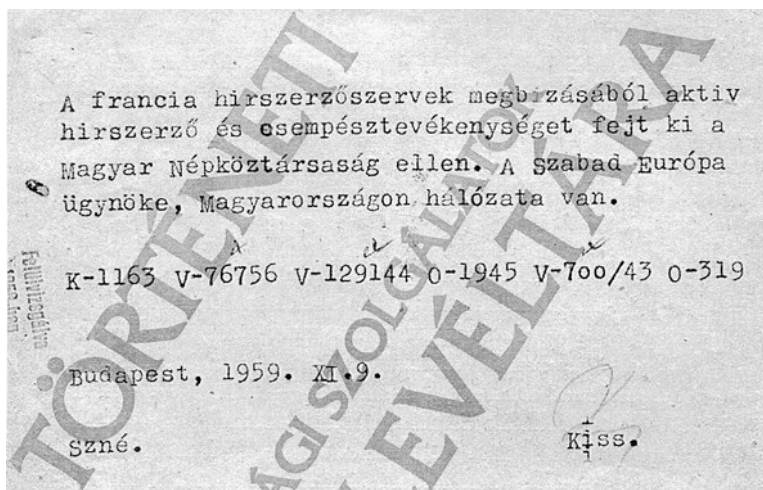
Hely: Budapest 1959 év okt. hó 20. nap.

(Rövid szöveg aláhúzendő!)

Ha különleges adat szükséges, kérünk rövid tájékoztatót, az ügygel vagy a személlyel kapcsolatban az alábbihoz hasonlóan: „Szerepelt-e a felszámolt x szervezkedésben? Ha igen, a reá vonatkozó anyagot.”

ABTL -3.2.1. Bt-758/4 /13

(Fő-osztályvezető)

Egy kérdőjegy Ábrányiról 1959-ben

Ábrányi aztán fokozatosan rátért „Szöke” **hírszerző** célokra történő felhasználására is. Több beszerző levelet és ügynököknek szóló utasításokat küldött vele haza. A növekvő bizalom jeleként értékelhetők a következők:

- minden alkalommal családi és titkos vonatkozású 5-6 levelet és 10-20 ezer forint kézbesítését bízta rá;
- őt használja fel a saját hozzátartozóival való illegális összeköttetés fenntartására;
- minden útja alkalmával megvendégeli saját lakásán vagy étteremben, elviszi szórakozóhelyekre, vele véleményeztetí megszerzett titkos értesüléseit;
- éjjeli szórakozásaik után saját kocsiján viszi a bécsi hajóki-kötőbe.

1957 augusztusában Ábrányi feladatul adta „Szökének”, hogy kutasson olyan személyek iránt, akik politikai és gazdasági adatokat szolgáltathatnak, a francia hírszerzést különösen érdekelné az Egyiptomba és Szíriába irányuló

keleti fegyverszállítmányok dokumentációja, az utóbbi megszerzéséért egy beszervezettnek havi 5 ezer forint jövedelmet tud biztosítani.

A hírszerzés operatív kombinációs terve

Az Ábrányi erőszakos kiemelésére és hazahozatalára vonatkozó **3 lépcsős operatív kombináción alapuló terv** innen kezdve szó szerint így hangzik:

„1., „Rónai”-t haladéktalanul be kell helyezni a MA-HART-hoz és alacsony beosztásban utaztatni kell a Komárom-Régensburg vonalon. Utaztatását úgy kell legendásítani, mintha korábban itthon magasabb munkakörben dolgozott volna, de erkölcsi botlásai miatt leváltották. Összeköttetései révén, a „mellékes jövedelem” reményében helyeztette magát külföldön közlekedő hajóra.

Ezzel egyidejűleg „Szőke” hajózással és Egyiptomba irányuló szállítmányokkal kapcsolatban általunk összeállított adatokat fog közvetíteni „Lovag” részére. Úgy állítja be, hogy talált egy olyan személyt, aki a kívánt információk beszerzését meghatározott anyagiakért vállalja. Közli, hogy az illető a megbízóval, azaz „Lovag”-gal nem akar érintkezni és előtte a saját személyét is titokban akarja tartani. Másrészt a szolgálataiért járó anyagiakat valutában kéri, mivel mint hajós, az így szerzett pénzt Nyugaton akarja befektetni.

Ismerve „Lovag” híréhségét és kapzsiságát, biztosra vehető, hogy a jelölttel személyes kapcsolatot akar majd teremteni, már csak azért is, hogy „Szőké”-nek az összekötői teendők ellátásáért kifizetendő összeggel csökkentse saját rezsijét.

„Szőke” feladata a továbbiakban kizárólag az lesz, hogy

minél jobban felkeltse „Lovag” érdeklődését a családtek személy iránt. Ezt követően a kialakult helyzettől függően fogjuk meghatározni „Rónai” bemutatásának módját és időpontját.

Ha ez megtörtént, „Szóké”-t fokozatosan kivonjuk a kombinációból és a továbbiakban a „Lovag”-gal történő egyéni érintkezéseit arra használjuk fel, hogy rajta keresztül figyelemmel tudjuk kísérni „Rónai” előrehaladását és szükség szerint egyengessük útját.

2., Az összeismertetést követően „Rónai” legdöntőbb feladata „Lovag” legteljesebb bizalmának elnyerése. Ezt a részére később kidolgozandó feladattervnek megfelelően személyi tulajdonságai felhasználása és a „Lovag” részére végzett „hűséges munka” alapján kell elérni. Olyan helyzetet kell kialakítani, hogy - hasonlóan a „Szókéval” szemben követett gyakorlathoz - „Lovag” bizalma és barátsága jeléül őt is elvigye szórakozni, esti séta autózások keretében megmutogassa neki Bécs nevezetességeit, stb. A kikötőhöz menet, vagy autózás közben egy előre kiválasztott helyet kell rendszeresen érinteni, ahol az akció később végrehajtható. Ezt a pontot az ügynök jelentése és javaslata alapján később határozzuk meg.

3., Az akció fentiek szerint történő előkészítéséig „Acél” és „Szirom” Ausztriába történő illegális kitelepítését végre kell hajtani. Részükre megfelelő osztrák igazolványokat kell biztosítani, melyek birtokában Ausztriában és Bécsben szabadon mozoghatnak. Az akciót megelőzően legalább 8-10 nappal előbb meg kell kezdeniük az ügynök helyzet tanulmányozását, figyelembe véve speciális feladatukat.

Különös alapossággal kell megismerniük az akció szín-

helyét, az ott tapasztalható esti és éjszakai mozgást, az esetleges éjszakai ellenőrzést, stb. Végig kell utazniuk azokat a magyar határhoz vezető útvonalakat, melyeken „Lovag” birtokbavétele után megközelíthetők a kijelölt határkapuk.

Ezen előkészítő intézkedések után kerülhet sor „Lovag” kiemelésére. Ezt gyakorlatilag úgy tervezzük megoldani, hogy „Rónai” az éjjeli órákban magát „Lovag”-gal a kijelölt helyre viteti. Itt váratlanul őt leüti, a közelben tartózkodó „Acél” és „Szirom” segítségével saját kocsijába helyezik, ájult állapotát felhasználva kloroformas maszkkal elaltatják és a határra hozzák.

„Lovag” birtokbavételének és az ország területére szállításának tervét az ügynöki csoport részére kidolgozandó megbízás fogja részletesen tartalmazni.

A javaslat jóváhagyásától számítva ennek végrehajtásához mintegy 2 hónapi időtartamra van szükség.”

A hírszerzés ezután 1-7 pontba foglalva határozza meg az előzetes intézkedéseket és feladatokat.

1., Az ügynöki csoport tagjait el kell igazítani, szem előtt tartva azt, hogy a szükség szerinti időpontban és mértékben legyenek tájékozódva feladataikról.

2., „Rónay”-t be kell helyezni a MAHART-hoz, s operatív úton biztosítani, hogy korai kiutazása a személyzet előtt ne okozzon feltűnést.

3., „Szőke” feladattervét és magatartási vonalát ki kell dolgozni és a szerint irányítani „Lovag”-gal kapcsolatos munkáját.

4., A kiemelést végrehajtó ügynökök részére biztosítani kell Fiat-1100-as típusú gépkocsi megismerését, ezen a vezetés gyakorlását, mivel a célszemélynek ilyen kocsija van, s elszállításhoz ezt kívánjuk felhasználni.

5., „Acél” és „Szirom” részére megfelelő osztrák, illetve DP. Igazolványokat és gépjárművezetői jogosítványt kell készíteni.

6., Nyugati határunkon ki kell választani a megfelelő határkapukat, ahol az ügynökök kidobhatók, illetve a célszeméllyel együtt visszatérhetnek az országba.

7., „Szőké”-t és „Rónai”-t kb. 10-14 naponként ismétlődő legális hazatérésük alkalmával munkájukról részletesen be kell számoltatni, s el kell igazítani őket további feladataikról.

A fejlemények figyelembe vételével kell véglegesen meghatározni az akció végrehajtásának módját.

A javaslatához csatolva az ügynökségről készült összefoglaló, valamint az ügynökök és a célszemély fényképei.

„Nem kell elsijetni, nagyon gondosan előkészíteni”

Moró István aláírás nélkül, de a rá jellemző, összetéveszthetetlen kézírással a következő meglepő megjegyzést fűzi az előbbi konkrét tervhez a mellékelte cédulán:

„Biszkü elt!

1., Meg kell gondolni elvileg érdemes-e vele foglalkozni.

2., Még egyszer tanulmányozni kell, hogy milyen eredményessége lesz az ügynöknek.

3., Szabóval kell beszélgetni és pontos jellemzést kérni rá.

A munka:

1., Előkészítéssel kapcsolatos kérdések.

2., Maga az operáció.

Nem kell elsijetni, nagyon gondosan előkészíteni.”

állambiztonságot is felügyelő tagját: **Marosán Györgyöt**. De nem siették el. Gondosan előkészítették. És vártak az alkalmas pillanatra, amely 1961. október 12-én következett be.

Miért vártak a végrehajtással ennyit? Hivatalosan csak annyit tudunk, amennyit az akció előtt félévvel, 1961. március 30-án a II/3-D alosztály vezetője: Mészáros József r. alezredes írt, s azzal egyetértett az osztály vezetője: Vértés János r. alezredes is. „**A fejlemények kedvezőtlen alakulása**” miatt. A megmaradt dokumentum pikantériája, hogy noha három felelős vezető is aláírta, egyik sem vette észre, hogy Ábrányi Aurél helyett, kétszer is költő rokona nevét, Ábrányi **Emilt** tüntették fel a Határozatban.

„H a t á r o z a t

Budapest, 1961. március 30.

Tárgy: dr. Ábrányi Emil ügye

Dr. Ábrányi Emil Ausztriában élő közismert hírszerző ügynök az 1956-os ellenforradalom időszakában fokozta a Magyar Népköztársaság elleni ellenséges tevékenységét. Ennek kapcsán széleskörű adatgyűjtő tevékenységet folytatott, illegális csatornákat épített ki, esetenként ügynököket szervezett be és küldött az ország területére. Kémtevékenységéből eredő információit Bécs, Opernring 4. szám alatti lakásán dolgozta fel és tárolta.

1957 első felében utasításra megkezdtek Ábrányi feldolgozását annak megvizsgálása és felmérése céljából, hogy mi módon lehetne irattárát kiemelni és megszerezni. A gyakorlati végrehajtás előkészítése érdekében „Szöke” fn. ügynökünket foglalkoztattuk és egyidejűleg előkészítettünk egy ügynökcsoporthoz az akció végrehajtására. A fejlemények kedvezőtlen alakulása folytán az akció végrehajtására nem került sor. E munka kapcsán keletkezett anyagokat számozatlan puha dossziében

csoportosítottuk és ezt a II/3-B alosztály vezetője kezelte.

Javaslom a fenti anyagoknak számozott dossziéba való beverrását, annak megfelelő adminisztrálását és azt, hogy abba való betekintést - az ügy jellegénél fogva - osztályvezető-helyettesi engedélyhez kössük és zárt anyagként rakjuk le a II/3 osztály nyilvántartójába.

Egyetérttek:

Vértes János r. ales.
osztályvezető

Átadó:
Mészáros József r.
ales. alosztályvezető
Átvevő:
Bánfalvi József
r. őrgy.csoportvezető

Nézzük ezek után, ki az a Szabó, akivel beszélgetni kell és pontos jellemzést kérni rá.

1957. október 14-én a BM. II/IV. osztályának h. alosztálya (**a közlekedési elhárítás hajózási alosztálya**) „Szigorúan titkos” összefoglaló jelentésében tájékoztat „**Szőke Imre**” fedőnevű ügynökről. Azonosítja őt, jellemzi, felvázolja és értékeli eddigi ügynöki tevékenységét.

„Szőke Imre” azonos **Szabó István** (1923. Rudabányácska, Ignáth Anna), szentendrei lakossal. Kiskereskedő családból származik, apjának szatócs üzlete volt Rudabányácskán. Hárman voltak testvérek.

Kereskedelmi érettségit tett, különböző helyeken dolgozott, majd 1948-ban a Kossuth Akadémiára vették fel, amit elvégzett, s alhadnaggyá avatták. 1953-ig a Folyamórségnél teljesített katonai szolgálatot. Tartalékos hadnagyként saját kérésére szerelt le. 1953-ban átvette a MAHART, azóta ott dolgozik, mint II. kapitány. 1947 óta párttag, MKP, MDP, MSZMP.

Első feleségétől elvált, 1950-ben ismét megnősült, elvette egy leányfalui kocsmáros lányát, 3 gyermekük van, rendezett csa-

ládi életet él.

Belügyminisztérium
II/3-D Alosztály

Szigorúan titkos!

Tárgy: dr. Ábrányi Emil ügye

H a t á r o z a s t
Budapest, 1961. március 30.

dr. Ábrányi Emil Ausztriában élő hírszerző ügy-
nők az 1956-os ellenforradalom időszakában fokozta a
Magyar Népköztársaság elleni ellenséges tevékenységét.
Ennek kapcsán széleskörű adatgyűjtő tevékenységet foly-
tatott, illegális csatornákat épített ki, esetenként ügy-
nőket szervezett be és küldött az ország területére.
Kémtevékenységéből eredő információit Bécs, Opern-ring
4. szám alatti lakásán dolgozta fel és tárolta.

1957 első felében utasításra megkezdtek Ábrányi feldol-
gozását annak megvizsgálása és felmérése céljából, hogy
mi módon lehetne irattárát kiemelni és megegyeztetni. A gya-
korlati végrehajtás előkészítése érdekében "Szóke" fn.
ügynökünket foglalkoztattuk és egyidejűleg előkészítet-
tünk egy ügynöksz csoportot az akció végrehajtására. A fel-
jegyzések kedvezőtlen alakulása folytán az akció végre-
hajtására nem került sor. E munka kapcsán keletkezett
anyagokat számozatlan puha dossziében csoportosítottuk
és ezt a II/3-B alosztály vezetője kezelte.

Javasolom a fenti anyagoknak számozott dossziéba való be-
varrását, annak megfelelő adminisztrálását és azt, hogy
abba való betekintést - az ügy jellegénél fogva - osztály-
vezetőhelyettesi engedélyhez kössük és zárt anyagként
rakjuk le a II/3 Osztály nyilvántartójába.

Átadó:
Mészáros József r. ales.
alosztályvezető

Egyetértek:
Vértess János r. ales.
osztályvezető

Átvevő:
Bánfalvi József r. őrgy.
csoportvezető

Készült: 1 pld.
Gépelte: Ené

„A fejlemények kedvezőtlen alakulása miatt...”

1949-ben a Kossuth Akadémián szervezték be hazafias

alapon. A hadseregben rezidensként is foglalkoztatták. Konkrét ügyben is eredményesen dolgozott: egy török hírszerzőt és több személyt vettek őrizetbe.

1954-ben vette át a BM. Közlekedés Elhárító osztály hajózási alosztálya. Kezdetben Dél felé hajózott, majd 1955-től rendszeresen Nyugatra. Kapcsolatba került Sziklai István disszidens, osztrák állampolgár, a MAHART bécsi kirendeltsége alkalmazottjával és annak feleségével. Sziklai még 1955-ben elvitte őt a **CIC.** bécsi épületébe, ahol kapcsolatba került egy Wéber és egy „Professzor” fedőnevű CIC. hírszerző tiszttel, akik kihallgatták, ujjlenyomatot vettek tőle és megegyeztek, hogy érkezései alkalomával telefonon felhívja őket. Eerre azonban nem került sor, egyrészt azért, mert Wébert elhelyezték, másrészt nem kapott utasítást magyar részről a kapcsolat tartására.

Ugyancsak Sziklain keresztül került kapcsolatba Hoffbauer Miklós és Grünblatt Mátyás bécsi csempészekkel, akik vele küldtek be pénzt az országba másfél éven át. A címzettek közül többeket őrizetbe vettek és a bíróság elítélte őket.

1955 őszén került kapcsolatba **Ábrányi Auréllal** Hoffbauer Miklós útján. A SZER munkatársa is pénzbehozattal bízta meg, majd később hírszerző jellegű leveleket is küldött be vele, főleg újságíróknak, így Szvatkó Pálnak, Marschalkó Teofilnak, Konkoly Tihamérnak és még másoknak, akiket az állambiztonság őrizetbe vett. Szabó segítségével került őrizetbe Bálint György, a SZER hírszerzője is.

„Szőke” ügynök 1956 októberében Komáromban tartózkodott, hajójára két államvédelmi tisztet akart bevinni, hogy megmentse őket, de a hajó beosztottai rájöttek erre és mint ávós besúgót megverték. Ezután hazament Szentendrére, ahol mint volt katonatisztet forradalmárok keresték a lakásán. Vallomása szerint ettől kezdve félt, s önvédelemből igyekezett kapcsolatot keresni a forradalmárok között, hogy mentse magát. Azt a csoportot, melyet egy Vazul nevű személy vezetett, október 31-én sikerült lebeszél-
nie arról, hogy megtámadják a szentendrei rendőrséget. Bejöttek Pestre a Széna térre, csatlakoztak Szabó bácsi alakulatához. Az

ügynök azonban nem vett részt fegyveres harcban, **átlőtte a saját lábát**, így kórházba került, felgyógyulása után pedig a II. kerületi forradalmárok parancsnokának igazolásával visszatért szentendrei lakására.

Félelmében csak három hónap elteltével jelentkezett korábbi tartótisztjénél. Az „ellenforradalom” idején végzett tevékenysége valójában nem lett kellőképpen ellenőrizve - állapította meg a közlekedési elhárítás jelentése.

1957 óta az ügynök ismét felfelé hajózik a Dunán és továbbra is tartja a kapcsolatot Ábrányival, akitől azóta is nagyobb mennyiségű pénzt és hírszerzésre való felszólítást hozott különböző személyeknek.

Mindezek ellenére több esetben felvetődött, hogy az ügynököt nem engedik felfelé hajózni, mivel a dekonspirálódás gyanúja alaposan fenn áll. A már korábban említett Bálint György hírszerző októberben kiszabadult a börtönből, disszidált és „Szőke”-vel kapcsolatban több gyanús momentumot mondott el Ábrányinak és társaságának, azt állítva, hogy **áruló** volt. Amióta a hajózásnál van, túl hosszú ideje jár rendszeresen felfelé a Dunán, ami egyetlen hajóskapitánnyal sem fordult elő, így a munkatársai között is gyanússá vált, erről több esetben kapott ügynöki jelzéseket az elhárítás.

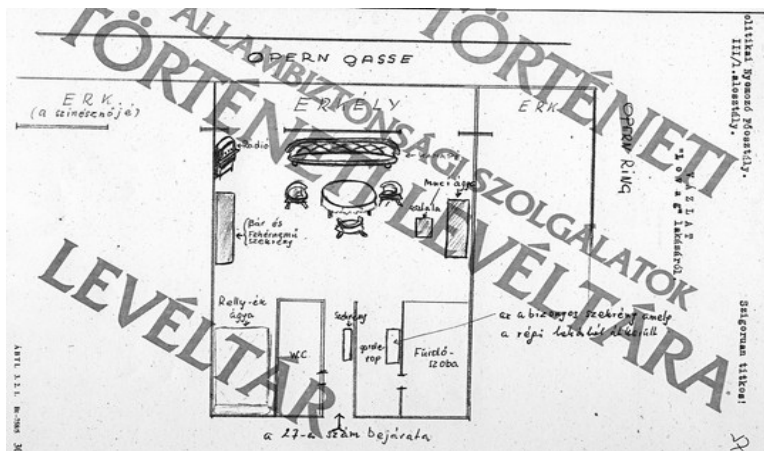
Az utóbbi időben, amikor ismételten felvetődött, hogy már nem utaztatják felfelé, mert **okkal gondolják, hogy dekonspirálódott**, ezt nehezen értette meg, s úgy értelmezte: már nem bíznak meg benne. Azt kérte, hogy azt az ügyet, amibe belekezdett, befejezhesse, s utána nem bánja, ha már nem utazhat felfelé.

A jelentést Kőműves László rny. százados alosztályvezető és Papp Sándor rny. százados írta alá.

1957. október 14-én a kémelhárítás azok után jut az előbbi megállapításokra, hogy **„Szőke”** egész nyáron - júniustól augusztusig - szoros ügynöki megfigyelést és feltérképezést végzett **Ábrányi** környezetében.

Részletes jelentéseinek tanúsága szerint pontosan **felmérte mindkét lakását**, előbb a régit (Modena park), majd az újat

(Operring), feltérképezte, lerajzolta azok berendezési tárgyait, mindent a helyén, méretek szerint, megjelölve a lakásban tartott értékeket, az őrzött titkos iratok elhelyezését, azok megszerzésének lehetőségeit. Beszámolt az épület elhelyezkedéséről, sajátosságairól, lépcsőházairól, a gépkocsi forgalomról és a lakók mozgásáról, a kapu és a lakás záiról, a lakásba való behatolás ajánlott módozatairól, a balkon ajtó nyithatóságáról, megfigyelte a szomszédokat és viselkedésüket; a célszemély szokásait, a lakás elhagyásának és a hazaérkezésnek az időpontjait, a lakásban tartózkodók és a látogatók személyét, ezek előfordulásának várható terminusait; figyelme olyan finom részletekre is kiterjedt, mint például: „... a szoba mennyezetének réseibe mikrofont vagy valamilyen fényképezőgépet véltem felfedezni.”

„Szöke” lerajzolta Ábrányi új lakását

„Szöke” is kidolgozza a **maga tervét** a Célszemély hazarablására.

Elképzelése szerint Bécsbe történő érkezésekor, a kikötés után felhívja „Relly”-t, és közli vele, hogy meghozta az árút. Ő személyesen felkeresi a lakásán, majd telefonhívás után oda mennek Bécs környékén, ahova három embere az árút szállítja.

„Addig én italilag elődolgoznám „Relly”-t egy kicsit, s

*mikor már elérkezett az idő a menésre, volna benne nar-
kotikum.””Megérkezés után...lehet hozni az árút, meg-
jött „Relly”, felnyitnánk vele a csomagtartót, s amíg
ezt végzi, addig fejbe üthető. A visszafelé vezető utat
Bécs megkerülésével is meg lehet tenni, de a külvároson
keresztül rövid idő alatt rá lehet jutni a Wien Hegyes-
halmi országútra...” „Véleményem szerint, amint
„Relly” kitenné lábát a lakásból, a Muci (Ábrányi
leánya, - megj.: I.Cs.) azonnal elmenni mulatni, mert a
tanulás alatt magába fojtott indulatok most robbannak ki
belőle, s szinte lerí az arcáról a szórakozni vágyás.”*

(Ábrányival élt a lakásban Mariann nevű lánya és felesége Inge Osztermann néven, aki férje eltűnését követően a hetvenes években mint Ingeborg Ábrányi indít keresetet az osztrák bíróságok előtt 1951 óta osztrák állampolgár férje után őt megillető havi pénzjáradék fizetésének megítéléséért.)

A végkifejlet osztrák bírósági változata

Anélkül, hogy ismételném korábbi írásaimat, meg kell állapítani, hogy **a végkifejlet** Ábrányi hazarablásában nem az előzetes forgatókönyvi elképzelések szerint történt. Nem egészen úgy valósult meg, ahogyan - az előzőekben ismertetett módon - azt eltervezte az állambiztonsági hírszerzés, vagy az akció brigád egyik tagja, vagy éppen „Szőke” ügynök. Egyes elemek fellelhetők a kivitelezésben, de az erős túlzás lenne, ha azt mondanánk: a három terv összegezéseként történt az akció. Tán még az akció brigád egyik tagjának furcsa magyarsággal papírra vetett negyedik variációja állt a legközelebb a valós eseményekhez. Azokhoz, melyek nem következhetek volna be a körülmények olyan változása nélkül, melyek lehetővé tették, hogy **Gerő László** ismétlen kulcspozícióba kerüljön a végrehajtást illetően. Ennek pedig az volt az oka, hogy a Belügyminisztérium és az állambiztonsági főcsoportfőnökség vezetésében azok kerekedtek felül, akik Gerőnek nem büntetést, hanem bizalmat szavaztak meg. Rajnai (Reich) Sándornak döntő része volt abban, hogy Gerő László ismét kime-

hetett Bécsbe, folytathatta többes játszmáját és személyéhez igazodott az akció végrehajtásának helye, ideje, módja.

Ábrányi és felesége 1960-ban

Az akciót az osztrák rendőrség jelentése alapján az **Osztrák Legfelsőbb Bíróság** a fellebbezési eljárás során így írja le ítéletének indoklásában 1978-ban abban a perben, melyet Ingeborg Ábrányi felperes indított az Osztrák Köztársaság, mint alperes ellen pénzjáradék teljesítése miatt.

„1961 májusában Gerő László felkereste az Ábrányi házaspárt, hogy keressenek részére Bécsben egy olyan garázsos lakást, amelynek lakóhelyiségei közvetlen összeköttetésben vannak a garázssal. A felperes megfelelő lakást talált Bécs 12, Kaulbachstr. 1.sz. alatt. Gerő László kibérelte ezt a lakást. 1961. október 12-én 15:30 óra körül Gerő László felhívta a felperes férjét, dr. Adler irodájában. Dr. Félix László azt vette ki a magyar

nyelven folytatott beszélgetésből, hogy dr. Ábrányi kijelentette, 18 órától lakásán elérhető lesz, Gerő ott hívhatja őt. Ábrányi 16 óra tájban elhagyta az ügyvédi irodát. Közölte dr. Félix-szel, hogy az estére tervezett kártyapartin nem vesz részt, mivel más elfoglaltsága van.

Ettől az időponttól kezdve Ábrányit többé nem látták. 1961. október 13-án a délelőtti órákban a felperes Bécs-Belváros rendőrkapitányságán bejelentette férje eltűnését. Délután a felperes Gerő lakására ment, azt azonban zárva találta. Dr. Félix-től megtudta férjének előző napon folytatott telefonbeszélgetését. A felperes 17 óra tájt a lakás bérbeadójával és annak nővérével Gerő lakásába ment, s ott nagy rendetlenséget talált.

Ezután bekapcsolódott a nyomozásba a biztonsági iroda az államrendőrségi osztállyal és az azonosító szolgálattal. Gerő László szobájában égett a villany és szólt a rádió. Egyes bútorok fel voltak borítva vagy a földön heverték. Különböző tárgyakon és a falakon számos vérnyomot találtak. A szoba közepén egy szőnyegbe csavart takaró volt, erős vérnyomokkal. Egy felborított berendezési tárgyon egy injekciós tű, s alatta a padlón egy üres ampulla, amelynek felirata erős kábítószerre utalt. Találtak továbbá egy fehérneműből levágott darabot. Valamennyi szekrény és fiók üres volt.

A rendőrségi vizsgálatok megállapították, hogy Gerő László az ingatlant személygépkocsival 20 óra tájban hagyta el és az osztrák határt 21 óra körül Bergnél Csehszlovákia irányában átlépte.

A nyomozás alapján a bécsi államügyészség 1961. október 16-án vádindítványt tett a Gerő László elleni vizsgálat megkezdésére a büntetőtörvénykönyv 134.§. , a

135., valamint a 93.§. alapján. Továbbá körözést adtak ki Gerő László ellen letartóztatására.

A Gerő László lakásán megejtett nyombiztosítás bebizonyította, hogy a vérnyomok nullás vércsoportú személytől származnak. A takarón talált 7 hajszál alakjában és finom szerkezetében messzemenően egyezett a dr. Ábrányi úti hajkeféjéből származó hajszálakkal. Egy ugyancsak fellelt bőr alatti sejtszövetet törvényszéki orvosi vizsgálat alapján úgy értékelték, hogy az bőrsérülésből, nagy valószínűség szerint hajas fejbőről származik.

A vizsgálatokat követő újabb nyomozások megállapították, hogy a talált ampulla a „Dithescop forte D, GV 560407” feliratú volt. A törvényszéki orvosi vizsgálatnál megállapították, hogy az ampullában morphin, dionin és codein maradványait valamint egy nem azonosított opiumalkaloidát találtak. A készítmény nevéből következtethető tartalom scopolamin lehetett, ezt azonban a csekély mennyiség miatt nem tudták bizonyossággal megállapítani.”

Gerő László tehát figyelem elterelő módon Csehszlovákián keresztül tért haza Budapestre. Az elkábított, leütött Ábrányit az akció csoport három tagja a megnyitott határéken át egy másik gépkocsin hozta az ország területére. Biztonsági kísérettel, hajnalban értek a Gyorskocsi utcai vizsgálati főosztályra, ahol az ügyletes börtönorvos ellátta a „Célszemély” fején tátongó nyílt sebet.

Azt nem tudjuk, hogy az „**Acél**”, „**Rónai**”, „**Szirom**” alkotta kipróbált végrehajtó brigádhoz csatlakozott-e „**Szőke**” ügynök, de azt gyanítjuk - az ismertetett előzmények és más ráutaló jelek alapján -, hogy nem. (1959. június 19-én ezt jelenti a kémelhárítás 2-c alosztálya Bécsből: „A II/4. osztály „**Szőke**” fn. ügynökének szerepe ma sincs teljesen tisztázva. Meglehet, hogy „**Szőke**” **elárlulta Ábrányinak a velünk való kapcsolatát.** Lukács r. fhdgy.; Tóth r. örgy.” ÁBTL. 3.2.1. M-23448)

Az amerikai hírszerzés előbb értesült az ügynökével történetéről, mint a francia. Ezt **Radnóczy (Riedl) Antal** volt vezérkari százados, a CIC., majd az amerikai katonai hírszerzés ügynöke mesélte el nekem 1990. október végén Budapesten. Az osztrák államrendőrséghez beépült amerikai ügynök október 13-án már jelentette az eseményt a bécsi központnak, ahonnan 14-én tudta meg Radnóczy, aki akkoriban (1960-62), áttette müncheni székhelyét Bécsbe a II. Böcklin str. 26. szám alá, dr. Kleiner professzor lakásába, a beszerzésre kiszemelt személyekkel pedig a VI. Windmühl gasse 6. szám alatti panzióban foglalkozott, ott helyezte el őket. Ábrányi ekkor már előbb adta át a megszerzett hírszerzést az amerikaiaknak, mint a franciáknak.

[Radnóczy (Riedl) Antal (1912. II. 12. - 2003. IV. 28.) vezérkari századosként 1945. március 28-án a Honvédelmi Minisztériummal Kőszegről a bajorországi Mettenbe ment, ahol amerikai fogságba esett. 1945 június végén a metteni amerikai tábor helyettes parancsnoka. 1948. június 19-én Zákó András vezérőrnaggyal, a katonai emigráció választott parancsnokával jelentkezett Weilheimben Horthy Miklósnál, aki a katonai emigráció összekötő tiszteként fogadta. Az utóbbi minőségében még négy alkalommal találkozott és beszélgetett hosszan, négyszemközt Horthyval.

Radnóczy (Riedl) Antal

A rendszerváltás után rehabilitálták, előbb ezredessé, majd a Horn kormány alatt, 1996-ban a honvédelmi miniszter érdemei elismeréseként dandártábornokká léptette elő. A Vitézi rend ötödik főkapitányává választották 1993. VII. 10-én, a tisztséget 10 éven át, egészen haláláig: 2003. IV. 28-ig töltötte be.]

Az említett 1990. október végi találkozón az volt az érzésem: **Radnóczy** - aki, mint később kiderült, nemcsak az amerikaiaknak, hanem feltehetően a nyugatnémet elhárításnak is dolgozott - tudja, hova tűnt el 1974. október 15-i szabadulása után Ábrányi, azt követően, hogy október 16-án 13:10 órakor a soproni határátkelőhelyen a W 637-656 rendszámú személygépkocsiban kilépett Magyarországról Ausztria felé egy svájci állampolgárral. Az újságíró kíváncsiságával kérdeztem rá, de Radnóczy titokzatosan bezárkózott és barátságosan mosolyogva csak ennyit válaszolt: *„Ezt a storyt én akarom megírni. De csak az emlékirataimban!”* 1994-ben találkoztunk utoljára, emlékiratai nem jelentek meg, titkát magával vitte a sírba. De a titok megfejtését még nem adtam fel.

(2013)

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

A Varsói Szerződés legnagyobb love storyja

Miért váltották le és száműzték Budapestről 1973-ban a Magyar Néphadsereg katonai főcenzorát: Tóvári Béla alezredest?

1971-től 1973 májusáig a magyar és a szovjet katonai és politikai vezetés mindent elkövetett, hogy megakadályozzon egy válást és egy házasságot, mert azok ártnának a két nép hagyományos fegyverbarátságának, aláásnák a Varsói Szerződés vezetése iránti töretlen bizalmat, nem kívánatos társadalmi hatásokkal járnának és megaláznának egy köztisztjeletben álló szovjet vezérezredest, aki a szövetség legmagasabb rangú képviselője Magyarországon. A hivatalos és informális nyomás gyakorló lépések azért történtek, hogy megakadályozzák az akkor 50 éves **Natalia Nyikolajevna Csernogubova** válását a 68 éves **Iván Vasziljevics Tutarinov** vezérezredestől, a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erői Főparancsnoksága magyarországi képviselőjétől, majd lehetetlenné tegyék, hogy férjhez menjen az akkor 43 éves **Tóvári Béla** vezérkari alezredesthez, aki előbb az MNVK 11. önálló osztályának alosztályvezetője, majd a Magyar Néphadsereg katonai főcenzora.

A lebeszélés és elrettentés nem járt eredménnyel. Natalia Nyikolajevna **1973** januárjában Moszkvában elvált a férjétől, Tóvári Béla már **1972** februárjában Budapesten a feleségétől. A Győzelem Napján: **1973** május 8-án kötöttek házasságot Moszkvában. Ennek azonban nagy ára lett.

1973 június 1-én a katonai főcenzort büntetésből leváltották, alacsonyabb beosztásba helyezték vidékre, de csak olyan kisebb alakulathoz mehetett, amelynek közelében nem helyezkedett el szovjet egység. Így került Nyíregyházára feleségével egy olyan laktanyába, ahol kezdetben a földes szoba egyik sarkában vasrács állt, wc és tusoló pedig a folyosó végén. Ebbe és a megpróbáltatásokba belerokkant. Csak három évvel később csempészték vissza

Tóvári Béla alezredes

Budapestre a Hátországvédelmi Parancsnokságra, amikor vidéken már nem lehetett gyógyítani sem az ő, sem a felesége betegségeit. 1982-ben rokkantsági nyugállományba helyezték. 1981-től négy infarktusa volt, a negyedik elvitte 1991 szeptember 9-én, a Honvéd Kórházban.

Tóvári Béláné, született Natalia Nyikolajevna Csernogubova nem ment újból férjhez, közös gyermekük nem született, ma 89 éves. 1994 óta **magyar állampolgár**. Nem költözött haza Moszkvába és nem is akar. Egy harmadik kerületi, Duna parti társasház első emeletén szerény körülmények között nyugdíjasként egyedül él. Tóvári Béla régi barátjai közül ma már csak én látogatom meg

időnként, s beszélgetek vele hol oroszul, hol magyarul, évtizedek óta tegeződő viszonyban. Egyre többet gyengélkedik, de emlékezete kitűnő.

Natasa 1978-ban

Iván Vasziljevics Tutarinov vezérezredes

Igyekszem leküzdeni elfogultságaimat, amikor a történeteket közre adom. Tóvári Bélát újságíróként ismertem meg **1966**-ban. Nekem, a tartalékos tisztnek nemcsak szakmai előljáróm lett, hanem a barátom is. Ismertem azt a családot is, amelyből kilépett, s elsőként mutatta be új feleségét is, akit most utolsóként látogatok. (2003-ban engedélyt kértem a Honvédelmi Minisztériumtól, hogy a Központi Irattárban kutathassak Tóvári Béla megmaradt dokumentumai között. Az iratokat csak anonimizálva ismerhettem meg. A kitakart neveket részben ismertem, részben kisebb nyomozás után kiderítettem. **Tóvári Béláné** írásban járult hozzá, hogy nyilvánosságra hozzak minden általa tudott tényt és véleményt, több órás hangfelvételt készítettem vele.)

Ismerkedjenek meg a dráma két főszereplőjével.

Natalia Nyikolajevna Csernogubova

1921 június 3-án született Moszkvában. Natasának becézték. Apai és anyai ágon is ősi nemesi származású. Apai nagyapja cári tábornok, helytartó Lengyelországban.

Apja mérnök alezredes, cári tiszt, börtönben is ült 1940 és 1948 között. 1971-ben hunyt el. Anyja – akinek édesapja szintén cári tábornok – főiskolai tanárnő, angolt, németet és franciát tanított, 1969-ban halt meg. Egy bátyja volt. (A kor jellemző vonása, hogy az előbbiekről még 1972-es önéletrajzában is azt kellett írnia: "*Szüleim munkás emberek voltak.*")

A moszkvai nyelvészeti főiskolán angol-német szakos volt, német fordítói képezést szerzett, majd felvette a japán és spanyol nyelvet is. Tehetségesen balettezett.

1937-ben, 16 éves korában ment férjhez először. Első férje egy bánya-mérnök, aki századosként a II. világháború első napjaiban eltűnt. Fiúk: Misztyiszlav 1938 október 22-én született. Neves rakétatervező mérnök lett. 1972-ben üdülésből hazafelé repülve Szocsi mellett egy polgári utasszállító gépen a tengerbe zuhant. Hiába keresték.

(Natasza és férje, Tutarinov vezérezredes a helyszínre repültek, napokig kutatták szemükkel a tengert, álltak egy hajó fedél-

zetén, de a csoda nem történt meg. Natasát végzetesen megviselte imádott fia elvesztése, lelkileg összetört, s ez az állapota döntően befolyásolja majd elhatározását a válásról.).

Natasa apai nagyapja cári tábornok, helytartó Lengyelországban

1942-ben félévig ápolónő egy kórházvonaton, megsebesül: repeszt kap bal karjába, jobb lábába. Pjatyigorszkba tart, amikor a vonaton meglátja őt a 18 évvel idősebb Iván Vasziljevics Tutarinov ezredes, a 4. kubányi lovas gárda hadtest parancsnoka, aki a

találkozás után két évig keresteti segédtisztjével.

Natasa 1953-ban Szverdlovszkban

Tutarinov nős volt, de felesége eltűnt Breszt-Litovszknál, két gyermeke maradt, az akkor 12 éves Léna és a 8 éves Vlagyimír. **1944** végén, amikor a lovashadtest Rosztov alatt várakozott bevetésre, a segédtiszt megtalálta Natasát. A szerelem kölcsönös volt. A fronton azzal esküdtek meg nem hivatalosan, hogy a háború után majd jogszerűen is összeházasodnak, ha nem kerül elő Tutarinov eltűnt felesége. **1946**-ig vártak és akkor Moszkvá-

ban megjelentek az anyakönyvvezető előtt. Ettől kezdve három gyereket neveltek békességben, hiszen ott volt Natasa nyolc éves fia is.

Natasa édesanyjával 1945-ben, lent saját fia, fent Tutarinové

Tutarinov ezredes 1943-ban a kubányi lovas hadtest parancsnoka

Ivan Vasziljevics ekkor már altábornagy, **Bugyonnij** marsall stábjának főnöke, s még 1956 előtt vezérezredes a Honvédelmi Minisztériumban. Földijei, osztálytársai szűk baráti társaságot alkotnak és segítik egymás előrehajlását. **Grecsko** marsall (a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erőinek főparancsnoka 1960-tól 1967-ig, majd a Szovjetunió honvédelmi minisztere 1967-től egészen haláláig 1976-ig) épp úgy kubányi kozák volt, mint Tutarinov, együtt nőttek fel Asztrahánnyal Krasznyj-Járban, de ehhez a körhöz tartozott **Malinovszkij** és **Zsukov** marsall valamint **Stemenko** hadseregtábornok is.

Jellemző, hogy amikor Sztálin leváltja Zsukovot a miniszteri posztról, s az Urali Katonai Körzet parancsnokának küldi Szverdlovszkba (Jekatyerinburg), a vezérkari főnöke Tutarinov, aki ott a díszszemle parancsnokaként jelentett neki 1962 május elsején.

Zsukov fogadja Tutarinov jelentését 1962-ben

Zsukovot is megejtí Natasa belülről kisugárzó szépsége, vonzó, tartalmas egyénisége, lelki harmóniája és tisztessége. Udvarolna is, de visszautasításra talál. Nős ember, két lánya van, Szverdlovszkban egy orvosi végzettségű gyógytornászt vett el, ám nem boldog. Becsületes ember módjára Tutarinov elé állt, s

megkérdezte: elengedi-e a feleségét, ha komolyak a szándékai. Tutarinov nemet mondott, akárcsak Natasa. A marsall tudomásul vette a döntést, a barátság maradt.

Tutarinov Lvovból érkezett **1956**-ban Magyarországra **Konyev** stábjának főnökeként. (Konyev 1955 és 1960 között a VSZ EFE főparancsnoka.) Majd amikor 1956 november 4-én nulla órától a magyarországi szovjet csapatok főparancsnoka Vaszilij **Kazakov** hadseregtábornok lesz, Tutarinovot mellé vezénylik Mátyásföldre. A család Lvovban maradt, Natasa egyszer meglátogatta a férjét. Majd ismét Moszkva, ahonnan **1965**-ben jönnek Budapestre, miután Ivan Vasziljevics Tutarinov vezérezredest kinevezték a VSZ EFE magyarországi képviselőjének, s Budapesten, Zuglóban, az Abonyi utcai viláiban, szemben a Pártfőiskolával elfoglalta szolgálati helyét, hogy **1971**-ig hat évet töltsön ott feleségével.

Natasa a moszkvai balett intézetben

Tóvári Béla

Tóvári alezredes, az MN katonai főcenzora

1928 június 10-én született Budapesten. Apja egy tatai borbély, aki korán bekapcsolódik a szociáldemokrata mozgalomba, anyja egy nagyváradi mozdonyvezető lánya. Hat éves volt, amikor szülei elváltak. Apja két év múlva újra nősült, egy tatai újságkihordó leányát vette el. Ebből a házasságból Bélának két féltestvére született: 1938-ban Rózsa, 1940-ben Margit. Nehéz anyagi körülmények között éltek, apja sok mindennel próbálkozott, volt például lapkihordó, festődei munkás és muzsikált esténként kiskocsmákban. Béla 1941-ben a nagynénjéhez került Szentendrére, ott végezte el a négy polgárit nővére és a nagynéni támogatásával.

Megélhetési és lakhatási gondjai elől a régi hadseregbe menekül **1943** januárjában. Növendék 1945 január 24-ig a magyar királyi repülő csapatok tiszthelyettes képző iskolájában Szegeden, motorszerelő és repülőgép-vezető bizonyítványt szerez, szolgál Taszáron, Sárváron, Bükön. 1944 decemberében Hévízen letartóztatják, mert hamisított leszerelő jegyet, szabadságos levelet és orosz-magyar igazolványt találnak nála. Bezárják egy hévízi szállodába. 1945 januárjában Sopronba menet megszökik kísérelőtől. Áprilisban bujkálása közben, fegyver-és alakulat nélkülüként jugoszláv partizánok fogságába esik. Innen is megszökik, de május első napjaiban bolgár fogságba kerül, bolgár csapatokkal jön vissza Magyarországra, júliusban Pécsen szabadon engedik. Szüleihez megy Kömlődre, mezőgazdasági munkát végez, majd 1945 novemberében önkéntes jelentkezés alapján bevonul a székesfehérvári parancsnokságra, ahol büntetőintézeti őrkülönítményhez osztják be. 1946 márciusában az 5. határvédelem zászlóaljánál írnok, kiképző, júniusban őrzetű.

1946 augusztus elsején felvették a hivatásos állományba és előléptették szakaszvezetővé. 1947 és 49 között elvégezte a Kossuth Akadémia tisztképző főiskoláját, március 15-én alhadnagyként avatták fel és beosztották az esztergomi I. páncélos hadosztályhoz segédtisztnak. Itt egyre előrébb lép, 1954-gyel bezárólag: igénybevételi alosztályvezető, majd tervezési és szervezési alosztályvezető. 1954 és 57 között elvégzi a Zrínyi Miklós Kato-

nai Akadémia alaptagozatát, 1955 októberétől százados. 1957 decemberében már a HM-ben van, 1962 októberéig a Szervezési és Művelési Csoportfőnökségen főtiszt, 1960-tól őrnagy; 1962-63-ban a VKF hadművelési főtisztje; 1963-65-ben cenzor főtiszt a VK önálló cenzori osztályán; 1965 decemberétől 1972 júliusáig cenzor alosztályvezető az MNVK 11. önálló osztályán. 1966 októberétől alezredes. És ekkor éri el katonai pályafutásának csúcsát: 1972 július 1-től 1973 június 1-ig: **a Magyar Néphadsereg katonai főcenzora**, közvetlenül az MNVK Titkárságához tartozik.

Lényeges megjegyezni, hogy 1963 és 1973 között **Csémi Károly** altábornagy a vezérkari főnök, 1966-ig honvédelmi miniszter-helyettesként, 1966-tól a miniszter első helyetteseként. 1973-ban **Oláh István** altábornagy lesz a néphadsereg vezérkari főnöke, Csémi vezérezredes államtitkárrá lép elő, **Czinege Lajos** vezérezredes honvédelmi miniszter után a második ember.

A pártba 1947 február elsején lép be. 1954-ben két éves hadosztály pártiskolát végez. Apjáról ezt írja:

"1945-47-ig a tatai Sz.D.P. és a Nemzeti Bizottság elnöke. 1947-ben belátva az Sz.D.P. helytelen politikáját a pártból kilépett és 1948 január 1-én belépett az M.K.P.-ba, azóta is tagja a pártnak. 1948-ban a párt ajánlására Görgényi vezérőrnagy elvtárs elhelyezte a szentendrei Táncsics laktanyába, mint fodrást és itt dolgozott 1952 szeptember 31-ig. 1952 október elsején a helyi Fodrász Szövetkezet elnökévé választották és a szövetkezet M.D.P. alapszervezeti titkára is lett, a helyi iparügyi állandó bizottság tagja, zenekar vezető."

1949 június 18-án megnősül.

"Feleségem Kosztyu Erzsébet, 1928-ban Nyírcsászáriban született, hat elemi végzettségű, szakmája női szabósegéd, a Józsa nevű szalonban dolgozott a Városház utcában 1948 június 18-ig. Jelenleg (1953 ápr. 7.) nem dolgozik. 1950 április 20-án született Béla és

Ildikó nevű ikergyermekem. Feleségem az MNDSZ, az MSZBT valamint a Vöröskereszt tagja. Apósom postai segéd munkás volt. Mikor a házuk összedőlt Nyírcsászáriban, Pestre költöztek. Előbb postás, aztán házfelügyelő, jelenleg a VII. kerületi Tanács lakatosműhelyében dolgozik. Az M.K.P. tagja volt, de az egyesülés után kizárták, mert analfabéta."

Az első találkozás, válás és házasság

Natasa és Béla első találkozásáról, kapcsolatuk kezdetéről teljesen téves információi vannak a Honvédelmi Minisztériumnak, mintha nem működött volna a katonai hírszerzés és elhárítás egyik oldalon sem. Amint a különböző iratokból – mindenek előtt a Személyügyi Főcsoportfőnök első helyettesének, **Halász Antal** ezredesnek 1974 május 15-én készített összefoglaló feljegyzéséből – kiderül, ezt az időpontot 1971-re tették.

Natasa azonban pontosan emlékszik:

"Bélával először **1968** nyarán találkoztam Moszkvában. Beteg édesanyámat mentem látogatni, de közben hivatalos voltam egy esküvőre, aztán a "Prága" étterembe. Mint kiderült, egymásról nem tudva, külön-külön lettünk meghívva, Béla barátja volt a férj, egy szovjet katonatiszt. Bemutatták Bélát, akit a társaság egy férfiszépségnek tartott: kék szem, őszülő halánték, szabályos, férfias vonások, sportos magas termet. Mosolygós, behízeglő, megnyerő modorú.

Hazarepültem, s valamelyik nap fájni kezdett a fogam. Férjem segédtsíztje mondta, hogy a HM épületében rendel egy nagyon jó fogorvos. Épp kiszállok a kocsiból a HM épülete előtt, amikor rám köszönt Béla, jött a munkahelyére. Egymásra mosolyogtunk és elkérte a telefonszámomat.

Attól kezdve minden nap telefonált. Lakásunkhoz közel, a Városligetben egy padon találkoztunk. Tutarinov nem volt féltékeny, mindig megbízott bennem, házasságunk 29 éve alatt soha egyetlen hangos szóváltás nem volt köztünk. Kérte Bélát,

hozza el feleségét: **Irénkét** is. Minden második vasárnap négyesben kirándultunk vidékre, Irén gyerekruhát varrt az unokámnak. Tutarinov úgy mutatta be Bélát másoknak, mint a barátját, aki sokat segít nekem eligazodni, tájékozódni, hétköznapi dolgaimat intézni Budapesten.

Tóvári és Tutarinov 1971 június 10-én

Natasa férjével 1971-ben

Az ördög azonban nem alszik – folytatta Natasa – sajnos tényleg kezdett tetszeni Béla (úgy ejti: *Bjélka*). Néha szégyelltem magam érzéseim miatt, mit szólnának a szüleim, ha tudnák, s Iván

Vasziljevics tényleg nem érdemli meg, hogy akárcsak gondolatban is vétkezzek ellene. De Béla egyre komolyabban és egyre nagyobb lendülettel közeledett. Egy év múlva ismét beteg édesanyámhoz mentem Moszkvába. Béla pillanatok alatt talált hivatalos indokot, hogy Ő is jöhessen.

Natasa, Tutarinov és Losonczy Pál

És Moszkvában lázasan, mint egy ifjú, csillogó szemekkel, hosszan szerelmet vallott. Arról is beszélt, hogy házassága zátonyra futott, kiürült, tartalmatlan, szokványos és sablonos, képtelen megújítani, sokat veszekednek és unják egymást Irénnel. Még olyan csúnyát is mondott, hogy annak idején csak azért vette el, mert nem volt hová mennie, mostohaanyja nem szerette, kinézte, Irénnek viszont volt lakása, ezért a táncparkettről egyenesen felment hozzá és oda is költözött. Gyerekei nevelésére sincs elég ideje és kedve, mert nem akarnak tovább tanulni, haszontalan dolgokkal töltik szabadidejüket. Lányát ezért bedugta egy fotólaborba, ahol laboráns lesz, fiát pedig protekcióval elhelyezte a Maelévnél, lokátor-és rádióműszerész lesz.

Napokig sétáltunk Moszkva legszebb részein kéz a kézben, órákig ültünk egy-egy kávézóban, étteremben, néha megállított, magához húzott, hosszan a szemembe nézett. Aztán egyre sűrűbben csókolt és végül egyik este elszabadult a pokol, s én már nem tudtam ellenállni. A bűnbeesés szörnyű tudatával érkeztem haza. Soha nem vétettem egyik férjem ellen sem, tisztességes, vallásos nevelést kaptam, lánykoromban is olyan komoly voltam, hogy velem még csak cicázni sem lehetett.

Mondom aztán itthon, valamelyik nap az Abonyi utcai villában férjemnek: – *Iván Vasziljevics, nekem tetszik a Béla!* Mire Ő nevetve: – *Nekem is!* Ezzel aztán le is volt zárva a dolog akkor. Ellenben szólt: – Vigyázz a Zsenyára! Zsenya **Vutecsics Jevgenyij** szobrász volt, akinek néha modellt ültem, márványportrét faragott rólam és közben nyíltan udvarolt. Béla is észrevette, s néha a vacsoránál, férjem jelenlétében legényesen rivalizáltak értem, pedig Zsenyának vigyázni kellett a szívére, több infarktusa is volt már.

Tutarinovnak **1971**-ben lejárt a budapesti küldetése és a nyáron hazatértünk a Szovjetúnióba. Amikor Béla **1972** februárjában elvált a feleségétől hamarosan ott volt nálunk Moszkvában és azt mondta: – *Akkor most Te jössz, Te is el fogsz válni!* Azt válaszoltam határozottan: – **Soha!** *Soha, megértetted?! Már az is súlyos bűn volt, amit eddig csináltunk! Többet nem vétkezem Ivan Vasziljevics ellen!*

Eltelt egy-két hónap, s Béla nem tágított, konok volt, sürgette a válasomat. A döntő pillanat október elseje volt, amikor megkaptam a hírt, hogy Szocsinál a tengerbe zuhant a fiam. Odarepültünk, s teljesen összetörtem. Nyugtatókon éltem, teljesen legyengült lelkiállapotba kerültem, ellenálló képességem a minimum alá csökkent, s akkor azt mondtam: most már mindegy mi lesz, jöhet bármi. Moszkvában a férjem elé álltam, s kértem, hogy engedjen el, váljunk el, Bélával visszamegyek Magyarországra. Ivan Vasziljevics, a büszke kubányi kozák tiszt azt mondta: – *Ha akarod, teljesen szabad vagy! Beadom a válópert, van 30 napod, az alatt még meggondolhatod!*

1973 január 27-én Moszkvában kimondták a válást. Május 8-án odakint összeházasodtunk Bélával. Szeptember végén jöttünk haza Magyarországra. Ivan Vasziljevics Tutarinov öt évvel élte túl az eseményt, **1978**-ban meghalt."

Eddig a történet emberi oldala, volt azonban egy hivatalos vetülete is, amely legalább ennyire megrázó.

A hatalom nem enged, Tóvári téved

Tóvári Béla alezredes 1972 július 1 és **1973** június 1 között katonai pályafutása csúcán van: 43 évesen a Magyar Néphadsereg katonai főcenzora, várja ezredesi kinevezését. Okkal érzi úgy: az útnak még nincs vége, egészséges, sikeres, többre is viheti. Akar még valamit kezdeni az életével. Versenyképtelen riválisai néha karrieristának nevezték, ő viszont utálta a "hülye, de szerény" típusú földhözragadt elvtársait, akiknek minden úgy jó, ahogy van, azt kell szeretni, ami van.

Nagyon mélyről küzdötte fel magát, megpróbáltatások és nélkülözések közepette, de nem sérült meg lelkileg, szellemileg, testileg, morálisan. Nincsenek káros szenvedélyei: nem iszik, nem vadászik, nem kártyázik, nem dorbézol, nem szórja a pénzt. Lényeglátó és megfontolt. Legendásan jó külső megjelenése, svádája, kapcsolatteremtő képessége ellenére sincsenek nőügyei, nem gyűjt olcsó kis skalpokat sem a munkahelyén, sem a környező presszóban, sem a szerkesztőségekben, ahol hivatalból megfordul. (*"Kivár, mert nagyvadra vadászik!"* – volt hallható a sunyik pletykája.)

Imádja a természetet, Solymáron telket vesz, rajta kis házzal és rózsákat termeszt. Családosan kirándulunk, bejárjuk a Bakonyt, a Balaton-felvidéket és a Bükköt.

Mérték és arány ismerő. Soha sem locsog katonai titkokról, de az kiderül szavaiból, hogy mélyen megveti a tábornoki kar züllött részét, elvtelen életmódját, harácsolását, gazdagodását, azt, hogy vezetésre alkalmatlan, kisképességű és jellemtelen vezetők csak személyes- és pártkapcsolatokba kapaszkodva tudnak fenn-

maradni, megalázóan keresve a szovjet tanácsadók, a VSZ és a moszkvai vezérkar parancsnokainak kegyeit. Nem akar minden áron alkalmazkodni és végképp nem szeretné a tisztikarra jellemző munkás-paraszt házasságok panelszürke sablonos családi életét élni: a katonafeleség otthon ül a két szobás lakótelepi lakásban, unalmát nem tudja mivel elűzni, inni kezd, délelőtti barátot keres, eszik és elhízik. (Béla egyszer elmeséli Natasának, hogy felesége bevallotta: megcsalta, de kéri, hogy ezt ne használja fel ellene a bíróságon soha.)

Béla a szovjet típusú kollektivizmus nyomasztó évtizedeiben ki akar mászni a mocsárból, változtatni a szürke szokványokon, azonban mégsem számol előrelátóan legalább három dologgal, s ez nem várt fordulathoz vezet.

- 1., Eddigi pályáján csak az előmenetelhez szükséges alapvető katonai ismereteket szerezte meg, általános műveltsége hiányos. Gondolkodása néha leegyszerűsítő, csak feketében vagy csak fehérben látja a világot, eltűnnek az árnyalatok és a különbségek, hiányzik nála a szempontváltások rugalmassága és gazdagsága, az összetett dolgok ok-okozati elemzése és rendszerbe foglalása.
- 2., Katonai és magánéleti sikerei egy ponton túl indukálják a sárga irigységet, a tehetségtelenek, a versenyképtelenek, az örömtelenek és boldogtalanok bosszúját.
- 3., Emberi érzései hiába őszinték és tiszták, ha családi állapotának megváltoztatása és nősülési szándéka hatalmi érdekekbe ütközik, akkor ő fogja a rövidebbet húzni, előljárói fütyülnek méltányolható egyetemes és alkotmányos emberi jogaira.

És ráadásul naiv is. Azt hiszi, a gyors váltás után holnapután épp úgy megjelenhet az elit körében egy protokolláris rendezvényen karján **Natasával**, mint tegnapelőtt Tutarinov vezérezredes. Könnyelműen elmondja egyoldalú terveit a folyosón:

" Az esküvő előtt adunk majd egy koktélpártit Natasával a Tiszti Házban, amire meghívjuk Kádár és Losonczy elvtársat is."

Félóra múlva már mindenki tudta a hírt a HM-ben, s leginkább az a főcsoportfőnök tábornok gúnyolódott, aki 30-40 kört ment majd minden nap a páternoszterrel föl-le, mert olyan részeg volt, hogy nem mert kilépni, míg valaki le nem állította azt.

Nem méri fel elég reálishan azt, hogy a HM vezetői bármit megtehetnek vele a következő intézkedések közül:

- 1., Megtagadják a házasságkötési engedély kiadását.
- 2., Bevonják a szolgálati útlevelét.
- 3., Leváltják és alacsonyabb beosztásba helyezik, alacsonyabb fizetéssel.
- 4., Nem maradhat Budapesten, el kell tűnnie vidéken egy olyan eldugott helyőrségben, alakulatnál ahol nem ingerli a dühös szovjet parancsnokokat, ahol nem ismerik arcról Tutarinov vezérezredes tegnapi hitvesét.
- 5., Távozásra kényszerítik a hadseregből és a civil életben kell állást keresnie, noha ott semmilyen végzettsége sincs és semmihez sem ért.

És fájdalom, az 5 lehetséges következményből az első **négy** be is következik. Az ötödik csak azért nem, mert Tóvári alezredes az utolsó pillanatban újra értékeli helyzetét, visszakozik kéréseitől és követeléseitől, önkritikusan elfogadja a felkínált hivatalos megoldást. Rádöbben: egyedül és kiszolgáltatottan maradt a hatalommal szemben, érzelmeit alá kell rendelni az arasznyi létnek, akkor talán túléli tévedéseit.

Czinege Lajossal beszélget Ilkei Csaba 1973-ban a HÉT műsorában

"...Közben Tóvári alezredes az ágyában hentereg..."

A legfelső katonai vezetés alapállását és szemléletét Tóvári-ügyben az az összefoglaló jelentés tükrözi legjobban, melyet a Személyügyi Főcsoportfőnökség készített **1974** május 15-én, s melyre elolvasás után **Czinege Lajos** honvédelmi miniszter még aznap ráírta: **"Egyetértek."** Ebben – egyebek között – a következők olvashatók:

*"Miniszter elvtárs **Csémi** és **Oláh** elvtársak jelenlétében személyesen is meghallgatta és beszélt vele tervezett házasságáról. Ennek során miniszter elvtárs kategorikusan elítélte magatartását. Éles szavakkal felelősségre vonta, mert a házasságkötési engedélyt hazudozással és csalárd módon járta ki.*

Házasságkötési kérelmét előjárója, **Mórocz Lajos** vezérőrnagy – akkor VKF helyettes – egyetértően záradékolta, annak következtében, hogy Tóvári úgy tájékoztatta Mórocz elvtársat, hogy házassági szándékát miniszter elvtársnak és Csémi altábornagy elvtársnak már jelentette és azzal egyetértének. Mórocz elvtárs a jelentés valóságát nem ellenőrizte, elhitte és a kérelmet egyetértően záradékolta.

Ezt követően néhány nap múlva Csémi altbgy. elvtárs állásfoglalása alapján **Molnár** ezredes személyügyi főcsoportfőnök helyettes felszólította Tóvári alez-t, hogy a házasságkötési engedélyt tekintse érvénytelennek és szolgáltassa vissza. (Csémi az útlevelét is elvetette – megj.: I.Cs.) Az utasításnak nem tett eleget, mert állítólag az engedélyt már elküldte Moszkvába.

Miniszter elvtárs félreérthetetlenül rádöbbsentette arra a tűrhetetlen helyzetre, amelybe Tóvári alez. a katonai vezetést és önmagát hozta, hogy hat évig itt van Budapesten az EFEF magyarországi képviselője, akinek feleségét a megillető tisztelettel veszik körül, közben Tóvári alez. az ágyában hentereg; saját családját eldobva, elszereti egy rangjának, küldetésének megfelelő tisztelettel övezett idős szovjet tábornok feleségét és egyik napról a másikra mint saját feleségével akar megjelenni.

Ez elviselhetetlen a környezet tisztességérzete, erkölcsi felfogása és önérzete számára. Egy főtiszt részéről tűrhetetlen ez az eljárás.

A történelem ismer "nagy szerelmeket", amikor államférfiak lemondva közéleti méltóságról, rangról, kiváltságról félrevonultak. Ha valóban olyan nagy a szerelem a nála hét évvel idősebb asszony iránt, ezt Tóvári is megteheti, váljon ki a hadseregből és vegye feleségül.

Tóvári alez. elmondta, hogy leendő feleségével mint hivatásos tiszt egyezett meg a házasságban, a polgári élet számára nem lehet választás, az asszony pedig terhes tőle, kéri a házasság engedélyezését. Hogy szavának nagyobb nyomatékot adjon, arra hivatkozott, hogy leendő felesége öngyilkos lesz, ha a házasság nem jön létre.

Végül miniszter elvtárs a hadseregből távozás alternatívájaként közölte, hogy Tóvári kérje magát vidékre és akkor érvényesnek tekinti a fondorlattal kieszközölt házasságkötési kérelmet. (És lehetővé teszi kiutazását Moszkvába, – megj.: I.Cs.) De így is egy életre megvan a véleménye Tóvári becsstelen magatartásáról.

Ezt követően Tóvári alez. egy nap gondolkodási időt kért, majd elismerve házassága kényes körülményeit, március 9-i beadványában kérte vidékre helyezését.

„A házasságunk megkötéséből várható nem kívánatos társadalmi hatások elkerülése végett kérem vidékre történő áthelyezésemet és a lehetőségek függvényében képzettségemnek, koromnak, valamint egészségi állapotomnak megfelelő beosztásba helyezésemet.”

(Itt lemaradt a megelőző mondat, a pontosság kedvéért idézem: "Miniszter Elvtárs jelentem, hogy házasságkötési ügyemben 1973 március 8-án történt meghallgatásom során felém felvázolt okokat és lehetőségeket értékeltem, amely alapján kérem Miniszter Elvtársat, hogy tegye lehetővé házasságom mielőbbi megkötését és kiutazásomat Moszkvába." – megj.: I.Cs.)

Miniszter elvtárs március 17-én hozzájárult ahhoz, hogy a korábban kiadott házasságkötési engedélye érvénybe lépjen. Ebben jelentős szerepet játszott Tóvári leendő feleségének – aki akkor 52 éves volt – állítólagos terhesége. Ez akkor természetesen nem került ellenőrzésre, de

azóta tény, hogy gyermekük nem született. Jóváhagyta Tóvári alez. kérelmét, hogy házasságkötésük várható nem kívánatos társadalmi hatása elkerülése /csökkenése/ érdekében vidékre helyezték.

Csémi Károllyal készít interjút Ilkei Csaba 1972-ben a HÉT műsorában

(Innen is lemaradt egy lényeges mondat. Mert **Czinege Lajos** honvédelmi miniszter **1973. március 17-én Kálazi József** vezérőrnagy, személyügyi főcsoportfőnök, miniszterhelyettesnek írt levelében határozottan megjelölte, hogy hova mehet vidékre Tóvári alezredes és áthelyezése nem szolgálati érdekű. Idézem a minisztert: "Egyetértve azon kérelmével, hogy házasságkötésükből várható nem kívánatos társadalmi hatásokat elkerülje, vidéki helyőrségbe történő áthelyezéséhez hozzájárulok annak figyelembevételével, hogy az áthelyezés szempontjából csak olyan kisebb helyőrség jöhet számításba, ahol, illetve amelynek közvetlen környékén szovjet csapatok nem települnek. Tekintettel arra,

hogy áthelyezése nem szolgálati érdekű, illetménye megállapításánál az új beosztása a mérvadó." – megj.: I.Cs.)

Pavlov nagykövet, Fehér Lajos, Tutarinov, Losonczi Pál, Natasa, Csémi Károly és Borbándi János

Figyelembe véve kérését és a lehetőségeket, a Személyügyi Főcsoportfőnökség a nyíregyházi magasabb egység törzsébe javasolta hadműveleti tiszti beosztásba. Május 26-án tervezett beosztását vele megbeszélték, ezt tudomásul vette, észrevételt nem tett.

Ezt követően 1973 június 1-i hatállyal a személyügyi főcsoportfőnök a 10. tvr. 20.§./1/ bekezdése e., pontja alapján áthelyezte."

"...Érzelmeket rendeljék alá egy felsőbbrendű kérdésnek!"

Losonczi, Tutarinov, Natasa és Csémi

Az előzőek valóságtartalmához hozzátartozik, hogy nemtelen módszerekre **Tóvári** itt már részben nemtelen eszközökkel válaszol. Ő győzni akar, célba érni, s ha vele szemben a hatalom sportszerűtlen, akkor ő is az lesz, őt nem fogják falhoz szorítani. Így hát szögezzük le: **Natasa** sohasem volt terhes és sohasem akart öngyilkos lenni. De miután 1973 január 23-án Moszkvában Tóvári sürgetésére elvált Tutarinov vezérezredestől, s májusra kitűzték az esküvőt, Tóvári nem léphetett vissza azért, mert a

HM-ben visszavonták házasságkötési engedélyét, elvették útlevelét, s kilátásba helyezték elbocsátását a hadseregből.

Natasát köszönti Czinege 1971-ben

1973 február 15-én levelet írt Czinegének és tudomására hozta, hogy a vezérkar főnöke, **Csémi Károly** altábornagy méltatlanul járt el vele szemben.

Azért, mert Natasa és Ő is már 1971-ben közölte házasságkötési szándékát Csémivel, akinek akkor nem volt ellenvetése és többször is kiutazási engedélyt adott. Ezért volt érthetetlen, hogy a február 8-ra tervezett "... utazás előtt három nappal Csémi altbgy. elvtárs utasítására útlevelemet elvették. Ezt követően 1973 február 6-án közölte velem Csémi altbgy. elvtárs az Ön és saját döntését, hogy a házasságkötési engedélyemet adjam vissza, mint tiszt ezt a házasságot nem köthetem meg, de ha civil vagyok, nem kell engedély, ez amit mi csinálunk politikai ügy, ez a házasságkötés veszélyezteti a két ország hadseregei közötti baráti viszonyt és most a mi érzelmeinket alá kell rendelni egy felsőbb rendű kérdésnek. Mindezt a házasságkötésemhez majdnem két éven át kapott biztatás és egyetértés után, amikor minden törvényes és erkölcsi feltétel megteremtődött az érzelem szerinti házasság megkötéséhez, amikor én nem tehetek emberi méltóságot sértő lépést. Feleségjelöltem 1972 októberében – fia tragikus elvesztése alkalmából kapott táviratok megköszönésével egyidejűleg – levélben megkereste Miniszter elvtársat és Csémi altbgy. elvtársat, amelyben közölte végső elhatározásunkat és ismételten kérte a házasságkötésünkhöz való hozzájárulásukat, megértésüket. Erre Csémi altbgy. elvtárstól azt a választ kaptam, hogy közölhetem feleségjelöltemmel, szó szerint: – ***Mondja meg Natasának, hogy kérelmét itt kedvezően fogadták.***"

Natasa 35 évvel később, 2005. június 29-én ezzel kapcsolatban azt mondta:

"**Csémi** volt a legnagyobb csalódásom. Családi barátságban voltunk. Jól beszélt oroszul, 1953-ban végezte el a Szovjetunióban a páncélos és gépesített csapatok akadémiáját. Felesége: **Mariika** orosz tanárnő volt. Négyesben kirándultunk az ország minden részébe. Moszkvának Csémi volt a legfontosabb kapcsolat, előbb hívták, mint Czinegét, aki gyengén beszélt oroszul. A két ember rivalizált egymással, ami gyűlöletté fajult. Ha **Tutari-**

nov meghívta vacsorára **Czinegét**, az volt az első kérdése: jön-e **Csémi** is, mert akkor ő nem. De ha Csémit hívta meg a férjem, ő is azt kérdezte: ott lesz-e Czinege. Saját szememmel láttam, amint egy fogadáson kimentek veszekedve az előtérbe, mellükkel egymásnak feszültek és lökdösték egymást. De Csémi több jó pontot szerzett Moszkvában és tudta, hogy nem lehet eltávolítani a helyéről.

1971-ben felhívtam Csémit és találkozót kértem. Jött azonnal, talán még virágot is hozott és a Városligetben egy padon beszélgettünk. Elmondtam kapcsolatomat Bélával, terveinket és kértem segítsen, nehogy valamilyen retorzió érje Bélát. Úgy csinált, mintha megértett volna, hosszan elgondolkozott, megpuszilt és azt mondta: "**Segíték!**" Sajnos kiderült, hogy egy kigyó. Amikor Moszkvából hívták, akár a minisztériumból, akár a VSZ EFEF törzséből, akkor nekik ígérte meg, hogy szétrobbantja a kapcsolatot, nem kell komolyan venni és nem éri szégyen Tutarinovot.

Tábornok feleségek: Natasa balján Cséminé, jobbján Borbándiné

Czinege nem volt ennyire rosszindulatú. Több megértés és részvét volt benne. Igaz, jó hatással volt rá felesége, **Marika**, aki a Luxus Áruházban volt vezető és legalább egyszer tisztességesen végighallgatta Bélát. Végül is Czinege adatta vissza a házasságkötési engedélyt, Béla útlevelét, s ő engedett vissza minket sikertelen kísérletek után egészségügyi okokra hivatkozva a nyíregyházi száműzetésből Budapestre **1976**-ban.

Cséminél csak egy ravaszabb rókát ismertem, aki kifejezetten gonosz volt: **Ugrai Ferencet**. (A hírhedt katonapolitikai osztály négy elemít végzett helyettes vezetője, elhárítói szaktanfolyamot végzett, 1949-ben egyéves tűzértiszti iskolán volt a Szovjetúnióban; 1957-63: vezérőrnagy, majd altábornagyként vezérkari főnök, honvédelmi miniszterhelyettes. 1963 április 5-én gégerákja miatt rokkantsági nyugdíjba helyezték. – I.Cs.) Lehet, hogy direkt tették mellénk az Abonyi utcába, lehet, hogy nem, de azt láttam, hogy figyel minket, az erkélyről kukkolta, hogy ki jön hozzánk, s ki távozik. Jelentette is, hogy ide jár a **Tóvári**! Hivatta Bélát hamarosan az egyik főnöke: – *Kihez jársz te az Abonyi utcába?* – *A barátomhoz, Tutarinov vezérezredeshez.* – válaszolta és hozzátette: – *Kérdezd meg őt, ha kételkedsz!* "

Régi igazság volt, hogy a szakmai minősítés olyan, amelyet a parancsnok akar. Ám a parancsnok is kaphat parancsot és akkor a szakmai minősítést átírja a politika.

1966 nyarán szolgálati jellemzés készül **Tóvári Béla** őrnagyról, az MNVK "11" Önálló Osztálya cenzúra alosztály vezetőjéről, mert elő akarják léptetni alezredessé. Idézek belőle:

"1965 aug. 1 óta mint a cenzúra alosztály vezetője igen eredményesen dolgozik. Az alosztály munkáját jól szervezi, beosztottjait jól irányítja, velük szemben követelménytámasztó. Szakmai feladatain keresztül a Tájékoztatási Hivatal, a sajtó, a Rádió, a TV és az MTI szerveivel jó kapcsolatot alakított ki és munkájával titkaink védelmét, a MN népszerűsítését jól szolgálja. A munkában előforduló sikertelenségek esetenként kedvét szegik, ilyenkor hajlamos nem megalapozott következtetések levonására.

Összességében igen öntevékenyen és jól végzi munkáját, soron lévő alezredesi előléptetését javaslom."

Olvashatatlan aláírás (Parancsnok)

"Egyetértek!" Csémi Károly,

"Előléptetését javaslom!" Halász Antal, Személyügyi Főcsoport főnökség

Eltelik hét év a következő szolgálati jellemzésig. Milyen alkalomból? *"Alacsonyabb beosztásba helyezés"* alkalmából. Mikor készül? A Tóvári körül zajló vihar kellős közepén, **1973** április 13-án, amikor indokolni kell a megtorló intézkedéseket. Idézem:

"Tóvári alezredes 1949 óta a Magyar Néphadsereg tisztje. Az eltelt idő alatt különböző beosztásokat látott el. Közel 10 éve végez cenzori munkát. Jelenlegi beosztásában munkáját kezdeményező készséggel, előrelátással végzi. Irányításával a cenzúra az elmúlt időben fejlődött, képes feladatának ellátására. Beosztottait munkájuk végzésében segíti, követelménytámasztó. Eredményt ért el a különböző sajtószervekkel az együttműködés kialakítása terén. Annak ellenére, hogy magatartásában az utóbbi időben pozitív változás tapasztalható, azonban továbbra is jellemző, hogy az elért eredményeket túlhangsúlyozza, a cenzúra munkáját túlbecsüli, igyekszik saját személyét előtérbe helyezni, esetenként szerénytelen.

Családi életében bekövetkezett változás miatt kérte a HM elvtársától beosztásból való felmentését.

Figyelembe véve a kialakult helyzetet és kérését az Elnöki Tanács 1971. évi 10. számú törvényerejű rendelet 20.§. /1/ bekezdés a., pontja alapján, saját hibájából, javaslom jelenlegi beosztásából felmenteni és egyben alacsonyabb beosztásba helyezni más helyőrségbe.

A javaslattal a VK. Titkárság alapszervezeti vezetősége egyetért."

Szabó Zoltán ezredes

"Egyetértőleg felterjesztem." **Oláh István.** 1973.4.21.

Az angol katonai cenzúra

Itt, ezen a ponton kell személyes tanúnak jelentkeznem. Tóvári Béla őrnagyot **1966**-ben ismertem meg. Akkor a Népszabadságnál dolgoztam (egyetlen pártonkívüliként), s jött ellenőrizni egyik katonai témájú riportomat.

Mert mi is volt a katonai cenzor feladata? Védni a katonai titkokat a nyilvánosság elől békeidőben és háborúban egyaránt. Az újságíró néha olyasmit is leírna, elmondana, megmutatna, amiről nem tudja, hogy tilos, s csak az "ellenségnek" használna vele. Az ellenség pedig figyel, nagyítóval keresi mulasztásunkat, mint hallottuk akkoriban. Tóvári és a katonai cenzorok megjelenést engedélyező aláírása és pecsétje nélkül nem jelenhetett meg egyetlen tudósítás, riport, interjú, fotó, légifelvétel sem katonai eseményről, létesítményről, rendezvényről, helyszíni történésről.

Tóvárit azonban szigorúan tiltó-korlátozó tevékenysége ellenére jobbra szerették a szerkesztőségekben a kollégák. Ennek alapvetően két oka volt. Közvetlen, jó humorú, segítőkész emberi magatartása. Nemcsak kihúzott valamit a szövegből, kivágatott egy-egy mondatot a hangszalagról, vagy nyolc kockát a vágóasztalon befűzött filmből, és ezzel megmentett a felelősségre vonástól időben, hanem főnökeivel szemben döntögette a **tabukat** is, azokat, amelyek már nem voltak védendő értékek. Igyekezett felszabadítani a tilalmi lista alól az elavult technikát, a kiselejtett harcászati eszközöket, a döglött laktanyákat, a felszántott lövészárkokat, – ezek már a kutyát sem érdeklik, nemhogy az imperialista hírszerzést. Tágította a nyilvánosságot, bátorította a

katonai tudósítókat, minél gazdagabb tényanyagot használjanak fel és szakszerűen nevezzék meg azt, amit láttak.

Jómagam első tartalékos tiszti beosztása újságíróként: háborús körülmények között haditudósító, békeidőben **katonai tudósító**. Az utóbbiak szakmailag a HM Politikai Főcsoportfőnökségéhez tartoztak, azon belül is az Agit.-Prop. Csoportfőnökséghez. Emlékszem itt két kiváló tanáremberre: az egyik **Dr. Munk Károly** alezredes, a másik egy igazi bölcsész-típus: **Paulin Béla** őrnagy, aki később ezredesi rendfokozatban Czinege Lajos miniszter titkárságvezetője lett (rőla még később). Ösztönözték és elismerték azt a törekvésemet, hogy igyekeztem valósághűen, színesen, sokoldalúan, helyenként némi kritikával bemutatni a honvédség életét.

Más tartalékos újságírók beosztása viszont: **cenzor-tiszt** volt, ők a vezérkari főnökséghez tartoztak Tóvári Béla irányítása alatt. Béla egyszer panaszkodott, hogy a továbbképzéshez nincs igazi szakirodalma, a szovjeteknek csak parancsaik és szankcióik vannak. Megjegyeztem, olvastam az angol katonai cenzúra második világháborús történetét és nagyon tetszett, hogy nem csupán titkokat védtek, hanem ötletdús dezinformációs tevékenységet is végeztek igazi intellektuális teljesítményt nyújtva. Az angol vezérkar erre a területre a szerkesztőségi munka, a lapkészítés minden mozzanatát a gyakorlatból jól ismerő, művelt újságírókon kívül tanárokat, sőt tudósokat is behívott. Olyan összehangolt dezinformációs hírekkel, tudósításokkal, cikkekkel, riportokkal, apróhirdetésekkkel (!), sőt fotókkal látták el a lapokat, rádiókat, melyek összhatásukban alaposan megtévesztették a németeket, átmenetileg megnehezítették tájékozódásukat, mert például nem tudták, most valójában lebombáztak valamely létesítményt vagy nem, voltak-e károk X utcában vagy nem, meghaltak-e emberek tömegesen Z negyedben vagy nem, ha eltaláltak egy élelmiszer-raktárt, akkor miért működik mégis, ha egy üzlet eltűnt, akkor miért állnak sorban előtte, ha nincs üzemanyag utánpótlás, akkor az új menetrend szerint miért jár több busz és vonat, ha meghalt a

nagy híró katonai stratég, akkor hogyan tarthatott előadást tegnap este az egyetemen, stb.

A Tutarinov házaspár Mátraházán

Béla azt válaszolta: egyetlen könyve van a brit katonai cenzúráról. De a bogarat betettem a fülébe. Eltelt egy-két év és egyszer csak a következőket közölte: átkér tartalékos cenzori állományba, behív negyedévre és tanulmányozzam a brit katonai

cenzúrárt, mindent anyagot megkapok, amit csak össze tud kotorni a minisztériumban. Nem örültem az ötletnek: nehéz vizsgák előtt álltam az ELTE jogi karán, feleségem gyereket várt, munkahelyemen az MTV-ben, a Hét-nél, ahol alapító tag voltam, új főnököt kaptam. Nem baj, válaszolta, lazára vesszük és jut idő mindenre. Az áthozatal a katonai tudósítóktól nem ment simán, ott főcsoportfőnökhöz bezárólag ragaszkodtak hozzám, végül az erősebb kutya jogán **Csémi** döntötte el a presztízs vitát.

Így történt, hogy 1972 utolsó negyedévében minden reggel bementem a **Honvédelmi Minisztérium** épületébe civilben, ott átöltöztem, leültem egy íróasztalhoz és olvastam a kikészített anyagokat. A szoba a vezérkar folyosóján helyezkedett el, ezt onnan is észre kellett vennem, ha másból nem tudtam volna, hogy ha kimentem wc-re, csupa tábornoki nadrág állt meg mellettem a vizeldénél. Hideg ebédet hoztam magammal, délelőtt és délután kávé és szódavíz kaptam. Időnként kivittek terepre is, Budapest környéki alakulatokhoz, lögyakorlaton vettem részt, úgymond, meg tudjam védeni magam, ha kell. Képzett és kevésbé képzett parancsnokokkal beszélgettem a cenzori munkáról vallott nézeteikről, de a kifinomult, fantáziadús londoni és nyugat európai megoldásoknak csíráját sem leltem fel gondolkodásukban. A HM épületében idővel híre ment csodabogár jelenlétemnek. Délután öt órakor, mikor levettem az egyenruhát, hogy ismét civilbe bújjak és induljak haza Zuglóba az épület mellett parkoló Zsigulimmal, egyre gyakrabban jöttek értem magas rangú vezetők segédtisztjei, hol **Oláh Istváné**, hol **Csémi Károlyé**, Oláh főnök titkárság-vezetője **Szabó Zoli** átvitt **Szűcs Ferenc**hez és másokhoz. A főnökök várnak egy kis informális beszélgetésre. Ilyenkor késődélután szokás szerint előkerültek a konyakos és vodkás poharak, voltak, akik a fröccsöt hozták vissza a divatba, mert ezt látták a pártközpontban, a közigazgatási és adminisztratív osztályon. A koccintós társalgásban kölcsönösen megnyíltak a kíváncsiság csatornája és eltűntek a rangfokozatok közti különbségek. Kezdetben olvasmányaim felől érdeklődtek, a brit katonai cenzorok agyafúrt módszereiről, azok átültethetőségéről, hozzá-

téve: mit szólnak majd az oroszok, aztán mikor megettük a hűtőszekrényből elővett házikolbászt lilahagymával vagy a pirospaprikás kocsonyát és testes vörösbort ittunk rájuk, akkor a televízió házatájáról, annak kulisszatitkairól faggattak, végül este kilenc körül, a búcsú pálinka előtt többnyire annál a témánál kötöttek ki, hogy ki mit tenne, ha az orvos egyik vagy másik szép tévébemondónót, műsorvezetőt írná fel neki receptre. Aztán mehettem haza villamossal, a kocsimat ott kellett hagynom a parkolóban.

Ám őszintén szólva, nem ezekért az információkért írtam le a fenti pár sort, bár lehet, hogy a mai fiataloknak ez is érdekes lehet. Sokkal inkább azért, hogy elmondjam: soha ezeken a találkozásokon egyetlen rossz szót nem hallottam előljárómról, Tóvári Béláról, sem szakmai, sem emberi gyengeségeiről. Bátor húzásnak tartották azt, amibe velem belevágott, a sajtóból csupa jó visszajelzés érkezett vissza a cenzori továbbképzésekről, s noha ekkor már tudták, hogy Béla elvált és készül az új házasságára nem is akárkivel, elítélő megjegyzés soha, senki részéről nem hangzott el. Különös, szokatlan és sajátos esetnek tartották, – ők biztos nem vágtak volna bele -, de kimondva kimondatlanul azt is elismerték, ilyesmihez azért olyan emberi és férfiúi tehetség, külső és belső adottság is kell, ami nem adatik meg mindenkinek. Csak attól óvták, hogy bátorsága, büszkesége túltengjen, mert azt a szovjetek nem fogják elviselni, már pediglen, ha telefonálnak, akkor itt vigyázzba vágja magát minden vezető és a pártközpontban is parancsnak veszik a kérésüket. Amitől féltünk, bekövetkezett.

1973 januárjában Keszthelyen a Helikon Szállóból sétára indultunk a befagyott Balaton napfényben szikrázó jegére. Béla újabb tervével áll elő:

- Írnod kellene egy jegyzetet az angol cenzúra történeti módszereiről, de ehhez előtte a nyáron még ki kéne menned civilben **Londonba**, beülni néhány könyvtárba és kijegyzetelni mindazt, ami hiányzik, például egy gazdag példatár a II. világháború idejéről Ennek a szovjetek is örülnének. Szerzünk neked pénzt, valami ösztöndíjat. Aztán az év végén előléptetünk

és te leszel a tartalékos cenzor tisztek parancsnoka. Megbeszéltem a főnökséggel, egyetértettek.

Béla és Nataša esküvője Moszkvában 1973 május 8-án

Habozás nélkül nemet mondtam:

- Ide figyelj, én **újságíró** akarok maradni, **szabad, független ember**. Júliusban születik a fiam, előtte egyetemi vizsgák, itthon kell lennem. Különben sem lehetek parancsnok, tudod, hogy nem vagyok munkás-paraszt káder. Értelmiségi származású pártonkívüli vagyok, az is maradok. Továbbá nem vagyok munkásőr, sem állambiztonsági hálózati személy, s hiába próbálkozna velem akár a katonai hírszerzés, akár az elhárítás. Ráadásul nem tudok sem vadászni, sem kártyázni, sem inni.

"Mindig is magányos farkas voltál!" – vágta rá Béla.

"Igen, de néha jó farkákat szerveztem magam köré, jó célok érdekében!" – válaszoltam.

Ennyiben maradtunk. Öt hónap múlva leváltották, alacsonyabb beosztásba helyezték, s száműzték vidékre, ahonnan már csak betegen tért vissza, anélkül, hogy a HM épülete közelébe engedték volna. A cenzori terveinek és álmainak örökre vége szakadt, én pedig nem írtam meg az angol cenzúra történeti módszereit példatárral, nem léptem elő, nem lettem parancsnok. Maradtam beosztott tartalékos.

Büntetés és végzet

Tóvári Béla vezérkari alezredest, a Magyar Néphadsereg katonai főcenzorát tehát leváltják és **1973** június 1-től alacsonyabb beosztásba helyezik : **Nyíregyházára** a 15. gépesített lövész hadosztályhoz, melynek parancsnoka **Hodosán Imre** vezérőrnagy. A hadművelleti alosztályon előbb hadművelleti tiszt, majd októbertől főtitst. Szovjet alakulat nincs a közelben.

*"Az áthelyezés következtében az igen nagyfokú erkölcsi megszégyenítésen túl illetményem havi 1300 forinttal lett kevesebb, ezt még más anyagi károsodások egészítik ki. Beosztási helyem századosi rendfokozatú és katonai főiskolai végzettséget sem feltételez." – írja Béla **1974** február 1-én a miniszternek.*

Solymári kertjük rózsái között 1990-ben

Natasa, aki eddig több fürdőszobás villákhoz volt szokva egyetlen nőként kerül egy olyan laktanyába, ahol egy vaskályhás földes szobát jelölnek ki számukra. *"A wc és a tussoló a folyosó végén volt, lestem, hogy mikor mehetek, mikor végeznek a nőtlen tiszti szálló fiataljai."*- emlékezik vissza. A helyzet csak öt hónap után normalizálódik, akkor kapnak a helyi színvonalnak megfelelő másfél szobás lakást, noha az már hónapok óta üresen állt.

A büntetés súlyos lelki traumát okoz, Natasának jobb az idegrendszere, őt elhelyezik a Mezőgazdasági Főiskolára, ahol orosz nyelvet tanít, szeretik a kiskatonák, akiknek gitározik, a parancsnok pedig néha külön ebédet is küld neki. Béla azonban kedvetlenül végzi feladatát, sokat van betegállományban. Nem erről volt szó, ezt a büntetést nem lehet elviselni. **1974** február 1-én levelet ír közvetlenül **Czinege Lajos** vezérezredes honvédelmi miniszternek. A kézzel írott sorok elvileg meg sem érkezhetnének a miniszterhez, ám a régi barát: **Paulin Béla** ezredes, titkárságvezető segít és a következő gépelt megjegyzéssel mégis Czinege Lajos kezébe adja a levelet:

"Miniszter Elvtárs jelentem:

Amikor sor-vagy hivatásos katona ír Miniszter elvtársnak, a szabályzat vonatkozó rendelkezései értelmében minden esetben udvariasan, de figyelmeztetem arra, hogy Miniszter elvtárshoz katona csak a szolgálati út betartásával fordulhat és felkérem, hogy ezt a rendszabályt tartsa be.

Ez esetben a körülményeket mérlegelve, a levelet mégis Miniszter elvtárs elé terjesztem. Kérem azzal kapcsolatos döntését.

1974. febr. 8.

Paulin Béla ezds."

A levél Tóvári kiborulását tükrözi, felsorolja alapvető sérelmeit és visszahelyezését kéri Budapestre:

"... házasságom megköthetősége végett – bízva előljáróim jóindulatában és bölcsességében -, hogy a becsületünket is megvédjem, a rám kényszerített helyzetben kérttem a vidékre való helyezésemet. Előljáróim ekkor nekem megígérték, hogy a vidékre történő áthelyezéssel károsodás nem fog érni. Korra, egészségi állapotra, családi körülményeimre és az akkori szolgálati beosztásomra valamint a szakképzettségemre egyaránt tekintettel megfelelő vidéki beosztást fognak részemre biztosítani. Csak vállaltam el az áthelyezést.

A házasságkötésem miatt így végrehajtott áthelyezésemet nem tekinthetem másnak, mint **büntetésnek**, amire én a házasságkötéssel nem szolgáltattam alapot. Nem szegtem meg eskümet, nem sértettem semmilyen törvényt, sem szolgálati-, sem közérdeket, csak állampolgári jogomat gyakoroltam tisztességgel.

A házasságunk megkötése és feleségemnek Magyarországra történt áttelepülése **nem járt** azzal a negatív következménnyel, amiről előljáróim szóltak és amihez megértést kértek. A feleségem és köztem létrejött házasságot nem lehet a két hadsereg egymáshoz való viszonyára alakító hatásként értékelni, mert annak egyszerűen ilyen hatása nincs a dolgok természeténél fogva. Ez a házasság sem több sem kevesebb mint két embernek az egymásra találása, amely az egymásiránti vágyból született. Egy házasság nem lehet státusz kérdése.

Bízva Miniszter elvtárs jóindulatában és bölcs belátásában, kérem, hogy az áthelyezéssel kapcsolatban hozott korábbi döntését és annak rám nézve hátrányos, büntető jellegű végrehajtását vizsgálja felül és megvál-

toztatásáról rendelkezzen. Kérem Miniszter elvtársat, hogy Budapesten, a régi beosztási illetményemre és szakképzettségemre, rendfokozatomra, illetve az egészségi állapotomra, valamint feleségem súlyos egészségi állapotára figyelemmel szíveskedjék szolgálati lehetőséget biztosítani.

Miniszter elvtárs!

*Sem én, sem pedig kedves feleségem nem tudunk és nem is akarunk a házasságunk miatt ért hátrányos megkülönböztetésben élni ebben az országban! **Nincs okunk szégyenkezésre a tetteink miatt!** A tehetetlenségünk megalázó! Kérem változtasson rajta!"*

A levél illetékességből a Személyügyi Főcsoportfőnökségre kerül, ahol a Tóvári iránt legnagyobb ellenszenvvel viseltető **Halász Antal** ezredes, a főcsoportfőnök első helyettese megállapítja: a Miniszter elvtársnak címzett levél "a katonai udvariasság elemi szabályait nélkülözve disszonáns hangú" alaptalanul vádaskodik és rágalmaz. Felveti Tóvári nyugállományba helyezését vagy szolgálati viszonyának megszüntetését.

Tóvárit február 22-re berendeli a személyügyi főcsoportfőnök: **Kálazi József** vezérőrnagy, miniszterhelyettes. Míg várakozik az előszobájában beszélget a régi ismerősként üdvözölt két titkárnővel, s elejt néhány kritikus megjegyzést a minisztérium vezetőiről névtelenül. Tóvári sose tudta meg, csak az irattári anyag bizonyítja, hogy a két titkárnő – P. I.-né és K. I.-né – nyomban írásban feljelentette őt. Kálazi felszólítja, hogy határidőn belül írásban válaszoljon tíz kérdésre.

Tóvári hazamegy Nyíregyházára, majd jelenti, hogy nem tud válaszolni a kérdésekre. Mire megkapja Kálazi egy mondatos felszólítását:

*"Miniszter elvtárs döntése alapján közlöm, hogy a kitérő jelentése **elfogadhatatlan**, a megjelölt kérdésekre 10 napon belül adjon választ." 1974. márc.20.*

Tóvári április 2-án megadja a választ. Odafönt nem fogadják el. Halász ezredes azt a feladatot kapja, hogy **május 21-én** utazzon le Nyíregyházára és ott a hadosztályparancsnok jelenlétében tegye helyre Tóvárit. Megtörténik. A beszélgetésről május 23-án titkos feljegyzésben tájékoztat Halász ezredes.

"Közöltem, hogy kérelmét és a levélben foglalt egyéb megállapításait megvizsgáltuk. Miután hasonló tartalmú levelet küldtek a Pártközpontba, Miniszter elvtárs állásfoglalásáról tájékoztattuk a Pártközpont illetékes szerveit és tudomásukkal, velük egyetértésben ismertettem Miniszter elvtárs döntését.

*Elfogadhatatlan és megengedhetetlen Tóvári részéről az a beállítás, amellyel másokat tesz felelőssé helyzetéért. Törvénytelenység vagy méltánytalanság nem érte. Kérelme minden alapot nélkülöz, teljesítésével nem foglalkozunk. Magatartásáért, a levélben foglaltakért nyomatékosan **figyelmeztetésben** részesítjük. Jelenlegi magatartása, nézetei alapján **nem alkalmas** arra, hogy a hadseregben szolgálatot teljesítsen. Ha nem képes őszintén megváltoztatni jelenlegi hozzáállását, **nyugállományba** helyezésére intézkedünk.*

Tóvári elmondta: megértette Miniszter elvtárs választát, döntését, ahhoz tartja magát. A hadseregben kíván dolgozni, feladatait becsülettel ellátja, magatartását megváltoztatja. Levelét hajlandó visszavonni."

Béla megértette, hogy egészségesen már nem mehet vissza Budapestre, ehhez soha sem lesznek elegendőek a tények, a méltányosság, a tisztesség, a jogszerűség és az emberség. Világossá vált előtte, hogy **ki kell várnia** egészségi állapota olyan igazolható romlását, amikor gyógykezelése csak Budapesten, s csak könnyebb beosztásban lesz lehetséges. A halálraítéltek kegyetlen várakoztatása.

Natasa 2005-ben, 84 éves korában

1976 január 15-ig kellett várniuk Nyíregyházán. Amikor az év felét már betegállományban töltötte, Natasa pedig életveszélyes állapotba került, s gyógykezelésük csak Budapesten lehetséges, akkor **1975** július 22-én a felülvizsgáló orvosok jelentését mellékelve ismét levelet írt Czinege Lajos miniszternek. És ekkor már Halász Antal ezredes sem mondhatott mást, mint azt, hogy:

"Jelentem, a felhozott indokok valóságok! Tóvári alez. a hadosztály törzsében – a kezdeti időszaktól eltekintve – lelkiismeretesen, eredményesen dolgozott, megfelelő kezdeményezőkézség és aktivitás jellemezte. Több ízben

részesült dicséretben, jutalomban."

"...Felülvizsgálni én nem tudok..."

Ma is tud mosolyogni, jövőre lesz 90 éves

Miután fent egyetértés van, lent sem lehet másképp: a nyíregyházi 15. gépesített lövész hadosztály javaslatával a 3. hadtest parancsnoka **Stadler János** vezérőrnagy is egyetért Cegléden, a

Hátországvédelmi parancsnok **Kovács Pál** vezérőrnagy pedig elfogadja Tóvári Béla alezredes kinevezését a hadműveleti és területvédelmi osztály hadműveleti főtisztjének **1976.** január 15-től.

Egy IX. emeleti másfél szobás lakást kapnak a Gidófalvi utcában, majd két év múlva egy ugyanakkorát, de elviselhetőbbet a III. emeleten, a Balzac utcában. Natasa szovjet referensként helyezkedett el az Idegenforgalmi Propaganda Vállalatnál, ahol azonban főnöke néha megalázó helyzetekbe hozta.

Bélát 1977. október 1-től tervezési alosztályvezetőnek nevezték ki az új Hátországvédelmi parancsnok: **Darányi Miklós** vezérőrnagy. Egy év múlva M. kieg. főtiszt beosztást kap.

1981 tavaszán jön az első szívinfarktus. Az Egészségügyi Felülvizsgáló Bizottság szívizomelhalást, szívkoszorú érelmeszesedést és gerinci porckorong elfajulást állapít meg egyebek között. A **Dr. Sepsey Szabolcs** orvos ezredes vezette bizottság 67 százalékos rokkantságot állapít meg és alkalmatlannak minősíti katonai szolgálatra.

Hivatalosan **1982** május 1-én helyezik rokkantsági nyugdíjba, az egyenruha viselésének engedélyezésével.

Még néhány szép év Solymáron, a telken, ahol a nyaralóban cserépkályha is épül, hogy Béla kint aludhasson. Ötven rózsatövet ültet és ápol Natasa kedvéért.

Az őszi rózsák idején, **1991** szeptemberében a negyedik infarktus vitte el.

Kétszer próbálkozott rehabilitációs kérelemmel.

Először **1977**-ben: lesöpörték a HM-ben és a párközpontban ("Dr. Kovács Jenő elvtárs útján Rácz Sándor elvtársnak") is.

Másodszor **1989** októberében: régi ismerőse **Pacsek József** vezérezredes, vezérkari főnök, honvédelmi miniszterhelyettes azt válaszolja:

"Kedves Béla! ...korábbi döntéseket felülvizsgálni én nem tudok, erre csak az a szervezet képes, amelynek hivatalból lehetősége van az ügy okmányok alapján történő vizsgálatára."

1989 decemberében megköszöni a segélyt és az emberi szót a személyi főcsoportfőnöknek: **H. Kovács Imre** vezérőrnagynak. Azt írja neki:

"Mivel jómagam nem akármilyen időben (1943. I. 10 – 1982. V. 1-ig) szolgáltam őszinte szeretettel hazámat, sokféle emberi tapasztalatot szereztem és sokféle érzésem estem át. Ezért nagyon jól értem a katona lelkületét, gondolkodását és azt, hogy az én tevékenységem mit válthat ki a katonában, akit én szerettem."

Tóvári Béla első felesége a válás után az alkohol rabja lett, 1999. május 2-án meghalt; Ildikó lányának első házassága nem sikerült egy ifjú katonatiszttel, ma már nyugdíjas Keszthelyen; Béla fia a XVIII. kerületben él, éjjeliőr volt, most biztonsági őr egy belvárosi önkormányzatnál. Iván Vasziljevics Tutarinov öt évvel élte túl a válást, Moszkvában halt meg 1978-ban.

Natasa nem költözött vissza moszkvai rokonaihoz, 1994 óta magyar állampolgár, az is akar maradni.

"Szerettem Bélát, mindig is szeretni fogom és itt akarom őrizni emlékét Magyarországon. Lelkiismeretem mégsem nyugodt teljesen, mert Iván Vasziljevics nem vétett ellenem, soha egy veszekedés, soha egyetlen hangos szó nem volt köztünk 29 éven át. Utólag úgy látom, talán mégsem kellett volna elválnom." –

mondja halkán a maholnap 90 éves asszony, s csak a magnó halk kattanása hallatszik amikor kikapcsolom, miközben csendben hullnak emlékeink rózsaszirmai. Ő zsebkendőjébe rejtí könnyeit, én fényképekkel a kezemben kinézek az ablakon és némi nyugtalansággal gyászolom Béla egyre távolodó alakját.

(Budapest, 2008)

Dr. Ilkei Csaba

tudományos kutató

(Utószó:

Özv. Tóvári Béláné (szül. Natalia Nyikolajevna Csernogubova, Moszkva, 1921. június 03), aki Iván Vasziljevics Tutarinov vezérezredesnek, a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erői Főparancsnoksága magyarországi képviselőjének elvált felesége volt, 2011. február 27-én, vasárnap a budapesti Margit Kórházban elhunyt.

Március elsején a budapesti pravoszláv imateremben az orosz ortodox keresztény egyház szertartása szerint búcsúmise volt lelki üdvéért.

Hamvasztás után urnáját a moszkvai családi sírboltban helyezték végső nyugalomra.

I.Cs.)